

OMNES UNUM

(TODOS UNO)

1 9 6 3
ŠTEV. 1/3

GLASILO SLOVENSКИH DUHOVNIKOV
V ZAMEJSTVU

KAZALO

Filip Žakelj: Opevajmo junaka dva	1
Pastoralni tečaj slovenskih duhovnikov	5
Spored pastoralnega tečaja	6
Jakob Ukmar: Duhovnik v sedanjem svetu	6
Škof Anton Santin: Škofov pozdrav	11
Alojzij Šuštar: Vpliv tehnike na versko življenje in dušno pastirstvo	14
Albin Grmek: Delavsko vprašanje na Tržaškem	40
Jakob Ukmar: Dušni pastir in njegovo delo	45
Dr. Matej Poštovan: Petrova mreža	50
Alojzij Šuštar: Vprašanja sodobne katehetike	61
Marijan Živic: Poučevanje verouka med Slovenci	72
Novice od povsod	81
Nove knjige	102
Naslovi naročnikov	106

Glede vseh upravnih zadev in poravnave naročnine se obračajte naravnost na upravo: Rev. Stanko Škrbe, Ramón Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina, ali pa na sledeče sobrate poverjenike:

Kanada: Rev. Anton Vukšinič, 146 Bell Street, Port Colborne, Ontario.

U. S. A.: Rev. Jožef Ferkulj, St. Vincent Home, 1340 N. — 10 Str. Quincy, Illinois, USA.

Čile: Rev. dr. Trdan, Capellán, Hacienda Acuelo, Est. Hospital, Chile.

Italija: Rev. Tone Iskra, Chiesa del S. Nome di Maria, Foro Traiano 89, Roma.

Trst: Msgr. Jože Jamnik, Boršt 91, Trieste.

Gorica: Mons. dr. Franc Močnik, Via Don Bosco 3, Gorizia.

Avstrija: Rev. Vinko Zaletel, Viktringer Ring 26, Klagenfurt.

Naročnina: Za Argentino in Čile 200 argentinskih pesov. Za U. S. A. 2.50 dolarja. Za vse ostale dežele vrednost zamenjave 2.50 dolarja. Kdor želi, more poravnati naročnino z mašnimi štipendiji. To velja zlasti za Evropo. Opraviti je treba tri sv. maše. Naj nihče ne opravi maš prej, dokler mu ni sporočeno, da so namenjeni zanj že določeni. Maše, za katere nam ni sporočeno, da so sprejete oz. opravljene, smatramo za neopravljene in naročnino za neopravljeno.

Uprava

9D

749

OMNES UNUM

LETO X.

1963

ŠTEV. 1/3

OPEVAJMO JUNAKA DVA

(Ob 1100-letnici prihoda sv. bratov Cirila in Metoda k slovanskim narodom)

Filip Žakelj, Argentina

Prav v dobi drugega vatikanskega vesoljnega cerkvenega zbora, ki mu je tako pri srcu približanje in zedinjenje zlasti ločenih vzhodnih bratov z eno, sveto, katoliško, apostolsko, rimsko Cerkvijo, Slovenci, katoliški Slovani in — lahko rečemo — skoraj vsa Cerkev slavimo tisoč stoletni spomin, odkar sta dospela k Slovanom njihova velika in sveta apostola Ciril in Metod.

Že več kot šestdeset let nas prelat dr. Franc Grivec spodbuja k spoznavanju in k češčenju slovanskih apostolov ter neprestano opozarja na cirilmetodijsko idejo. Ob petstoletnici ljubljanske škofije nam je sam, nehote izpovedal, kaj je storil med nami in v širnem kulturnem svetu za večje spoznanje in češčenje sv. Cirila in Metoda ter za cirilmetodijsko idejo (1). Tudi v visoki starosti — saj je duhovnik že nad šestdeset let — še ves živi v svojem velikem življenjskem delu. Meseca oktobra 1957 je Kongregacija sv. obredov vsem slovanskim škofijam in posebej jugoslovanskim škofijam dovolila nova berila za drugo nočnico na god sv. Cirila in Metoda. Sestavi jih je izvedenec dr. Franc Grivec s sodelovanjem češkega slavista profesorja Vašiča. (2) Pred tremi leti je založnik Harrasowitz v Wiesbadenu izdal Grivčevo pomembno znanstveno delo o sv. Cirilu in Metodu, sad njegovega življenjskega truda (3). Ko so v ljubljanski škofiji za petstoletni jubilej prvič obhajali slovesni praznik svojih poglavitnih nebeških zaščitnikov sv. Cirila in Metoda, je ljubljanski nadškof naprosil prelata dr. Fr. Grivca, da je za duhovnike in vernike sestavil poseben življenjepis svetih bratov, ki so ga brali na prižnicah po vsej nadškofiji (4). Kakor je za tisoč sto letnico rojstva sv. Cirila (Konstantina) izšel Grivčev s posebno ljubeznijo in v lepem jeziku — to je Grivčeva velika odlika, da zna težke znanstvene stvari povedati lepo in razumljivo — napisan življenjepis sv. Cirila in Metoda (5), tako bo za tisoč stoletnico prihoda slovanskih apostolov na Moravsko in malo kasneje med panonske Slovence v Koceljevo kneževino pri celjski Mohorjevi družbi izšel nov življenjepis svetih bratov (6). Napisal pa je tudi posebne šmarnice o sv. Cirilu in Metodu, ki jih bodo ob letošnjem jubileju brali na prižnicah ljubljanske nadškofije in najbrž tudi drugod.

Na tisoč stoletni jubilej slovanskih blagovestnikov so opozorili tudi jugoslovanski škofje s posebnim pastirskim pismom, ki ga v postnem času bero na prižnicah po cerkvah jugoslovanskih škofij.

Pa tudi Slovenci v zamejstvu in v zdomstvu nismo na ta jubilej pozabili. Vsaj slovenski tisk nas na to vneto spominja (7). Slovenski dušni pastirji v Argentini so tudi sklenili ta jubilej bolj slovesno slaviti meseca julija (8). Tudi Škofov zavod v Adroguéju misli svojo letno akademijo posvetiti spominu teh dveh svetih mož, ki sta nam prinesla sveto vero, slovansko bogoslužje in slovansko kulturo.

Naši katoliški slovaški bratje, ki žive raztreseni zaradi sedanjih razmer po svetu in jim je spomin na sveta brata še posebno svet, se bodo v tem jubilejnem letu zbrali na slovesno zborovanje v Rimu, kjer bodo odprli tudi nov zavod za slovaške semeniščnike oziroma duhovnike. Silno se trudijo, da bi ob tem jubileju sv. oče Janez XXIII. končno ustanovil samostojno slovaško cerkveno provinco, na katero podobno kot Slovenci že tako dolgo čakajo (9).

Sv. oče Janez XXIII. je velik častivec sv. slovanskih apostolov. Omeniti moremo o tem samo kako malenkost.

Že l. 1927 je kot apostolski delegat v Bolgariji poslal pozdravno pismo na peti velehradski unionistični kongres, v katerem prosi: „Naj Gospod na priprošnjo sv. Cirila in Metoda blagoslovi to sveto edinstvo duš in zapečati s svojo milostjo“ (10).

5. julija 1961 so bili pri splošnem sprejemu pri sv. očetu navzoči tudi slovenski romarji s Tržaškega in Goriškega. Sv. oče je z vso toploto govoril o sv. Cirilu in Metodu kot velikih apostolih slovanskih narodov. Dodal je, da se je kot apostolski delegat v Bolgariji mogel osebno prepričati, v kako živem spominu sta pri slovanskih narodih ta dva Kristusova oznanjevalca in glasnika edinosti vseh vernikov z rimsko Cerkvijo in Petrovim naslednikom (11).

13. dec. 1961 je z apostolskim pismom „Clarissimae“ določil sv. Cirila in Metoda kot pglavitna zaščitnika ljubljanske škofije (12).

2. julija 1962 je tako rekoč na vigilijo tisoč stoletnice prihoda sv. Cirila in Metoda med Slovane v posebni avdienci sprejel vođstvo in gojence papeškega zavoda Nepomucena, kjer se je spet spominjal velikega dela slovanskih apostolov ter dodal, kako so ju spoštovali papeži Nikolaj I., Hadrijan II. in Janez VIII.; v novejši dobi pa je zlasti Leon XIII. ves katoliški svet opozoril na njune zasluge in priporočil njuno češčenje (13).

Za veliki letošnji jubilej pa je nekaj blagosloavljenih sveč, ki so mu jih razne rimske ustanove in zavodi podarili na svečnico, kot vnani izraz posebne ljubezni namenij stolnicam tistih slovanskih narodov, kamor je segel veliki blagodejni vpliv svetih slovanskih apostolov. Takole se je sv. oče v posebnem nagovoru izrazil: „Končno bo papeževa sveča prišla do stolnic tistih narodov srednje Evrope, ki se v danih okoliščinah pripravljajo, da proslave zgodovinski prihod sv. Cirila in Metoda k njim ali dobrotni vpliv teh evangeljskih oznanjevalcev na področju vere in omike. Dejansko to leto poteka enajst stoletij odkar sta prišla v Veliko Moravijo.

Davno pred tem dogodkom so se vztrajno trudili z apostolskim delom; a ta dogodek je pomenil dokončen in sijajen sprejem evangelija v slovanskih krajih. Simbolični dar bo torej znak hvaležnosti Gospodu, da je obudil v Cerkvi ta velika tekmeča apostolov; bo ponoven tek po stopinjah starodavnega potovanja ob prepovedi besed sv. Pavla: Kako lepe so noge oznanjujočih mir, oznanjujočih dobro (pr. Rimlj 10, 15); bo vžgal v srcih višji plamen vere in ljubezni; bo obudil nove poklice za duhovniški in redovniški stan, nove poklice za katoliško dejavnost, na

razne načine zamišljeno in izvedeno. Tako bodo moderni rodovi izročali naprej baklo, ki sta jo prižgala Ciril in Metod, in hranili v plemenitih pokrajinah, ki so bile cilj njunega posebnega poklica, dragoceno dediščino verskih in нравnih kreposti, delavnega bratstva ter najodličnejših in rodovitnih prizadevanj" (14).

Zadnja leta so na raznih narodnih in mednarodnih tečajih in kongresih toliko govorili o obnovi bogoslužja zlasti pod dušnopastirskim vidikom. Isto vprašanje so temeljito že pretresali na drugem vatikanskem cerkvenem zboru. Pa so ponovno z živo in pisano besedo kazali na zgled svetih slovanskih apostolov, ki sta pred tisoč sto leti slovanskim ljudstvom podarila sveto bogoslužje v ljudstvu razumljivem narodnem jeziku (15).

Prav na vigilijo enajststoletnice prihoda svetih solunskih bratov med slovanski rod in prav ob začetku drugega vatikanskega vesoljnega cerkvenega zbora je mariborski škof dr. Maksimilijan Držečnik prinesel v Rim vse spise božjega služabnika škofa Antona Martina Slomška z živo prošnjo, naj bi se čimprej začel postopek za njegovo razglasitev za blaženega in svetnika (16). To je tisti Anton Martin Slomšek, o katerem je dr. Franc Kidrič, kateremu nihče ne more oponašati, da je pisal pristransko v korist Cerkve, leta 1928 izjavil: Kot duhovnik in škof Slomšek zavzema prvo mesto v slovanski zgodovini za Cirilom in Metodom (17); tisti Anton Martin Slomšek, ki nam je od mladih bogoslovskih let pa do svoje svete smrti dajal zgled glede pobožnosti, češčenja in posnemanja svetih slovanskih apostolov. V njunem duhu je živel, molil, delal in trpel (18).

Skušajmo tudi mi kot slovanski duhovniki in redovniki veliko življenje in delo svetih bratov Cirila in Metoda čimbolj spoznati. Še bolj si prizadevajmo v notranjosti in v dejanju res nadnaravno ljubiti svoj tako majhen slovanski narod. V prvi vrsti moramo prositi, da materializem in brezboštvo v našem narodu ne bi pogasila tiste vere, ki sta jo slovenskemu narodu v Koceljevi Panoniji, Moravanom in Čehom ter Poljakom prinesla sv. Ciril in Metod. Ker nas toliko temnih in zmotnih sil skuša odtrgati od Petrove skale, od rimskega apostolika, se ga mi še toliko bolj držimo. Saj sta nam v tem slovanska apostola dajala še posebno lep zgled.

Imejmo veliko srce za velike stiske in potrebe katoliških slovanskih narodov, ki so za rdečo železno zaveso v hudi nevarnosti za svojo ljubo katoliško vero.

Bodimo mnogo bolj širokosrčni do svojih ločenih slovanskih bratov. Prav pravi Branko Bohinc: „Od nekdanj je Cerkev pričakovala, da bodo slovanski katoličani spet vzpostavili most med ločenimi brati in Cerkvijo. Te naloge nikdar ne moremo preložiti na druga ramena. In če kdaj, se je moramo znova ovedeti v tem letu koncila in velikega jubileja. Cirilmetodijska ideja je od Slomška imela v narodu domovirsko pravico. A dostikrat ne več kot to. Ni zajela mase. Le preradi smo se zaletavali v boj proti pravoslavnemu bloku in nismo zmogli tega, kar je kot osnovno geslo podal sv. oče: delati za nekaj, ne proti. Cirilmetodijska ideja je v vsej celoti 'za nekaj', je pozitivna, je osvajalna. In postati mora last naroda. In če danes v domovini ni mogoče o njej veliko pisati, moramo to storiti v tujini" (19).

Praktično bomo cirilmetodijsko idejo v zamejstvu in zdomstvu najlepše širili, če se močno zavzamemo za Apostolstvo sv. Cirila in Metoda. Berimo in dajajmo slovanskim ljudem v roke zbornik Kraljestvo božje, ki leto za letom buči med nami cirilmetodijsko idejo ter goreče drami k delu za cerkveno edinost 20).

Z vsemi močmi dajmo božjemu služabniku škofu Antonu Martinu pomagati na oltar, hkrati pa naj bo vsak slovenski duhovnik in redovnik vsaj majhen posnemovavec Slomška v ljubezni in pobožnosti do svetih slovanskih apostolov in v vnetem delu v cirilmetodijskem duhu.

Zdi se, da nam ob velikem jubileju sv. solunska brata Ciril in Metod, škof Anton Martin Slomšek in vsi, ki so bili med nami cirilmetodijskega duha, kličejo: Bodite bolj slovenski, bolj slovanski, še bolj zvesti apostoliku v Rimu, bolj kato-liško širokosrčni in imejte mnogo več srca in ljubezni do ločenih slovanskih bratov.

O p o m b e :

1) Franc Grivec, Ciril-metodijska ideja, Zbornik razprav teološke fakultete v Ljubljani, Ljubljana 1962, str. 47/58. V tujini je Franc Dolinar na veliko Grivčevo delo pomorno opozarjal, npr.: Grivčevo delo Konstantin in Metod, slovanska učitelja, Glas SKA, 31. 12. 1962, str. 2/4; I Santi Cirillo e Metodio apostoli degli Slavi, Oss. Rom., 4. jun. 1961, str. 6.

2) Apostola Slovanov v novi slavi, Kraljestvo božje (XVII), Rim 1958, str. 3/7. Tu je objavljen poleg lat. besedila novih berij tudi slovenski prevod.

3) Obširnejše poročilo je napisal dr. Franc Gnidovec: Novo delo o sv. Cirilu in Metodu, OU, l. 9, št. 3 (1962), str. 105/7. Naslov dela se glasi: Franz Grivec, Konstantin und Method — Lehrer der Slaven. Založil Otto Harrassowitz, Wiesbaden 1960. Strani 271. Glej tudi Dolinarjev članek v Oss. Rom., omenjen v op. 1.

4) Okr. ljublj. nadšk. ord., št. 7/1962 (1. jun. 1962) str. 1/8.

5) Dr. Franc Grivec, Slovanska apostola sv. Ciril in Metod, Ljubljana 1927. Strani 180. Delo je v treh letih izšlo v češkem, nemškem, poljskem in slovaškem prevodu, v skrajšani obliki pa tudi v ukrajinskem. Glej Dolinarjev članek v Oss. Rom., omenjen v op. 1.

6) Na nekatere stvari iz tega dela Grivec opozarja že v razpravi: Ciril-metodijska ideja, Zbornik razprav teol. fak. v Ljubljani, Ljublj., 1962, str. 52 in 57. obletnica. Sv. Slovenija, 14. marca 1963, str. 2. Kazimir Humar, Važen jubilej za vse 863—1963, KG, 13. febr. 1963. V KG od 21. febr. 1963 dalje izhaja vsebina omenjenega pastirskega lista jugoslovanskih škofov.

7) Glej Ave Maria, febr. 1962; v Božji besedi bo Branko Bohinc vse leto objavljal članke o ciril-metodijski ideji, katerih branje zelo priporočamo; Važna

8) Tako pravijo slovenski dušni pastirji: „Leto bomo slovanski narodi slavili 1100-letnico prihoda apostolov sv. Cirila in Metoda v naše kraje, česar se bomo spomnili na naših prireditvah, da se zahvalimo za luč krščanstva in moč sv. vere utrdimo, ter jo posebej v praktičnem življenju pokažemo. Primerno bo, da se vse organizacije in ustanove tega dogodka spomnijo. Skupno pa se ju bomo spomnili v prvi polovici julija, ko obhajamo njun god.“ Glej „Oznaniilo“, dne 17. marca 1963, str. 1.

9) Slovenija in Slovaška sta bili v cerkveni zgodovini in v cerkvenopravnem pogledu bolj pastorki, kakor trdi P. L. v članku: Na poti do slovenske cerkvene pokrajine, Novi časi, l. 1, št. 2 (1962)

10) Oss. Rom., 2/3. jul. 1962, str. 1.

11) Oss. Rom., 7. jul. 1961, str. 1; Kat. glas., 20. jul. 1961, str. 2.

12) Glej AAS, l. 54, št. 3 (31. marca 1962) str. 157/8; lat. besedilo in slov. prevod pa dobiš v Okr. št. 3/1962 ljublj. škof. ord. z dne 21. febr. 1962, str. 1/3.

13) Oss. Rom., 2/3. jul. 1962, str. 1.

14) Oss. Rom., 3. febr. 1963, str. 1.

15) Primerjal npr. dve lepi razpravi dr. Franca Gnidovca: Narodni jezik v Cerkvi, OU, l. 7, št. 2 (1962), str. 41/50; Slovanska liturgija pri sv. Cirilu in Metodu, OU, l. 7, št. 4 (1960), str. 107/13.

16) Poročila o delu za Slomškovo beatifikacijo in napredovanju, zlasti o

prizadevanju mar. škofa dr. M. Držečnika za Slomškovo beat. zadevo glej npr. v Kat. glasu, dne 6. dec. 1962, str. 2; Sv. Slov., 18. okt. 1962, str. 2; Sv. Slov., 15. nov. 1962, str. 3; Sv. Slov., 20. dec. 1962, str. 5; Slov. država, 1. dec. 1962, str. 3; Slov. država, 1. jan. 1963, str. 3, Naš tednik, 4. okt. 1962.

17) Navaja Maks Miklavčič, O zgodovinskih temeljih in razvoju ljubljanske škofije, Zbornik razprav teol. fak. v Ljubljani, Ljubljana 1962, str. 15/16.

18) Pr. Slomšek, Keršanska beseda o bratovščini sv. Cirila in Metoda, slavianskih apostolov, Drobtnice, l. VIII (1853), str. IX/XX; Fr. Kosar, Anton Martin Slomšek, Drobtnice, l. XVII (1863), str. 197/9; Dr. Franc Kovačič, Služabnik božji Anton Martin Slomšek, Druga izdaja. Buenos Aires 1962. Str. 38/40. 78/9, zlasti pa 248/51; Janko Moder, Iz zdravih korenin močno drevo, Prvi del. Celje 1952. Str. 17; Dr. Fr. Grivec, Slovanska apostola sv. Ciril in Metod, Ljubljana 1927.

19) Branko Bohinc, Veliki jubilej, Božja beseda, 1. jan. 1963, str. 2/3. Čudovito lepo je o tem mostu med nami in pravoslavnimi, zlasti v Jugoslaviji, govoril škof dr. Gregorij Rožman med slovesno pont. mašo kard. Avg. Hlonda na evh. kongresu v Ljubljani dne 30. jun. 1935. Glej knjigo: II. evh. kongres za Jugoslavijo v Ljubljani 1935, Ljubljana 1936, str. 535.

20) Od leta 1957 do danes je izšlo pet zbornikov Kraljestvo božje, ki ga izdaja Apostolstvo sv. Cirila in Metoda v Rimu. Te Zbornike zelo priporočamo.

PASTORALNI TEČAJ SLOVENSКИH DUHOVNIKOV

Drugi pastoralni tečaj za slovenske duhovnike se je vršil v tržaškem semenišču 23. in 24. avgusta 1962.

Duhovska zveza v Trstu je v dogovoru s slovenskimi duhovniki z drugih delov sveta sprejela nalogo, da pripravi in vodi ta pastoralni tečaj.

Zadnje čase se je pokazala potreba teh tečajev; ne samo to, ampak tudi velika korist medsebojnega srečanja slovenskih duhovnikov, ki delujemo v raznih državah med izseljenci in med slovensko manjšino v Italiji in Avstriji. Srečanje pa prinese tudi zблиžanje, medsebojno spoznanje in raznovrstno pomoč. Posebno v nekaterih problemih in pobudah je nujno potrebno, da se povežemo in pridemo do skupnega sodelovanja, da bo delo uspešnejše.

Vse to lahko uresniči samo taki tečaji.

Letošnji tečaj je kot prvi v Celovcu dobil odobrenje krajevnega ordinarija, ki je bil prav vesel te pobude. Tečaj je vodil msgr. dr. Lojze Škerl, predsednik DZ v Trstu. Sklenjeno je bilo, da bodo vodili debate izmenoma razni predstavniki slovenske duhovščine, a ravno na njihov predlog je nadaljeval v vodstvu dr. Lojze Škerl. Prisotnih je bilo 81 duhovnikov. Tečaja se je udeležil tudi prošt tržaškega stolnega kapitlja msgr. Alojzij Salvadori.

Pri predsedniški mizi so sedeli predstavniki: kanonik Aleš Zechner iz Celovca, msgr. dr. Franc Močnik iz Gorice, direktor Anton Orehar iz Argentine in izseljenski duhovnik Vinko Žakelj iz Belgije; naslednji dan pa še g. Marij Černet iz Beneške Slovenije.

Med tečajem je voditelj prebral razna pozdravna pisma, ki so jih poslali: prevzv. msgr. Andrej Pangrazio, goriški nadškof, prevzv. dr. Jožef Köstner, celovski škof, prelat dr. Rudolf Blüml, msgr. dr. Janez Vodopivec, dr. Fr. Walland SDB, dr. Filip Žakelj, predsednik JABZ, dr. Franc Gnidovec, ravnatelj slovenskega semenišča v Argentini, dr. Metod Turnšek O.C.

Dušan Jakomin, tajnik Duhovske zveze

SPORED PASTORALNEGA TEČAJA^v

Četrtek, 23. avgusta 1962:

- Ob 9 v semeniški cerkvi: „Veni, Creator“ in uvodno premišljevanje (msgr. dr. Jakob Ukmar).
- Ob 10 v semeniški dvorani: Pozdrav predsednika Duhovske zveze, Nagovor prevzv. tržaškega g. škofa msgr. Antona Santina, Predavanje: Vpliv tehnike na versko življenje in dušno pastirstvo (dr. Lojze Šuštar).
- Ob 16 v dvorani: Okrožnica Mater et Magistra (predava dr. M. Poštovan), Delavsko vprašanje na Tržaškem (referent župnik Albin Germek).

Petek, 24. avgusta 1962:

- Ob 9 v cerkvi: Premišljevanje (msgr. dr. Jakob Ukmar),
- Ob 10 v dvorani: Iskanje poti za spreobračanje današnjega človeka (predava dr. Matej Poštovan),
- Ob 16 v dvorani: Vprašanje sodobne katehetike (predava dr. Lojze Šuštar). Poučevanje verouka med Slovenci (referent župnik Marijan Živic).
- Ob 18,30 v cerkvi: Zahvalna pobožnost ob prisotnosti tržaškega g. škofa.

Duhovnik v sedanjem svetu

Jakob Ukmar, Trst

Častiti in dragi sobratje! Na sporedu letošnjega pastoralnega tečaja slovenskih duhovnikov berete med drugim tudi postavko „uvodno premišljevanje“, oziroma „premišljevanje“, določeno za deveto uro danes in jutri. Nikar se te besede „premišljevanje“ ne zbojte, posebno se ne ustrašite vi, ki ste zadnje tri dni v duhovnih vajah dosti premišljevali. To nedolžno besedo „premišljevanje“ so dejali v program gospodje organizatorji tega tečaja zato, da se jaz ne bom ustrašil, zato da ne bom mislil, da mi nalagajo na moje stare rame kako znanstveno predavanje, ki ga ne bi zmogel. Znanstvena predavanja bodo imeli drugi gospodje, jaz bom pa v teh tako imenovanih premišljevanjih razvil nekaj misli o sedanjem svetu in o poziciji katoliškega duhovnika v tem okolju ter podal nekaj nasvetov, kaj more in kaj mora storiti dušni pastir v danih razmerah za uspevanje božjega kraljestva med našim ljudstvom.

Dragi gospodje! Če se zazremo v današnji svet in če hočemo ostati zvesti stari tradiciji, bomo najprej „pojamljali“, kako slab je sedanji svet, kako žalostne čase smo čakali. To, pravim, je stara tradicija: ljudje so bili in so *laudatores temporis acti et vituperatores praesentis*. Ko sem bil še fantek doma, so moji starši tožili čez tedanje slabe čase in jih primerjali s prejšnjimi, neprimeroma boljšimi. Tudi se spominjam, kako mi je stara ženica pred kakimi 40 leti zdihovala: „Moj Bog, kakšna je danes mladost! Ko smo bile mlade, smo bile ko luč.“ Seveda je žena pri tem pozabila, da niso tedanje petrolejke vedno svetile čisto, včasih so se kadile, včasih neznosno smrdle. Tako je bilo in tako bo v tej solzni dolini, kjer bivajo slabotni Adamovi otroci. Barometer versko-moralnega življenja včasih raste, včasih pada, včasih je tako nizek, da kaže na bližajočo se nevihto. *Omnia tempus habent et suis spatiis transeunt universa sub caelo* (Eccle 3, 1). In nad vsem tem je božja modrost, quae ludit in orbe terrarum

(Prov 8, 31) attingens a fine usque ad finem fortiter et disponens omnia suaviter (Sap 8, 1).

Kaj gorja, fizičnega in moralnega, je že videl človeški rod od Adama do naših dni! Koliko hudih časov je doživela in preživela Kristusova Cerkev v teh tisoč devet sto letih! Pomislite na dekadenco desetega stoletja, ko so bili otročaji na Petrovem prestolu, klienti nizkotnik ženskih klik. Pomislite na nizek nivo verskega in moralnega življenja malo pred Franciškóm. Asiškim in malo pred Martinom Lutrom. Spomnite se zapadnega razkola, ko je papež papeža ekskomuniciral. Velik zgodovinski čudež je, da je Cerkev tisto 40-letno dobo preživela; nobena državna tvorba je ne bi bila prestala. — Danes pa nimamo v vrstah katoliških teologov nevarnih separatističnih struj; nimamo konciliaristov, nimamo galikancev, ne janzenistov, ne modernistov, proti katerim bi lučali svoj anathema. Ostaja na fronti samo en, sicer velik sovražnik, materializem naših dni, ki ponekod vlada formalno kot državni sistem, drugod pa praktično obvladuje skoro vse družinsko in družabno življenje. A proti temu sovražniku stoji Kristusova Cerkev tako enotno strnjena v svoji hierarhiji okrog nezmotljivega papeža kakor še morda nikdar v prejšnjih stoletjih. Enotna v dogmatiki, enotna v morali se zdaj pripravlja, da te vekotrajne zakiade aplicira v rešitev sedanjega tako bolnega in nesrečnega človeka.

Dá, bolan in nesrečen je velik del človeštva. Njegova bolezen je v tem, da je izgubil posmrtni in nadnaravni cilj življenja in je ves tostransko usmerjen. Vse javno življenje in velik del zasebnega življenja meri skoro izključno na materialne dobrine. Moderna kultura dela v glavnem na to, da se dvigne življenjska raven; po domače rečeno: da bi bolje jedli in pili, da bi se fineje oblačili, da bi se bolj udobno in hitreje vozili. Čisto naravno: Kaj naj išče človek, ki nima več kaj iskati onstran groba? Si mortui non resurgunt, manducemus et bibamus, eras enim moriemur (1 Cor 15, 32). Gaudeamus igitur, dum viventes sumus, post jucundam juventutem, post molestam senectutem nos habebit humus. Humus, črna zemlja, ne svetlo nebo.

Iz te zgolj tostranske usmerjenosti se z lahkoto umevajo razni življenjski pojavi sedanjega povprečnega človeka. Tu sem spada omejitev ali kontrola rojstev. Umevno; če je s smrtjo vsega konec, si je treba sedanje življenje urediti kar le možno udobno. Otroci pa, posebno če jih je več, so velika ovira na tem potu. Kako si naj oče nabavi avto, kako televizijo in hladilnik, kako si naj privoščijo večdnevne izlete? Saj je to nemogoče pri kopici otrok. Če pa le pride kateri potomec na svet, ga ne bodo knajpali z mrzlo vodo, ga ne bodo vzgajali za odpoved in žrtve. O ne, vsega mora imeti, kar si mali meškužnež poželi. V blazine povitega ga bodo peljali v vozičku in kroglice mora imeti pred seboj, da mu ne bo dolgčas med vožnjo. In sončnik, ombrelin nad glavo, da ga ne bo sonce žgalo. Per dem sol non feret te, morda luna per noctem (Ps 120, 6), če ne bodo okna dobro zastrta. Tako uvajajo mlado bitje v svoj življenjski program: udobnost življenja, ker je s smrtjo vsega konec. V isto poglavje spadajo te nenehne stavke zdaj te, zdaj one stroke delavcev. Več plače, krajši urnik, sicer ne moremo udobno živeti, kar je edini smisel življenja: Postea nos habebit humus, ker gremo v krtovo deželo, in s tem je vse končano.

Nikar se ne varačmo. Veliko število naših vernikov je zgolj tostransko usmerjenih. Umre družinski oče, mož pošteniak, ki se že 20 let ni zmenil za cerkev, umre nagle smrti. In kaj slišim iz ust pobožnih faranov? Blagor njemu, on je nehal trpeti; toda žena in otroci, ti so reveži, ti se bodo vicali. Torej vse tostransko, onstran groba nič.

Nikar se ne varajmo. Velik del naših vernikov živi v starem testamentu, ko je Bog za zvestobo njegovi postavi obljubljal deželo, kjer se cedi mleko in med (Lev 20, 24), obljubljal dolgo življenje (Ex 20, 12), obljubljal polne žitnice in polne kadi sladkega mošta (Prov 3, 10). Premnogi verniki vrše svoje verske dožnosti za to, da jim bo Bog dal zdravja in srečo. Že večkrat mi je kaka pobožna duša zatrjevala: Jaz ne prosim Boga in Mater božjo nič drugega kot za to ljubo zdravje. Kje je tu še kaj prostora za zmago nad grehom, za napredek v čednosti, za vdanost v voljo božjo? Kje je tu še okence, skozi katero bi pogledal tja v večnost? In v tem tostranem žarju se za mnoge suče skoro vse bogočastje, posebno češčenje svetnikov. Zato je Madonna della salute Tržačanom najljubša. In svetniki božji morajo pomagati v časnih zadevah, da bom izpite izdelal, da bo hči dobrega fanta dobila in slično. Če pa so svetniki gluhi, naj se gredo solit vsi skupaj.

Nikar se ne varajmo, takega krščanstva je zelo veliko med nami. Naravni razlog tega pojava je že v dejstvu, da je človek po svoji čutno-duhovni naravi neposredno usmerjen na čutne vtise in materialne dobrine, bolj kot na duhovni svet. Če upoštevamo to človeško počutno naravo, se ne bomo preveč čudili, če so Izraelci od svojega nevidnega Jahveja večkrat uhajali k češčenju bolj vidnih bogov sosednih narodov, k Baalu in k Astarti, posebno, če je bilo tamošnje bogočastje združeno s pojedinami, plesom in spolnimi izgreidi. To so bogovi, to je nekaj, ne pa naš Jahve, ki ga nihče ne vidi. Tak je bil človek po svoji naravi v starih časih in tak je po naravi tudi danes, kajti naravni red se z Gospodovo smrtjo na križu ni spremenil.

Pridenimo še to, da je sedani človek, posebno v mestih, prava žrtev sedanjega neprestanega vrveža in le s težavo pride do mirnega oddiha in zbranosti duha. Če postojimo ob prometnih ulicah, imamo vtis, da smo v norišnici. Tako okolje je vse prej kot ugodno za razmišljanje o verskih resnicah in za notranje duhovno življenje. Zato ne izvira vedno iz brezboštva, če so ljudje duhovniku nasprotni. Socialne in gospodarske razmere so se tako oddaljile od pametne norme, da je človeku včasih precej težko storiti to, kar Cerkev, kar duhovnik zahteva. Kdor je npr. ves teden pri ropotajočih strojih, si ob nedeljah želi vera iz tega ropota na celodnevni izlet v gore. Župnik pa ga hoče imeti pri maši, pri sestankih Katoliške akcije. Umevno, da mu je župnik na poti, in prav zato ne mara.

Vzroki sedanje verske mlačnosti, oziroma brezvernosti leže torej deloma v človeški naravi, ki je po izvirnem grehu slabotna ter bolj nagnjena k čutnim in materialnim dobrinam. Deloma je to posledica tudi sedanjih nenormalnih življenjskih razmer, ki človeku otežkočajo mirno in trezno razmišljanje.

Kaj pa napredek v naravoslovnih vedah in v tehniki, mar je tudi ta napredek kriv sedanje verske dekadence? Sam po sebi gotovo ne. Verska resnica, izražena v zadnjem vatikanskem koncilu je, da more človek že z golim razumom Boga spoznati iz stvarstva, invisibilia enim ipsius per ea, quae facta sunt, intellecta conspiciuntur (Rom 1, 20). Božje spoznanje stvarstva vodi naravno k boljšemu spoznavanju Stvarnika. Če bi bil imel Tomaž Akvinski tisto znanje iz fizike, kemije in astronomije, ki ga ima današnji izobraženec, bi bil gotovo še bolje pisal o Bogu in o njegovih lastnostih. Brezverstvo ni nujna posledica napredka v naravoslovnih vedah in v tehniki, temveč je nastalo, ker tega napredka ni spremljala zdrava filozofija s pametnim razmišljanjem, in povrh vsega, ker tako imenovanemu prosvetlencu manjka ponižnosti. Brezbožnemu svetu ne manjka samo vera, manjka mu tudi zdrava pamet in ponižnost.

Ko sem nekoč zasliševal priče v neki zakonski pravdi, je prišel na vrsto mlad gospod. Povabil sem ga, naj izreče prisego de veritate dicenda, kakršno zahteva kanonični proces, pa mi odgovori: „Ne prisežem, ker Boga ne priznam in nimam sploh nobene veroizpovedi.“ Vzeli smo to na zapisnik ter nadaljevali zasliševanje brez prisege. In pomislite: mož, ki je tako precizno izpovedal svoje brezboštvo, je docent eksperimentalne fizike na neki italijanski univerzi. Kako more ta človek, ki ima vsak dan dokaze božje modrosti pri roki, biti brezbožnež, je res čudno. O takih pravi liber Sapientiae, da so neopravičljivi: „Če so namreč toliko napredovali v znanju, da so mogli svet raziskovati, kako da niso še lažje Gospoda tega sveta našli?“ (Sap 13, 8-9). In res, docent fizike, ki ne veruje v Boga, veruje, da brezumna baterija deluje po globokoumnih formulah, ki jih je človeški um po tisočletnem študiju izsledil. On veruje in mora verovati, da ima kepa gnojne zemlje na vrhu več znanja in več moči kot vsi fiziki in kemiki tega sveta, ker ona gradi po zapletenih kemičnih formulah cvetko, česar vsi učenjaki ne zmorejo. In ta resmisel imenuje on znanstveni napredek. Tu velja Pavlova beseda o rimskih poganih: „Obscuratum est insipiens cor eorum; dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt“ (Rom 1, 21-22). Torej, kakor rečeno: malo vere, pa tudi malo pameti.

Gotovo se še spominjate, kak zmagoslaven krik so zagnali, ko so pognali prvi satelit na krožno pot okoli Zemlje. Končno imamo eklatenten dokaz, da Boga ni in ga treba ni, ker človek lahko sam ustvari nova nebesna telesa in jih pošlje v vesoljni prostor. Tako so pisali, tako vpili. Res, dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt (Rom 1, 22). Pred nekaj leti je astronomska revija „Caelum“ objavila matematične formule, po katerih se morajo ti sateliti usmeriti, da vozijo v določeni elipsi okrog Zemlje. Pregledal sem tiste formule, pa to je visoka matematika, previsoka za nas navadne zemljane, ki se je še nekoliko spominjamo na logaritme in na trigonometrijo. Zdaj pa ti nastopi nadut kričač in ponosno sklepa: ta satelit, ki tehta nekaj kilogramov in je zaokrožil nekaikrat okoli Zemlje, je produkt naše bitroumnosti ter spričuje prednost Vzhoda pred zapadno kulturo. Več let resnega študija je bilo treba, preden smo ga spustili. Če bi bil le najmanjši pogrešek v računu ali v tehniki, bi satelit nitj ne prišel na svojo krožno pot! Tako slavi kričač svoj satelit kot produkt svojega uma. Obenem pa veruje in uči, da so se ogromni sateliti, ki krožijo brezhibno milijarde let po vsemirju sami naredili in se sami usmerili na pot. Kje, prosim, je tu še trohica zdrave pameti? Malo vere, pa tudi malo pameti pri takih ljudeh. Obscuratum est insipiens cor eorum (Rom 1, 21).

In vendar kaj smo opazili? Ob prvem umetnem satelitu, ob poletu prvega tako imenovanega kozmonavta in končno ob vizijah Telstara je svetovno časopisje, deloma tudi katoliško, tiskalo z velikimi črkami: Nova doba v zgodovini človeškega rodu se pričinja, človek zavlada v vesoljstvu! Ljudje božji, bodite pametni. Ko smo sedeli v srednješolskih klopih, smo naivno verjeli, da se je z odkritjem Amerike in z iznajdbo smodnika pričel nov vek. Kakšni otročaji smo bili. Ideje so, ki vladajo svet. Ko se bo laizacija, ki se je pričela s humanizmom in privedla do sedanjega verskega in moralnega nihilizma, ustavila pred resničnim krščanstvom, tedaj se bo pričela nova doba. Tedaj pravim, ne s kozmonavti. In Bog daj, da bi bodoči koncil k temu pripomogel.

Kozmonavtom pa in njih oboževalcem želim več pohlevnosti. Saj smo resnični kozmonavti mi vsi, odkar živimo. Vozimo se brezhibno in povrh še brezplačno po kozmičnem prostoru s hitrostjo, ki se ne boji konkurence ne vzhodnih

ne zapadnih tehnikov. Po 30 km na sekundo okrog Sonca, s Soncem pa 20 km na sekundo proti ozvezdju Herkula in z rotacijo Rimske ceste še 250 km na sekundo, dalje v neizmerne daljave. Kam pojdeš, ti revni človek, pri tej vrtoglavi brzini svetov? Do sednjega dne se boš moral držati te kroglice, na kateri te je Bog ustvaril. Le prav majhne izlete s povratkom na Zemljo ti dovoli. Če skočiš iz našega trenč rapido, skočiš prav gotovo v smrt.

*

Tako sem vam dragi gospodje, podal nekaj bežnih slik sedanjega sveta. Pri vsem tehničnem napredku, pri vsem zboljšanju življenjskega standarda je ta svet velik revež. Revež, ker je zgrešil cilj življenja; če pa je zgrešil cilj, je seveda zgrešena tudi pot. Drugačno linijo vzamem, da se popeljem na Dunaj, in drugačno, če potujem v Rim. Drugače živi človek, ki se zaveda, da je namenjen za večno uživanje troedinega Boga, in drugače tisti, ki ima zadnjo postajo svoje eksistence tam pod cipreso, ubi eum habet humus.

Sredi takega sveta, ki po zgrešeni poti vozi na zgrešeni cilj, je katoliški duhovnik nekam skrivnostna, singularna figura. On namreč polaga v središče svoje eksistence to, kar sedanji svet kvečjemu tolerira na periferiji, to je Boga in človekov odnos do Njega. Zaradi sekularizacije vsega življenja postaja duhovnik vedno bolj tujec na tem svetu. Mar se naj duhovnik še sam prostovoljno zapre v to izolacijo? Nekateri menijo, naj bo duhovnik docela mrtev za ta svet, in vidijo ideal duhovnika v asketično-monastičnem življenju kontemplativnih redov. Vendar današnji duhovnik, če je dušni pastir, ne le da ne more uresničiti tega ideala, ampak bi bil tudi v zmoti, če bi ga hotel uresničiti. Pastoralni vidiki zahtevajo, da je duhovnik v svetu, da spozna njegovo stremljenje in njegove slabosti, da je v svetu, vendar ne mož tega sveta. Je pa tudi v bistvu našega duhovniškega poslanstva, da smo posredniki med Bogom in ljudmi kakor naš Veliki duhovnik, o katerem je pisal Pavel, da je mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus (Tim 2, 5), kakor bi hotel reči: mediator, quia homo. Vsak dušni pastir je assumptus a hominibus, sed constitutus pro hominibus, ut possit condolere iis, qui ignorant et errant, quoniam et ipse circumdatus est infirmitate (Hebr 5, 1-2). „Ljudje, ne angeli so duhovniki nove zaveze,“ je zaklical kardinal Newman v nekem svojem znamenitem govoru. (1) Napačno bi bilo in po ošabnosti bi dišalo, če bi si duhovnik domišljal, da je nekaj posebnega, da ni Adamov otrok, kakor so njegovi farani, saj venar tudi on okuša moralne težave in fizična bremena usque ad mortem inclusive. Torej ne isolatus, temveč srednik med Bogom in ljudmi.

In končno še to! Sredi sveta, ki je zgubil smisel za nadnaravne dobrine, nima duhovnik več veljave po nadnaravnem dostojanstvu svojega poklica, ampak velja skoraj izključno samo toliko, kolikor velja kot človek, po svojih naravnih, umskih in moralnih vrlinah. Velja, če je primerno izobražen, če je vseskozi čist in pošten, vesten v svoji službi, če je vsem dostopen in poln prave krščanske ljubezni, če je radodaren in sploh socialno čuteč, če ni praktičen materialist. Neumno in tudi neuspešno bi bilo v sedanjem svetu sklicevati se po načinu nekdanjih pridigarjev na visoko dostojanstvo katoliškega duhovnika, ki Evharistijo posvečuje in grehe odpušča ter po tej svoji oblasti nadkriljuje vse angele in še Kraljico angelov povrhu. Za take reči nima sedanji povprečni človek skoro

nič več smisla. Ne, ker Evharistijo posvečuješ, ampak ker si izobražen mož in v moralnem pogledu popoln, s tem mu imponiraš. Pri nobenem drugem poklicu ne gledajo ljudje toliko na osebne vrline kakor pri duhovniku. Lahko je kdo dober advokat, dober profesor, dober delavec, četudi je v moralnem pogledu samo srednji človek; svet mu ne bo zameril. Vse drugače pri duhovniku. Zveni paradokсно, pa je le resnično: ta krščanski svet zahteva od duhovnika, da res krščansko živi in krščansko deluje; ta mestni svet, ki se valja v spolnih izgredih, zahteva od duhovnika, da je immaculatus quoad sextum; ta materialistični svet, brez Boga in brez duha, zahteva od duhovnika, da je duhovni človek, ein Geistlicher muss er sein. In vsak madež na duhovniku mu služi kot dobrodošel dokaz, da je Cerkev samo ena „botega“.

Zavedajmo se tega. Po duhovnikih gre vera gor, po duhovnikih gre vera dol, so pravili naši predniki. Če bi bile prišle tridentinske reforme sto let prej, bi najbrž ne bilo prišlo do Lutrove psevdoreforme; in Bog daj, da bi tudi nameravane reforme drugega vatikanskega koncila ne prišle prepozno in da ne bo treba grozot tretje svetovne vojne, da izčisti ta materialistični svet, ki hoče imeti raj na zemlji, raj brez Boga.

Za danes naj zadostujejo te misli o duhovniku v sedanjem svetu. Jutri, če Bog da, pride na vrsto dušni pastir in njegovo delo.

(1) Sellmair, der Priester in der Welt; versio italica Carlo dell'Acqua, Brescia 1943, str. 35.

^v ŠKOFOV POZDRAV

Prevzv. Anton Santin, tržaški škof

Pozdravljam vas, dragi duhovniki, ki ste od vseh strani prišli na ta študijski tečaj. Tudi ta sestanek priča o vaši gorečnosti za duše, ker je končno to osnovna misel, ki vas bo ta dva dneva vodila, družila in bo vodila vaše razprave. Naše semenišče vas z veseljem sprejema in upam, da se boste v njem dobro počutili. Različne so teme, o katerih boste razpravljali: o vplivu tehnike na versko življenje in dušno pastirstvo; o veliki in temeljni okrožnici „Mater et Magistra“; o skrbí, kako se približati tistim, ki so se od vere oddaljili; o katehetskih vprašanjih, ki so tako važna za dušnega pastirja. Ta študij hoče pomoči, da boste napredovali v znanju in boste bolj pripravljeni za delo za tisti edini cilj, ki je rešitev duš in slava božja.

Tehnika je danes za ljudi kakor veliko božanstvo, ki vlada nad vsem njihovim gibanjem in delovanjem. Pa je vendar tudi v današnjih časih samo eno potrebno: rešiti dušo. Veselimo se čudovitega napredka, ki sta ga dosegli znanost in tehnika, da privažati človeku vedno večje spoznanje o svetu in naravi in mu nuditi vedno popolnejša sredstva, da si udobnejše in boljše uredi svoje življenje. Gorje pa, če to, kar je orodje in pot, postane smoter in cilj. Nevarnost je prav tu. Raziskovanja in proučevanja, ki vodijo do vedno novih odkritij, bi morala ljudi napolnjevati z občudovanjem, ker so odkrili od Boga pripravljene zakone in sile, da jih uporabljajo za svoje namene. Pogostokrat

pa se prav zaradi tega enostranskega napora in napuha, ki ga ne manjka v srcih ljudi, namesto da bi slavili neskončno božjo modrost, povzdigujejo zaradi človekove moči, ki sega v jedro atoma in tekmuje z drugimi nebesnimi telesi. Preučevali boste pozitivne in negativne strani sedanjega položaja in se boste pripravljali na to, da opozarjate ljudi na uporabo tehničnih iznajdb in na njihov pomen, ker bomo drugače postali sužnji del svojih rok in se bomo sami pogreznili v temo. Kjer namreč ni Boga, tam ni luči resnice. Da, prišli bomo tako daleč, da bomo uničili to našo zemljo in jo spremenili v neizmerno pokopališče.

Tisti dan, ko je Rusija spustila dva astronava v vesoljni prostor, sem slišal nekega moža, ki je dogodek takole komentiral: „Te stvari so zares čudovite, a v Genevi niso sposobni skleniti sporazuma, da ne bodo več delali jedrskih poizkusov, zato vsak dan živimo v nevarnosti, da nas zadene nesreča. Mnogo bolje bi bilo, če bi se namesto za vesoljni prostor bolj zanimali za življenje in srečo nas ubogih ljudi, ki hodimo po tej zemlji.“

Sveti oče v buli, s katero napoveduje vesoljni cerkveni zbor, piše: „Sam napredek v znanosti, ki je človeku omogočil, da izdeluje strašno orožje za uničevanje, je vzbudil zaskrbljena vprašanja: prisihih je ljudi, da so začeli bolj razmišljati, da se bolj zavedajo svoje odgovornosti, da si bolj želijo miru, se bolj zanimajo za pomen duhovnih vrednot.“ In če hočemo slišati še en glas, ki ni z naše, ampak z nasprotne strani; to je glas zgodovinarja in pisatelja Salvatorellija; tu spominjam na besede, ki jih je zapisal nedavno, ko omenja „teletstar“: „Zgrešena je tista pot, ki ne zna ločiti med tehničnim napredkom ali materialnim uspehom in med zdravjem in moralnim razvojem. Pod moralo razumem, (kakor je pravilno) tudi osnovne politične vrednote. Kroženje ljudi okrog zemlje, njihovi poleti v svetovni prostor, spuščanje satelitov, ki omogočajo nove zvezde med enim in drugim koncem naše zemlje, kakor je „Telstar“, in pristanek človeka nekega dne na mesecu, ne bodo nič za pičico izboljšali ravnega življenja ljudi, to je tiste notranje prvine, ki sestavlja najbolj notranje bistvo vsega človeštva. Tudi ne bodo pripomogli oddaljiti za milimeter nevarnosti, ki preti življenju človeštva, to je nevarnosti (in tu je današnja tragika), ki izvira iz istega napredka v fiziki in omogoča hrupne uspehe v vseščiju.“

Okrožnica „Mater et Magistra“ je listina, za katero se ne bomo mogli nikdar dovolj zahvaliti Cerkvi in tistemu, ki jo vodi. Vsebuje jasne in pogumne besede. Ne prinaša rešitve tehničnih, ampak moralnih vprašanj, ki so osnovnega pomena za življenje narodov v današnjih časih. Iz nje izhaja nadnaravna luč, toda razsvetljuje človeška pota vseh, ki delajo v proizvodnji raznih stvari na tej zemlji v industriji in poljedelstvu, razsvetljuje pa tudi pota novih narodov, ki so se pojavili na pozorišču zgodovine. Imeti moramo z njimi veliko potrpljenja zaradi njihovih dostikrat neurejenih nastopov; imeti pa moramo do njih tudi veliko ljubezen in jim moramo pomagati, da bodo mogli nastopati v družbi drugih narodov dostojanstvo in s čutom odgovornosti.

Naj spomnim, s kakšnim veseljem je sveti oče ob obletnici okrožnice „Mater et Magistra“ sprejel številne romarje Združenih jadranskih ladjedelnic, ki so potovali v Rim, da se mu poklonijo. V svojem govoru je tedaj poudaril, kako je bila okrožnica po vsem svetu sprejeta z občudovanjem in z veseljem; naglašal pa je, da jo je treba proučevati in jo izvajati. Zakaj ni dovolj, da samo občudujemo to, kar mora preiti v življenje, morda postati skladen red in zgradba božjega kraljestva, tudi v naših časih, ki so tako težki in se v njih bije tak hud boj, pa od njih zavisi vsakdanje življenje ljudi. Zato ste prav storili,

ko ste spreli v svoj program srbno in temeljito proučevanje te listine, ki je tako bogata modrosti, nauka, izkušnje in evangeliskega duha.

Potem boste razpravljali o načinih spreobračanja današnjega človeka. In o tem bo govoril laik, morda zato, ker so laiki bližji tem našim oddaljenim bratom, ki živijo ob robu Cerkve, na katero so pozabili, in ne razumejo več njene govorice, včasih pa se proti njej tudi bore. Kardinal Montini se sprašuje: „Zakaj je ta brat oddaljen? Zato ker ga mislo dovolj ljubili; ker sodi vero po nas, ki jo oznanjamo in jo predstavljamo. Od naših napak se je naučil, da mu je vera v nadlego, zato jo prezira in sovraži. Morda je od nas slišal več očitkov in opominov kako povabil. Morda je opazil v naši službi kakšne nižje interese in se je nad njimi pohujševal. Oddaljeni so pogostokrat bolj zahtevni kakor hudobni. Tedaj njih antiklerikalizem skriva v sebi neko nejevoljno spoštovanje do svetih reči, o katerih misli, da smo jih mi ponižali.“

Zdi se mi, da je veliko izkušnje in veliko resnice v teh besedah milanskega nadškofa. Žal, da je v resnici tako. Kolikokrat smo čitali v izpovedih oddaljenih, ki so prišli do Kristusa, obtožbo, da so dolgo časa bili neodločeni zaradi tega, ker so po spoznanju evangelija spoznali tudi naše življenje, o katerem pravimo, da ga vodijo evangelijski vzori. Priznajmo si odkrito, ker moramo biti v današnjih časih iskreni: če bi mi duhovniki bili takšni, kakršni bi morali biti, tudi svet ne bi bil takšen, kakršen je. Mnoge nesreče sedanjega časa so tudi za nas najna opozorila. Žal, da jih ljudje vedno ne razumejo. Upoštevati moramo vse te stvari, ko iščemo poti, da bi se približali našim oddaljenim bratom, ker jim moramo mi iti na proti. Sami bodo težko prišli do nas. Če je res, kar pravi Pasternak, da sreča, ki jo človek sam uživa, ni sreča, potem je potrebno, da gremo za njimi in jih pripeljemo h Kristusu. Potem se bomo tudi mi veselili njihove sreče, da so zopet našli svojega Odrešenika. To so zelo težka vprašanja, ki jih boste mirno, modro in v duhu vere preučevali. Ker tu gre za zadeve Boga, zato je On sredi med nami s svojo lučjo in svojo ljubeznijo, da nas razveseljuje in bodri.

Tudi katehetska vprašanja so zelo važna. Hodimo v šole, imamo župnijski krščanski nauk. Okrog sebe imamo množico otrok in odrasčajočih, pa moramo z žalostjo ugotavljati, da naš stik z mladino ne prinaša tistega sadu, ki bi ga moral prinašati za njihovo pripravo na krščansko življenje. Zakaj ne? Tolikokrat smo se že po tem vprašali. Očitno gre tu za osebe in te osebe so duhovniki. Če hočemo veliko dajati, moramo sami veliko imeti; če hočemo druge bogatiti, moramo biti sami bogati; če hočemo učiti, moramo najprej sami dobro poznati resnico; če hočemo druge vnemati, moramo sami biti vneti, goreči božje ljubezni, če hočemo voditi k svetosti, moramo sami biti sveti. Velika umetnost je znati govoriti dušam otrok, da jih vodimo k Bogu, a ta ne zadostuje, če otroci ne bodo v nas, v naših dejanjih, v naši ljubezni videli odsev Boga, če v našem vedenju ne bodo gledali Jezusa, ki vstopa v njihove razrede in se jim pridružuje, kakor se je nekoč približeval otrokom v Palestini. Povejmo odkrito: svetosti se nič ne more upirati. To je veliko orodje, ki ga imamo in imamo ga v svojih rokah in zavisi samo od nas. Če bomo sveti, bomo zares nepremagljivi.

Toliko je torej vprašanj, toliko bogate snovi, toliko prilike za preučevanje, da postane naše duhovniško življenje vedno popolnejše in plodovitejše. Prav te dni sta mi prišli v roke dve knjižici. Ena nosi naslov: „Marija, reši me“. Sestavilo jo je nekaj litvanskih deklet, ki so zaradi svoje vere internirane v Sibiriji. Napisane porumenele liste, vezane z roko, jt neki tujec, ki se je izselil, skrivaj

prinesel na Zapad. Knjižica vsebuje čudovite molitve. Ni mogoče, da ne bi z ginjenjem občudovanjem čitali teh preprostih besed, ki so polne vere, polne ljubezni in srčnosti. Drug človeški dokument, ki sem ga tudi pretekle dni imel v rokah, nosi naslov: „Čudovita zgodba Satoko“. Je to japonsko dekle, doktorica kemije, ki je zapustila udobno življenje v hiši očeta, profesorja na univerzi, in je odšla v „naselje mravelj“, ki so ga sestavljali ubogi cunjarji, in je živela z njimi. Satoko je bila kristjanka in sledeč bolj njenemu zgledu kakor njenim šesedam so se ti ubogi ljudje dali krstiti in so zgradili cerkev v svojem naselju. Še zelo mlada je med njimi umrla. Zdelo se je, da je zašlo sonce: tolika je bila žalost v tistih srcih zaradi smrti te mladenke.

Na svetu je torej še veliko dobrote, zato moramo imeti veliko zaupanje. Naj spomnim na besede svetega očeta: „Duše, ki so izgubile zaupanje, ne vijaio na zemlji drugega kakor temo. Mi pa rajši izpovedujemo vse svoje zaupanje v svojega Odrešenika, ki ni zapustil sveta, katerega je odrešil. Če sprejmemo Jezusovo priporočilo in znamo presojati „znamenje časov“ (Mat 16, 4), se nam zdi, da sredi tolike teme gledamo mnoge znake, ki prinašajo upanje za usodo Cerkve in človeštva.“

Upam, dragi duhovniki, da bosta ta vaša študijska dneva zares božja dneva. Po teh študijah in razpravah se boste čutili boljše in srečnejše. Odhajali boste od tu, da kot božji služabniki izpolnite svojo nalogo, kjerkoli vas Bog hoče v teh časih. Z vsem srcem kličem na vas božji blagoslov.

VPLIV TEHNIKE NA VERSKO ŽIVLJENJE IN DUŠNO PASTIRSTVO

Alojzij Šuštar, Švica

Versko življenje je življenje konkretnega človeka v posebnih zgodovinskih, družabnih in kulturnih razmerah. Prav tako je dušno pastirstvo vedno odvisno od različnih zunanjih in notranjih, naravnih in nadnaravnih, osebnih in splošnih činiteljev posameznih dob in posameznih človeških skupin. Razumljivo je torej, da tehnika, ki je v zadnjih stoletjih in posebno v zadnjih desetletjih tako zelo spremenila obličje zemlje in oblikovala človeka, ni ostala brez vpliva na versko življenje in na dušno pastirstvo. Namen tega predavanja je nekoliko podrobneje določiti ta vpliv in najti nekaj praktičnih zaključkov za današnje dušno pastirstvo. Jasno je, da ni mogoče vprašanja izčrpno zajeti. Gre torej bolj za nekaj pregled in za nekaj misli, ki naj bi dale pobude za osebno razmišljanje in za medsebojni razgovor.

Ko bo tu govora o tehniki in tehnikah, je treba besedo razumeti v najširšem pomenu. Če je tehnika vsako umsko in smotrno obdelovanje in izkoriščanje narave, je tehnik v tem najširšem pomenu besede, vsak človek, ki se kakor koli bavi s takim obdelovanjem in izkoriščanjem, tudi če pravzaprav sam bolj uživa sadove tehničnega dela, kakor pa sodeluje pri tehničnih izdelkih. V tem smislu smo torej danes vsi bolj ali manj tehniki. V prvi vrsti so to seveda inženirji, podjetniki, industrijski in drugi delavci, a tudi vsi tisti, ki so v službi pri prometu, pri pošti in pri drugih občevalnih sredstvih; dalje razni učitelji na strokovnih šolah, bolj ali manj tudi vsi trgovci in uradniki. Ker pa imajo javni delavci in politiki, učitelji, vzgojitelji in dušni pastirji opravka z ljudmi, ki žive

v svetu tehnike, so tudi ti bolj ali manj neposredno pod vplivom tehnike. Končno smo vsi od tehnike in njenih izdelkov odvisni kot konsumenti v najširšem pomenu besede. Tako se torej danes nihče ne more popolnoma odtegniti vplivu tehnike.

I. TEHNIKA OBLIKUJE ČLOVEKA

Če bi naši očetje prišli danes med nas, bi se najbrž več ne znašli, ali vsaj ne počutili dobro. Tako zelo se je pod vplivom tehnike spremenil svet, življenje in tudi človek sam v svojem mišljenju in čutenju. Ker sami živimo sredi teh sprememb, ker nas vsak trenutek obdajajo od vseh strani in vplivajo na nas, se najbrž sploh ne zavedamo več, kako zelo je tehnika spremenila obličje zemlje in kako zelo oblikuje današnjega človeka. Poskusimo zavestno nekoliko dojeti in popisati te spremembe. (1)

Prva sprememba, ki nam vzbuja pozornost, je sprememba narave in človekovega razmerja do nje. (2) Nekdaj je živel človek v naravi, kakor jo je Bog ustvaril in kakor se je razvijala po svojih naravnih zakonih. Narava je bila za človeka nekaj velikega, skrivnostnega, polna mogočnih sil, ki se jih je človek bal; jih večkrat naravnost oboževal, s katerimi je bil v neprestanem boju, a večinoma brez moči nasproti njim. Človek se je zavedal svoje odvisnosti od narave in je gledal v njej božje delo, razodetje božje moči in ob čudih narave občudoval moč in modrost Stvarnika, če ni celo v naravi sami videl neko božje bitje.

Tehnika je obličje narave spremenila. Skoraj ni več nedotaknjenega kotička, kdaj več narave, kakor je izšla iz Stvarnikovih rok. Povsod se pozna, da je človek posegel vmes. Ceste in železnice, mesta in vasi, električne napeljave in industrijska podjetja, vsa mogočna prevozna sredstva, vedno bolj udobno stanovanje z vsemi mogočimi aparati, hrana in obleka, ki sta šla dolgo pot skozi tehnično predelavo, predno sta prišla človeku v rabo; vse to nam kaže, kako človek s tehničnim delom spreminja obličje zemlje. „Drugostvarjenje“, ki je človekovo delo, vedno bolj zakriva prvo stvarjenje, ki je božje delo. Človek vedno bolj vidi v naravi sledove svojega duha in svojih rok, svet je zanj vedno bolj samo predmet in področje novih odkritij in novih poizkusov. Vedno bolj se človeku posreči, da naravi iztrga njene skrivnosti, da jo ukroti in postavi sebi v službo. Človek dobi vtis, da je vedno manj odvisen od narave, da živi v hiši, ki si jo je sam sezidal in uredil po lastni volji, in je ta hiša veliko bolj udobna in pripravna kot pa ona, ki mu jo je nudila narava sama. Razdalj v svetu skoraj ni več, naravne katastrofe so vedno bolj redke, naravni ritem med dnevom in nočjo, med poletjem in zimo, razlika med naravnimi sadovi in umetnimi izdelki vedno bolj izginja. Kjer človek občuduje naravo, ne občuduje več toliko božjega dela, ampak človekovo delo. (3)

Od tod prihaja velika sprememba v človekovem mišljenju in čutenju. Prva značilna lastnost, ki jo moremo ugotoviti pri sodobnem človeku, je njegova velika samozavest. Človek je ponosen na to, kar se mu je posrečilo, in je poln zaupanja v bodočnost, da se mu bo še veliko več posrečilo. S ponosom gleda na uspehe svojih tehničnih odkritij in izdelkov, čuti se veliko bolj neodvisnega od narave in njenih sil; veliko bolj gospoda in gospodarja, ki sam odloča, veliko bolj svobodnega in mogočnega. Nekako s pomilovanjem gleda na stare čase, ko so bili ljudje še tako odvisni od narave in njenih zakonov. Večkrat ta ponos in samozavest pri človeku tako zelo naraščata, da se čuti neodvisnega ne samo od narave, ampak tudi od Stvarnika narave, od Boga, kakor da bi v novem tehničnem času

Bog sploh ne bil več potreben. Nadomestila ga je tehnika in tehnični napredek, oziroma človek, ki ima s tehniko tak uspeh. (4)

Druga sprememba pod vplivom tehnike v človekovem življenju je velika **udobnost**. Koliko bolj udobno je danes stanovanje, potovanje, kako drugačne so danes delavnice, šole in dvorane! Kaj nam prinaša tehnika v hišo s tiskom in radiem, telefonom in televizijo! Koliko bolj udobno je gospodinjstvo z vsemi mogočimi aparati in vsemi konzervami in kemičnimi primeski pri hrani! Koliko manj je bolezní in bolečin, koliko daljše in lažje je življenje! Človek danes neprimerno bolje živi kakor pa pred 50, 100, 200 leti.

Tehnika nudi človeku čisto novih možnosti, da življenje in naravne dobrine vse drugače **uživa**, kakor pa v prejšnjih časih. Industrija izdeluje vedno nove stvari, ki zadovoljujejo človekove potrebe. Kjer v začetku teh potreb ni, jih propaganda najprej vzbudi, da more industrija svoje izdelke dobro prodati. Z današnjimi sredstvi brez težav prepeljujejo te izdelke, ki zadovoljujejo človeško uživanjaželjnost, z enega dela sveta na drugega. Južno saóje je prav tako na razpolago na severu kakor na jugu, poleti kakor pozimi; francoska vina se dobe v Nemčiji prav tako kakor v Angliji in Ameriki, samo da so dražja. Razna potovanja, posebno organizirana in v družbi, dobivajo vedno večji obseg. Razni lokali nudijo človeku vse dobrine tega sveta, da ima le denar. Za denar se danes res lahko nekaj dobi. Kdor ima denar, ima tudi užítke tega sveta. Če pomislímo, kaj je pravzaprav mogel človek pred 100 leti dobiti za svoj denar in kaj danes, razlika takoj postane očítna.

Od tod prihaja pojav, da toliko ljudi danes meri **človekovo vrednost** po tem, kaj si lahko privoči, kakšer avto ima, kam gre na počitnice, koliko da za večerjo, kakšna vina ima v kleti, kako je urejeno njegovo stanovanje in podobno. Za presojo človeka niso več toliko odločilne osebne zmožnosti, bodisi duhovne, značajne, umetniške, ali pa tudi telesne, ampak možnosti uživanja, obseg tega, kar si lahko privošči. Človek kot oseba izgublja svojo vrednost, človek kot konsument zemeljskih dobrin dobiva svojo vrednost.

Veliko spremembo je povzročila tehnika pri človekovem delu. Veliko težkega dela so mu odvzeli stroji. Mehanizacija in avtomacija vedno bolj napredujeta. Zato je delovni čas vedno krajši in prosti čas vedno daljši. V Ameriki je znašal povprečni delovni čas industrijskega delavca pred 100 leti 70 ur na teden, danes pa 36 ur. Na drugi strani pa prinaša nov način dela veliko večjo odvisnost človeka od strojev in od njihovega ritma. Človekovo delo postaja tudi samo vedno bolj mehanično, zato tudi vedno bolj prežno, dolgočasno in ubijajoče. Delavec prihaja v nevarnost, da postane suženj strojev in tudi sam vedno bolj stroj. Osebnó delo, kjer ima človek res še ves potek v svojih rokah, je vedno bolj redko, vse je koncentrirano na vedno večje tovarne in podjetja. Ker tako delo človeka vedno manj zadovoljuje, išče življenskega smísla in veselja, zadovoljstva in užítka v prostem času. Prosti čas zato ni več čas počitka, ampak čas pravega življenja in izživljanja. Zato mora biti ta čas vedno daljši, hkrati pa postaja tudi vedno dražji in človek se vedno manj odpočije za poklicno delo. Vprašanje prostega časa je postal velik problem v današnji družbi. (5)

Ker je človek tako zelo zapleten v ritem dela s stroji in v delovni proces v tovarnah in podjetjih, je veliko **manj svoboden**. Naravni časi za delo in počitek, kakor dan in noč, naravni časi za hrano vedno bolj izginjajo. Če so stari roko-delci sami odločali, koliko, kdaj in kako bodo delali, se današnji delovni proces na to sploh ne ozira in človeku vedno bolj natančno predpisuje, kdaj in kaj

mora delati. Občutek vezanosti in osebne nesvobode je vedno večji, čeprav so se mnogi že tako navadili na ta način življenja, da to komaj še občutijo.

Vse delo je danes izredno močno **racionalizirano**. Na vseh področjih iščejo vedno novih metod, kako bi še več producirali, še bolje izrabili stroje in delovne moči, še bolje uporabili delovni čas in še hitreje in še ceneje prišli do cilja, še bolje naložili kapital. Ta racionalizacija, kjer sta edino načrtnost in uspeh važna, vodi do vedne večjega razumarstva in računarstva in tako čisto enostransko izrablja človekove zmožnosti. Kar ni racionalno in produktivno, ne igra nobene vloge, pa naj bo človeško gledano še tako velikega pomena. (6)

Era velikih značilnosti tehničnega časa in tehničnega človeka je **naglica** in hitenje na vseh straneh. (7) Kljub skrajšanemu delovnemu času — ali pa prav zato — ima človek danes vedno manj časa. Povsod se mu mudi, povsod hiti, tempo življenja postaja vedno hitrejši. Vsa prometna sredstva so mu prečasná, rad bi še bolj pospešil proces produkcije, še hitreje prodal izdelke, še hitreje zavrgel staro in dobil novo. Od tod velika nervoznost modernega človeka in poklicne bolezni raznih poslovodjev in ravnateljev. Od tod pomanjkanje časa za zbranost in za osebno življenje, pomanjkanje časa za bližnjega in za družino, za Boga in za duševno življenje. Angina temporis je velika bolezen našega časa in zdi se, da še nismo prišli do viška (8).

Nujna posledica te naglice je hitra duševna in telesna **izčrpanost** današnjega človeka. Ker se naglica pri delu kaj rada prenese tudi na zasebno življenje in na prosti čas — tudi tu mora biti čimveč gibanja in podjetnosti, čimveč sprememb in novih doživetij —, človek sploh ne pride več do miru in počitka. Nervoznost, duševna utrujenost, stalna napetost, naveličanost in izčrpanost postajajo kljub počitnicam in prostim sobotam in nedeljam vedno večje. Kjer še okolje velemesta ali stanovanjskega bloka, nemir v stanovanju in okolici ter neprestani vplivi od zunaj na človeka vedno bolj pritiskajo, tam ni čudno, da končno živci odpovedo, ali pa človek popolnoma otopi.

Tako se končno kaže vpliv tehničnega časa v **duševni otopelosti**, ki vodi večkrat do prave duhovne gluhotе in slepote. Zaradi enostranskega poklicnega dela, zaradi vedno manjše osebne zadovoljnosti pri delu na eni strani in vedno večje usuznjenosti poklicu na drugi strani v človeku odмира vedno več zmožnosti, posebno srčnih in čustvenih. Tudi njegovo zanimanje postaja vedno ožje in se omejuje le še na poklicno delo, na neposredno okolje in na vsakdanje čutne užitke. Za svetovno-nazorna vprašanja, za prave kulturne in umetniške vrednote, za vprašanja globljih osebnih odnosov v pravem osebnem zaupanju in ljubezni ima človek vedno manj razumevanja in smisla. Tudi v njegovem osebnem življenju je vedno bolj vse racionalizirano, vedno bolj vse le praktično urejeno pod vidikom neposredne koristi in uspeha.

Ne samo v njegovem osebnem življenju in mišljenju oblikuje tehnika človeka, ampak tudi v njegovem **družabnem življenju** v družini in v človeški družbi na splošno. Ustavimo se najprej pri družini.

Družinsko življenje se je v tehničnem času močno spremenilo (9). Nov način življenja in dela je družino bolj ali maj **razbil**. Vsak družinski član ima svoje poklicno delo, večinoma izven družine, večkrat ob svojem času. Tako skupno družinsko življenje ni več mogoče. Družina je je še cenena ustanova za hrano in stanovanje, vsak pride spat in jest, kadar mu je zaradi delovnega časa sploh mogoče. Če je tudi žena in mati v poklicnem delu, potem družini sploh manjka osebnega središča, okrog katerega bi se zbirali družinski člani. Na drugi strani

nudi današnje življenje toliko prilik za razvedrilo ob prostem času, za zabave in užitek, da veliko mladih ljudi, pa tudi mater in očetov, sploh ne čuti potrebe po skupnem družinskem življenju. Ker so večkrat duševno in telesno tako izčrpani in nervozni, da jim je skupno življenje v družini naravnost neprijetno, rajši gredo drugim kakor pa domov, kjer so bolj prosti in bolj brezobzirni. Tako vedno bolj izumira čut za družinsko skupnost.

Tehnika tudi na zunaj vedno bolj otežuje družinsko skupnost. Gospodinjstvo delo je bilo nekdanj res osebno delo žene in matere. Kar je žena in mati nudila doma možu in otrokom, bodisi v hrani, bodisi v stanovanju, je imelo osebni značaj, tega zunaj niso dobili. Zato so vsi radi prihajali domov. Danes pa tehnika nadomesti osebno gospodinjstvo. Vse stvari, začevši od pohištva pa do gospodinj-skih strojev, do obleke in hrane izdelujejo tovarne in tako prihajajo v hišo že narejene, skuhane in pripravljene, kvečjemu malo pogreti in postaviti na mizo jih je še treba. Seveda so vsi ti izdelki tovarniški produkti, brez osebnega značaja, ki zaradi tega, ker jih človek najde v lastnem stanovanju namesto v skladišču, trgovini ali hotelu, še niso postali osebni, ki bi dali gospodinjstvu svoj poseben pečat. Ker je tudi moderna žena in mati prav tako pod vplivom tehnike, ne čuti posebne potrebe, da bi postala osebno središče družinskega in gospodinj-skega življenja. Bolj vesela je, če vse kolikor mogoče hitro in brez osebnega truda opravi, da je čimveč prosta, bodisi za poklicno delo, da si ob večjem zaslužku lahko več privoščijo, bodisi da ima tudi ona nekaj od življenja. Na drugi strani tudi mož ne išče v ženi toliko gospodinje, ampak bolj življenjsko družico, osebno tovarišico, s katero je zaradi zakonske zveze v posebnem razmerju (10). Zakonsko življenje samo ostane velikokrat zelo na površju, je bolj življenjska tovarišija na spolni in ekonomski podlagi kakor pa prav življenjska skupnost v smislu sv. zakona. Zgodi se celo, da je tudi družinsko in zakonsko življenje vse bolj racionalizirano, organizirano in preračunano, in tako tiste lastnosti, ki so za družinsko življenje največjega pomena, sploh ne pridejo več do izraza.

Da je v moderni družbi vprašanje otroka čisto drugačno, je takoj jasno. Najprej je otrok večkrat nezaželen, bodisi zaradi poklicnega dela, bodisi zaradi življenjskega standarda in luksuza. Avto ali otrok, taka je izbira, in zakonca se večkrat odločita za avto. Kjer se vseeno odločijo tudi za otroka, je njihovo število vnaprej omejeno, večkrat že pod pritiskom stanovanjskih in socialnih razmer. Starši imajo večinoma premalo časa za otroke in njihovo vzgojo. Delo in prosti čas z vsemi mogočimi prireditvami jih tako zaposlita, da otroke in njihovo vzgojo raje prepuste otroškim vrtcem, kolonijam, raznim internatom, ali pa kar ulici oz. tovarniški na ulici. Ni čudno, da taki otroci, ki jim manjka prave družinske toplote in ljubezni, duševno trpe veliko škodo, ki se pozna večkrat tudi v poznejšem življenju.

Vzgoja v družini postaja veliko težja tudi zaradi tega, ker se je pod vplivom tehnike pojmovanje avtoritete močno spremenilo. V tehniki ni odločilna osebna, ampak stvarna avtoriteta. Tisti je večja avtoriteta, ki več zna, več pre-more, več doseže, ima večje uspehe, in ne tisti, ki je na podlagi človeških kva-litet ali na podlagi naravnega položaja višji. Tako doraščajoči otrok v očetu kaj kmalu vidi samo delovnega in družabnega tovariša, ki mu kmalu doraste ali ga celo prekosi. Danes je za očeta veliko težje imeti pravo avtoriteto v družini kakor pa kdaj prej. Če se oče sklicuje samo na delstvo, da je po naravi poglavar dru-žine, če hoče le, da zunaj uveljaviti svojo moč, ne bo dosti dosegel. Edina pot, ki mu ostane je, da išče novo osebno razmerje do otrok, ki je na prvi pogled

bolj tovariško in prijateljsko in manj avtoritativno, in da tu potem pokaže, da je zaradi svoje izkušnosti, modrosti, zrelosti in notranjega bogastva res prava avtoriteta. To pa ni tako lahko. Ni čudno, če je v zadnjih letih nastala cela literatura o problemu očeta in njegove avtoritete v družini (11).

Še en vpliv tehnike na družinsko življenje je treba omeniti. Zaradi modernih tehničnih sredstev je danes družina veliko bolj izpostavljena in odprta vsem mogočim zunanjim vplivom. Kaj prinaša v družino tisk, posebno revije in razne ilustrirane brošure, kaj radio in televizija! Koliko vplivov prihaja z različnih delovnih področij, kjer med dnevom žive družinski člani! Koliko raznih nazorov prinesejo s seboj s počitnic, s potovanj, z družabnih prireditve, iz raznih lokalov in tečajev, ki jih družinski člani obiskujejo! Družina mora biti izredno močna, da vse te vplive notranje prebavi in tako obvaruje sebe pred razpadom in družinske člane pred veliko škodo.

Še pod drugim vidikom se pokaže, kako tehnika oblikuje človeka, in to v človeški družbi kot taki. Brez dvoma ima tehnika velik vpliv na tako ogromen porast človeštva v zadnjih desetletjih. Ker se je s pomočjo tehnike posrečilo izboljšati življenjske razmere, zatreti nalezljive bolezni, zmanjšati otroško umrljivost in podaljšati človekovo življenje, človeški rod narašča s tako naglico, da si mnogi delajo resne skrbi za bodočnost. Drugi spet od istega tehničnega napredka pričakujejo rešitev težkih vprašanj, bodisi da s tehničnimi sredstvi skušajo omejiti število rojstev, bodisi da si od tehničnega napredka obljubujejo dovolj hrane, obleke in življenjskega prostora za nove milijarde ljudi. A tudi tega ne smemo prezreti, da tehnični napredek lahko pomeni resno nevarnost za človeštvo, če pride do vojne z novim atomskim orožjem. Že iz teh opomb je jasno, kako zelo je danes usoda človeškega rodu povezana s tehniko in njeno uporabo.

Tehnična sredstva in medsebojna povezana ljudji pri odkritjih, v industriji in trgovini, so danes prikrat človeštvo povezala v eno enoto. Človeški rod je danes postal ena družina, v kateri so posamezni narodi in kontinenti zelo močno drug od drugega odvisni. To so mednarodne organizacije in družbe edini pravi izraz sodobnega življenjskega občutka. Razdalj skoraj ni več, izmenjava v trgovini, bodisi s surovinami, bodisi z dokončanimi izdelki, je vedno obširnejša; gospodarska, socialna, finančna, kulturna, prometna in politična odvisnost posameznih skupin, narodov in dežel je vedno večja. Če bo šel razvoj v tej smeri naprej, če bodo organizacije ta razvoj enotnosti človeštva, ki ga je tehnika posebno v zadnjih letih omogočila, še bolj utrdile in zgradile, bo imelo to velike posledice za družbo kakor tudi za posameznika.

Ne samo prostorno je človeštvo s pomočjo tehnike postalo ena družina, ampak tudi v načinu življenja. Tehnični izdelki so isti na Japonskem kakor na Angleškem, na Norveškem in v Južni Ameriki. Kar izdelujejo v eni državi, prodajajo po vsem svetu. In ljudje kupujejo povsod iste stvari, ki so si zaradi množične izdelave čisto enake. Obleka postaja po vsem svetu vedno bolj enaka, narodna noša je samo še za posebne prireditve; stanovanja, pohištvo, mesta in vasi, tovarne in šole izgublajo svoje krajevne in narodne posebnosti; stroji in aparati, kemični izdelki, sintetični produkti in razne vrste konzerviranih prvin, so po vsem svetu iste. Tako tehnika zelo hitro izenačuje ljudi in jim jemlje osebne značilnosti in zgodovinsko in krajevno pogojene posebnosti in jih vedno bolj uniformira v njihovem življenju. Da ta zunanja izenačenost v načinu življenja ne more ostati brez vpliva na mišljenje in čutenje, na razvoj osebnosti in na kuturo, umetnost in versko življenje, je jasno.

S tem smo prišli do enega največjih problemov, ki se pojavljajo v današnji

družbi pod vplivom tehnike, namreč problem kolektivizma in mase. Čim bolj napreduje izenačenje v človeški družbi, tem bolj izginjajo samostojne osebnosti, ki same mislijo in svobodno odločajo, ki čutijo še lastno odgovornost in jo hočejo tudi sprejeti, tem bolj se pojavlja množični človek, ki je le še kapljica v morju, kolešček v stroju, drobno zrnce v oblaku prahu. Današnje delovne in stanovanjske razmere, današnji način izobrazbe, informacije in propagande, današnja množična sredstva v tisku, radiu in televiziji ter kinu, današnja medsebojna gospodarska odvisnost kakor tudi današnje politične ideologije, stranke, delavski sindikati in podobni pojavi, pospešujejo kolektivizem in množičnega duha in otežujejo osebno odgovornost in osebno svobodo in življenje. Ti pojavi so ogromnega pomena za duhovno življenje človeštva, za njegovo kulturo in vero. (12)

V tem procesu kolektivizacije in pomasovljenja človeške družbe vedno bolj izginjajo stari stanovi in poklici in nastajajo novi, ki imajo silno moč v rokah. Podjetnik, poslovođa, ravnatelj velikega podjetja, a tudi tajnik delavskega sindikata, bančni magnat, to so danes ljudje, ki imajo največjo moč v rokah, na katere se mora ozirati ne samo posameznik, ampak jih mora upoštevati tudi državna oblast. Včasih se dogaja, da pravzaprav nimajo več vlada, ministri in državna oblast moči v rokah, ampak industrialci in finančni krogi, delavski vođitelji, sindikalni tajniki in razni managerji, ki stojijo v ozadju.

Ti novi kralji in vladarji človeške družbe imajo vedno večjo moč v svojih rokah. Denar je bil sicer vedno sveta vladar. A zaradi novih tehničnih razmer se denar danes vedno bolj kopiči v rokah raznih družb, trustov in koncernov, svetovnih bank in raznih organizacij, bodisi državnega ali zasebnega značaja. Kdor v njih odloča, odloča o usodi ljudi. Zaradi anonimnosti in zaradi raznih notranjih zakonov, ki so tehniki, industriji in trgovini imanentni, je osebna odgovornost pri tej moči vedno težja in zato tudi vedno redkejša. Vsi se boje, kaj se bo zgodilo, če se nekoč ta ogromna mašinerija izmakne človeški kontroli, ali če pride popolnoma v oblast neodgovornih in slabih elementov.

Pod vplivom tehnike je postala človeška družba veliko bolj nestalna in nemirna. Ne samo, da je po celotnem svetu beg iz dežele v mesta vedno večji, da se vsak dan premikajo cele armade delavcev, uradnikov in tehnikov, ki gredo s svojega stanovanja v službo in to včasih desetine in desetine kilometrov daleč. Tudi drugače je današnji človek zelo na poti. Potovanje je udobno, hitro, kolikor toliko varno in tako gre ob sobotah in nedeljah in ob počitnicah vse na pot, večkrat z edinim namenom priti čim dalje, potovati čim hitreje, doživeti čimveč sprememb. Nekateri označujejo ta pojav kot moderno nomadstvo, le da so današnji nomadi slabši od starih. Ker je današnji človek toliko na poti, se ne čuti nikjer prav doma, nikjer nima stalnega mesta, čuti se izkoreninjenega in pravzaprav brezdomca. Hujše je, da ta zunanji nemir, to krajevno brezdomstvo vpliva tudi na človekovo notranjost, da se tudi duhovno čuti brezdomca, nomada in izkoreninjenca, in da večkrat sploh nima volje ali celo ne zmožnosti, da bi se duhovno spet kje naselil in zakoreninil in tako res doma počutil.

Kakšen je torej rezultat vpliva tehnike na človeka, pozitiven ali negativen? Na zunaj gledano pomeni tehnika za človeka velik napredek in veliko pridobitev. V veliko ozirih tehnika pozitivno oblikuje človeka. A časi, ko sta bila optimizem in navdušenje nad tehniko splošna in neskaljena, so že davno za nami. Danes si veliko več ljudi dela skrbi zaradi negativnih vplivov, ki jih ima tehnika na človeka, zaradi negativnih rezultatov, ki postajajo vedno bolj vidni. Pod vsemi mogočimi vidiki raziskujejo te negativne vplive: psihološko, etično, kulturno, socialno, versko,

pedagoško, biološko in narodnostno. Nas zanima tu predvsem verski in dušno-pastirski vidik.

II. NEGATIVNI VPLIVI TEHNIKE NA VERSKO ŽIVLJENJE

V božičnem nagovoru l. 1953 je papež Pij XII. obširno govoril o tehniki in tako imenovanem **duhu tehnike** (13). Na eni strani je poudaril, da prihaja tehnika od Boga in vodi k Bogu, da je tehnično delo božja volja in božje naročilo, a na drugi strani je zelo resno opozoril na velike nevarnosti, ki jih prinaša tehnika za versko življenje. O teh negativnih vplivih je v zadnjih časih vedno več govora (14). Dejstvo je, da zelo veliko ljudi, ki živijo v tehničnih poklicih, ne najde več poti do Boga, in človek ima vtis, da je vera zanje težja kakor pa za druge poklice. Na drugi strani je dejstvo, da sodobni ateizem ravno tehniko in tehnični napredek uporablja kot enega glavnih dokazov proti veri in Bogu (15). Komunistem ravno s tehniko osvaja svet in v imenu tehničnega napredka označuje ateizem (16). Vprašanje je torej, kateri so tisti negativni vplivi tehnike, ki ogrožajo, ali vsaj otežujejo versko življenje. Koliko so ti vplivi v notranji zvezi z bistvom tehnike, koliko so se pojavili v določenem zgodovinskem razvoju in koliko so nastali pravzaprav le ob zlorabi tehnike, teh vprašanih tu ni mogoče podrobno obravnavati.

Prvi negativni vpliv tehnike, ki ga vedno znova ugotavljamo pri širokih množicah kakor tudi pri posameznikih, je slepo navdušenje za tehniko, ki napravi človeka naravnost neobčutnega za vse drugo. Tehnika tako zelo izpolni vse njegovo zanimanje, ga tako zelo očara, tako zelo prevzame, da pride človek čisto pod njeno oblast. Nekateri govore o diktaturi in absolutizmu materije, tehničnega napredka, tehničnih izdelkov in dobrin, ki jim človek tako zelo podleže, da za višje vrednote sploh nima nobenega čuta več. Človek se opaja ob lastnih iznajdbah in izdelkih, ob lastni moči, ki jo ima v rokah s tehniko, in ima vedno več zaupanja v sebe in svoj tehnični napredek. Tako vodi tehnika v nekaj antropocentrizem, kot pravi kardinal Suhard v svojem pastirskem pismu o čutu za Boga (17). Človek pa je tu le še materialno bitje, ki teži po materialnem napredku in materialnem užitku. Raj na zemlji na podlagi tehnike je edini cilj, ki ga ima človek, vse drugo je zanj brez pomena.

S tem zadenemo na bistveni negativni vpliv tehnike na sodobnega človeka: **Bog mu ni več potreben** (18). V tehničnem svetu, ki si ga ustvarja človek z lastnimi rokami, z lastnim delom, za Boga sploh ni več prostora. Namesto božje previdnosti govori človek o naravnih zakonih, namesto božjega stvarstva o gospodarskih in tehničnih surovinah, ki jih hoče predelati, namesto božje milosti o življenjskem standardu, ki ga je treba izboljšati, namesto o božjem blagoslovu o novih načrtih in metodah, ki vodijo do uspeha, namesto o večnem življenju o raju na zemlji, ki ga bo prinesel tehnični napredek. Ne za Boga-Stvarnika in še manj za Boga-Odrešenika ter Boga-Posvečevalca ni prostora v tehničnem svetu (19). Človek je sam postal bog, ki si ustvarja, kar potrebuje, ki se odrešuje iz usuznjenosti naravi in njenim zakonom, iz bede in primitivnih življenjskih razmer (20). Ker za osebnega Boga v tehniki ni več prostora, tudi za osebno odgovornost, za pravne zakone, za greh in odpustanje, za milost in božje odrešenje ni prostora. Človek je zaprt v ta svet, ki si ga je sam naredil; edina odgovornost, ki jo ima, je, da si ta svet vedno bolj uredi, vedno udobneje v njem živi in da čimveč ljudi pride v ta zemeljski tehnični raj. To je moderni poganški tehnični humanizem, ki je Boga odstavil in na njegovo mesto postavil

tehnika in tehniko, človeka v tehničnem svetu (21). To je nauk, ki ga oznanjuje sodobni materializem.

Tudi kjer negativni vpliv tehnike ne gre tako daleč, vendar dobi človek vtis, da sta verski in tehnični svet popolnoma ločena med seboj. Tudi če človek verskega sveta ne taji, se mu zdi, da za sedaj s tem svetom še nima nič opraviti, ker za sedaj živi še v svetu tehnike. Morda bo Bog, večno življenje in sploh svet verskih resnic prišel kdaj pozneje na vrsto, morda ima svoj pomen za tiste, ki ne živijo v svetu tehnike, zanj sedaj še nima življenjskega pomena. Kjer se torej tehnik, bodisi zaradi tradicije ali okolja ali zaradi človeških ozirov še trudi, da bi bil veren, ima stalno neprijeten občutek razklanosti, kakor da bi živel v dveh svetovih (22). Ker se v svetu tehnike počuti doma, se v svetu vere počuti tuje, vse mu je tako neresnično. Današnji človek pozna tri vprašanja: kako — vprašanje tehnika; koliko — vprašanje trgovca; kako dolgo — vprašanje uradnika in nameščenca (23). Ne pozna pa več velikih vprašanj: kaj — vprašanje po bistvu, od kod — vprašanje po izvoru in vzroku, čemu — vprašanje po cilju in smislu. Od tod prihajajo velike težave v verskem svetu.

Priznati moramo, da je za človeka, ki ga v njegovem mišljenju in življenju stalno oblikuje tehnika, osebna vera veliko težja kot pa za druge poklice. Tehnik je empirist, vedno ima opravka z vidnimi stvarmi, vse se da natančno zmeriti, stehitati in preračunati. Kjer so ti računi pravilni, je uspeh gotov. Tehnik ne pozna nobenih skrivnostnih sil, ki bi bile odvisne od svobodne odločitve, zanj ni nobenih verskih resnic, ki bi jih moral sprejeti samo na besedo, ne da bi se mogel — vsaj načelno — o njih izkustveno prepričati. Svet vere pa je čisto nekaj drugega. Človeški čuti in lastna izkušnja sploh ne pridejo do veljave, človeški razum prihaja pred vedno nove skrivnosti, ki jih je treba enostavno verovati. Za razmerje med osebnim Bogom in človekom ne veljajo fizikalni zakoni, vera, upanje in ljubezen, milost in molitev so nekaj čisto drugega kakor pa tehnični elementi in procesi.

Za tehnika je tudi molitev veliko težja. Čim bolj se človek čuti odvisnega od Boga, tem lažje moli. Za tehnika je zavest, kako zelo je odvisen od Boga, veliko težja, zato se mu zdi molitev nepotrebna. Tudi ima veliko več težav z vprašanjem, kako naj Bog molitev usliši. Zanj veljajo samo fizikalni zakoni, a ti so gotovi, če so izpolnjeni potrebni pogoji. Za osebno razmerje, ki bi bilo odvisno od svobodne volje, za milost, ki bi jo Bog dal iz ljubezni, za vero in zaupanje v božjo previdnost, ki bi spremenila tek dogajanja, ima tehnik kaj malo smisla. Namesto, da bi prosil Boga za pomoč, se tehnik potruzi za večji napredek, za izpolnitev aparatov in metod. Namesto da bi Bogu dajal zaščotčanje za osebne grehe, popravlja tehnične napake in izboljšuje dosedanja proces. Molitev, ki bi bila tehniku še dostopna, je občudovanje božje modrosti in zahvala za njegove darove. A namesto Boga, občuduje tehnik raje človeka, moli tehnični napredek in se zahvaljuje tehnični organizaciji. Tako tehnik lahko vedno bolj izgublja čut za molitev in njeno potrebo, in zato tudi osebni stik z Bogom.

Tudi pridiga in verski pouk sta za tehnika vedno težje razumljiva (24). Verske resnice, ki jih sliši v pridigi, imajo s tehničnim svetom, v katerem stalno živi, neposredno kaj malo stika. Podobe in prilike v evangeliju so vzete večinoma iz narave in iz organskega življenja. Tehnika pa pozna čisto drugi svet in druge zakone. Jezik, ki ga govori duhovnik na prižnici, je zelo različen od jezika, ki ga uporablja tehnik v svojem življenju. Predvsem pa so notranje mišljenje, načrti in skrbi usmerjene v drugo smer. Zato ni čuda, da pridigarji tožijo, da s svojo

pridigo nič ne dosežejo in da ljudje zóhujajo, da jim duhovnik na prižnici ne pove tistega, kar bi razumeli in kar bi v življenju rabili.

Vzrok, da je pridiga za tehnika in sploh za človeka, ki živi pod vplivom tehnike, vedno bolj nerazumljiva, pa leži še drugje. Človek je ves dan in ves teden pod stalnim pritiskom zunanjih vplivov, ki ga obdajajo od vseh strani in so zelo vsiljivi ter se silno hitro menjavajo. Kar človek sliši in bere, vidi in doživlja, ga zunanje in notranje tako izpolni, da je skoraj nesposoben sprejeti še kako drugo duševno hrano. Zaradi obilice in naglice ter neprestanega menjavanja zunanjih vplivov je človek površen, raztresen, duhovno plitev, večkrat naravnost nedostopen in duševno otopel za verske resnice. Ker ga tudi poklicno delo samo veliko bolj zaposli, duševno izčrpa in se njegovo zanimanje koncentrira predvsem na materialni svet, ni čudno, da ima velike težave, da najde notranjo svobodo, v kateri je možen stik z Bogom in s svetom vere.

Osebná svoboda je za versko življenje in za razmerje do Boga odločilnega pomena. Ravno ta osebna svoboda pa pod vplivom tehnike zelo trpi. Najprej se mora tehnik v svojem poklicnem delu naučiti, da se odpove osebnim željam in osebnim načrtom ter lastnim idejam. Popolnoma se mora podrediti stvarini in njenim fizikalnim zakonom, le tako lahko pride do cilja, dá, tako gotovo pride do cilja, ker se da vse pregledati, preračunati in izrabiti. Na drugi strani je njegovo življenje vedno bolj organizirano, ker je vključeno v veliki delovni proces, v katerem so delo, počitek, čas in način dela natančno predpisani. Pravi življenjski pojavi iz orgáničnega sveta in iz osebnega področja so tehniku vedno bolj tuji, organizacija, preračunanost, stroji in načrti, stroga zakonitost in mrzla stvarnost so vedno bolj njegov edini svet. Tako pa človek kot oseba vedno bolj hira in s tem peša tudi njegov čut in smisel za osebno razmerje do Boga kakor tudi za versko življenje.

Zaradi vključenosti v veliki delovni proces, v katerem je posameznik le še kolesce v velikem aparatu, v tehniku tudi vedno bolj izumira čut za osebno odgovornost. Odgovornost imajo le še vodilni krogi, a tudi tu navadno ne več posamezniki, ampak skupine, v katerih je lahko osebno odgovornost odriniti na druge, tako da pravzaprav končno ni nihče osebno odgovoren. Pred Bogom pa je čisto osebna odgovornost, ki se je na noben način ni mogoče ogniti, odločilnega pomena. Kolikor bolj peša čut te odgovornosti, toliko težje je razmerje do Boga, toliko težja je vera. Kolektivizem in množica čut za odgovornost še bolj dušita in versko življenje še bolj težiata.

Zadnji negativni vpliv, ki pa je na prvi pogled najbolj viden, je praktični materializem, ki ga širi sodobna tehnika. Tehnik je najprej že v tem oziru materialist, da ima opravka samo z materialnim svetom in s fizikalnimi zakoni. Zato je zanj materija vedno bolj edina resničnost. Dalje pozna tehnik vedno bolj materialni napredek, in edini kriterij zanj je uspeh v materialnem svetu. Zato je po svojem mišljenju večinoma pragmatist in utilitarist. Tehnični napredek mu omogoča vedno večje čutne užitke in vedno bolj udobno življenje. Tako gredo njegove želje vedno bolj na materialne dobrine, vse drugo stopa v ozadje. Svet s svojo lepoto, s svojimi dobrinami in užitki je postal danes veliko bolj vsiljiv in zapeljiv. Trojna skušnjava, o kateri govori sv. Janez: poželenje mesa, poželenje oči in napuh življenja, je danes veliko večji. Ignacij Lojolski je nekoč dejal: „Kako dolgočasen je ta svet, če mislim na nebesa.“ Danes pa pravijo ljudje: „Kako dolgočasna so nebesa, če mislim na svet.“ Razumljivo je torej, da je krščanstvo za sodobnega človeka veliko težje.

To bi bili nekateri negativni vplivi tehnike na sodobnega človeka glede na njegovo versko življenje. Jasno je, da te senčne strani niso povsod enako močne in da redkokdaj nastopajo same. Kjer je senca, tam je tudi sonce. Zato je treba sedaj govoriti o pozitivnih vplivih na versko življenje in dušno pastirstvo.

III. POZITIVNI VPLIVI TEHNIKE

Pij XII. je v svojem božičnem nagovoru 1953 dejal in splošno poudaril, da tehnika prihaja od Boga in da spet vodi k Bogu (25). Človek je Bogu Stvarniku hvaležen za naravne dobrote in duhovne zmožnosti, ki mu omogočajo tehnični napredek. Tehnika še bolj odkriva božjo modrost in veličino, ki se kaže v stvareh, še bolj kaže dostojanstvo človeka, ki ga je Bog le privzel kot svojega sodelavca, da nadaljuje in dopolnjuje, kar je Bog le v zametku položil v naravo. Tehnično delo je božje naročilo in božja volja. Zato si človek s tem delom zasluži božjo milost in božje plačilo. Pogoj je seveda, da človek gleda na svet, nase in na tehniko v celotnem božjem načrtu, v duhu vere, v duhu naravnega božjega spoznanja, da ne postavlja na glavo božjega reda in ne zlorablja naravnih darov in svojih zmožnosti. Le površno gledanje na tehniko in zloraba tehnike vodi v materialistični antropocentrizem. Kjer pa je dovolj globoko, vodi spet k Bogu. Kar se v zadnjih desetletjih vedno znova poudarja o naravoslovnih znanostih, da danes spet vodijo k Bogu, velja načelno in vedno bolj tudi dejansko prav tako za tehniko na splošno, čeprav je to še bolj malo vidno, in zaradi zlorabe za nekatere še narazumljivo (26).

Vedno jasnejše je danes spoznanje: tehnika je več kot tehnika (27). Sama na sebi kaže nadse, preko sebe, odkriva svoje meje in kliče po drugih vrednotah in dopolnilih ter virih. Čim bolj tehnika oblikuje današnjega človeka in sodobno življenje, tem bolj čutijo ljudje, da tehnika sama ne more zadovoljiti in osrečiti človeka, da je človek več kot pa samo materialno bitje, ki hrepeni samo po tehničnem napredku in čutnih dobrinah. Vse govorjenje o raju na zemlji, vse obljube sreče na tem svetu in vse dviganje življenjskih pogojev in stopnjevanje materialnih dobrin v človeku ne more udušiti metafizičnega hrepenenja po višjih dobrinah. Vedno znova moremo ugotoviti, da je človek večkrat tam najbolj nezadovoljen, kjer sta tehnični napredek in materialna blaginja največja.

Nekateri govore v tej zvezi o hrepenenju po transcencenci, ki ga budi ravno tehnični napredek (28). Dokler je bil človek še v primitivnih razmerah, je mislil, da ga bo tehnični napredek res osrečil. Od tod je treba razložiti tudi veliko navdušenje in neizmerno pričakovanje, ki ga stavljajo na tehniko primitivni ljudje in narodi. A ko človek to stanje doseže, pride streznjenje in razočaranje, spoznanje, da je človeku treba več kot samo tehničnih dobrin. Zato hoče razbiti svet tvarnosti in priti do večjih dobrot, po besedah sv. Avgušтина: Zase si nas ustvaril, o Bog, in nemirno je naše srce, dokler ne počiva v tebi.

Konkretna oblika tega hrepenja po transcencenci je vprašanje po zadnjem smislu človeškega življenja (29). Ogromni razvoj tehnike in strašne zlorabe, ki smo jih doživeli v zadnji vojski in ki nas ogrožajo v bodočnosti, znova in še bolj hitro postavljajo vprašanje, v čem je pravzaprav smisel človeškega delovanja in zgodovinskega razvoja. Ali v tem, da je naša civilizacija tehnično vedno bolj popolna, a brez človeških, etičnih in verskih vrednot? Da je brez teh vrednot tehnični napredek za človeka, njegovo osebo, njegov biološki in duhovni razvoj vedno večja nevarnost, to danes vsakdo takoj uvidi. Od tod prihaja vedno glasnejši klic po odgovornosti, ki jo morajo čutiti tehniki pri svojem delu. A ta odgovornost

mora biti dovolj globoko zakoreninjena, drugače ne bo vzdržala silnega pritiska, ki prihaja od skušnjave, da bi človek zlorabil tehniko. Tako vodi klic po odgovornosti in po utemeljitvi te odgovornosti neposredno v stik z etiko, s krščansko moraljo in krščanskim razodetjem sploh. V novejši literaturi, tudi v romanih in dramah, vedno znova srečujemo to problematiko (30).

Poleg teh pozitivnih elementov, ki prihajajo tako rekoč iz narave tehnike same, je mogoče ugotoviti pri človeku pod vplivom tehnike **naravne čednosti**, ki so tudi za versko življenje velikega pomena (31). Naj omenim samo nekatere.

Tehnično delo zahteva od človeka velike stvarnosti. Ne sme fantazirati, ne sme se spuščati v razne eksperimente in pustolovstva, spoznati mora naravne zakone in se jim podrediti. Zato je tehnik v svojem mišljenju veliko bolj **trezen**, preudaren, vse bolj premisli, se veliko bolj prepriča, ali ta in ta pot res vodi k cilju, ali je to in to s temi in temi sredstvi res možno. Če tehnik to stvarnost in treznost prenese tudi na versko življenje, seveda mutatis mutandis, je to lahko velika pomoč.

Tehnik se pri svojem delu vedno znova uči **pokorščine in nesebičnosti**. Ves njegov uspeh odvisi od tega, ali se zna podrediti fizikalnim zakonom, se odpovedati lastnim željam in sanjam. A kjer se tehnik res podredi fizikalnim zakonom, jih s tem tudi obvlada in vzame v svojo službo. Brez dvoma je razlika med fizikalnimi in moralnimi zakoni zelo velika, bodisi sama v sebi, bodisi glede na človeka, bodisi glede na zadnji cilj. A kjer se posreči izpejati analogijo med fizikalnimi in moralnimi zakoni in tehniku dopovedati, da je pokorščina etičnim zakonom prav tako potrebna, če hoče priti do cilja, tam je stik s krščansko etiko in božjim razodetjem veliko lažji. Kjer se posreči, pokazati Boga kot zadnji vir fizikalnih in moralnih zakonov, tam je mogoče zblížati dva tako različna področja kakor sta tehnika in moralka.

Tehnik se mora pri svojem delu vedno znova ozirati na **cilj**, vsa sredstva presojati pod vidikom, kako bo najbolj gotovo, najhitreje in najugodnejše dosegel svoj cilj. Ta smotrnost, v kateri vedno znova računa, preračunava, izboljšuje, išče novih poti, zahteva veliko **koncentracije, molčeče zbranosti, natančnosti in skrbnosti**. Ali niso vse te lastnosti tudi za versko življenje izredno velikega pomena? Koliko lažje je zajeti dušnopastirsko ljudi, ki imajo smisel za cilj, ki niso lahkomišljeni in raztreseni, površni in malomarni. Morda se pre malo zavedamo, kako bi lahko ravno s strani tehnike našli stike in vezi z verskim življenjem.

Med take lastnosti spadajo tudi **vztrajnost, nepopustljivost in potrpežljivost**, ki so za tehnično delo neobhodno potrebne. Koliko vztrajnosti morajo imeti iznajditelji in pionirji tehnike, koliko nepopustljivosti je treba v industriji in trgovini, koliko potrpežljivosti pri delu, če res hočemo priti do uspeha! Brez dvoma so te lastnosti večkrat bolj nujna mehanična navada v stiku z materijo kot pa prave osebne čednosti. A kjer dušni pastir zna pokazati notranjo vrednost teh lastnosti, jih odrešiti iz zgolj mehaničnega in mrtvega sveta in jih presaditi v svet osebnega razmerja do Boga, do sočloveka in do samega sebe, so lahko zelo ugodna prilika za stik z vero in z verskim življenjem.

Tehnik se pri svojem delu nauči **razlikovati** med bistvenim in nebistvenim, med važnim in postranskim, med ciljem in sredstvi. Ker je njegovo delo tako smotrno in preračunano in racionalno razdeljeno, nima smisla za stvari, ki za delovni proces nimajo nobenega pomena. Življenje v nadnaravnem svetu je brez dvoma nekaj drugega kakor pa tehnična racionalizacija. A na drugi strani ima

tudi v verskem življenju čut za bistveno in nebistveno svoj veliki pomen. Kjer je ta čut oster, tam je v verskem življenju več resnosti, smotrnosti, manj neodgovornega igrakanja in lahkomišljenosti, več resne osebnosti in odgovornosti v smislu tantum quantum iz duhovnih vaj sv. Ignacija.

Tehnično delo je vedno bolj skupno delo v večjih ali manjših skupinah. Če je na eni strani s tem združena nevarnost kolektivizma in množičnega duha, se na drugi strani vedno bolj budi in ostri socialni čut in s tem razne socialne čednosti, čut skupnosti in odgovornosti za bližnjega, čut povezanosti in medsebojne pomoči. Tako tehnično delo sili človeka, da premaga individualizem in egoizem in se vedno bolj zaveda, da je družabno bitje. Ravno v tem dejstvu pa je skrita velika naravna vrednota za versko življenje. Tudi v verskem življenju je bilo in je še veliko preveč individualizma in egoizma in premalo čuta za skupnost in za socialne čednosti. Lahko rečemo, da tehnični čas sili Cerkev, da se spet bolj zave te resnice in jo bolj jasno poudarja. V tej smeri ima Cerkev veliko upanja za bodočnost, če bo res znala razumeti sodobnega človeka in mu priti nasproti.

Še v drugem oziru se kaže velika možnost, ki jo nudi tehnika krščanstvu. Na podlagi tehnike je svet postal ena sama velika, med seboj povezana enota in človeštvo ena sama družina (32). Krščanstvo je od vsega početka oznanjevalo, da smo ljudje ena sama božja družina, Cerkev je hotela biti od vsega početka katoliška, vesoljna, zajeti vse ljudi. Kar je bilo nekdanj samo program, ker ga zaradi konkretnih možnosti še ni bilo mogoče uresničiti, to danes lahko postane resničnost. Tako tehnika krščanstvu in Cerkvi omogočuje, da uresniči božji načrt. Tehnični napredek vodi Cerkev k odločilni uri, da res postane svetovna, vesoljna Cerkev, ali pa izgubi svoj pomen za človeštvo. Koliko je katoliška Cerkev v zadnjih desetletjih v tem oziru dosegla in v kako ostrem boju stoji s komunizmom, je splošno znano.

Za versko življenje potrebuje človek nekih naravnih pogojev. Med te spada tudi zadovoljitev najbolj primitivnih materialnih potreb, osvoboditev od prevelike odvisnosti od narave, neka stopnja materialne blaginje, ki človeku dovoljuje, da ima čas in se zanima še za kaj drugega kakor pa za vsakdanji kruh in za boj za življenjski obstanek. Pod tem vidikom je tehnika nekaka naravna predhodnica, ki pripravlja tla in naravno podlago za versko življenje. Nekateri gredo celo tako daleč, da sploh zahtevajo najprej izboljšanje življenjskih in socialnih razmer, predno je mogoče ljudem govoriti o krščanstvu in jih navajati h krščanskemu življenju (33). Materialna blaginja, ki jo omogoča tehnični napredek, torej ni samo nevarnost za praktični materializem, ampak tudi: podlaga za krščanski idealizem in osvoboditev človeka iz materialnih skrbi.

Tehnika vodi končno tudi k poglobitvi in obnovitvi verskega življenja, in to v dveh ozirih: najprej tehnika kristjana sili, da vedno znova pregleda, ali je njegova vera dovolj globoka, dovolj živa, njegov pojem o Bogu dovolj velik, njegovo pojmovanje krščanskih resnic dovolj jasno, njegovo krščansko življenje dovolj pristno (34). Da je prišlo v prvih časih do takega nasprotja med naravoslovnimi znanostmi in vero, med tehniko in razodetjem, tega nista kriva samo tehnika in naravoslovna znanost, ampak tudi prenaivno, preplitko in premalo jasno pojmovanje verskih resnic. Spomnimo se le na svetopisemsko poročilo o stvarjenju sveta in na evolucionizem. Verska resnica o božji previdnosti dobi v luči naravnih zakonov in tehničnih zmožnosti vse drugačno globino in vse večji pomen. Bog sam, njegova modrost in vsemogočnost, njegova vzvišenost nad svetom, njegova stvariteljska moč se pod vplivom tehnike pokažejo z druge strani. Pojmovanje

zakramentov, milosti, nadnaravnega življenja, sploh človekovega razmerja do Boga, postaja ravno tudi pod vplivom tehnike bolj osebno. Tako tehnika v marsikaterem oziru omogoča boljše in globlje pojmovanje verskih resnic.

Na drugi strani pa tehnika postavlja človeka pred **nove naloge** v verskem življenju. Svet in stvarne vrednote so na podlagi tehničnega napredka dobile za človeka veliko večji pomen. Tako mora človek najti novo razmerje do sveta, do uživanja svetnih dobrin. Krščanska asketika ima tu mnogo novih nalog. Zaradi novega načina življenja se je tudi versko življenje in delovanje v marsičem spremenilo. Človek se mora tako rekoč znova naučiti moliti, zaupati v božjo previdnost, iskati Boga in božjo voljo v stvareh in preko stvari, videti v poklicnem delu službo božjo. Ljubezen do bližnjega ima v današnjem času drugačne oblike in drugačne naloge kakor pa pred 100 ali 200 leti. Osebna odgovornost pri odločitvah na tehničnem področju ima danes vse drugačne dimenzije kot pa pri rokodelcu, ki je izdelaval in prodajal lonce ali rešeta.

Če primerjamo negativne in pozitivne vplive tehnike na versko življenje, je težko reči, kateri so večji in odločilnejši. Vprašanje tudi nima velikega pomena. Glavno je, da se zavedamo velikih sprememb, ki jih prinaša tehnika v življenju današnjega človeka, da se na eni strani zavedamo nevarnosti in se ne predamo kakemu naivnemu navdušenju, kakor ga pridiga komunizem, ki obljublja raj na zemlji. Na drugi strani pa ne smemo postati pesimisti in misliti, da je v tehničnem času in svetu krščanstva konec, da ni mogoče ničesar drugega storiti kakor biti onemogla priča, kako krščanstvo pod pritiskom tehnike večno bolj hira in izumira in bo s tehnično popolnostjo pokopano ali upepeljeno. Ne, dušni pastirji v času tehnike imajo vse druge naloge.

IV. Dušno pastirstvo pod vplivom tehnike

Če bi danes kdo od dušnih pastirjev, ki so pred 100 ali 200 leti pasli duše med našim ljudstvom, prišel nazaj in videl, kaj se je pod vplivom tehnike v dušnem pastirstvu vse spremenilo, se najbrž ne bi več dobro počutil med nami. Najbrž še svoje stare cerkve in starega župnišča ne bi več spoznal. Električna razsvetljava, zvonovi in orgle na električni pogon, nov način razgrevanja in zračenja, morda celo mikrofoni na prižnici in na oltarju, nešteto majhnih tehničnih izboljšav v cerkvi in v zakristiji, električna kuhinja v župnišču, pisalni stroj, telefon, radio, morda celo televizija, fotografski aparat, magnetofon, diaskop ali celo kinoaparat, pred hišo motor ali avto — in vse to za dušno pastirstvo! — poleg tega čisto nov način dela v dušnem pastirstvu — vse to bi bilo zanj novo. Mi smo se na vse to tako navadili, da se nam zdi samo ob sebi razumljivo. O modernem kaplanu so pred 50 leti rekli, da mora imeti kolo in pisalni stroj, pred 30 leti radio in motorno kolo, danes avto, kinoaparat ali televizijo. Pred 50 leti je bilo o potovanjih in počitnicah komaj govora, danes so počitnice samo ob sebi razumljive, škofje jih predpisujejo kot dušnopastirsko dolžnost; potovanja v izozemstvo niso nič posebnega. Za dušno pastirstvo je na razpolago cela vrsta izvrstnih tehničnih sredstev, slik, diapozitivov, filmov, plošč, knjig in časopisov, bodisi za veronauk v šoli, bodisi za društveno življenje ali tudi za neposredno dušno pastirstvo. Dušni pastir je naravnost prisiljen, da uporablja vsa ta sredstva, če noče zaostati v konkurenci z drugimi, ki še več nudijo. Če je bil pred 100 leti duhovnik še skoraj edini, posebno na deželi, ki je govoril ljudem, edini, ki jim je poleg šole mogel kaj nuditi, je danes kaj hitro zažnji, če se ne potruzi, da

gre s časom naprej. Ker imajo ljudje v svetu navadno več denarja in se v tehničnih sredstvih veliko bolj spoznajo, je za duhovnika zelo težko, da drži korak in ostane na višini, če je to sploh mogoče. Ni čuda, če se je ob silnem napredku tehnike pojavilo geslo o nazadnjaški Cerkvi, o nazadnjaškem načinu življenja in dela med vernimi katoličani.

Ali naj duhovnik torej skuša, dušno pastirstvo **tehnično** čimbolj izpopolniti? Ali naj bo njegova glavna skrb, da se v vsakem oziru čimbolj modernizira? Ali pa naj bo do tehničnih sredstev kolikor mogoče zadržan in sprejme samo neobhodno potrebno kot neizogibno zlo? Oboje je skrajnost in skrajnosti niso nikdar dobre in posebno v dušnem pastirstvu se jih je treba izogibati. Na eni strani moramo priznati, da pomeni tehnika veliko pridobitev tudi za dušno pastirstvo in da moramo to pridobitev hvaležno pozdraviti in jo po svojih močeh, po svojih najgoljših osebnih in finančnih zmožnostih, a tudi po svoji najboljši pameti in vesti in glede na posebne krajevne razmere postaviti v službo dušnega pastirstva. Izkušnja zadnjih desetletij nam kaže, kako veliko novih možnosti daje tehnika v dušnem pastirstvu že v navadnem delu v župniji, posebno pa ob posebnih prilikah in velikih slovesnostih, kot npr. tečajih, shodih, kongresih in podobno. Kako vse drugačen je bil zadnji svetovni evharistični kongres v Münchenu s pomočjo raznih tehničnih sredstev! Kako vse drugačen je 2. vatikanski koncil, ker mu je že ob pripravi bilo toliko tehničnih sredstev na razpolago in prav tako ob izpeljavi! Bodimo Bogu hvaležni za vse te tehnične pripomočke, dajmo jih v službo božjo ne samo zato, ker jih toliko drugih ljudi zlorablja, ampak tudi zato, ker so tudi sami v sebi božji dar! (35)

Na drugi strani pa ne smemo prezreti **nevarnosti**, ki prihajajo v dušno pastirstvo s tehniko. Ne mislim tu govoriti o nevarnostih za duhovnika osebno, da postane npr. suženj radia, televizije, fotoaparata, kina ali avtomobila. Tudi ne o splošnih nevarnostih, bodisi za duhovnika, bodisi za ljudi, posebno za mladino, ki jih priraša tehnika s svojim napredkom in s svojim vplivom na človeka. O tem je že bilo govora. Opozoril bi rad le na tri nevarnosti za dušno pastirstvo kot tako.

Prva nevarnost je, da v dušnem pastirstvu tehnika **nadomesti** milost, da tehnična sredstva izpodrinejo molitev in zakramente, tehnični perfekcionizem osebno prizadevanje, tehnična organizacija osebni stik. Nevarnost je veliko večja, kot pa mislimo, ne toliko teoretično, ampak praktično. Tehnika je vidna, njeno delovanje in njeni uspehi se dajo natančno ugotoviti, milost pa je nevidna in nepreračunljiva. Tehnični aparati funkcionirajo, molitev pa se zdi tolikokrat brez uspeha. Tehnična organizacija se da izpeljati, osebni stik in osebno prizadevanje pa zahtevata stalnega napora in neprestane duševne čuječnosti. Tako se kaj lahko zgodi, da duhovnik kljub vsej teologiji in asketiki **nevidoma** in **neobčutno** podleže škodljivim vplivom tehnike in namesto božjega poslanca postane tehnični funkcionar, posebno v društvenem delu in v šoli. Treba je neprestano samokontrole in vedno novega prizadevanja, ki mora prihajati iz globoke in žive vere, iz iskrene ljubezni do Boga in do duš, da duhovnik v svojem pojmovanju dušnega pastirstva ne podleže škodljivim vplivom tehnike.

Druga nevarnost je **mehanizacija** dušnega pastirstva. To sledi že iz narave tehnike same. Dušni pastir kakor tudi verniki, ki so že v ostalem življenju stalno pod vplivom tehnike, kaj lahko tudi v verskem oziru podležejo tem vplivom. Če ima cerkveni prostor že v svoji zgradbi in ureditvi precej tehnični značaj, če se pri službi božji uporabljajo razni tehnični pripomočki, kakor tudi pri verouku

in v društvenem življenju, je nevarnost, da je tehnični perfekcionizem važnejši kakor pa osebni človeški element, in tako pridiga, služba božja kakor tudi prejem zakramentov postajajo vedno bolj mehanični. Ker je mehanizem že tako velika nevarnost za versko življenje, je treba pod vplivom tehnike toliko bolj paziti nanj.

S tem je povezana tretja nevarnost, da namreč človekova oseba in osebno prizadevanje stopata vedno bolj v ozadje. Če ima katehet na razpolago razne aparate, slike in plošče, mu ni treba toliko osebnega truda za katehezo ali za društveno življenje. Morda misli, da tudi pridiga ni toliko važna, ker imajo ljudje že tako toliko drugega na razpolago. Pri vernikih gredo nekateri celo tako daleč, da jim je vseeno, ali poslušajo mašo na radiu, ali jo gledajo na televiziji, ali pa gredo tudi sami v cerkev. Pri cerkvenih prireditvah, kjer je veliko ljudi skupaj in vse prenašajo po zvočnikih, nekateri ne vidijo nobene razlike več med kako versko prireditvijo in med športnim ali političnim mitingom, kvečjemu toliko, da se Bog sam ne oglasi po radiu. Ker izgubljajo čut za razliko, je tudi njihovo obnašanje povsod enako. Vprašanje, koliko je sploh mogoče uporabljati tehnična sredstva, mikrofoni, televizijo ali film, ne da bi profanirali izrazito verska dejanja, kot npr. sv. mašo, sv. obhajilo, delitev zakramentov, molitev, je zelo resno in je bilo v zadnjih letih predmet številnih debat. (36)

Če torej duhovnik in dušni pastir na eni strani z veseljem in hvaležnostjo uporablja tehnična sredstva v dušnem pastirstvu, na drugi strani ne bo prezrl nevarnosti, ki so z njimi povezane. Kjer čut za nadnaravne vrednote in izrazito verske pojave ostane živ, tam nevarnost ni toliko velika kakor pa tam, kjer se verski svet vedno bolj izgublja in materialni svet tehnike njegove posebnosti in lastne zakonitosti vedno bolj absorbira.

V. POSEBNE NALOGE DUŠNEGA PASTIRSTVA V ČASU TEHNIKE

Tehnični čas in vpliv tehnike na človeka in na njegovo versko življenje postavljata dušnega pastirja pred nove in važne naloge. (37) Prva taka naloga je vprašanje prilagoditve: koliko se more in mora dušni pastir prilagoditi novemu mišljenju in načinu življenja in koliko mora zavestno nasprotovati in delati proti vplivom tehnike. To vprašanje mora rešiti zase osebo, za dušno pastirstvo kot tako, za njegov način in metode kakor tudi za konkretno krščansko življenje, ki ga uči vernike, posebno mladino. V zadnjih letih imamo nekaj poskusov v tej smeri, vendar stojimo tu še precej na početku. Rešitev tudi ni tako enostavna in preprosta, kakor bi se morda na prvi pogled zdelo. Jasno je, da rešitve ni mogoče iskati v zanikanju tehnike, v načelnem nasprotovanju, ampak v pravi sintezi med tehničnim in verskim svetom.

Prvi korak k tej sintezi je teologija tehnike. Danes je veliko govora o filozofiji tehnike, tehničnega dela in tehničnih odkritij (38). Poleg te filozofije pa imamo tudi teologijo tehnike, ki je še veliko večjega pomena, čeprav je s filozofijo tehnike notranje povezana. V teologiji tehnike, ki najbrž danes še ne obstaja (39), bi bilo treba pokazati, kako je vse tehnično delo le izpolnjevanje božjega načrta, ki je skrit v stvarih in njihovih zakonih kakor tudi v človeških zmognostih in potrebah, izvrševanje božjega naročila, ki ga je Bog dal človeku že ob stvarjenju, kot nam poroča 1 Moz 1, 28. Tako je tehnično delo sodelovanje z Bogom Stvarnikom, nadaljevanje njegovega stvarjenja, seveda le analogno

in v popolni odvisnosti od njega. S tem pa tehnik izpopolnjuje svet in stvari ter jih v naravnem redu vedno bolj približuje zadnjemu cilju (40). To bi bil nekak eshatološki značaj tehničnega dela. Ker pa ima vse stvarstvo le v Kristusu svoj obstoj, tehnik vedno služi Kristusu in sodeluje s Kristusom, v naravnem redu s kozmičnimi Kristusom, kot se izražajo teologi, v nadnaravnem redu pa s Kristusom Odrešenikom. Tudi tehnik mora spoznati in priznati, da ni odrešenja brez križa, da raj na zemlji ni mogoč, ampak šele po nadnaravnem odrešenju na drugem svetu. Za teologijo tehnične je dalje zelo važno, da pokaže smisel tehničnega dela kot božjo službo, ki pa ima svojo konkretno obliko v pomoči človeku, v dejanski ljubezni do bližnjega.

Dalje spada k sintezi med teologijo in tehniko novo teološko gledanje na ta svet in na dobrine tega sveta. V dosednji teologiji je bil ta vidik vse preveč pozabljen, gledanje na svet preveč negativno in pesimistično. Gotovo je tudi v tem dejstvu treba iskati razlage za to, da so se sveta in njegovih dobrin, polastili brezverci in ga tako vedno bolj zlorabljali. Tako je verni kristjan še bolj dobival vtis, da je svet nekaj slabega, česar se je treba izogibati, ker drugače lahko izgubi večno življenje. Svet, delo in življenje v svetu je bilo za mnoge kristjane nujno zlo. Čim bolj se je kdo oddaljil od sveta, čim bolj je zaničeval svetne dobrine, tem bolj je veljal za popolnega. Kakor je res, da nas sv. pismo resno opozarja na nevarnosti tega sveta in da je beg pred svetom in zaničevanje tega sveta eden bistvenih elementov krščanske askeze, tako je na drugi strani tako gledanje preenostransko in ne upošteva celotnega božjega načrta. Zanimivo je, da imamo v zadnjih letih celo vrsto poizkusov teologije svetnih dobrin, posebno v zvezi s vprašanjem krščanskega laika (41).

Isto velja za teologijo dela. Delo ima danes vse drugačen pomen v človeškem življenju kakor pa kdaj prej. Zato se teologi tudi trudijo, da izdelajo teologijo dela, ki bi duhovniku omogočila pojmovati delo v celotnem božjem načrtu, in hkrati dala tudi trdno podlago za pouk in pridigo o krščanskem življenju (42).

Poleg teologije tehnike pod dogmatičnim vidikom je danes velika naloga sodobna etika in moralna tehničnega dela. Tehnični čas prinaša celo vrsto novih moralnih problemov, ki jih je treba reševati; celo vrsto novih pravnih dolžnosti, na katere je treba opozarjati in vernike vzgajati k pravi odgovornosti (43). Naj omenim samo nekatera nova področja, kjer je treba reševati nova vprašanja: delo in počitek, življenjski standard in odgovornost za bližnjega, socialna odgovornost za družino, prava vzgoja otrok v današnjem času, promet in moralna vprašanja z njim v zvezi, uporaba denarja, skrb za zdravje, poklicna moralna, da ne govorimo o izredni odgovornosti tistih, ki imajo ogromno moč v rokah in odločajo o usodi nešteti ljudi, o vojski, in miru, dá, morda celo o usodi človeštva. Jasno je, da v novem položaju ne zadostujejo več starí moralni učeniki in tudi ne starí obrazci za izpraševanje vesti (44).

Zelo konkretna in nujna je potreba asketike, ki upošteva spremembe pod vplivom tehnike (45). Razume se, da veljajo tudi v našem času še isti asketični principi in ista navodila kakor nekdaj, toda način, kako jih v življenju aplicirati in izvesti, se je v marsičem spremenil. Poleg tega stopajo v ospredje nekateri vidiki, ki so bili v preteklosti preveč pozabljeni, drugi pa, ki so jih včasih zelo poudarjali, danes niso več na isti način izvedljivi. To velja najprej za celotno pojmovanje duhovnega življenja (46). Ali naj postane tehnik, ki živi v svetu, dela in ima na razpolago vse svetne dobrine, čimbolj podoben nekdanjemu puščavniku ali pa srednjeveškemu redovniku, — današnji redovniki so že bolj tehnikom po-

dobni — ali pa je upravičeno govoriti o posebni laični askezi. V katerem smislu je to prav in v katerem ne? V zvezi z vprašanjem o laiku v Cerkvi in o nalogah krščanskih laikov v svetu, je to velikega pomena. Za tehnika je važno, da se veliko bolj jasno zaveda, da je njegovo delo sodelovanje z Bogom Stvarnikom, da mora zato svoje delo vršiti vestno in dobro ter s pravim namenom, v notranji zvezi z Bogom, z njegovo voljo in njegovimi zakoni. Prav tako je za tehnika velikega pomena zavest božje pričužnosti, ki pa bo drugačna kot pa v tistih časih, ko človek narave in njenih zakonov še ni poznal. Molitev je za tehnika prav tako potrebna kot za druge ljudi. A način, izraz in najbrž tudi duh molitve, se bo v marsičem razlikoval od molitve v prvih časih krščanstva in v srednjem veku (47). Predvsem je treba tehnika opozarjati na to, da sta tudi njegovo vsakdanje poklicno delo molitev in služba božja. Ne samo kadar pride človek v cerkev k maši, je pri službi božji, ampak tudi drugod, v tovarni ali pisarni, v trgovini ali laboratoriju, služi Bogu. Zavest, da je služba človeku služba božja, je najbrž še vse premalo živa. Za mater, ki skrbi za otroka, to vsak takoj vidi, veliko težje pa za tehnika. Sv. oče Janez XXIII. je s svojo določbo 25. nov. 1961, da dobi popolni odpustek, kdor zjutraj poklicno delo daruje Bogu, hotel opozoriti ravno na to nadnaravno vrednost poklicnega dela, kakor sam izrecno poudarja. Če so v časih človeka učili predvsem samozatajevanja in žrtev ter odpovedi naravnim užitek, in poudarjali asketično vrednost teh dejanj, to načelno tudi danes velja. A oblika je drugačna. Danes gre bolj za to, da se človek nauči pravega razmerja do stvari, do bližnjega in do Boga, da v vsem spozna, prizna in drži božji red in pravo mero. Lažje je popolnoma se odpovedati svetu kakor pa najti pravo razmerje do sveta. Popolna odpoved svetu v redovniškem poklicu je tudi danes potrebna; najbrž še bolj kot pa kdaj prej kot pričevanje za eshatološko usmerjenost človeškega življenja. Kar pa moramo učiti laike, ni miniaturna redovniška askeza, ampak življenje po božji volji v svetu, uporaba stvari in svetnih dobrin tako, kot to hoče Bog, hvaležnost za te dobrine in odgovornost za bližnjega. Ker tehnika tako zelo absorbira človeka, je treba v duhovnem življenju toliko bolj poudarjati gojitev osebnega verskega življenja. Razmerje do Boga mora biti res bolj osebno kot pa v prejšnjih časih, ko je okolje in tako rekoč vse življenje vodilo k Bogu. Vera, zaupanje, ljubezen, molitev, kesanje in druga verska dejanja morajo biti bolj osebna, t. j. bolj zavestna in globlje zakoreninjena v osebni odločitvi, manj mehanična in prazne navade. Zato danes na vseh straneh tako zelo poudarjajo potrebo meditacije, duhovne obnove in duhovnih vaj, verske izobrazbe in poglobitve v liturgijo in sv. pismo. Liturgija je dobila v tehničnem času svoj poseben pomen, gotovo že zato, ker po svojem značaju bolj odgovarja tehničnemu mišljenju (49). Je stvarna, ima jasne zakone, gre ji za bistvene stvari, izogiblja se vsega subjektivizma. A ravno zaradi svoje objektivnosti postane lahko brezosebna in zato ne sme in ne more biti edina duševna hrana sodobnega človeka. Za splošno duhovno življenje se moramo zavedati, da je danes bolj trezno, stvarno, pristno, preprosto, jasno, pregledno. Zunanji stil modernih cerkev je najbrž precej veren izraz za notranje versko življenje modernega človeka. Zato sami ne smemo živeti v baroku ali rokokoju.

Omenil sem, da tehnično delo nujno vodi do večje skupnosti in povezanosti med ljudmi. Teologija in dušno pastirstvo imata tu lepo in veliko nalogo, da to skupnost nadnaravno utemeljita in zgradita. Verske resnice o občestvu svetnikov, o skrivnostnem Kristusovem telesu, kjer smo vsi udje med seboj povezani in drug od drugega odvisni, imajo danes vse drugačno aktualnost kot pa v pre-

teklosti. Komunisti so se ravno teh resnic polastili in jih oznanjajo kot svoj evangelij. Krščanstvo bo le tedaj imelo vpliv na sodobnega človeka, če spet bolj resno vzame občestveni značaj Cerkve, ki ima svojo podlago v naravnem in svoje dopolnilo v nadnaravnem redu. Kristjani morajo biti manj egoisti in individualisti, se bolj živo zavedati, kako zelo so ena družina, in to tudi v življenju uresničiti. Kjer bomo dušni pastirji te resnice bolj poudarjali, jih sami bolj živeli in posebno od dobrih kristjanov zahtevali, da jih v svojem življenju ne prezrejo, tam bomo lažje pridobili tehnike za vero in za Cerkve. Konkretna oblika te nadnaravne skupnosti so socialne čednosti, ljubezen do bližnjega v mišljenju in življenju, ki sloni najprej na pravičnosti, a najde svojo popolnost v izrazito krščanski ljubezni do bližnjega (50).

Nekateri celo trdijo, da zahteva tehnična doba nov pojem **Boga**, ki bo veliko večji in globlji kot pa dosedanji. Nekdo je zapisal, da tehniki danes potrebujejo osebnega Boga, namesto naravoslovnega, t. j., da moramo današnjim ljudem več govoriti o Bogu ljubezni in usmiljenja, ki v svobodni odločitvi v svoji previdnosti vodi človeka v njegovem življenju, kot pa o gospodarju narave, ki se razodeva v naravnih zakonih (51). Na prvi pogled se zdi ta zahteva protislovna, ker bi mislili, da tehnik ravno iz naravnih zakonov najlažje spozna Boga. A ker se je človeku tako zelo posrečilo, izrabiti naravne zakone in jih spraviti v svojo službo, dobi lahko vtis, da je s tem tudi Boga spravil v svojo službo. Tako izgubi čut za božjo transcendenco, kakor tudi čut za osebno razmerje do Boga in za osebno odgovornost pred njim. Bog je zanj le še faktor v tehničnem procesu, manjkajo pa mu tiste lastnosti, ki ga razodevajo kot živega, svetega, dobrega Boga, ki se za človeka vse drugače zanima kakor pa za mrtvo naravo. Le kjer človek odkrije osebnega Boga, bo našel v njem Očeta, Orrešenika, Posvečevalca in svoj zadnji cilj, v katerem ga čaka večna sreča. Seveda mora imeti dušni pastir najprej sam pravi pojem o Bogu in pravo razmerje do njega, da bo o tem mogel drugim govoriti.

Ne samo za nov pojem Boga, ampak tudi za nov pojem **človeka** gre v naši tehnični dobi. Obe nalogi sta v najtesnejši zvezi. Le kdor pozna Boga, pozna človeka (52). Od vseh strani slišimo danes klic, da je treba rešiti človeka, da ga je treba osvoboditi iz ječe, v katero ga zapira praktični materializem in izključno tehnično mišljenje, da je treba premagati enostranost racionalizma in racionalizacije, s katerimi ga obremenjuje tehnično delo (53). Že prej smo omenili, kako tehnika spravlja v nevarnost človeka kot osebo, kako duši v njem razne naravne zmožnosti, ki za tehniko sicer nimajo pomena, a za človeka kot človeka so odločilne važnosti. Naša velika naloga je, da vidimo celega človeka z vsemi naravnimi in nadnaravnimi zmožnostmi, z njegovo metafizično uravnanostjo v Boga, z njegovo duševnostjo in osebno svobodo. Kjer tehnika okrne človeka kot osebo, tam razkrajja naravno podlago za versko življenje. Kdor se torej trudi za to, da reši človeka, ta si prizadeva tudi za krščansko življenje ali vsaj za naravno podlago zanj.

Razume se, da tehnična doba tudi za duhovnika samega postavlja nove naloge. Nekaterih sem se že zgoraj vsaj posredno dotaknil. Tu naj omenim predvsem tri: Prva je negativna: duhovnik in dušni pastir mora paziti, da sam ne podleže škodljivim vplivom tehnike. Paziti mora, da ga nemir in vrvež današnjega časa ne potegneta s seboj, da ne postane funkcionar in manager, da ne obtiči v zunanostih, da ne prenaša tehničnih metod, kar meni nič tebi nič na

dušno pastirstvo; da ne začne prav tako samo računati in racionalizirati, da ne izgubi čuta za božji svet in božje življenje. Dušni pastir je kot duhovnik doma v drugem svetu kot pa tehnik. Tega ne sme sam nikdar pozabiti, ne v lastnem življenju ne v delu. Ker pa mora na drugi strani živeti v svetu tehnike in med ljudmi, ki jih tehnika oblikuje, govoriti njihov jezik, z njimi čutiti in jim dati odgovor na njihova vprašanja, je ta sinteza za duhovnika večkrat zelo težka. Kar pravzaprav velja že za vsakega kristjana, to velja za sodobnega duhovnika še prav posebno: doma je v dveh svetovih, v sebi mora družiti dva pola, dvojno življenje, naravno in nadnaravno, človeško in božje, življenje v svetu tehnike in življenje v svetu vere in milosti. Dokler svet še ni bil razklan, je bila ta sinteza veliko lažja. Dars je včasih tako težka, da se zdi, da je nekateri duhovniki ne morejo uresničiti. Tako ali izgube stik z današnjim svetom in človekom in se zaprejo v svoj svet, ki so si ga sami zgradili, ali pa se izgube v materialnem svetu in postanejo izdajavci poslanstva, ki ga jim je izročil Bog kot dušnim pastirjem.

Od tod druga posebna naloga duhovnika v dananjem času: njegova **zakoreninjenost v Bogu** in nadnaravnem svetu mora biti veliko večja kot pa prej. Danes v dušnem pastirstvu ne prepričujejo več duhovnikove besede, ampak le še njegovo življenje in njegova dejanja. Kjer ljudje v besedah ne čutijo in ne doživljajo žive vere, trdnega zaupanja in tople ter osebne ljubezni, tam ostanejo besede prazne, ljudi ne ganejo ali pa niti ne dosežejo. Če smo nekoč lahko govorili o duhovniški službi, moramo danes bolj govoriti o duhovniški osebnosti. Če je bil včasih že tisti uspešen dušni pastir, ki je znal dobro delovati, bo danes le tisti znal dobro delovati, ki zna najprej dobro živeti, dobro moliti, dobro trpeti. Tako postaja tehnična doba s svojimi značilnostmi za duhovnika eksistencialno vprašanje, ali je res ves in cel duhovnik, z vsem srcem in z vso dušo, z vsemi močmi in zmožnostmi, ali pa je deljen, razklan, polovičar in tako drugim bolj v spodtiko kakor pa v pomoč in sam nesrečen. Pravijo, da je glavno vprašanje, ali se nam bo posrečilo spet nekoliko bolj pokristjaniti naš čas in naše življenje, vprašanje krščanskih laikov. A ne smemo pozabiti, da je vprašanje krščanskih laikov najprej vprašanje dobrih, gorečih, pobožnih in svetih duhovnikov. Tako najprej od nas samih zavisi bodočnost Cerkve in sveta.

Iz teh misli prihaja tretje vprašanje in tretja naloga: kakšen mora biti **sodobni tip** duhovnika in dušnega pastirja. Znano je, koliko poizkusov imamo v zadnjih letih, da bi našli današnji tip duhovnika, ki bi odgovarjal potrebam časa in poslavlstu Cerkve. Naj omenim samo duhovnike delavce, člane francoske duhovniške skupnosti Prado, foccolarine, male Jezusove brate Karla de Foucaulda, Opus Dei v Španiji, razne duhovniške skupnosti, ki v svojih članih skušajo gojiti pravega duhovniškega in apostolskega duha in jih vzgojiti tako, da bi bili kos sodobnim nalogam v današnjem svetu (54). Včasih je bil menih in redovnik duhovnikov vzor. Danes pa vedno bolj iščejo nove spiritualitete svetnega duhovnika, v kateri gre za sintezo med božjim poslanstvom in konkretno nalogo v tem svetu (55). Ne morem tu podrobneje govoriti o tem duhovniškem tipu. Le to bi rad omenil, da mora biti sodobni duhovnik globoko zakoreninjen v Bogu, a hkrati tudi povezan z današnjim svetom, odprt za Boga, do ljudi in do sveta; trden in hkrati gibčen, jasen in radikalen. To more biti le, če ima trdno voljo in si ne prestando prizadeva, da bi postal vedno bolj alter Christus, v sebi upodobil Jezusa Kristusa, velikega duhovnika in Dobrega pastirja tudi za naš čas in za današnje ljudi.

Še kratko besedo o načinu in poteh, kako priti do ljudi, ki živijo v svetu tehnike (56). Ne gre tu za opis ravnih dušnopastirskih metod in pripomočkov, ne za kak obris sodobne pastoralke ampak le za nekaj kratkih opomb, ki naj nas opozorijo, v kateri smeri je treba iskati in poskušati popravljati in se prilagoditi ali celo znova začeti.

Vsi priznavajo, da je za duhovnika in dušnega pastirja pot do tehnično oblikovanega in tehnično usmerjenega človeka izredno težka (57). Nekaterim se zdi celo pretežka, brezuspešna in nesmiselna in zato so vedno večji pesimisti. Kdor gleda samo z naravnega vidika, za tega je tak pesimizem tudi razumljiv, bodisi zaradi zgodovinskega razvoja zadnjih 300 let, bodisi zaradi današnjih uspehov oz. neuspehov. Treba je torej nadnaravnega stališča, trdnega prepričanja iz vere, ki pomeni zmago nad svetom in nad samo naravnim mišljenjem in računanjem.

Da more dušni pastir bolje razumeti tehnika v njegovem mišljenju in življenju, ga mora čimbolj poznati. Zato se mora za ta svet zanimati, teoretično s pomočjo dobre literature, praktično z osebnim stikom s tehniki, z razgovori, z obiski na delovnem področju, da tako res od blizu spozna svet, v katerem tehnik živi. Iz te potrebe so nastali v Franciji duhovniki-delavci. Tudi če je Cerkev njihov prvi poizkus zavrnila, potreba ostane in treba je iskati poti in sredstev, da pridemo do cilja. Včasih se je duhovnik lahko zaprl v svoj idilični svet in čakal v župnišču, da ljudje pridejo k njemu s svojimi vprašanji in težavami, kolikor so jih sploh imeli. Danes je to nemogoče. Tudi ni zadosti, da gre duhovnik samo za ljudmi, iti mora z ljudmi, z njimi živeti in čutiti, če hoče biti res njihov dušni pastir.

Dalje je potreba, da se duhovnik živo zaveda, kako smo danes vsi odvisni od tehnike in kako zelo tehnika oblikuje današnje življenje in mišljenje. Tako spoznanje ga bo napravilo občutljivega za nova vprašanja in za nove naloge; tako bo bolj previden v svojih sodbah in obsodbah, bolj izbirljiv v svojih metodah, bolj konkreten v svojih zahtevah, bolj življenjski v svojih pridigah in dušnopastirskih nasvetih, bolj trezen v svojih ciljih, bolj naraven v svojem razmerju do ljudi, bolj nadnaraven v svojem usmerjenju, bolj bistven v svojem delu, bolj realističen v svojem splošnem presojanju položaja.

Prav je tudi, da se dušni pastir zaveda, za koliko stvari moramo biti tehniki in tehnikom hvaležni in da to tudi odkrito prizna. Kjer je dušni pastir zna ceniti tehnično delo in vrednotiti tehnika in njegove izdelke, bo veliko lažje našel osebni stik z njim, kakor pa če z viška gleda na tega materialista, ki se ukvarja samo z materialnimi stvarmi, dočim ima sam opravka z duhovnimi in celo nadnaravnimi vrednotami. Tudi če tehnik prezirljivo gleda na duhovnika, češ da je njegov svet premalo realen in praktičen, kar se zelo velikokrat zgodi, mu duhovnik ne sme vračati na isti način. Čimbolj se da premostiti razrednobožno nasprotje, tem več koristi bosta imela oba, duhovnik in tehnik.

Za duhovnika pa pozitivno gledanje na tehniko ni samo taktično in praktično vprašanje, ampak teološko utemeljena nujnost (59). Če se duhovnik bolj zaveda, da je tehnika božje naročilo, izvrševanje božje volje, nadaljevanje stvariteljskega božjega dela, posnemanje Kristusa, ki je bil najprej ročni delavec, bo veliko lažje našel pravo razmerje do tehničnega sveta. Če dalje premisli, kako Cerkev blagoslavlja tehnične izdelke in vpeljava vedno nove liturgične oblike za blagoslov tehničnih pridobitev, bo tudi njegovo stališče: blagoslavljaliti vse,

kar nam nudi narava in človeško delo, posvečevati svet in naravne dobrine ter ljudi, ki živijo v tem svetu.

Če bo duhovnik tako našel pravo in pozitivno razmerje do tehnike, bo lahko tudi več in bolj kompetentno govoril o tehniki, bodisi v osebnih razgovorih, bodisi v pridigah, verouku, stanovskih govorih in raznih predavanjih, in to ne samo z namenom, da pokaže, kako zelo se spozna v najnovejših tipih avtomobilov ali fotografskih aparatov, ampak da pokaže razumevanje za tehnika in njegovo delo, da odkrije pravi smisel tehnike in da kaže tehniku pot v še večji in bogatejši svet človeškega in božjega življenja. Tako govorjenje o tehniki bo imelo navadno tri stopnje. Prva je naravna, kjer gre za to, da so vsi elementi tehnike darovi Boga Stvarnika. Druga stopnja je kristološka, kjer gre za to, da duhovnik pokaže verski smisel tehnike v zvezi s Kristusom, njegovim učlovečenjem, delom in odrešenjem. Tretja stopnja je nadnaravna, kjer gre za zadnji smisel tehnike kot službe božje, ki pa potrebuje posvečenja v milosti, da najde svoje zadnje dopolnilo v Bogu (60).

Brez dvoma bo duhovnik v svojem prizadevanju, da kot dušni pastir vedno bolj prodre v svet tehnike, vedno znova stal pred vprašanjem, ali zadoštujejo današnje oblike dušnega pastirstva in dosedanja sredstva, ali pa je treba iskati novih. Vprašanje KA in laičnega apostolata, vprašanje jeder in stanovskih društev, vprašanje miljeja in delavskih obratov, ki naj nadomestijo ali vsaj izpopolnijo župnijo (61), vprašanje dušnopastirskih obiskov in krščanske karitas, vprašanje, kaj nuditi ljudem ob prostem času, da ne zaidejo na slaba pota in v slabo družbo, kako oblikovati službo božjo, kako pridigati, kakšne posebne pobožnosti nuditi, vprašanje tiska, filma in zabavnih lokalov ter prireditev in še nešteto drugih vprašanj je tu, ki se jim duhovnik ne sme in ne more izogniti. Imeti moramo pogum, da jasno in trezno presođimo, kaj je danes še dobro in kaj ne, da mirno opustimo oblike in stvari, ki so zastarele, da z vnemo poizkusimo kaj novega. Seveda je treba pri tem poleg 4 naravnih in 3 božjih čednosti še vseh 7 darov Sv. Duha, da bomo pravo začeli in ne bili ne prekonservativni in prestarokopitni, pa tudi ne nepremišljeno hlastali za novotarijami. Da pride v praksi tu lahko do različnih mnenj in tudi do marsikatero napetosti med različnimi značaji, med starimi in mladimi, to je razumljivo. A kjer je življenje, tam so take napetosti neizogibne in niso nobena škoda, če je le namen čist, dobra volja iskrena, pogum združen s pametjo in ponižnostjo, ljubezen dovolj velika in zakoreninjenost v Bogu dovolj globoka.

Čeprav so se časi zelo spremenili, se dušnopastirske metode še niso tako spremenile in se najbrž tudi ne bodo tako hitro. Zdi pa se, da moramo v sodobnem dušnopastirskem delu polagati važnost predvsem na dve stvari: na versko vzgojo posameznika in na družino. Ker je danes človek v nekrščanskem okolju veliko bolj rase navezan, je potrebno, da je sam močan in trden v veri in zvest v verskem življenju. Pred desetletji je bil klic: pokristjanite okolje, s tem boste pokristjanili delavca, tehnika, izobraženca. Priznajmo, da se to pokristjanjenje okolja ni posrečilo. Zahteva seveda ostane, a pot je drugačna: napravite poedince za dobre in močne kristjane, ki bodo kakor kvas v testu, kakor luč v temi, kakor znamenje ob poti, in ljudje bodo postali nanje pozorni. Od njih bo izhajalo novo življenje in zajelo tudi okolico. Zato je dušno pastirstvo poedincev ali pa majhnih skupin, ki pa so izredno močno apostolsko orientirane, ena največjih nalog za sedanost in bodočnost. Skrbeti moramo za vse, kar nam pripomore k vzgoji takih poedincev, ki bodo priče novega krščanstva: osebno molitev, tudi v obliki premišljevanja, pogosto, prejetje zakramentov, duhovne obnove in duhovne vaje. po-

sebne načine liturgične sv. maše, ki pa ostane popolnoma v meji cerkvenih predpisov, osebni stik kljub ogromni zaposlenosti. Če se nam posreči vzgojiti take apostolsko usmerjene poedince, smo v dušnopastirskem oziru dosegli morda več kot pa s splošnim misijonom v celi župniji.

Druga posebna naloga je **družina**. Po besedah Pija XII. je družina velik bolnik našega časa. Kdor se zavzame za družino, bo res nekaj doprinesel k zgradbi boljšega sveta. Seveda je tu cel circulus vitiosus in dušni pastir večkrat ne ve, kje bi začel: ali pri starših ali pri otrocih, ali pri fantih ali pri dekletih, ali pa kar z glavno ofenzivo na celi črti. Najbrž ni izdelanih receptov, ki bi bili povsod veljavni in uspešni. A važno je, da problem najprej vidimo, občutimo njegovo nužnost, iščemo potov in sredstev in možnosti za njegovo rešitev, sami in v skupnem razgovoru in predvsem tudi v razgovoru z Bogom v molitvi.

Zaključek

Veliko je vprašanj, ki sem se jih dotaknil v tem bežnem pregledu o vplivu tehnike na versko življenje in dušno pastirstvo. Morda jih je za tega ali onega vse preveč, ne samo zaradi obilice snovi, ampak tudi zaradi težav, ki so z njimi združene. Če bi bili sami in če bi imeli samo človeška sredstva na razpolago, bi kaj lahko postali malodušni. Kaj lahko bi spričo vseh teh nalog v današnjem svetu s prerokom Jeremijem rekli Bogu, ki nas pošilja kot dušne pastirje: „Oh, vsemogočni Bog, glej, ne znam govoriti, ker sem še mlad.“ A tudi nam odgovarja isti Bog: „Nikar ne reci: sem še mlad. Le pojdi, kamor te pošljem. Govori, kar koli ti ukažem. Nikar se jih ne boj. Saj sem s tabo, da te obvarujem, govori Gospod“ (Jer 1,6-8). Tudi za nas in v našem času veljajo Kristusove besede: „Jaz sem z vami vse dni do konca sveta“ (Mt 28, 20). „Na svetu boste imeli stisko: ali zaupajte, jaz sem svet premagal“ (Jan 16, 33).

Opombe:

- 1) Za to poglavje primerjaj:
Bodamer J., *Der Mensch ohne Ich*. Freiburg 1958.
Brinkmann D., *Mensch und Technik*. Bern 1946.
Brunner A., *Gefahren des technischen Denkens*. Stimmen der Zeit, Febr. 1956. Str. 335—346.
Corman G., *Der Arbeiter geht anders zur Kirche*. Lebendige Kirche. Okt. 1958. Freiburg i. Br.
Desqueyrat A., *La crise religieuse des temps nouveaux*. 2. izd. Paris 1955.
Dessauer Fr., *Streit um die Technik*. Frankfurt 1956 (krajša izdaja pod istim naslovom Freiburg i. Br. 1959).
Dessauer Fr., *Naturwissenschaftliches Erkennen*. Frankfurt 1958.
Dessauer Fr., *Forscher und Erfinder ändern die Welt*. Luzern 1952.
Dessauer Fr.-Hornstein F. X., *Seele im Bannkreis der Technik*. 2. izdaja. Olten 1945.
Gehlen A., *Die Seele im technischen Zeitalter*. Hamburg 1958.
Guardini R., *Der unvollständige Mensch und die Macht*. Würzburg 1956.
Heidegger M., *Die Frage nach der Technik*. Vorträge und Aufsätze. Pfulingen 1954. Str. 13—14.
Hollenbach J. M., *Der Mensch als Entwurf*. Frankfurt 1957.
Lotz J. B., *Von der Einsamkeit des Menschen. Zur geistigen Situation des technischen Zeitalters*. Frankfurt 1955.
Pfender M., *Der Mensch und seine Technik*. Neue Zürcher Zeitung, 30. maja 1956.

- Portmann A. u. u., Die Bedrohung unserer Zeit. Basel 1958.
- Der Ingenieur als Mensch vor dem Problem der Technik. Zürich 1958.
- Probleme des technisch Schaffenden von heute. Zürich 1957 (manuskript).
- Probleme des technisch Schaffenden von heute. Zürich 1957 (manuskript).
- Vpliv tehnike na preprostega človeka dobro opisuje Ivo Andrić v svojem romanu „Na Drini most“, 9.—18. pogl.
- 2) Prim. posebno A. Muggii, Mensch und Technik, v knjigi A. Portmann. Die Bedrohung unserer Zeit. Basel 1958. Str. 19—48.
- 3) Prim. Fr. Dessauer, Forscher und Erfinder ändern die Welt. Luzern 1952. Str. 160—163.
- 4) V vzhodni Nemčiji so pred nekaj leti izobesili lepak, ki je v zgornji polovici prikazoval nevihto z bliskom in strelo, v spodnji polovici pa na eni strani staro ženo v majhni koči, ki v strahu in trepetu molí, da bi jo Bog obvaroval strele in ognja, na drugi strani pa veselo družbo mladih ljudi pri brezskrbni zabavi, ki se bliska in strele nič ne boje in zato tudi molitve ne potrebujejo, ker imajo na strehi — strelodod.
- 5) Prim. O. Nell-Breuning, Arbeit und Masse. Stimmen der Zeit. Mai 1957. Str. 93—99; posebno številko dušnopastirske revije Lebendige Seelsorge. 1957. št. 5 (Freiburg i. Br.); J. M. Hollenbach, Masse in verwandelter Welt. Stimmen der Zeit. Mai 1958. Str. 81—93; K. Rahner, Theologische Bemerkungen zum Problem der Freizeit. Schriften zur Theologie IV. Einsiedeln 1960. Str. 455—486; W. Baumeister-H. M. Locher, Masse — Technik — Freie Zeit. Hamm Westf. 1960.
- 6) Prim. A. Ostertag, Die Antwort der Ingenieure Europas. Schw. Bauzeitung. 74 (1956). 606—608.
- 7) Prim. D. Thalhammer, Theologie der Technik. Der grosse Entschluss 16 (1960—1961). 166.
- 8) Prim. J. Bodamer, Der Mensch ohne Ich. Freiburg i. Br. 1958. Str. 9—54.
- 9) Prim. J. David, Chancen der Familie heute. Orientierung 22 (1958), 73—76; z obširno literaturo.
- 10) Prim. J. Mörsdorf, Gestaltwandel des Frauenbildes und Frauenberufes in der Neuzeit. München 1958; A. Ziegler, Die Frau in der Gesellschaft von heute. Orientierung 23 (1959) 54—56, 68—70, 73—75; J. Läßle, Die Frau im technisch-industriellen Zeitalter. Anima 15 (1960) 132—135.
- 11) J. David, Von Bürde und Würde des Vaters in unserer Zeit. Orientierung 24 (1960) 97—101; isti, Vater heute. Basel 1962; M. Hollenbach, Entwurzelte Vaterschaft. Geist und Leben 32 (1959) 34—38; isti, Macht und Ohnmacht des Vaters. Stimmen der Zeit. Juni 1960. Str. 209—221; K. Borgmann, Vater oder Pascha. Lebendige Kirche 1961. W. Moll, Vater und Väterlichkeit. Graz 1962.
- 12) Prim. P. Dürrenmatt, Der Einzelne und die Masse v knjigi A. Portmann, Die Bedrohung unserer Zeit. Basel 1958. Str. 49—78.
- 13) Pij XII., Božični nagovor 1953. AAS 46 (1954) 5—16.
- 14) Za to in naslednje poglavje primerjaj poleg že omenjenih del posebno: Anima, (pos. štev.) Technische Werte und Seelsorge. 1960. 2. zvezek David J., Neue Welt un alter Glaube. Der grosse Entschluss. Okt. 1960. Strani 8—13.
- Höffner J., Industrielle Revolution und religiöse Krise. Köln 1961.
- 15) Kot poroča Digest des Ostens (Avgust 1961, Str. 8) so Izvestja 23. maja objavila več dopisov po vrnitvi Gagarina iz vesoljstva. Neka žena — A. S. Gersaimova — piše: „Vse svoje življenje sem verovala v Boga, v božje čudeže in v vse, kar je zapisano v sv. pismu. Zdaj pa verujem samo še v človeške čudeže, v znanost in v tehniko, v učenjake in v velike tehnične žudodelce.“ 71 let stara J. Danilova piše: „Ko sem slišala po radiu, da je človek v vesoljstvu, mi je prišla misel: Ali se sme človek tako povzdigniti nad Boga? V cerkvi so nam pravili, da je v nebesih Bog. Kako more človek leteti skozi nebesa, ne da bi srečal preroka Elija, kakega apostola ali Boga samega? Kako more Bog, ki je

vendar vsemogočen, dopustiti, da ljudje njegovo avtoriteto tako izpodkopujejo? Vsa sem se tresla in pričakovala, da bo drzni letalec zadel na kako božjo stvar in se razletel v koščke in tako prejel zaslužen kazen za svojo predrznost. A kmalu je prišlo poročilo, da je letalec srečno pristal na tleh. Hvala Bogu, drzni mladi mož je živ in zdrav. Nisem mogla drugače, morala sem se prekrižati. Zdaj sem prepričana, da je na božje mesto stopila znanost in človek. Sovjetski človek je zmagal nad nebesi.“

16) Prim. J. Lacroix, *Wege des heutigen Atheismus*. Freiburg i. Br. 1960. Str. 11—70; H. U. von Balthasar, *Die Gottesfrage des heutigen Menschen*. Wien 1956. Str. 136—152.

Die Kirche und die Mächte der Welt. Wien 1961.

Koessler P., *Christentum und Technik*. Aschaffenburg 1959.

Mohr Fr., *Der Christ in der Welt der Apparate*. Würzburg 1958.

Mückermann Fr., *Der Mensch im Zeitalter der Technik*. Luzern 1943.

Pij XII. Božični nagovor 1952 in 1953. AAS 45 (1953) 33-46; 46 (1954) 5-16.

Rahner K., *Wissenschaft als Konfession*. Schriften zur Theologie III. Einsiedeln 1956. Str. 299—338.

Šuštar A., *Die religiöse Krise der Gegenwart*. Orientierung 19 (1955) 149—153, 180—184.

Thalhammer D., *Der christliche Lebensstil im technischen Zeitalter*. Der grosse Entschluss (16) 1960-61) 300—302, 349—352, 402—404, 450—452.

17) Kardinal Suhard, *Sinn für Gott*. Einsiedeln 1948. Str. 16.

18) Prim. Dessauer-F. X. Hornstein, *Seele im Bannkreis der Technik*. Olten 1945. Str. 100, 175—176; H. Seiler, *Das Gottesbild in einer technisch veränderten Welt*. Der grosse Entschluss 15 (1959-60) 437.

19) Prim. D. Brinkmann, *Mensch und Technik*. Bern 1946. Str. 107, 140.

20) Prim. M. Pfender, *Der Mensch und seine Technik*. Neue Zürcher Zeitung, 30. maja 1956. Str. 7.

21) Prim. H. Pfeil, *Der atheistische Humanismus der Gegenwart*. Aschaffenburg 1959.

22) Prim. Fr. Dessauer-F. X. Hornstein, n. d. Str. 98—100.

23) G. Corman, *Der Arbeiter geht anders zur Kirche*. Lebendige Kirche 1958. Freiburg i. Br. Str. 4—5.

24) Prim. R. Fischer-Wolpert, *Religionsunterricht und Predigt in Fabrik-gegenden*. Anima 15 (1960) 171—180.

25) AAS 46 (1954) 7 sl.

26) Prim. E. Dübi, *Technik und Philosophie*. Kurrier der Technik 8 (1952) 666.

27) Prim. Probleme des technisch Schaffenden von heute. Studententagung für Ingenieure und Polytechniker. Zürich 1957 (manuskript).

28) Prim. J. David, *Neue Welt und alter Glaube*. Der grosse Entschluss 16 (1960) 10.

29) Prim. D. Thalhammer, *Der christliche Lebensstil im technischen Zeitalter*. Der grosse Entschluss 16 (1960-61) 404.

30) Kod dober zgled v zadnjem času posebno drama F. Dürrenmatt, *Die Physiker*, Zürich 1961.

31) Prim. o tem posebno Fh. Dessauer-Fr. X. Hornstein. *Seele im Bannkreis der Technik*. Olten 1945. Str. 39—41, 98—100, 133—149.

32) Prim. V. Schurr, *Das Wort Gottes und seine Verkündigung heute*. Zur 16 (1960-61) 12.

33) Prim. A. Šuštar, *Zur Ueberwindung der religiösen Krise der Gegenwart*. Orientierung 19 (1955) 182.

34) Prim. J. David, n. d. Str. 8.

35) Prim. V. Schurr, *Das Wort Gottes und seine Verkündigung heute*. Zur Theologie des Massenmedien. Nürnberg-Eichstätt 1962.

36) Prim. poročilo o tem: Die Diskussion um das Fernsehen der hl. Messe. Orientierung 17 (1953) 177—179; K. Rahner, *Messe und Fernsehen*. Sendung und Gnade. Innsbruck 1959. Str. 187—200.

37) Za to poglavje primerjaj poleg že navedenih del: F. X. Hornstein-Seelsorge im Zeitalter der Technik. Festgabe Universität Fribourg 1954. Str. 147—154; V. Schurr, Seelsorge in einer neuen Welt. 3. izdaja. Salzburg 1959.

38) „Es ist ein Zeichen unserer Zeit, dass jedes zehnte Buch, dass in den letzten Jahren im Buchhandel erscheint, die Technik irgendwie in Beziehung zu höherer Besinnung, Religion und Philosophie zu bringen sucht.“ E. Dübi, Technik und Philosophie. Kurrier der Technik 8 (1952) 664. Zelo obširno literaturo pri naša Dessauer. Streit um die Technik. Str. 439—472.

39) Nekaj elementov zanjo nudi Dessauer, n. d., str. 237—262; prav tako D. Thalhammer, Theologie der Technik. Der grosse Entschluss 16 (1960-61) 117—119, 166—170, 208—212.

40) Kako zelo se je spremenilo gledanje na tehniko, kaže dejstvo, da so v 17. stol. protestantski teologi razpravljali o tem, ali je dežnik dovoljen, ali pa je njegova uporaba grešna, ker je proti božjemu delovanju v naravi. Še v 19. stol. je Znanstvena akademija v Madridu odklonila regulacijo reke Manzanares kot nesposojljiv poseg v tek narave. Prim. Fr. Heer, Christ und die Zukunft. Lebendige Kirche 1962, 1, str. 5.

41) Prim. posebno G. Thils, Theologie der irdischen Wirklichkeiten. Salzburg. J. Leclercq, Vivre chrétiennement notre temps. Tournai-Paris 1957; A. Auer, Welfoffener Christ. Düsseldorf 1960; J. Daniélou, Le chrétien et le monde moderne. Paris 1959; H. Bacht, Weltnähe oder Weltferne. Frankfurt 1961; R. Die Welt als Raum der Begegnung mit Gott. Stimmen der Zeit. März 1956. Str. 444—455; J. David, Theologie des irdischen Wirklichkeiten, v knjigi Feiner-Trütsch-Böckle, Fragen der Theologie heute. Einsiedeln 1960. 3. izd. 549—565.

42) Od številnih knjig na tem področju naj omenim najprej delo slovenskega jezuita, profesorja na Gregorijani v Rimu, Vladimirja Truhlarja: Labor christianus. Initiatio in theologiam spirituales systematicam de labore. Roma 1961. Dalje St. Wyszynski, Der Christ und die Arbeit. Wien; Fr. Wulf, Vom menschlichen und geistigen Sinn der Arbeit. Geist und Leben 34 (1961) 112—117.

43) Prim. J. Leclercq, Christliche Moral in der Krise der Zeit. Einsiedeln 1954; V. Redlich, Moralprobleme im Umbruch der Zeit. München 1957; W. Schöllgen, Aktuelle Moralprobleme. Düsseldorf 1955; Za posebno vprašanja n. pr. N. Seelhammer, Verkehr und Moral. Trier 1957; W. Kunzenmann, Der Fremdenverkehr. Innsbruck 1958; H. Schäufler, Der Fremdenverkehr vor dem christlichen Gewissen. Karlsruhe 1961.

44) Prim. L. J. Lebreton-Th. Suavet, Der schwierige Alltag des Christen. Luzern 1956; V. Schurr, Seelsorge in einer neuen Welt. Salzburg 1959. Str. 196-197.

45) Prim. F. Mahr, Weg in der Welt. Würzburg 1957; R. Egenter, Die Ascese des Christen in der Welt. Ettal 1956; Wulf Fr., Christliches Heldentum und Heiligkeit des Alltags. Geist und Leben 30 (1957) 161—164; isti, Zur Diskussion über die Laienfrömmigkeit. Geist und Leben 34 (1961) 65—68; A. Brunner, Die Frage der Laienascese. Geist und Leben 32 (1959) 190—204; A. Šuštar, Der Laie in der Kirche, v knjigi Feiner-Trütsch-Böckle, Fragen der Theologie heute. 3. izdaja. Einsiedeln 1960. Str. 544—548 (literatura).

46) Prim. R. Guardini, Der Heilige in unserer Zeit. Würzburg 1956.

47) Kot primer za molitev sodobnega človeka prim. M. Quoist, Herr, da bin ich. 2. izdaja. Graz 1956; P. Roth, Gott ist jeder Zeit zu sprechen. 2. izdaja. Würzburg 1959; L. J. Lebreton, Appel au Seigneur. Paris 1954 (nemški prevod Ich rufe zu dir. Colmar 1957).

48) Prim. E. Severus, Das Wesen der Meditation und der Mensch der Gegenwart. Geist und Leben 29 (1956) 108—116; Fr. Wulf, Die christliche Meditation in der Auffassung und Übung unserer Zeit. Geist und Leben 30 (1957) 435—445.

49) Prim. B. Häring, Technische Mentalität und liturgische Seelsorge. Anima 15 (1960) 154—161.

50) Prim. J. Pfender, Der Mensch und seine Technik. NZZ. 30. maja 1956. Str. 7.

- 51) H. Seiler, Das Gottesbild in einer technischen veränderten Welt. Der grosse Entschluss 15 (1959-60) 439, 441.
- 52) Prim. R. Guardini, Nur wer Gott kennt, kennt den Menschen. Würzburg 1952.
- 53) Prim. A. Ostertag, Antwort der Ingenieure Europas. Schw. Bauzeitung 74 (1956) 609.
- 54) Prim. N. Greinacher, Priestergemeinschaften. Mainz 1960.
- 55) Prim. H. Doms, Die Frömmigkeit des Weltpriesters. Geist und Leben 31 (1958) 424—442; Fr. Wulf, Die Spiritualität und Frömmigkeit des Weltpriesters. Geist und Leben 32 (1959) 58—69; Kard. Suhard, Der Priester in der Welt. Luzern 1961, posebno drugi in tretji del.
- 56) K temu poglavju prim. posebno Fr. Dessauer-F. X. Hornstein, Seele im Bannkreis der Technik. Olten 1945. Str. 225—298; F. X. Hornstein, Seelsorge im Zeitalter der Technik. Festgabe Universität Fribourg 1954. Str. 147—154; Die Kirche und die Mächte dieser Welt. Wien 1961; V. Schurr, Seelsorge in einer neuen Welt. Salzburg 1959.
- 57) Prim. F. X. Hornstein, n. d., str. 148.
- 58) Prim. Fr. Dessauer-F. X. Hornstein, n. d., str. 195—198, 236—242.
- 59) Prim. Fr. Dessauer, Forscher und Erfinder ändern die Welt. Luzern 1952. Str. 149—150, 203—204.
- 60) Prim. F. X. Hornstein, n. dr., str. 153.
- 61) Prim. K. Rahner, Betrieb und Pfarrei. Sendung und Gnade. Innsbruck 1959. Str. 434—451; Isti, Friedliche Erwägungen über das Pfarrprinzip. Schriften zur Theologie II. Einsiedeln 1955. Str. 299—338.

Delavsko vprašanje na Tržaškem

Albin Grmek, Trst

Ta moj referat o delavskem vprašanju na Tržaškem ni nikakor študija, ampak le skupek nekaterih zgodovinskih podatkov, osebnih gledanj in ugotovitev dejanskega stanja delavstva. Je morda zato bolj umesten tale naslov: Položaj delavcev na Tržaškem glede na njih ekonomsko, politično in pravno-versko stanje ter problem kmetov-delavcev.

Da bomo lažje spoznali sedanjí položaj tržaškega in posebej slovenskega delavstva, moramo vsaj bežno preučiti njegov razvoj v zadnjih sto letih.

Tržaško delavsko vprašanje je tesno povezano z razvojem mesta Trsta. Mesto Trst je dobilo delavski značaj takrat, ko se je začelo razvijati v veliko pomorsko pristanišče. Nastale so ladjedelnice in manjše obrtništvo, ki je nujno povezano z gradnjo ladij.

Za nas Slovence je zelo važna prva polovica XIX. stol. (1800—1850). V teh letih je videl Trst pravo priseljevanje naših ljudi. Trst je požiral predvsem Kraševce, Kranjce, Istrane in Hrvate, zlasti Dalmatince. Ti ljudje so iskali v Trstu delo in zaslužek, a ker so bili nequalificirani v poklicu, so kaj kmalu postali v socialnem in narodnem oziru plen bolj izurjenih Italijanov in v manjši meri Nemcev. Marsikdo izmed njih se je polagoma ekonomsko dvignil nad druge; postal je samostojen obrtnik, pek, trgovec na drobno itd. Postal je ekonomsko neodvisen. On in njegova družina so potem tvorili tržaški slovenski srednji sloj, ki je imel skupno z duhovščino ob koncu stoletja in pred prvo svetovno vojno velik pomen.

Že takrat (pred 150 leti) se je začelo v mestu trenje med dvema oziroma tremi narodnostmi (Italijani, Slovenci, Nemci), ki je doseglo svoj višek pod fašizmom s požigom slovenskega Narodnega doma. Šele v zadnjih letih se je začelo to trenje nekoliko omiljevati.

Da bi svoje sonarodnjake rešili narodne smrti, so jih tržaški slovenski izobraženci (po večini liberalno usmerjeni) skušali kulturno dvigati.

Leta 1848 imamo v Trstu prvo slovensko čitalnico, ki jo je vodil Franc Vesel. V marcu leta 1850 je izšla prva številka lista „Jadranski Slavjan“, potem „Jadranska zarja“, politično izobraževalni list, ki ga je izdajal neki Martelanc, sledil mu je „Primorec“ in končno 8. 1. 1876 liberalni list „Edinost“, ki je bil do ukinitve 4. 9. 1929 glasnik slovenske narodne zavesti na Tržaškem.

Liberalno usmerjena „Edinost“ je dajala skozi vsa ta leta ton narodnemu gibanju v Trstu in v glavnih vaseh na podeželju (Bazovica, Lokev, Sežana, Hrpelje, Postojna). Ton nikakor ni bil katoliški, nasprotno. Edinjaštvo in socialistično gibanje sta zavirala dolga leta vsako delo v katoliškem duhu. Znano je npr., da je vsa ricmanjska afera (1903—1909) bila plod lista „Edinost“ in društva istega imena.

Leta 1875 je zahtevala „Edinost“ od tržaške občine, naj za okoliške vasi vpelje namesto italijanščine slovenski jezik. Predlog je bil na občinski seji kratkoma izžvižgan.

Leta 1865 je bil izvoljen za občinskega odbornika proseški gostilničar Ivan Nabergoj. Leta 1873 je bil izvoljen tudi za poslanca v dunajskem parlamentu, kjer je ostal do leta 1897, ko so ga Italijani z zvijačo zamenjali s svojim Leopoldom Mauronerjem.

Da so bili takrat Slovenci v Trstu politično in narodno organizirani, nam dokazujejo ravno ta dejstva. Še danes je znano geslo tedanjih volilnih bojev:

Vsi z lipo na volišče,

Vsi volite Nabergoja!

Čeprav liberalna v mestu in odločno katoliška skoraj povsod na deželi, je narodna zavest zajela slovensko maso! Na deželi je šlo narodno gibanje s posojilnicami, zadrugami in kmečkimi združenji ljudstvu, po večini kmečkemu, na roko. Zelo malo pa je to narodno gibanje storilo v družbenem (socialnem) oziru za tržaškega slovenskega delavca. Nič se ne bomo torej čudili, če je že tedaj postal delavec plen italijanskega socialističnega gibanja, ki je v tistih letih nastajalo.

Zgodovina delavstva v Trstu je v veliki meri, žal, najprej zgodovina socializma, pozneje pa komunizma.

Leta 1884 je bilo v Trstu ustanovljeno „Delavsko podporno društvo“, naslednjo leto pa „Društvo svetega Cirila in Metoda“ kot protiutež „Lega nazionale“ (Italijanski narodni ligi).

Nimamo podatkov o ustanovitvi slovenske socialistične stranke, ali bolje slovenske sekcije socialistične stranke v Avstriji. Znano je le, da je stranko ustanovil v Trstu neki železničar Jožef Kopač, ki sta mu pomagala brata Kermolj; vemo tudi, da je leta 1897 začel izhajati v Ljubljani list „Delavec“, ki je bil s 26. številko prenesen v Trst, kjer je nehal izhajati leto pozneje, ko je bil ustanovljen v Trstu list „Rdeči prapor“, glasilo socialdemokratske jugoslovanske stranke, prenesen potem v Kranj, kjer je izhajal do leta 1911.

Polagoma so se socialne razmere delavcev, kakor drugod po svetu, tudi pri nas začele izboljševati. Od dvanajsturnega dela ali „od vidga do vidga“, kakor so tedaj dejali, so prešli na 8 urni delavni dan.

S prihodom Italije v Trst leta 1918 se je začela delavska kriza. Tržaško pristanišče Italiji ni bilo tako potrebno kot Avstriji in je zato mesto začelo ekonomsko propadati; ta pot navzdol se je le malo zaježila šele v zadnjih letih.

Velika večina našega delavstva v mestu se je pod fašizmom usmerila na levo in če dodamo še podrobno propagandno delo OF med vojsko pod narodnostno krinko, se ne bomo prav nič čudili, da se je leta 1945 ob „osvoboditvi“ tržaško delavstvo, posebno slovensko, oprijelo v pretežni večini komunističnega mišljenja.

Kakšno je torej današnje stanje delavstva v Trstu?

Zaposlitev

Statistike so do konca lanskega leta.

Mesto z okolico šteje 93.978 zaposlenih delavcev in 11.128 nezaposlenih. (Primerjaj leta 1951: 91.087 zap. in 19.331 nezap.)

Brezposelnih je največ med uradniškim slojem. Nikakor pa ne smemo prezreti dejstva, da je sedaj mesto Trst glede gibanja prebivavstva statično (ne raste) kljub dotoku mnogo tisoč istrskih beguncev (kot protiutež se začne emigracija Tržčanov, posebno v Avstralijo, pred 8. leti) in zato je zmanjšanje brezposelnosti v zadnjem desetletju zelo relativno.

Če računamo, da tvorijo slovenski delavci 15% vsega delavstva, bomo prišli do zaključka, da je naših ljudi le malo nezaposlenih. Moremo pa trditi, da ima delo vsak le nekoliko kvalificiran delavec.

Malo je med našimi ljudmi lenuhov, takih, ki iščejo delo z besedami: „Saj je res, da ne rabite nobenega delavca več?“ Komur se ljubi delati, delo dobi. Morda ne bo prikladno njegovemu stanju, morda bo plača nižja, a za vsakdanji kruh si bo le prislužil.

Da je to res, nam priča dejstvo, da mislijo oblasti ukiniti CAM, ker nimajo več personala. Tudi SELAD sama, ki je bila nekoč zatočišče vseh brezposelnih in tudi delomrznežev, je sedaj v resnih težavah, ker ne najde delavcev.

Mladina, ki konča strokovno šolo, gre na delo in le težko boste dobili po naših vaseh fante od 15. do 19. leta, ki bi bili nezaposleni. Znano nam je tudi, kako se gospodarji, posebno mali obrtniki, proti koncu šolskega leta obračajo na šolska ravnateljstva in na nas duhovnike, da bi jim poskrbeli za vajence, posebno s podeželja, ker našo mladino smatrajo za bolj vestno, bolj nadarjeno in pokornejšo.

Mladina pa se usmerja na specializacijo in raje išče zaposlitve v večjih industrijskih podjetjih kot pri obrtnikih.

Naši mladini, ki dobro zna slovenski jezik, je danes to v velik plus pri iskanju dela, ker vsi vemo, da se ni še nikoli v našem mestu govorilo toliko slovensko kot sedaj (propustnice, jugosl. turizem itd.)

Ekonomsko stanje

Kako živi danes naš delavec? Brez dvoma bolje kot kdajkoli prej. Ne moremo sicer reči, da smo dosegli že tako blaginjo, da bi ne bila opravičena nobena stavka ali nobena protestna manifestacija. Imamo še podjetja, ki dajo zaposlenim zelo nizke plače, imamo primer, kjer številna družina s plačo, ki jo mož prinese domov, ne more ne živeti ne umreti, in je zato nujno, da tudi žena dela. Na splošno gledano pa se je v zadnjem desetletju standard življenja v mestu

in na deželi znatno dvignil. To dokazujejo nove ali obnovljene delavske hiše na deželi, lična stanovanja in pohištvo v njih, ogromen porast motorizacije prav v zadnjih letih, tako da je danes neredko sram delavca, če se pelje le z Vespo ali Lambretto na delo.

Bo morda kdo rekel, da je to le zunanost, da je vse kupljeno na obroke, da so obroki v protestu. Vse to je lahko res, a pred leti te zunanosti le ni bilo. Povprečna mesečna vaječeva plača gre v Trstu od 16.000 do 21.000 lir. Plača delavca pa niha med 45.000 in 75—80.000 mesečno, brez nadur. Primeri, da znaša plača le 40—45.000 lir mesečno, so zelo redki.

Politično stanje

Kakor sem že omenil, sta zgodovina in razvoj delavstva v Trstu povezana z zgodovino socializma in komunizma v našem mestu.

Danes so delavci v Trstu in okolici v pretežni večini komunisti. Računajo, da ima KP 7000 vpisanih (po komunističnih virih). Računajo tudi, da od 18 do 20 tisoč Slovencev voli za KP, da voli socialiste (titovce) 5000 volivcev in slovensko narodno listo le 4500 volivcev.

Ne upam si trditi, da so vsi tisti, ki dajejo glas marksistom, prepričani komunisti. Množica naših ljudi se pač ne zaveda, kaj je komunizem in kaj bi bilo, če bi komunizem prišel na oblast.

Naše delavstvo komunističnega mišljenja (in njihove sopoltnike) moramo spet deliti na dve skupini:

Prvi so delavci, katerim je bila narodna zavest že uničena od partije in zato volijo KP v prepričanju, da je to edina stranka, ki skrbi za delavca, ki se bori za njegove socialne in ekonomske interese. Narodne zavesti imajo le toliko, da jih včasih ni sram slovensko govoriti, slovenskih knjig in časnikov (če izvzamemo tečnik „Delo“) ne berejo. Ti so tudi obsojeni v času ene generacije na narodni pogin, saj svojih otrok niti ne dajejo v slovenske šole.

Drugi pa volijo KP iz narodnega nagiba, ker so prepričani, da je KP oz. NSZ slovenska stranka, ali pa vsaj edina stranka, ki se bori za koristi narodne manjšine in delavske interese obenem. Tu imamo tako imenovane titovce, kominformistov je tu seveda manj.

Zadnji korak titovcev, ko so razpustili svojo stranko in pristaše poslali k italijanskim komunistom in socialistom, je marsikomu odprl oči, vsekakor pa je povzročil v tej skupini veliko zmedo.

Versko moralno stanje

S političnim položajem delavstva je tesno povezano njegovo versko stanje. Glavni del delavstva je Cerkvi odtujen. Precejšnje je število takih, ki so zavzeli sovražno stališče do Cerkve in duhovnikov (posebno v mestu). Ostali pa so versko indiferentni.

Vzroke za to pa moramo spet iskati nazaj v zgodovini zadnjih 100 let, ko so se naši ljudje v velikem številu selili v Trst za delom in zaslužkom. Po večini so prišli iz vaškega župnijskega ambienta, ki je bil tradicionalno verskega značaja. Njihova verska zavest pa je bila večkrat tako površna, da ni mogla kljubovati antiklerikalnemu in liberalnemu duhu, ki je vladal v mestu, in se je tako v eni generaciji ali pa še prej izgubila. Največkrat je verska zavest splahnela po izgubi narodne zavesti, pa tudi obratno.

Na deželi je naš človek živel po večini v krščanskem okolju, morda se zato tedanji duhovščini ni zdela nujno potrebna notranja verska poglobitev, po-

sebnost pri mladini, ker k maši so prihajali, k zakramentom tudi (saj je župnik kontroliral s pobiranjem listkov velikonočne spovedi), tudi molili so morda doma po domovih; ko so bili pa ti ljudje v mestu prepuščeni samim sebi, v trajnem stiku s socialističnim mišljenjem tovarišev pri delu ali pod vplivom liberalnih gospodarjev, so klonili.

Sedanjemu stanju je veliko škodoval fašizem, ki je med obema vojnama prepovedal in ponekod popolnoma zatrl vsako slovensko versko javno delovanje. Zaradi tega so se posebno v mestu naši ljudje — delavci oddaljili od duhovnika in Cerkve.

Vojna in propaganda OF med vojno ter posebno v prvih povojnih letih je zadala verskemu čustvu odločilni udarec, tako da moramo danes spet z žalostjo ugotoviti, da je delavska množica na drugi strani.

Kakšni so torej danes naši delavci?

Niso slabi, radi pozdravljajo duhovnika, tudi radi z njim poklepetajo, ko pa napelje pogovor na verske probleme, tedaj pa: „Gospod, saj nismo proti, saj pustim ženo v cerkev, saj pustim otroke k vam, samo jaz nimam časa, končno pa je cerkev le za ženske in otroke.“

Ko se pa včasih spustijo v pogovor o verskih problemih, tedaj opaziš, kako velika nevednost vlada pri njih na tem področju.

Zato ponavljam prejšnjo trditev, da je eden izmed vzrokov, in ne najmanjši, verskega absentizma in indiferentizma velika verska nevednost.

Kdo je kriv te nevednosti? Mislim, da se moramo mi duhovniki in naši predniki z nami vred trkati na prsi z velikim „mea culpa“!

Čisto drugačno pa je stanje pri mladini. Dovolite, da izrazim tu največji optimizem.

Mladina v veliki večini nima problemov starejših. Vojna, komunistična revolucija se jih ni dotaknila. Do Cerkve, duhovnikov nimajo predsodkov kot starejši, za razno komunistično in veri nasprotno propagando niso tako dostopni, politika jih ne zanima.

Mislim, da je bodočnost delavske mladine v naših rokah, če se ji bomo mi znali približati. Mladina je dostopna za božjo besedo; ko jo nudiš, jo rada sprejme in tudi po njej živi.

Zgled za to nam je slovenski tržaški skavtizem, razni fantovski krožki po župnijah in druge organizacije.

Kmetje-delavci

Končno imamo pri nas problem tako imenovanih kmetov-delavcev. To so naši starejši delavci z dežele, ki imajo doma večji ali manjši košček zemlje, obenem pa imajo stalno delo v mestu.

Zemlja je danes preskopa, da bi preživljala družino kot nekoč. Gospodarju pa, ki ima delo v mestu, je žal zapustiti njivo, kjer ima zasajene trte, ki mu dajo vina za celo leto (ali morda še več, za osmico), pustiti v nemar vrt, kjer raste zelenjava zanj in za na trg, ali prodati iz hleva krave, ki mu dajejo mleko, ki ga žena nosi vsak dan v mesto in dobi zanj lep denar. Rekel sem: starejši, ker mladino boš danes težko spravil na njivo, težko ji dal v roke motiko, tako da starejši upravičeno tarnajo: „Ko bodo nam moči opešale, bo tudi naših njiv konec.“

Z ekonomskega stališča je ta pojav morda pozitiven, popolnoma pa je negativen, če ga gledamo z moralno verskega stališča.

Ti ljudje zaradi dvojnega dela, ki so si ga naložili, ne poznajo več počitka,

ne poznajo nedelje ne praznika in zato so nemožni vsakega duhovnega podviga. Vsakdanje delo v mestu, skrb in delo doma na njivah, še dve uri po delu v mestu in delo vsako nedeljo, vsaj zjutraj, jih je tako zgrabilo, da čeprav mnogi niso komunisti, so postali pa popolni materialisti: k maši seveda ne pridejo (razen ob velikih praznikih), o zakramentih ni govora, božje besede sploh ne slišijo, čitajo malo ali nič, mnogokrat je njihova edina duhovna hrana pogovor s prijatelji v gostilni ali večerna televizijska oddaja.

A četudi je dejansko stanje takó žalostno, ni med nami pesimizem nikakor na mestu.

Imamo mladino, ki je v veliki meri še zdrava, mladino, ki nima predsodkov proti veri, Cerkvi ali duhovnikom kot njihovi starši, mladino, ki se rada da voditi.

Znati se ji moramo približati, znati jo moramo razumeti in z njo tudi potrpeti, predvsem pa z njo in na njej graditi vso našo bodočnost, ki bo krščanska.

Živimo v zelo važnem zgodovinskem času. Komunizem je pri nas v dekadenci, marsikaterim njihovim veljakom pri nas se majejo tla pod nogami, titovski komunizem je vrgel puško v koruzo in svoje volivce poslal kratkoma lo v italijanske vrste, zato je veliko naših ljudi zbeganih in razočaranih.

Če bomo v tem času razumeli važnost in daljnosežnost delovanja med mladino, če se bodo naše mlade delovne moči krepko oprijele tega dela v pravem krščanskem duhu, bo naša slovenska manjšina ohranila svoje krščanstvo in svoje slovenstvo.

DUSNI PASTIR IN NJEGOVO DELO

Jakob Ukmar, Trst

Dragi gospodje! Zbrali smo se na drugo tako imenovano premišljevanje tega letošnjega pastoralnega tečaja. Namesto formalnega premišljevanja vam nudim nekaj misli o osebi dušnega pastirja, potem o vsebini dušnega pastirstva v sedanjem svetu in končno še nekaj o sredstvih, ki naj dovedejo do zaželenega cilja. Nič strogo sistematičnega, samo nekaj osnutkov podam, ki naj jih vsakdo izmed vas po svojih razmerah razvije in prikroji.

V vseh časih je bil svet potreben dobrih dušnih pastirjev, danes še celo. Sedanji svet gotovo ne potrebuje še več takih, ki bi ga učili zbirati minljive zaklade in dvigati življenjsko raven. Takih učiteljev ima svet več kot dovolj in dela jo kakor za stavo. Pač pa ima svet skrajno potrebo takih učiteljev, ki bi ta nemirni svet odtrgali od neredne navezanosti na minljivo in usmerili k neminljivemu, k večnemu. In prav to je vzvišena naloga dušnih pastirjev, učiti svet sic transire per bona temporalia, ut non amittant aeterna.

Ta vzvišena naloga zahteva res celega moža, moža izobraženega in svetega, zahteva moža žrtve. Že včeraj sem omenil, da sredi sveta, ki je zgubil smisel za nadnaravne dobrine, nima duhovnik več veljave po nadnaravnem dostojanstvu svojega poklica, ampak velja skoro izključno samo kot človek po svojih naravnih umskih in moralnih vrlinah. Velja, če je izobražen, če je moralno neoporečen, velja, če je mož, ki zna križ nositi.

Izobražen torej bodi, predvsem v svojem strokovnem znanju, v dogmatiki, v moralki, v bibličnih vedah, vse to glede na praktične potrebe v dušnem pastir-

stvu. Ni potrebno, da poznaš vse razlike med tomisti in molinisti, pač pa da obvladaš temeljna dogmatična poglavja. Ni potrebno, da veš vse opinionones probabili-
liores et simpliciter probabiles, pač pa, da dobro poznaš načela katoliške morale: splošna in specialna de praeceptis Dei et Ecclesiae. Ni potrebno, da znaš ex
abrupto prevajati iz sirske Pešitthe, pač pa, da veš, kakšno je stališče bibličnih
ved nasproti znanstvenim izsledkom zadnjega časa, ter da znaš nedeljske in praz-
niške perikope ljudem pravilno raztolmačiti, s kratko in točno aplikacijo ob koncu.

Kaj pa naravoslovne in druge svetne vede? Napačno bi bilo ignorirati jih. Zelo se dvigne ugled katoliškega duhovnika, če vidijo ljudje, da ni enostransko omejen, da je razgledan mož, ki z zanimanjem spremlja izsledke na področju fizike, kemije in astronomije. Saj je vse to od Boga in za Boga. Dá, tudi za Boga. Prav tiste vede nudijo najlepše apologetične argumente, dostopne tudi preprostim. „Caeli enarrant gloriam Dei“ ima danes stokrat več veljave kot pred 3000 leti. Ne stopajmo pred sedanjí svet v srednjeveški opremi in ne devajmo novega vina v stare mehove (Mt 8, 17), temveč oznanjujmo krasno harmonijo med vekotrajnimi resnicami krščanstva in znanstvenim napredkom. (Naši sv. veri se ni ničesar bati; od resničnega napredka ima lahko dobiček, zgube nikdar!

Včasih slišimó vprašanje: Kaj je boljše, da je duhovnik svet ali da je učen? Eni dajo prednost svetosti, drugi učenosti. Resnico bomo pogodili, če rečemo: unum oportet facere, alterum non omittere (Lk 11, 42). Dušni pastir naj druží v sebi oboje: svetost volje in izobrazbo intelekta. Eno brez drugega bo malo koristilo v Kristusovi Cerkvi. Pa se zagovorniki svetosti sklicujejo na Janeza Vianneya in druge take svete duhovnike, ki so brez vsake višje izobrazbe čudovito uspešno delovali med krščanskim ljudstvom. In vzdihujejo: O, da bi imela naša škofija, o, da bi imel naš narod nekaj takih mož, vse bi bilo rešeno! Pri tem pa pozabijo, da so možje, kakršen je bil Janez Vianney, le čudežna izjema. Večkrat se mora svet spomniti Pavlovih besed: quae stulta sunt mundi, elegit Deus, ut confundat sapientes... ut non gloriatur omnis caro in conspectu eius (1 Cor 1, 27-29). Toda kakor čudeži v fizičnem redu samo suspendirajo naravne postave, a jih ne odpravijo, temveč ostanejo nespremenjene v vsej svoji moči, tako so tudi možje tipa Vianney živi čudeži, v katerih je Bog pomanjkanje znanja izjemno nadomestil, ne da bi bil s tem spremenil postavo, ki zahteva od duhovnika študij in znanje. Sv. Frančišek Saleški je priznal, da je Calvin povzročil toliko škode zato, ker so bili katoliški duhovniki tako leni, da so se omejili na breviri in nišo prav nič skrbeli za napredek v znanosti. Sv. Terezija Španska se je bridko pritoževala, da so na pol izobraženi duhovniki veliko škodili njeni duši; da je pa resnično izobražen duhovnik ni nikdar goljufal.

V naših časih torej, ko premnogi nimajo smisla za nadnaravni položaj duhovnika, si more dušni pastir pridobiti spoštovanje samo, če se izkaže superioren v znanju in v stanovski svetosti. Dá, tudi v svetosti, ut sit iustus ante Deum, incedens in omnibus mandatis Domini sine querela (Lc 1, 6), da se skrbno varuje greha in grešne priložnosti, da je zvest v molitvi, v delu in trpljenju, da visoko ceni vzdržnost in samski stan katoliških duhovnikov rimskega obreda, ut qui ex adverso est, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis (Tit 2, 8). O temle poslednjem poglavju, o vzdržnosti in samskem stanu duhovnikov, ne bi jaz spregovoril besedice, saj ste o tem že toliko glišali. Toda prav zdaj, ko se pripravlja drugi vatikanski koncil, je prišlo na zadevno komisijo več predlogov. Naj Cerkev revidira srednjeveški kanon, secundum quem clerici in maioribus a nuptiis arcantur. In še to zahtevajo od nas, naj verjamemo, da je samo v Italiji 80% vsega klera takih duhovnikov-nezadovoljnejšev, ki željno pričakujejo rešitev.

Qui potest credere, credat; jaz osebno si rajši mislim dobro kot slabo o svojih sobratih. Sicer pa nil novi sub sole. Po prvi svetovni vojni so se taki glasovi oglašali na Ogrskem in na Češkem. Pa je Benedikt XV. pisal ogrskemu kardinalu Czernochu in praškemu nadškofu Kórdaču, da Cerkev zadevno ne bo odnehala in da ne bo o tem razpravljala. In tudi sedanji sv. oče je v rimski sinodi izjavil, da stvar ne pride v diskusijo. Potemtakem lasciate ogni speranza tutti malcontenti. Od vzdržnosti duhovnikov, ki so prosti družinskih vezi in zato bolj neodvisni od socialnih in političnih pretresljajev ter se nesebično žrtvujejo v duhovni blagor ljudstva, ima krščanstvo, in celó ves svet, tolikšno korist, da v tej stvari Cerkev ne bo odnehala. (Saj se pa tudi nikomur ne godi krivica, ker vstopi vsakdo prostovoljno v duhovski stan prav tako, kakor si kdo drugi prostovoljno izbere nerazdružljivi zakonski stan. Vsak stan ima svoj križ. Gotovo pa je, da samski duhovnik, ki po ljubezni združen z Bogom dela in trpi, uživa tisto blaženost, ki jo nobeno zakonsko življenje ne bi moglo dati. Pa še to je zelo zgorenen indeks, da sovražniki Cerkve vedno simpatizirajo z nezadovoljnimi v našem stanu, ker vedo, da bi imelo ljudstvo do poročenih duhovnikov manj zaupanja, državna oblast pa nad njimi večjo moč.

V tem poglavju ne smem prezreti ugovora, ki se včasih sliši in ima na videz nekaj podlage. (Takole pravijo: Mož je ustvarjen tako, da za spolnitev svojega bistva potrebuje srečanja z žensko. Brez nje ne pride možev bisto do svojega polnega razvoja in se prej ali slej pojavijo kake nenormalnosti. Es fehlt ihm das Korrektio der Frau. Odgovarja a priori: Če je Sin božji sam neposredno in potem po svojem apostolu priporočal devištvo, priporočal odpoved zakonskim užitkom, prav gotovo ni priporočal tega, kar bi pomenilo nekaj minus v možu ali ženi in kar bi povzročalo bolesne abnormalnosti, saj je dobro vedel, kaj je v človeku (Jn 2, 35). Dodajam še nekako a posteriori: Vsemogočni in vsevedni Bog, ki nas je poklical v ta sveti stan, ima sto in sto načinov, da naredi iz vsakega izmed nas zrelega in dovršenega moža, tudi brez bližnjih odnosov do ženske. Mi pa imejmo pogum in priznajmo vso lepoto krščanskega zakonskega in družinskega življenja; pogum, da občudujem, v pravih spolnih odnosih božjo modrost in dobroto, da po vsem tem rečemo: Zaradi božjega kraljestva, ki ga kot duhovnik širim med ljudmi, sem se vsemu temu odpovedal. Man darf nicht die Ehe vereckeln, um Zoelibataere zu erziehen. (1)

Tak torej bodi dušni pastir: mož izobražen in svet, pa tudi mož žrtve in odpovedi, mož, ki zna, če je božja volja, križ nositi in trpeti. Komaj je Pavel pred Damaskom poklican, že začrta Gospod njegov življenjski program: Vas electionis est mihi iste, ut portet nomen meum coram, gentibus et regibus... et ego ostendam illi, quanta oportet eum pro nomine meo pati (Act 9, 16). In znani ekseget Cornelius a Lapide komentira: Unde inquit Paulum aliosque Dei servos magis a Deo destinari ad multa pro eo patienda quam agenda. Apostolatus magis consistit in multa passione quam operatione. Fortia agere Romanum est, fortia pati christianum est, immo apostolicum.

Pa naj bo dovolj o osebni dušnega pastirja; zdaj še nekaj besed o njegovem delu. O dušnopastirskih problemih bi lahko razpravljali tedne in mesece, meni pa je dano le nekaj minut in zato morem sprožiti le nekaj misli.

Vsi imamo morda vtis, da v krščanstvu našega ljudstva nekaj ni bilo prav, ker se je ob velikih katastrofah, ki so prišle nad nas, precej razblinilo in v mnogih docela odpovedalo. Tu nam pride v spomin evangelijska prilika o sejavcu in semenu, kjer pravi Gospod, kako pride hudič in vzame ljudem božjo besedo, ki so jo samo ob potu poslušali, iz njih src, da ne verujejo več. In zopet drugi so

erat supra petram (Lc 6, 48). To je tisti duh, ki oživlja, caro non prodest quidquam (Conf. Chautard. L'ame de tout l'apostolat).

Vse preveč smo se v zadnjih 50 letih posluževali svetnih sredstev pri našem delu za zveličanje duš. Tudi kombinacija vere in politike spada v ta okvir. Pa je prišel vihar in hiša se je zrušila. Zdaj je Cerkev v našem narodu skoro v istem položaju kot v prvi dobi krščanstva, ko je morala osvajati družbo. To nalogo bo opravila Cerkev samo s svojo notranjo nadnaravno močjo. Cerkev, ki se je otesla politične navlake, Cerkev, ki hodi brez bergelj političnih strank, taka Cerkev ima in bo imela veliko osvajačno moč in bo počasi prekvasila družbo. Kombinacije vere in politike pa si menda ne bo več zaželela. To, vidite, je velik morda največji nauk, ki so nam ga dale politične katastrofe v Srednji Evropi (2).

*

Dragi gospodje! Naj zaključim te poglede na sedanji svet iz pastoralnega vidika. Zaključujem jih ne s črnogledim pesimizmom, temveč s pristnim krščanskim zaupanjem. Kristusova Cerkev je božja ustanova, ustanovljena za vse čase do konca dni. Doživela in preživela je že mnogo žalostnih dob, premagala bo tudi sedanjo. Ni mogoče, da bi ta zemlja, na kateri je Sin božji umrl in na kateri se on vsak dan neštetokrat daruje, da bi ta zemlja kar docela odpadla od Boga. Nasprotno: *reminiscentur et convertentur ad Dominum universi fines terrae* (Ps 21, 28). Seveda, *non est nostrum nosse tempora et momenta, quae Pater posuit in sua potestate* (Act 1, 7). Znati počakati in potrpeti ter na tihem v nadnaravni sferi delati, to je velika modrost in velika svetost. Če bomo znali predstaviti ljudem krščanstvo zdravo in veselo, kakršno je v svojih globinah, bo človeški rod tudi sredi sedanjega ropota prislunil. In če bomo mi duhovniki res duhovni in nad zemljo dvignjeni, bomo mnoge dvignili za seboj kvišku, k Bogu v kraljestvo milosti in resnice (Jo 12, 32 i 1, 14).

(1) Conf. Jos. Mayer, *Priesterliche Wirklichkeit*, Wien 1941, str. 203-207.

(2) Slovenska država, 1. 2. 1962.

PETROVA MREŽA

Dr. Matej Poštovan

Častiti gospodje! Čutim se počaščenega, da vam, čeprav nevreden in nekompetenten, lahko podam nekaj misli laika o potrebi po sodobnih prijemih Petrove mreže za obilnejši ribji lov. Moje misli se nanašajo na nebogljen človeški prispevek, in vem, da le-ta malo zaleže, če Gospod ne zida hiše. Ker gre za pridobivanje človeka, ki je produkt moderne sekularizirane tehnične družbe, mi prosim oprostite, če bom moral včasih vsaj bežno omeniti to njegovo plat, ki jo je v posebnem referatu obdelal g. dr. Šuštar.

Duhovnik bi danes kaj lahko postal malodušen, ko vidi, kako močne in peklenške sile ga ovirajo pri delu, da ne more doseči svojega ideala. Kako se ga ne bi prijel srčna tesnoba, ko ve, da bi moral biti povsod, vsem vse, a se ne more raztrgati na tisoč delov in še najti čas za prepotrebni študij, za skoro vsakdanji „aggiornamento“. Preveč nalog ima, tudi posvetnih, da rabim ta izraz. Večkrat mu manjka bratski stik s sobrati. Ko mora druge tolažiti, ostane sam često brez tolažbe, vsaj človeške. Kolikokrat je vse njegovo prizadevanje na

videz brez uspeha, ker so ljudje gluhi za njegove besede in postaja odpad od vere vse večji. Marsikje je porinjen v nekakšni geto, na rob sveta, ki blazno beži od Kristusa. A le vztraja, saj mu živa vera vliva moč in zaupanje v tistega, ki je svet premagal. Katoličani živimo in delamo iz upanja, ki je naša teološka čednost. Moje današnje misli, ki so morda tu in tam tudi zgrešene, sprejmite kot skromen prispevek k prenašanju vašega bremena.

Najprej kratka utemeljitev. Cerkev ni od tega sveta, je pa v tem svetu in za ta svet. Ustanovljena je za ljudi in iz ljudi. Kot božje-človeška nevidna in vidna skrivnost je vezana na dimenzijo časa in prostora. Ker je postavljena v čas, ni na tem svetu po svoji človeški plati nikdar popolna. Čas ne miruje in zato mora tudi Cerkev delati vedno, nove korake, kar je z drugimi besedami lepo povedano v okrožnici Mater et Magistra. V vsakem času ima težavno nalogo, da se mu na novo predstavi. Naš dvojni tir — biti v svetu in ne biti v svetu — je izredno težavna naloga. Biti moramo v svetu za svet in zato često proti svetu, ker se moramo ravnati po večno veljavnih Kristusovih in ne po dostikrat zmotnih postavah tega sveta. Ker Cerkev kot božje-človeška ustanova ni od sveta, pač pa v njem in mora v njem delovati ter se često na novo inkarnirati, se mora prilagajati njegovim spremembam. Spoznavati mora njegove dobre in slabe strani ter njihove posledice za dušno pastirstvo. Nespremenljivo božjo besedo mora oznanjati vsakemu času primerno. Kardinal Frings pravi v nekem predavanju o koncilu: „Večno veljavna resnica se inkarnira v časovno vezani zgodovinski besedi, ima odraz določene dobe, ko je treba nekatere misli izraziteje formulirati, da potem postane njihova formulacija večna last Cerkve, a vendar spominja na uro, ko je nastala. Zgodovinska ura je odraz vsakokratnega posebnega božjega namiga. Danes se moramo posluževati govorice tehnične civilizacije, ki hočeš nočeš mora postati tudi naš krščanski dialekt.“

Pojdimo dalje in si oglejmo konkretno stanje. Ker ljudje še komaj sledijo idealu krščanskega življenja in ker so katoličani odpovedali v veliki meri zaradi revolucionarnih sprememb v svetu, v katerega so postavljeni, je nujno potrebna krščanska obnova. Pri podrobnejši analizi pridemo do spoznanja, da množice veri niso duhovno dorasle. Naj vrtno problem praktične religioznosti in padajočega zanimanja za vero s kateresibodi strani, naletimo povsod na isti zaključek: pomanjkanje, porazno pomanjkanje temeljite verske izobrazbe. Verska otopenost, oledenela ter indiferentna srca so posledica pomanjkanja verske izobrazbe, a ne vsa in ne vedno. Prav tako niso zgolj posledica hudobije, ampak tudi povsem novega sveta, v katerega je bil vržen kristjan tako rekoč čez noč. Nastale so velike spremembe, katere zlasti povprečno ali nadpovprečno izobraženi posamezniki sam težko razume in obvlada. Pri vsakem koraku čutimo, da tehnično stoletje ni ugodno za versko življenje. Človek je nekako izgubljen, ker tehničnega napredka duhovno ne obvlada. Njegov razum je odkril neznane naravne sile, duša pa je za več stoletij zaostala. Homo technicus je izgubil versko substanco, je neandertalec z atomsko bombo v pesti. Bog mu je daleč in si ga predstavlja kot nekakšno nevšečno bitje iz starih pravljic. Občutek za greh izginja. Človek vidi v njem kvečjemu neko prepoved, ne prestopok proti božjemu redu. Moralno je tisto, kar dela večina. Življenje in neizogibna usoda, za katero ni ne smisla ne odrešitve.

Naši kraji, kjer je nekoč bujno cvetelo krščanstvo, so postali misijonska področja, diaspora. To velja zlasti za delavski sloj in, žal, tudi za pretežni del doraščajoče mladine. Imamo opravka z modernimi pogani, ki jih je treba na novo spreobračati k veri. Delo med modernimi pogani je morda hujše kot med pogani

v pragozdu. Pravi pogan ni obremenjen z ostanki protiverskega balasta in najrazličnejših predsodkov. Misijonar mu lahko začne ab ovo govoriti o smislu življenja, o pravem Bogu in Odrešeniku. Moderni pogan je šel skozi šolo starih brezverskih ali protiverskih ideologij. Postal je brezbrizen in odklanja vero kot kakšno zastarelo ideologijo. Versko je otopel in postal je skrajno nedostopen. Tu je potrebna povsem nova psihologija nevere našega časa in takšna apologetika, ki bo znala z učinkovitim prijemom zagrabit njegovo duševno in duhovno stanje. Mislim na času odgovarjajočo, psihološko dobro utemeljeno apologetiko, ki se ozira na privlačno moč materializma in dialektike. Njena zelo težka naloga je danes odpravljanje predsodkov, duhovne slepote, srčne otopelosti, ignorantstva v verskih zadevah, skratka vse navlake, ki je vzrok zaprtosti do vere. To potrebo vsi čutimo. Dobro se zavedam, da se s takšno modernemu času ustrezno psihološko utemeljeno apologetiko ne morem podrobneje ukvarjati, ker pač spada v področje strokovnjakov. Upajmo, da bo kaj primernega dal ali vsaj pobudil koncil. Sodobna razrvanost vsekakor terja od duhovnika izredno temeljito podkovanost ne samo v teologiji, ampak tudi v pomožnih zgodovinskih, psiholoških, socialnih in celo tehničnih vedah.

Materializem je tu. Toliko naših ljudi je do obisti materialističnih. Če jim govorimo o veri, se iracionalno smejiyo. Skoro nič se ne da narediti z njimi. A vendar je treba nekaj poskusiti.

Kaj? Kako?

V tem času veliko slišimo o „aggiornamento“, prilagoditvi. S to besedo je papež Janez XXIII. označil glavni namen letošnjega vesoljnega cerkvenega zbora. Cerkev se mora prilagoditi novim časom in razmeram, da bo lažje opravljala svoje poslanstvo. Prilagoditi, kako, kaj, je tudi osrednja misel našega današnjega razgovora, saj je v njej znaten del odgovora, kako pridobiti naše slovenske mlačnejše, dvomljivce, moderne pogane in zapeljance za vero in Cerkev. Najprej si moramo biti na jasnem, kaj pomeni prilagoditev. Ko govorimo, da se moramo prilagoditi novim razmeram v novih časih, naj bo takoj povedano, da je treba zavest modernega človeka prilagoditi večnim in nespremenljivim katoliškim resnicam in ne te resnice njegovim zablodam. Ne smemo se dati izriniti iz modernega okolja v nekakšen geto, toda ostati moramo katoličani. Jezuit Erich Przywara pravi v „Stimmen der Zeit“, da moramo najti pravilno pot mimo čeri modernizma, pa tudi ozkega integralizma. Svoje čelo, svoje metode moramo modernizirati, a tako, da ostanejo božje konstante nedotaknjene. Merilo za vsako obnovo je naš Gospod s svojim evangelijem. Vox evangelii kot vox Dei je najboljši odgovor na vsakokratni vox temporis. Prava osnova našega obnovitvenega čela torej ni oportunistični modernizem, pa tudi ne oportunistični tradicionalizem, ampak zvestoba evangeliju. Zvestoba evangeliju pa je zvestoba Cerkvi in predpostavlja tisto razpoloženje, ki ga označujemo s sensus fidei in mu pravi F. Galatti „sentire cum Ecclesia“. Ta pa končno temelji na prostovoljni pokorščini cerkvenemu vodstvu in mejah njegove pristojnosti.

A tudi v teh jasno začrtanih mejah je moč marsikaj narediti in doseči. Marsikaj je treba pregledati, prezračiti, pa tudi krepko spremeniti. Da ne bom učil krive vere, naj se spet sklicujem na besede kardinala Fringsa (Herder Korrespondenz): „Cerkve naj opusti marsikatero staro obliko, ki ni več času primerna. Brez obotavljanja naj sleče z versko bistvenega tisto, kar je časovno vezano, da se bo trajno in večno čimboli poznalo od minljivega. Človek naj spozna, da se Cerkve ne boji in nima bati znanosti, ker je vsajena v božji res-

nic, kateri nobena prava resnica in pravi napredek ne more škodovati. Ko bo človek čutil svobodo in sproščenost, izhajajočo iz te gotovosti, mu bo morda služila kot prvi kažipot k tisti nepremagljivi veri, ki je svet ne more premagati, pač pa lahko ona svet premaga“.

Preidimo po teh načelnih razmotrivanjih na najkočljivejšo, to je konkretno in praktično plat. Tu se odpira nešteto primerov, ki jih ne bomo mogli vseh obdelati. Iskanje vzrokov verskega odpada nujno prinese na dan kritiko in samokritiko. Tudi v to kisló Jabolko moramo ugrizniti, saj je odklanjanje zdrave kritike izraz nekrščanskega totalitarizma ter znak slabosti in bojazni. Naša kritika vsekakor predpostavlja lojalnost do Cerkve, hoče biti tvorna, pravična, in je porojena iz želje po izboljšanju. V tem duhu je vsak agere contra tudi agere pro.

Naše cerkve se praznijo. Izgubili smo večino intelligence in skoro vse delavstvo. Smo v posesti resnice, a za mnoge ljudi nismo več duhovna avantgarda. Naša inteligenca je podlegla materialističnim, zlasti marksističnim krilaticam, katere prištevajo vero in Cerkev med ancienne régime, med reakcijo. Vemo, da to ne drži, a vprašati se moramo, zakaj ljudje tem krilaticam nasedajo. Večina krivde gotovo ni na nas in tistih, ki so bili pred nami, toda mar na pre mnogih področjih ne manjkamo, ne pridemo prepozno, ne capljamo za drugimi, ko bi v resnici morali biti svetilnik in luč na gori? Mar nismo večkrat boječi, se ne umikamo iz časa in ne branimo dobrega s slabotnim prožjem? In če kdo v pomožnih, ne cerkvenih, a vendar krščansko usmerjenih organizacijah skuša kaj dobrega narediti, ali nismo včasih kar nekam rezaupljivi in ne čakamo, da ga bo kaj polomil, potem pa ga lopnemo po glavi, namesto da bi ga s primerno obzirnostjo vodili za roko ter tako koristili njemu in dobri stvari? V tej revščini, ki jo imamo, je vsak bona fide delujoč krščanski človek dragocen ter vreden, da ga vzpodbujamo in mu, dokler se le da, zaupamo.

Med inteligenco, ki se je oddaljila od nas, čutimo vplive zgrešenih ideologij, ki so nekakšen surogat za izgubljeno vero. V njih je nekaj iz krščanstva izposojene vsebine, ki človeka mika. Preko te vsebine moramo iskati stik z izgubljenimi dušami. Povedati jim moramo, da je vse to v višji meri vsebovano v naši veri. Iz krščanstva izposojene resnice, za katere se ogrevajo, moramo na pravem mestu postaviti v žarko luč in jih nuditi zmaterIALIZIRANEMU človeku z ustreznimi prijemi. Med surogati za izgubljeno vero naj omenim marksizem, novi liberalizem in eksistencializem. Zanje se ogrevajo razumniki, šolani ljudje, njihov refleks pa se kajpak čuti v ostalih slojih. Marksizem je ideologija upanja. Kristusovo veselo oznanilo upanja je v njem izprevrženo v profano obljubo zemeljskega raja, ki pa še vedno skriva v sebi mesijanske poteze kraljestva božjega, saj po njem hrepeni sleherna človeška duša, naj se tega zaveda ali ne. Eksistencializem sloni na filozofiji obupa. Les extremes se touchent. Skrajnosti se dotikajo. Perverzna eksistencialistična ideologija dokazuje v bistvu isto, kar marksizem: Človekovo težnjo po upanju, po obljubljeni deželi, po večnem Jeruzalemu. Zaključek iz te ugotovitve? Naj nam ga spet pove kardinal Frings: „Morda se je krščanstvo zadnjih sto let res malo preveč omejilo na duhovno blaginjo posameznika, katero bo dosegel v onstranstvu, in ni dovolj glasno govorilo o blaginji tega sveta, o univerzalnem upanju krščanstva, ki človeka osreči tam in tu. Moralo bi torej vnovič razmišljati o tem in postaviti proti gorečnosti do zemlje, ki jo čuti sodobni človek, pozitivno razlago sveta kot stvarstva, ki priča o božjem veličastvu in nam služi za srečo v Kristusu, ki ni samo glava svoje Cerkve,

ampak tudi gospodar sveta.“ Če bomo pokazali in utemeljili več zanimanja za človekovo tostransko usodo, ne bo več ured za marksizmom, ker bo lažje spoznal njegovo praznoto. Podobne misli veljajo za neoliberalizem. Ideja strpnosti, spoštovanje duhovne svobode, resnica nad sleherno duhovno šablono so vrednote, ki dajejo liberalizmu privlačnost. A tudi to in še več v najžlahtnejši obliki vsebuje krščanstvo. Po žalostnih izkušnjah z desničarskim totalitarizmom je marsikdo izredno občutljiv do vsega, kar diši po totalitarizmu in beži v novi liberalizem. Tu postane indiferenten do vere. Dostikrat se ne more pravočasno ustaviti in v babilonski zmedi pojmov zadržne preko meje, dokler se ne znajde v objemu levega totalitarizma, ki mu ga goljufiva dialektična propaganda prikazuje kot svobodno demokratično ideologijo. Kardinal Frings pravi k temu pojavu: „Sodobni človek včasih preneglo vihra zoper nekatere preživele cerkvene oblike, kakor na primer indeks, in nekatere zasidrane navade, misleč, da v katoliški Cerkvi ni možnosti za resnično kresanje misli in debate o duhovnih vprašanjih, temveč le dirigirano mnenje, katero morajo zagovarjati tudi tisti, ki osebno niso prepričani o njegovi resničnosti... Vemo, da ni tako, toda ali ne bi bolj pazili, da bi dvomljivcem vzeli to orožje iz rok z revizijo te ali one udrihaške prakse?“

V zadnjem desetletju se je literatura začela odmikati od eksistencialističnega brezupa ter nihilizma in prihajati k namigom na majhno osebno srečo. V njej zasledimo težnjo po zadovoljstvu z dano eksistenco, stremeljenje po obstanku, beg iz kolektiva in prizadevanje za rešitev človekove intimne sreče. Spet postajajo razumljivejše Pascalove besede: *Malgré nous l'infini nous tourmente*. Ko imamo opravka z inteligenco ali dijaško mladino, bi lahko izkoristili to razpoloženje kot utež proti mehaničnemu, brezosebnemu življenju, ki ga ponuja brezbožni marksizem. Skušajmo jih prijemati osebno, trkajoč na njihovo osebno srečo. Tako bomo morda lažje premagali trdoto srca, da bo dostopnejše najprej za dostojno človeško, nato pa za versko življenje. Mlade ljudi bi morda lahko zagrabili tudi po ovinku zvezdnštva, divizma. Divizem je v visoki modi, naj bo filmski, športni, kričaški. Danes mladi bolj poznajo filmske zvezde, športne ase, pevce-kričace, kakor smo včasih poznali zgodovinske junake ali svetnike in mučence. Takole jim lahko govorimo: Vsi ne moremo postati filmski zvezdniki, lepotne kraljice, vrhunski športniki. Pa nič zato. Njihova glava je kratka, puhla in minljiva. Prinese morda nekaj bogastva, največkrat pa tudi nesrečo. Njihov navadni konec je večkrat razbita družina, razsulo in končno pozaba. Pravi junak je tisti, ki ustvarja na kulturnem, znanstvenem, socialnem, gospodarskem ali kakšnem drugem področju, si tam ustvari ime, postane koristen za družbo in se postavi v službo božjo. Pri tem delu si lahko postavimo spomenik neumrljivosti, kakor so si ga postavili in si ga postavljajo vrhovi in vzori krščanskega življenja, svetniki. Pojasniti je treba pojem kulturo, ki jo sekularizirana družba pojmuje nepopolno, zgolj enostransko. Moderni kulturi manjka njen bistveni del, to je temeljito poznanje človekove duhovne plati, ki ima višek v veri, v Bogu. Vsaka kultura ali omika brez te bistvene sestavine je pomanjkljiva, nepopolna, enostranska, nazadnjaška. Duhovnost je človekovo bistvo, po katerem se razlikuje od živali. Komur to manjka, mu manjka najvažnejši del. Na to važno pomanjkljivost moramo opozarjati zlasti mlade ljudi, ki jim je dala šola nekaj povprečnega znanja, nato pa so jim napolnili glavo z drobci marksistično-materialistične dialektike ter jim govorili, da so snedli znanost in filozofijo z največjo žlico. Katoliška kultura jim nudi več, veliko več. Mladi človek se seveda hoče sklicavati na razum. Prav, naj le pride po poti razuma k globljemu spoznavanju narave in metafizike. Kot stvarno mislečemu človeku se mu bo morala odpreti

pot k veri, saj krščansko oznanilo ni zgolj čustveno razpoloženje ali zbirka abstraktnih tez, ampak oznanilo dejstev, zgodovinskih in sedanjih dogodkov, konkretnih stvari in stalnega odločanja.

Ko sem se pripravljaj za to predavanje, sem prebiral, kaj delajo drugi, zlasti Avstrijci in Nemci, ki so nam glede teh problemov precej blizu. Povečati moram, da so se mi včasih naježili lasje, ko sem prebiral referate z zasedanja osrednjega odbora nemških katoličanov letos aprila v Freiburgu ali z avstrijskega katoliškega dneva v Salzburgu. V Freiburgu je govoril prelat Bernhard Hanssler o modernem kulturnem problemu in katoliškem duhu v našem času. Pojem katoliški pomeni tudi to, je dejal med drugim, da ni področja, do katerega ne bi mogli katoličani zavzeti pritrdilnega stališča. Kakšen je naš odnos do moderne kulture? Ali nismo tu premalo delavni? Ali kažemo dovolj pobude in zajemamo dovolj kulturnih delavcev? Ali jim znamo pravilno slikati katoliškega duha? Navadno ga slikamo kot nekaj mirujočega, statičnega, danega. A vendar čutijo, da mora katolištvo v vsaki dobi reševati nove probleme. In za nova vprašanja nimamo takoj pripravljenih rešitev. Imeti moramo pogum, da jih iščemo. Katolištvo pomeni univerzalnost. Sv. oče pravi, da spada h katolištvu tudi duh podjetnosti. V sebi moramo razvijati sile poseganja navzven, sile pridobivanja, prodiranja, ekspanzije. Bilo bi žalostno, ko bi v našem svetu imela ekspanzivno silo samo borbeni komunizem ali hromi sekularizem, katoličani, ki imamo naročilo iti do konca zemlje, pa bi bili zaspani, brez poguma in smelosti. Švicarski štirinajstdnevnik „Orientierung“ je objavil glavne izvlečke iz uvodnega govora prof. Karla Rahnerja na avstrijskem katoliškem dnevu v Salzburgu. Z naslov je značilen: „Ne ugasite duha“. Mi sami lahko ugasimo duha v Cerkvi, če že ne docela, pa vsaj v tolikšni meri, da se moramo bati božje sodbe. V govoru je rečeno dobesedno: „Vse nas mora mučiti skrb, da smo lahko prav mi tisti, ki bi ugasili duha, kateri veje v Cerkvi. Ugasili s ošabnostjo, da vse boljše vemo kot drugi, s srčno lenobo, bojazljivostjo, z nepoučenostjo, s katero se lotevamo novih impulzov v Cerkvi. Marsikaj bi bilo drugače, če ne bi tako često nasprotovali novemu z vzvišeno samozavestjo, s konservativizmom, ki ne brani božje časti in božjega nauka, ampak sam sebe, staro navado, tisto življenje, ki nam ne prinaša bolečine vsak dan nove metanoie. Če bi goreče čutili, da smo lahko sojeni tudi za opustitve, srčno lenobo, za pomanjkanje ustvarjalne domselosti in poguma za smelost, bi bili previdnejši, pazljivejši, pazili bi na vsako najmanjšo možnost, ali morda spontano in karizmatično ne veje duh božji še kje poleg uradnih ustanov“. Obširneje sem se ustavil pri teh citatih, da bi pokazal, kako tudi drugje čutijo, kaj vse lahko dosežemo in kako angažirano lahko zainteresiramo za verske in krščanske kulturne probleme zelo širok krog ljudi, če jim pokažemo, da smo katoličani kljub duhu pokorščine široko odprti za vse, kar muči in tare modernega človeka.

Za odpravo pomanjkanja verske izobrazbe je zelo važen pouk verouka. Zlasti v srednjih šolah terja izredno temeljito pripravo. Neglede na učni načrt in šolski značaj verouka z ne preveč priljubljenim izpraševanjem in redovanjem mora sloneti na izkušeni pedagoški metodi. Verouk ni navađen šolski predmet. Ura verouka naj bo ura pričakovanja, vedno zanimiva, privlačna. Tu je treba pridobivati, ne ukazovati ali odbijati. Mlada srca naj odpira za Boga, mlade glave naj napolnjuje s podkovanim poznavanjem verskih resnic in brezverskih zmot. Znanstveno utemeljeno jim je treba dokazovati, da je krščanski svetovni nazor aktualen, moderen, napreder, odrešilen za posameznika in družbo, brez-

verski in materialistični nazor pa reakcionaren, nazadnjaški in spada v muzej. Profesor verouka ima težavno nalogo, da fino in na zunanje neopazno pobija zmote, ki jih uči nekateri profesorji ali učitelji pri drugih predmetih in spravljajo učence v dvom. Zanimati se mora, kaj se dogaja pri drugih predmetih, da bo lahko popravil nastalo škodo. Zakrknjencem naj skuša s krščansko potrpežljivostjo ljubeznivo dokazati, kako mu je pri srcu njihova usoda in večna sreča. Zanje je treba še posebej moliti. Ne smemo pa se pustiti v razredu javno ponižati, ker bi s tem izgubili avtoriteto. Tudi tu bi kazalo posluževati se sodernih prijemov. Morda bi včasih kazalo sprožiti tisto, kar je trenutno v modi, da se zbudi zanimanje v razredu. Nato se lahko vsak argument spretno zasluče na versko, načelno ali moralno plat. V učencih naj skuša veroučitelj ustvariti prepričanje, da vsak človek, ki želi biti omikan, absolutno mora potanko poznati vero in verske probleme.

Na Tržaškem delujemo že 17 let v novih razmerah. Takoj po vojni smo zmahevali z glavo, gledajoč na versko razsulo v mestu in po vaseh. S starimi bo težko kaj, smo rekli; pričeti moramo z mladino. Kje je zdaj tista mladina? Nekaj malega, hvala Bogu, imamo, a odločno premalo. Večina slovenske šolane mladine je v materialističnih vrstah. Imeli smo opravka z objektivnimi težavami, nekaj krivde pa je tudi na nas. Ne mislimo toliko na posameznike kot na skupnost. Morda pri apostolatu nismo bili vedno složni, nismo vedno drug drugega podpirali, nismo skupno iskali najuspešnejše in najpraktičnejše poti. Včasih smo se celo kregali, meatem pa je sovražnik sejal ljulko in pobral marsikaj tistega, kar je bilo včasih naše, kar smo dejansko mi spravili na noge. Povabljen sem, govoriti tu kot laik. Ne bil bi iskren in ne izpolnil bi svoje dolžnosti, če vam ne bi sine ira et studio ad fraternam correctionem povedal, kakšen občutek so imeli laiki, ko so bili včasih za kakšno z dobrim namenom opravljeno dejanje grajani. Najbolj jih je bolelo, ko so čutili, če pri kakšnem duhovniku niso bili deležni zaupanja. Če naredimo kakšno napako, se da z dobro in prijazno besedo vse lepo urediti. Katoliške laike boste lahko pridobili za marsikatero delo, vendar je treba vsakega prijeti tako, da ne bo imel občutka, kakor da je mežnar ali ministrant, ki naj reče k vsaki stvari da in amen. Ta formulacija je nekoliko prikončena, velja le za kak redek primer, a vendar se mi zdi, da bi bilo prav, ko bi dali laikom čutiti, da priznavate njihov trud, jim pustite svobodo pri iskanju čim boljših metod za doseganje naših skupnih ciljev in bi jih pohvalili, kadar vidite, da delajo prav. Ako je kaj narobe, ne lopniti po glavi, ampak se približati, pokazati razumevanje za težave in svetovati pravilnejšo pot. Tako boste popravili njihovo napako in boste še želi hvaležnost. Tako bi bili vsi, laiki in duhovniki, res kot ena družina in bi se ljubili med seboj, saj to je znamenje, po katerem bi nas drugi spoznali. Tu nam daje lep napotek Janez XXIII. v okrožnici Mater et Magistra, ko pravi: „V aplikaciji tega nauka (misli na okrožnico, mutatis mutandis pa velja njegov navodilo za odnose med katoličani sploh) se morejo seveda včasih pojaviti razlike v mnenju celo med iskrenimi katoličani. Kadar se primeri kaj takega, naj budno pazijo, da bodo ohranili in pokazali medsebojno spoštovanje ter dobrohotno razpoloženje, da bodo tako odkrili točke, v katerih soglašajo, za primerna in učinkovita dejanja. Naj se ne izčrpavajo v neskončnih debatah in ne opuščajo pod pretvezo iskanja boljšega ali najboljšega izvršiti dobro, ki je možno in zato obvezno“. Ako bomo složni in si zaupali, bomo lahko posvetili vse sile apostolatu v tej ali oni obliki. Tu je dela sila veliko, vse preveč, da bi se kregali, kje naj kdo zagrabi. Potrebna je kajpak primerna organizacija in koordinacija dela.

Pa pojdemo dalje. Naše prebivalstvo je doseglo znatno blaginjo. Lahko si privoščiti stvari, o katerih naši očetje še sanjali niso. Blaginja prinaša marsikatero nevarnost. Človek, ki se mu dobro godi, rad pozabi na Boga in ideale, moralno otopi, ogluši za božji glas. Kakor je glavni cilj družbe produkcija, tako je najvišji cilj posameznika konzum, potrošnja, kar pomeni praktični materializem. Živimo v sekularizirani socialno-skrbstveni državi, v katero je z materialne strani nekako poskrbljeno za posameznikovo življenje. Cerkev in vera mu postajata nepotrebni, odveč. A so še področja, kamor država ne sega, ne more seči. In prav tu lahko človeka spet sklopimo z vero. Človek sam v sebi je in ostane tisto, neznano bitje, v katerem ostane najbištevnejše kljub sodobnim znanstvenim metodam nepojasnjeno. Ljubezen je veliko čudo, ki se ne da zajeti z elektronskimi, pri občutku krivde odpovedo vse statistike, v dnu srca čutimo nekaj, kar kliče po neskončnem, kajti le neskončno nas lahko uteši. Pa še trpljenje, bolezen, smrt, tesnoba, hrepenenje, negotovost o smislu življenja, teža dela, ljubezenska in duhovna stiska. Tu človek še vedno čuti svojo nebogljenost in osamelost, tu je tudi v tehnični dobi obširno polje za duhovnika, da mu z ustreznim prijemom približa Boga.

Moderni človek postaja vse bolj masovni človek. Kakšen naj bo naš „aggiornamento“ spričo tega pojava? Dvojni: pozitivni in negativni. Pozitivni: Homo technicus misli na produktivnost, rentabilnost, racionalizacijo. Je stvaren in brez iluzij. Ima občutek moči, on ustvarja. Toda uspevati more le v družbi. Ona mu omogoča vse to. Zato ne dela sam, ampak v skupnosti, v teamu. V njem se poraja naravna vrednota solidarnosti, katero moramo skušati spretno prililiti krščanskemu bratstvu, ji vtisniti večnostni smisel, da bo sodobni človek pripravljen in sposoben za žrtev ne samo iz nagiba samoohranitve, ampak predvsem iz nesebične ljubezni. S solidarnostnim čustvom je povezan izrazit čut pravičnosti, ki mora biti prav tako pokristjanjen ter povišan z ljubeznijo, ki se razdaja. Krščansko ljubezen je August Comte nadomestil s pojmom altruizem. Altruizem je podlaga za zamisel o človeštvu bratov brez očeta, sekularizirana krščanska ljubezen. Negativni „aggiornamento“: Masovni človek ne najde utehe v kolektivu in tehniki, ko gre za njegovo intimno sfero, trpljenje, bolezen, žalost, smrt. Tu izstopa iz kolektiva in se čuti osamljen. Spet je edino Cerkev tista, ki mu lahko nudi materinsko roko. Ona je in bo branila njegove pravice pred nivelizacijo, njegovo svobodo in dostojanstvo, nedotakljivost zakona, družine in otroka, enakost pred Bogom in ljudmi. Le ona mu lahko razloži, čemu tesnoba, bolezen, žalost, trpljenje, smrt, ona mu lahko prinese lek za vse duševne stiske.

In še ena pot, kako modernemu človeku, mlademu in staremu, šolanemu ali nešolanemu, približati tisto, kar pravzaprav nevede in nehote išče, namreč vero. Vsi brez izjeme sanjamo o sreči; podzavestno čutimo, da smo rojeni za veselje in često vpijemo po veselju, ki ga nimamo. Stremimo po raju, ki ga na tem svetu ni. Tu moramo navezati, razložiti ljudem, kako naše upanje, naše sanje, naše hrepenenje lahko uteši samo Bog. Povejmo jim, kako zgrešeno je mišljenje, da sta vera in Bog le za stare in mračne ljudi, za kisle Jere. Bog je tudi Bog mladosti in veselja, saj je veselje zdravje duše. Veselje je potreben odmor, majhna poslašica v našem težkem življenju. Če je po pameti in vesti, je del službe božje. Človek, ki misli, da je popolnoma svoboden in zabrede v močvirje zablod, ni nikdar srečen, v njegovem srcu ni veselja. Nekaj ga tišči, poln je stisk, zadirčen postane in živčen, nikjer ne najde miru. Človek ima torej še sam sebe, svoje srce, ki kliče po Bogu, čeprav njegove govornice ne razume in potrebuje tolmača, da mu jo razloži.

Pri tem razgovoru ni moč mimo politike. Splošni odnos našega človeka do politike v pravem pomenu besede je negativen, zgrešen. On beži pred politiko, kar je najslabša politika. Politika je poštena skrb za javne zadeve. Samo suženj se ne sme vtikati v svoje zadeve. Poleg tega se tudi v njej odigrava svetovna borba za človekovo dušo, za njegov svetovni nazor. Če dobri ljudje pred politiko beže, se je polastijo slabi. Zaradi politične brezbriznosti dobrih ljudi mora danes lepo število narod pozdravljati kolhozni kotel kot odrešenje. Katoličani, zlasti laiki, kjer jih je dovolj, morajo tudi na tem področju voditi na osnovi modernih naprednih metod in krščanskih načel. Ne bojmo se besede napredni, kajti prav mi imamo vse attribute naprednosti, medtem ko so naši materialistični in marksistično totalitarni idejni nasprotniki v resnici zelo nazadnjaški. Naprednost ima domovinsko pravico v Rimu, v Moskvi pa vedri nazadnjaštvo. Tam sicer odmeva besede svoboda, napredek, mir, toda spretna dialektika je povsem popačila njihov pomen. Mirovna propaganda je postala sredstvo hladne vojne, svoboda je izgnana in z njenim imenom kličejo sužnost, pridiga napredek, v njegovem imenu pa so človeka oropali duše. Vso resnico in vsebino teh besed je podaril Kristus. Krščanski evangelij je prinesel oznanilo o ljubezni, svobodi, pravem miru, enkratnosti človekove osebe in njenem dostojanstvu, o bratstvu vseh ljudi brez razlike na raso ali razred. To oznanilo odgovarja tudi najglobljim potrebam našega časa. Le glasno ga moramo širiti, da bo zagrabilo um in srce. Ko imamo večkrat opravka s političnimi predsodki, je potrebna jasna beseda o atomski vojni, atomskih poskusih, oboroževanju, vojni nevarnosti. Cerkev je proti apokaliptičnim jezdecem modernega časa, naj se pojavijo v tem ali onem taboru. Cerkev brani svobodo, ki je ne gre identificirati z nobenim konkretnim obstoječim političnim ali socialnim ustrojem. To kajpak ne zanika dejstva, da so pravice ljudi in Cerkve danes v demokratičnih državah vsaj kolikor toliko spoštovane, v totalitarnih pa zatirane. Prav tako mora svobodni svet skrbeti v danih okoliščinah za obrambo z najmodernejšimi sredstvi, ker bi sicer zaradi njegove opustitve zmagalo zlo na vsej črti.

Tudi na deželi je Cerkev vse bolj obdana z industrijsko družbo. Tudi tu človek vse bolj obvladuje naravo. Vedno bolj vidi sebe in vedno manj Boga. Narava v verskem oziru ni več tako transparentna. Namesto narurne religije stopa tehnična religija, človek časti vse bolj sam sebe. Tudi na vasi bo treba poiskati moderne prijeme, ki niso dosti drugačni od onih v mestu. Vsekakor služi vas bolj kot mesto, kot osnova in edinica za versko-prosvetno delo ter lahko celo blagodejno vpliva na mesto.

Družina, vas, sosesčina, ki prepostavljajo osebno udeležbo, izgublja nekdanjo povezanost. Nove oblike sožitja so vse bolj anonimne, odrezane od župnije. Tega razvoja Cerkev ne more preprečiti. Hočeš nočeš mu mora slediti. Svoje poslanstvo mora prilagoditi novim razmeram. Ljudi mora iskati tam, kjer so. Koristi ji vsekakor djstvo, da razosebljen, birokratiziran in socializiran človek čuti živo notranjo potrebo po osebnih vezeh. Rešitev osebnosti mu je treba nakazati v družini, zakonu, intimnem krogu, stiku s prijatelji. In takšne intimne kroge moramo pač ustvarjati.

In zdaj naše delavstvo. Tabula rasa! Bog se nas usmili! Če bi naredili statistiko, koliko jih še versko živi, ne vem, če bi v nekaterih župnijah prišli nad 1%. Res pravo misijonsko področje, potreba po sočutnem „miserior super turbam“. Odpadlega delavstva ne moremo obsojati z moralno pridigo. Potrebno je razumevajoče srce, vživetje v njegov svet, čigar žrtev je postalo. Tu ne pomaga drugo kot misijonsko delo in apostolat. Za vsako dušo se je treba boriti.

Velja pač rek Pija XI.: Prvi in najbližji apostoli delavcev morajo biti delavci! Za začetek bi morda kazalo sklicati nekaj dobrih, govoriti z njimi, izvedeti od njih, koga bi se dalo še pritegniti, kaj je največja ovira, da se cerkve izogibljejo, izdelati z njimi načrt za poživitev verskega življenja, narediti jih v neki meri soddgovorne. Na ljudi se da dostikrat vplivati najbolj takrat, ko so posebno dostopni, ko so njihove duše najbolj odprte, ob važnih osebnih ali družinskih dogodkih, kot so: rojstvo, krst, poroka, smrt itd. Važni so družinski obiski. Za pogovor bi kazalo izbrati nekaj, kar jih zanima, nato pa počasi previdno preiti na verska in socialna vprašanja. Ta prijem bi moral biti vsebinsko, psihološko in taktično vnaprej pripravljen, premišljen, učinkovit. V začetku je treba po možnosti stopiti v osebno sfero vsakega posameznika, zanimati se zanj, za njegove potrebe, težave, najti primerno oporno točko in navezati nanjo bistveno vprašanje o Bogu in veri. Prijem naj bo sodoben in prizadeti naj dobi vtis, da gre res zanj, za njegovo osebno srečo. Tudi narodnostni moment se da uporabiti. Galilejski ribiči so govorili v ljudskem jeziku in so ostali del ljudstva, pa so osvojili svet. Jaz sem Jožef, vaš brat, je vodilo za delo med brati, ki so postali novo misijonsko področje. Brez osornosti, z zvrhano mero krščanske potrpežljivosti. Če delavci ne gredo v cerkev, je treba iti ponje in jih pripeljati notri. To je edina uspešna pot. Težka je, a drugače ne gre. Komunisti hodijo od hiše do hiše, da širijo zmoto. Tem bolj moramo hoditi mi, ki imamo zapoved oznanjati večne resnice. Preroku Joni je Bog naročil, naj spreobrne veliko mesto, Ninive. Mož se je ustrašil, obotavljal se je, a je moral to nepokorščino bridko obžalovati v trebuhu velike ribe. S starimi metodami kajpak vedno ne bo šlo. Potreben je v "aggiornamento", o katerem smo že govorili.

Najprej torej osebni stik, misijonsko delo, apostolat, vzgoja delavskih apostolov. Drugo sredstvo, veljavno seve za vse sloje, so moderna komunikacijska sredstva: tisk, film, radio.

Pracelica publicistike je pridiga. Danes, ko vse nekam nervozno drvi, mora biti pridiga kratka, jedrnata. Tudi primere in prilike naj bodo sodobne, privlačne. Zlasti mladim ljudem bi pridigar lahko začel govoriti o motorju, avtomobilih, tepizmu, letalu, atomski bombi, sputniku, vesoljski ladji, vesolju, nato pa prešel na Stvarnika, na verski pouk, ki iz teh pojavov sledi. Ali o stavkah, plačah, razmnoževanju prebivalstva, omejevanju rojstev, nato pa prešel na odgovarjajoče verske resnice. Danes ne kaže govoriti o Bogu, ki biva nad oblaki, kajti sicer bi imeli razni Gagarini uspeh, govoreč, da ga niso videli nad oblaki. Predstava sv. pisma je vezana na naravo, poslanstvo božje na simbole, kot so kralj, kraljestvo, milost, odpusčenje itd. Oblečeni so v besede in pojme, ki jih sodobni, zlasti mlajši rod ne pozna iz lastnega izkustva in jih je treba primerno razložiti; sicer se zdi vse nekam anakronistično, neživljenjsko, kar dejansko ni. Velja torej: krščanstvo predstaviti v sodobni govorici. Dobrim, ki hodijo v cerkev, pokažimo ne samo naše zmage, ampak tudi stiske, skrbi, da bodo čutili sokrivdo za pomanjkljivosti in se apostolsko zganili iz ljubezni do Cerkve, zavedajoč se, da orbis christianorum morda tudi po njihovi krivdi ni dovolj podoben svojemu Gospodu. Vsi mramo veliko moliti. Iz lastne moči bomo težko spremenili obličje našega ljudstva. Obnovitveno delo brez molitve je kakor mlin brez vode. Z molitvijo lahko pomagajo pri verski obnovi našega ljudstva tudi tisti, ki mislijo, da ne morejo zanj ničesar storiti.

Nekoč se je vse farno občestvo zbiralo v cerkvi, tudi pri pridigi. Danes, žal, ni več tako. Pridigar se ne more postaviti na stališče, jaz sem tu in vas

učim; kdor hoče, naj me posluša, kdor ne pride blizu, naj nosi posledice za svojo dušo. Današnji klic je drugačen. Izgubljene ovce moramo iti iskat tudi med volkove.

Katoliški tisk, tudi naš, opravlja dragoceno nalogo, a množično, žal, ni mogel prodreti. Indiferentni, na dobiček preračunani tuji tisk, ki nima verskih in moralnih ozirov, ga je pregazil. Pri nas na Tržaškem ga količinsko nadkriljuje tudi brezbožni komunistični tisk. Nikdar ne bomo dovolj opozarjali ljudi, zlasti mladih, kakšni nevarnosti se izpostavljajo, ko hlastajo po tej puhli, pikantni in strupeni duševni hrani. Prav tako moramo vzgajati ljudi h kritičnemu presojanju knjig, filmov, radia in televizije. Ko ruvamo brezbožni ter indiferentni tisk iz slovenske srede, ji moramo sami nuditi nekaj kvalitetnega, dobrega, privlačnega. Postavlja se vprašanje, kako bi prebili zvočni zid kroga njegovih bralcev in mu pridobili nove in kako bi ga še bolj vpregli v misijsko delo ter apostolat med modernimi slovenskimi pagani. Katoličani tudi drugod o tem veliko razmišljajo in se trudijo, da bi rešili to važno zadevo. Ugotovili so, da katoliška žurnalistika precej na splošno še živi v miselnosti časov, ko so si katoličani zaradi napadov z leve in desne morali nataktni oklepe. Takrat je veljalo: Skupaj v obrambo za obzidje, za okope. Od tam so odgovarjali na sovražnikove strele. Danes pa katoličani vsaj tam, kjer katoliški tisk lahko izhaja, nismo več oblegani kot v prejšnjem stoletju. Današnji svet ima druge perspektive in drugo problematiko. Exempli gratia naj navedem komunistične načrte za za-vojevanje sveta, kozmične daljave, rešitev človeštva pred atomsko smrtjo, rešitev človekovega dostojanstva itd.

Zato moramo katoličani ven iz oklepa, ki spada s starim obrambnim obzidjem vred v muzej. Tudi v tisku moramo preiti od obrambe k pridobivanju. Z njim moramo biti povsod prisotni, saj nam prav naš svetovni nazor nudi vse pogoje za sodelovanje, in sicer vodilno sodelovanje pri iskanju rešilnih poti iz sedanjih stisk. Bolj ustvarjalno moramo sodelovati tudi pri reševanju naše tukajšnje gloverske kulturne, socialne, narodnostne, politične, gospodarske, mladinsko-vzgojne, športne in drugovrstne problematike, in sicer tako, da bomo stvarno in omikano govorico po eni strani dosledno pravoverno kazali na verske in moralne resnice, ki jih je treba upoštevati tudi na omenjenih področjih, po drugi strani pa bomo odprti za klic časa, mu dajali krščansko vsebino brez trepeta pred željo, naj bomo katoličani našemu kroju ustrezno moderni in napredni — kar nima nič skupnega z zloglasnim starim naprednjaštvom ali z od Cerkve obsojenim modernizmom, ampak je le antiteza k marksističnemu nazadnjaštvu ter togi starokopitnosti iz komodnosti, ki nam res ne bi delala časti. Zavedam se, kako težavno je to delo, ko je treba preiti od teorije k praksi, toda vsaj perspektivno ga je treba začrtati in z razpoložljivimi močmi izvajati. Na poti, po kateri mora hoditi naš katoliški tisk, se večkrat pojavljajo strmine. Ko gre pot po strmini navzgor, naj bo katoliški tisk motor, ki bo vlekel naš voz; ko gre navzdol, pa naj bo zavora, da prepreči nesrečo. Oboje je nujno, a spričo praznih cerkva in tolikšne verske brezbriznosti danes potrebujemo zlasti dober motor.

Treba bo zaključiti. Še veliko vprašanj je ostalo odprtih, kot npr. organiziranje prostega časa, zlasti prostega časa mladine, ki se v prostem času brezglavo predaja toku življenja tja v en dan, brez idealov, se dolgočasi, divja z motorji, navija plošče s kričavimi popevkami, drvi v vedno nove in vedno bolj seksualne plesе. Kako naj se tej mladini približamo in ji nudimo na

njej dostopen način tisto, kar pravzaprav nehoti in nevede išče, namreč srečo in vero? Z zdravim športom, dobrimi filmi, organiziranjem skupnih izletov, s pritegnitvijo v skavte in druga dobra društva. To bi bilo nekaj, kaj več pa bi morda povedali gospodje iz tistih držav, kjer so se začeli resno lotevati tega važnega vprašanja.

Tako. Prečastiti gospodje, zahvalim se vam za potrpežljivo poslušanje teh včasih premalo urejenih misli, ki sem jim dal skupni naslov „Petrova mreža“. Privrele so iz iskrenega srca in prosim vas, da jih kot takšne sodite. Kolikokrat in ne samo v naših časih, so nasprotniki proglašali katoličane za zadnji ostanek preteklega stoletja, Cerkev pa za mrtvo. Toda v najtežjih časih se je v katoličanih vedno prebudila nezlomljiva volja za obnovo. Kristus in njegov duh vedno zmagujeta. Biti moramo budni, ne pa obupati. Kakor pred 70 leti Leon XIII. in sedaj Janez XXIII. tako tudi mi na stečaj odprimo okna in vrata, otresimo se morebitnega kompleksa manjvrednosti, priklopimo se novim časom, kolikor je potrebno in dobro, vrzimo mreže na globoko in prosimo Gospoda, naj rosi nebeški blagoslov na naše človeško in zato pač nepepolno delo.

v

VPRAŠANJA SODOBNE KATEHETIKE

Alojzij Šuštar, Švica

V tem predavanju ne gre za to, ali imamo sodobno katehetiko, ali je taka katehetika potrebna. Jasno je, da mora biti katehetika vedno sodobna, če ne, ni nobena prava katehetika. Tu se želim dotakniti nekaterih vprašanj sodobne katehetike, omeniti, kaj je zanjo značilno, kaj danes posebno poudarjajo, v čem se kaže razlika in napredek v primeri s prejšnjim časom.

Razmere, ki jih bom tu upošteval — nemško jezikovno območje Švice, Nemčije in Avstrije — so sicer od naših konkretnih razmer precej oddaljene. Toda nemška in avstrijska katehetika je imela v preteklosti večkrat velik vpliv na Slovence. Tudi danes imajo Nemci, Avstrijci in Švicarji marsikaj, kar je velike vrednosti tudi za druge, tudi za nas. Omenim naj samo nemški katekizem, ki je bil preveden že v veliko jezikov (1). Dalje je v nemškem jeziku na razpolago bogata strokovna literatura (2). Katehetski kongres v Eichstättu julija 1960 je bil sicer mednarodni, pripravili pa so ga predvsem nemški kateheti in bili na njem tudi dobro zastopani (3).

Kolikor pride za predavanje v poštevi lastna izkušnja, je to izkušnja na gimnaziji v zadnjih dveh razredih in to v katoliškem zavodu, kjer imajo dijaki poleg 6 tederskih ur sistematične filozofije tudi še po eno uro verouka. Pri katehетиki je sicer navađno večje zanimanje za osnovno šolo. Strokovne in srednje šole žive bolj ali manj od tega, čeprav v zadnjih letih vedno bolj iščejo posebne oblike kateheze tudi za te šole (4).

Vsi se zavedamo težav, s katerimi moramo računati pri verouku. Katehet nima vseh možnosti v svojih rokah. Upoštevati mora splošno veljavne predpise, učne načrte, ki včasih dopuščajo kaj malo svobode. Tudi zunanje razmere na različnih šolah so bolj ali manj ugodne oziroma neugodne. Med nami je tudi malo poklicnih katehetov. Večina ima poleg šole še toliko drugega dušnopastirskega

dela. Kljub vsem tem težavam pa je prav, da nekoliko razmišljamo o pouku verouka.

Predavanje hoče biti najprej poročilo in informacija, seveda samo v glavnih obrisih. Nikakor neče biti kaka kritika domačih razmer, kakor da bi bilo drugod vse boljše kakor pa pri nas. Vsi hvaležno priznamo velik trud in veliko delo naše dosedanje kateheze. A na drugi strani imamo dolžnost, da iščemo vedno novih in vedno boljših poti. Nihče med nami pač ni mnenja, da je kdaj vse najboljše. Drugi namen predavanja je dati nekaj pobud. Če slišimo, kako je drugje, za kaj si prizadevajo drugi, bomo primerjali in presojali in se ravnali po besedah sv. Pavla: „Vse preizkušajte, kar je dobro, ohranite“ (1 Tes 5, 21). Končno želim s predavanjem dati nekaj pobude za osebno razmišljanje, za osebno obnavljanje in poglobitev. Vedno je odločen duh, ki prevzema kateheta in preveva verouk. Predvsem za to naj gre.

V predavanju bo govora o današnjem položaju, iz katerega nastajajo vprašanja sodobne katehetike, o cilju, snovi in metodi verouka in končno o osebi kateheta in o pojmovanju katehetske službe.

I. Današnji položaj

Sodobna katehetika je vedno ozir na konkretne razmere. Zato mora stati na začetku analiza položaja. Danes imamo veliko takih analiz časa in sveta in ljudi na splošno, sodobne mladine na splošno in mladine pri verouku posebej (5). Tu bo samo na kratko govora o splošni oznaki časa in mladine in nato o položaju mladine pri verouku (6).

a) Splošna oznaka današnjega časa in mladine v sodobnih razmerah (7).

1. **Misijonski položaj** tudi v naših krajih in deželah. Zadevamo na vedno večjo odtujenost Cerkvi, odtujenost krščanstvu in celo odtujenost Bogu, ki se kaže v verski nevednosti in brezbriznosti. Čeprav na zunaj še stoji krščansko pročelje, je to samo fasada, za katero je vse prazno. Tak je položaj v družini, v šoli, v javnosti, v poklicnem življenju. Tega se moramo vedno bolj zavedati in se ne dati varati od nekaj krščanskih navad in podedovanih oblik.

2. **Izgubljanje osebnega jedra** pod vplivom tehnike. Človek je vedno manj zmožen, da bi kot oseba ob jasnem spoznanju in notranji svobodi doživljal verske in npravne vrednote in odločal iz lastne odgovornosti. Od tod prihaja verska površnost, lahkomišljenost, duhovna slepota in gluhost za svet vere.

3. **Praktični materializem**, uživanjaželjnost, in izživiljanje v vseh mogočih oblikah, brez pravega čuta osebne odgovornosti.

4. **Notranja nezadovoljnost**, duhovna praznosta, dolgočasje in pomanjkanje smisla življenja.

5. **Hrepenenje** po nečem, kar bi dalo smisel in srečo, iskanje in pričakovanje na eni strani, a na drugi strani strah, zavest zmede in izgubljenosti.

b) Splošna oznaka mladine pri verouku.

Ne bo tu govora o tem, kar je za mladino vedno značilno: o prehodni dobi, o krizah avtoritete, vere, npravnosti in osebnosti. Tudi ne o vplivih današnjih razmer na mladino. Tehnika, šport, svetne dobrine v neprimerno drugačnih oblikah in v vse večji meri kot pa kdaj prej vplivajo na mlade ljudi. Vse to je splošno znano in vse to ima svoj vpliv tudi na verouk.

Za položaj mladine pri verouku pa je značilno predvsem tole (8).

1. **Zelo mešana družba**. Mladina pri verouku prihaja iz vernih in nevernih družin. Deloma je še čisto pod vplivom raznih modnih tokov, duhovno, družabno,

svetovnonazorno, kar prihaja do izraza že v obnašanju, v obleki in v govorjenju. Pri verouku torej nimamo več enotne družbe.

2. Mladina je pod vplivom **akceleracije**. Telesno je približno dve leti prej zrela kot pa nekdaj, duševno pa je za dve leti zaostala. Veliko več ve o življenju, o globinah in prepadih življenja, a je premalo zrela, da bi vse to duševno prebavila. Od tod prihaja velika zmedenost, relativizem in pustolovski duh.

3. **Skeptična mladina**. Noče se vezati, spretno igra razne vloge, a je za trenutek, brez življenjske odgovornosti za oblike, ki bi veljale tudi za bodočnost.

4. **Izkoreninjenost in brezdomstvo**. Socialno: brez prave družine; duhovno: brez prave tradicije in duhovnega ozračja; versko: brez prave podlage in zakoreninjenosti v svetu vere.

5. **Kritičnost** do razodetja, do Cerkve, do kateheta. Avtoriteta ne velja na podlagi poslanstva v imenu Cerkve in Boga. Velja le stvarna in osebna avtoriteta: kaj je res dokazano, kako katehet osebno vpliva.

6. **Stvarno zanimanje** za verska in nravna vprašanja. Redkokdaj je današnja mladina izrečno proti verouku. Celo zanima se zanj, a hoče le stvarne informacije, ne pa osebnega vezanja in osebne odgovornosti. Poslušajo verske resnice in nravne zapovedi, a ne živijo po njih, čisto drugače ravnajo. Za krščanstvo se zanimajo ravno tako kot za budizem in islam ali za primitivne vere v Afriki.

Razumljivo je, da je v takih razmerah verouk vedno težji. Kateheti težijo, da ni pravega zanimanja, ni discipline, ni uspeha. Včasih postajajo zagrenjeni. Drugi iščejo novih poti in možnosti. Vsi pa čutijo veliko nalogo in odgovornost v zvezi s katehezo.

II. Cilj verouka

Na prvi pogled se zdi, da to ni nobeno posebno vprašanje. Odgovor je takoj jasen: verouk je pouk, njegov cilj je znanje, poznanje verskih resnic in božjih zapovedi. Verouk je šolski predmet, učenec se mora učiti, obvladati snov. Da katehet doseže ta cilj, je važna predvsem metoda. Tako so verouk pojmovali predvsem v 19. in v začetku 20. stoletja. Verouk je bil močno pod vplivom drugih šolskih predmetov, v ospredju je stalo vprašanje metode. Gotovo je to važno, a nikakor ni vse. To prihaja jasno do izraza v novejši katehetski literaturi. Kongres v Eichstättu je izdelal osnovna načela o katehezi (9), ki so po besedah vodilnega nemškega kateheta J. Goldbrunnerja nekaj „katehetski credo“ (10).

V sodobni katehetski literaturi močno poudarjajo, da cilj verouka ni samo razumno obvladovanje snovi, ne samo poznanje in znanje verskih resnic in raznih zapovedi. Veroučna ura ni samo šolska ura z izpraševanjem in poukom. Cilj verouka ni teolog v mali izdaji. Verouk ni zmanjšan teološki tečaj iz semenišča, ampak **oblikovanje celega človeka** zrelega kristjana, ki bo iz vere živel in oblikoval svet okoli sebe. Mednarodni katehetski kongres v Eichstättu je postavil kot prvo osnovno načelo trditev, da katehet nadaljuje Kristusovo poslanstvo, oznanja, da verujejo, uči, da bolje razumejo in iz vere živijo. Kateheza ni samo posredovanje nauka, ampak buditev novega življenja. Katehet ne sme samo poučevati, ampak predvsem pridobivati, navduševati za Boga in Kristusa in mladega človeka vedno globlje povezati z njim.

Na kongresu nemških in švicarskih katehetov v Münchenu julija 1962 je kardinal Döpfner govoril o katehetu na podlagi 1 Tim 4, 12-16, kjer sv. Pavel opominja Timoteja: Dokler ne pridem, skrbi za branje, opominjanje in poučevanje. Kardinal je poudaril, da apostol govori najprej o opominjanju in vzpodbujanju (paraklesis), šele na drugem mestu o nauku in poučevanju (didaskalia). Kate-

het je torej najprej parakletos, vzpodbujevalec, pričevalec, vabilec, tolažitelj, kre-pitelj, pomočnik in šele na drugem mestu učitelj, razlagalec in izpraševalec. Ve-rouk je najprej **oznanjevanje** (kerygma). To je pravzaprav eno glavnih vprašanj v sodobni katehezi in odločilnega pomena za bodočnost. Nekateri vidijo v tem naravnost preobrat v katehети (11).

V čem je ta preobrat posebno viden? Naslednji vidiki so značilni (12):

1. Cilj verouka je **globoka zakoreninjenost v Bogu**. Poudarek ni toliko v verskem znanju, ampak v osebni zakoreninjenosti, v eksistencialni, življenjski povezanosti s Kristusom in s Cerkvijo.

2. Cilj verouka je **osebna krščanska zrelost in samostojnost**. Mlad človek mora postati zmožen, da sam presoja položaj, odloča iz lastne odgovornosti, v zvestobi do lastne vesti, do Cerkve in do Boga.

3. Cilj verouka je **versko prepričanje**, ki je sad svobodne osebne odločitve, ki prihaja iz osebne ljubezni do Kristusa, ne pa iz navade, okolja ali le pod vplivom strahu in zunanjega pritiska.

4. Cilj verouka je **zgrajen katoliški svetovni nazor**, ki omogoča presojanje raznih življenjskih vprašanj.

5. Cilj verouka je **notranja svoboda** v obvladanju strasti, v pravem krščan-skem življenju.

6. Cilj verouka je **življenjski optimizem**, ki prihaja iz globokega zaupanja v Boga.

7. Cilj verouka je **zavest apostolske in misijonske odgovornosti** v sodob-nem svetu, v bližnjem okolju in pri graditvi bodočnosti.

Ti različni vidiki se dajo povzeti z besedo sv. Pavla o popolnem možu, ki pride do mere polne starosti Kristusove, ki ni nedoletni otrok, omahljiv in po vsakem vetru nauka zanašan, kadar ljudje varajo in zvilačno zavalajo v zmoto (prim Ef 4, 13).

Katehet mora pri verouku zasledovati nekatere osrednje cilje, ki so kakor nekaki stebri, ki nosijo vse drugo, okrog katerih se nabira vse drugo. Taki stebri v katehezi so (13):

1. **Osebnostno srečanje z Bogom**. Poudarek je na osebnoem srečanju, tako da nekateri govorijo o „personalnem preobratu“ v katehети: učenca je treba osebno doseči in zajeti, da osebno odgovori Bogu (ne katehetu). Verouk je posredovanje takega osebnega srečanja z Bogom, in to življenjsko, za dani trenutek kakor tudi za bodočnost. Verouk je toliko vreden, kolikor res vodi do tega osebnega srečanja z Bogom.

2. **Pravi pojem živega, osebnega Boga**. Otroški in večkrat otročji pojem Boga je treba popraviti in ga stalno popravljati. Od pravega pojma o Bogu je odvisno skoraj vse versko življenje (14). Naš pojem o Bogu je večkrat preveč abstrakten, preveč janzenističen, preveč antropomorfen, preveč samo pod vidi-kom zavarovanja za večnost. Vprašanje je seveda, ali ima katehet sam dovolj jase in velik pojem o Bogu.

3. **Pravi pojem o Kristusu**. Kristusa ne smemo gledati samo apologetično, ampak teološko kot Boga-človeka, kot absolutnega gospodarja in Gospoda (Ky-rios), ki je še danes živ, ki sem mu jaz sam osebno odgovoren, ki me bo osebno sodil. Kristus mora biti središče veronauka, vse mora biti kristološko usmerjeno.

4. Verouk mora voditi k središču krščanskega bogočastja, k Evarhistiji, k sv. maši in sv. obhajilu. A. Jungmann pravi, da je ravno to najbolj osrednja na-loga kateheze za otroke, a tudi za odrasčajoče in odrasle (15). Morda se tega še premalo zavedamo, posebno kjer je liturgično življenje še bolj šibko.

5. Verouk je pot k **osebni molitvi**. Mlad človek se mora naučiti, osebno moliti, se navdušiti za osebno molitev in se je navaditi. Kateheza ne sme biti samo pouk o molitvi, ampak mora molitev samo učiti in jo vaditi. To je zelo velikega pomena za osebno srečanje z Bogom.

6. Kateheza mora vzbuditi **čut in zavest novega božjega življenja**. Krščanstvo ni samo breme zapovedi in prepovedi, ampak novo, vedno večje in lepše življenje, ki nam ga je prinesel Kristus. Mladega človeka mora napolnjevati hvaležnost in veselje nad novim življenjem, a hkrati tudi skrb in odgovornost zanj. V ospredju mora stati pozitivna stran krščanstva, in to na vsaki stopnji verouka.

7. Katehet mora **oblikovati vest** svojih učencev. Prava vzgoja vesti in pravo razmerje do lastne vesti je nekaj silno važnega. Krščanstvo ne pomeni samo zapovedi in prepovedi od zuna. Vse to je zakoreninjeno v lastni vesti, ki zahteva lastne odgovornosti. V tej zvezi je velikega pomena vzgoja k osebni spovedi, ki ni zaključena s pripravo na prvo spoved in na prvo obhajilo.

8. Pri verouku mora učenec spoznati osnovne poteze **krščanske askeze**. Obvladanje strasti, zlasti spolne, je za življenje nujno potrebno. O spolnosti, ki je psihološko večkrat zelo v ospredju, ne smemo govoriti izolirano, ampak vedno v celotnem okviru. Posebne naloge na tem področju so za kateheta težke, a hkrati zelo važne.

9. Verouk mora pripraviti mladega človeka na to, da se **znajde v današnjem času**. Kateheza mora biti tudi informacija o današnjih vprašanjih, nuditi odgovore na sodobna vprašanja. Zato jih mora katehet najprej sam poznati in biti res sodoben v dobrem smislu besede.

10. Verouk mora vzgajati k **socialnemu čutenju**. Treba je nove zavesti in povezanosti in odgovornosti za bližnjega, novega pojmovanja človeka v družbi. Vse to je izrednega pomena, posebno v borbi s komunizmom. Ljubezen do bližnjega, resnica o občestvu svetnikov, o mističnem telesu Kristusovem mora dobiti nov poudarek (16).

Veliko je vidikov, pod katerimi sem govoril o cilju verouka. Naloga kateheta je, da si je sam na jasnem o cilju, ne samo na splošno, ampak za vsak razred, za vsako leto posebej, v nekem smislu za vsako uro posebej. Cilj je vedno odločilne važnosti. O pridigarju pravijo, da mora 1) vedeti, kaj hoče povedati, 2) povedati, kar je hotel, 3) nehati, ko je povedal. Katehet mora 1) vedeti, kaj hoče doseči, 2) storiti vse, da to tudi doseže, 3) večkrat si izprašati vest, kako je šlo, in iskati novih možnosti.

Za kateheta je važno in odločilno, da vse stori, kar je v njegovi moči. Uspeh pa ne zavisi od njega. On seje in sadi, Bog pa daje rast in sad (prim. 1 Kor 3,7).

III. Snov verouka

Odgovor na to vprašanje se zdi zelo lahek. Snov je sv. pismo, katekizem, cerkvena zgodovina in liturgija. Res je tako. A kako snov razdeliti? Tu ne gre toliko za samo razdelitev snovi, ampak bolj za osnovna načela, pod katerimi je treba snov izbrati, razdeliti in razporediti. Taka osnovna načela so nujno potrebna, kajti sv. pismo je mogoče brati pod določenimi vidiki, katekizem je človeško delo, kjer so dane različne možnosti, cerkvena liturgija in zgodovina sta tako bogati, da je vprašanje, kaj izbrati in kako podati. Kjer učni načrt vse to že natančno predpisuje, je vprašanje sicer rešeno, a to le na videz. Vedno so še

možni različni poudarki. Upravičeno je tudi vprašanje, ali so današnji učni načrti najboljše in današnje učne knjige najpopolnejše.

Mednarodni katehetski kongres v Eichstättu je postavil osnovna načela o vsebini verouka (17). Tu podajam samo glavni obris, brez vsakih posameznosti.

1. Na prvem mestu mora stati **božje kraljestvo in usmišljena ljubezen Boga Očeta**. To mora biti podlaga in ozadje vsega verouka.

2. **Kristus mora biti središče kateheze (18)**. Po njem in v njem izvršuje Bog svoje delo v svetu in med ljudmi. Zveličavna zgodovina je Kristus v svoji polnosti, Bog — človek, ki je danes prisoten med nami, prav tako resnično kot nekdaj, samo na drugi način.

3. **Cerkev, v kateri živi Kristus v duhovnikih, v božji besedi in v zakramentih, je življenjski prostor za kristjane**.

4. **Služba božja v evharistični daritvi**, kjer je Bog med nami z besedo in z nebeškim Kruhom, kjer se udeležimo daritve nove zaveze, je žarišče krščanskega življenja. Verouk mora voditi k Evharistiji in živeti iz nje.

5. **Dolžnost človeka, da odgovori Bogu na njegovo razodetje s svojim spreobrnjenjem in krščanskim življenjem v veri, upanju in ljubezni in v izpolnjevanju božjih zapovedi, je prva dolžnost**.

6. **Odgovornost kristjana za svet, ki ga je Bog ustvaril, in za oblikovanje socialnega, gospodarskega in političnega življenja, je treba vedno znova poudarjati, bolj kot doslej**.

7. **Apostolska odgovornost kristjana, da sodeluje pri razširjanju vere, pri graditvi božjega kraljestva na zemlji in pri delu za edinost v veri, mora postati bolj živa**.

S tem so nakazana osrednja vprašanja, nekaka **težišča** v snovi. Naj omenim še nekatere vidike kot dopolnilo teh težišč (19).

1. Verouk je **odkrivanje zveličavne zgodovine in zveličavnih božjih dejanj**, ne pa sistema, kjer je logična zveza resnic in dolžnosti največjega pomena. Ne gre v prvi vrsti za pojme, ampak za zgodovinsko dogajanje nekoč in danes.

Verouk mora biti **eshatološko usmerjen**. Pričakujemo Kristusa, ki bo prišel soditi žive in mrtve, pripravljamo sebe in svet na ta prihod, na trenutek, ko bosta nastala novo nebo in nova zemlja.

3. Verouk mora voditi k **skupnosti**. Bog hoče človeški rod kot družino, kot skrivnostno telo Kristusovo, ki se uresničuje v Cerkvi. K. Tilmann, glavni avtor novega katekizma, pravi: „Težišče in cilj verouka je božje kraljestvo. Srednik in središče je Kristus Gospod. Življenjski prostor je Cerkev. Osrednje dejanje v uresničitvi zveličavne zgodovine je Evharistija in daritev sv. maše. Ozračje in trajni sad je ljubezen“ (20).

Iz razmišljanja o snovi verouka pod temi vidiki se dajo za nas določiti štirje praktični zaključki:

1. Verouk **potrebuje načrta in reda**. Ne smemo vsega prepustiti slučaju. Ni vse enako važno, ni vse na isti stopnji. Učiti se moramo iz zgodovine kakor tudi iz današnjih izkušenj in spoznanj.

2. Verouk **potrebuje omejitve**. Nemogoče je, da bi bila kateheza nekak kompandij teologije. Danes vedno bolj poudarjajo, da se je treba omejiti na bistvena vprašanja in pogumno pustiti ob strani, kar ni važno in bistveno, določiti in zgraditi stebre, ki nosijo vso stavbo.

3. Verouk mora biti nekaj notranje **emotnega in celotnega**. Posamezna vprašanja morajo biti v organski zvezi, čeprav samo v glavnih obrisih.

4. Verouk je ponavljanje v koncentričnih krogih, ki se dvigajo oziroma poglobljajo v spirali. Katehet mora govoriti pravzaprav vedno o istih stvareh, a vedno na drugačen način, vedno širše, oziroma globlje, tako, kot je to za mladega človeka tiste stopnje prav in primerno.

IV. Metoda

Metoda je bila eno glavnih vprašanj v katehети, posebno v preteklosti. Tu ne gre za ponavljanje tega, kar je najti v učbenikih in priročnikih katehetike, tudi ne za kak obris sodobnih metod. Samo na nekaj stvari bi ral opozoril, ki jih danes posebno poudarjajo (21).

Kongres v Eichstättu je postavil štiri načela o metodi (22):

1. Kateheza naj posnema božji načrt razodetja. Na prvem mestu je označevanje božjih dejanj, na drugem mestu resnica, posebno resnica o božji ljubezni, na tretjem mestu vpliv na srce, na četrtem mestu oblikovanje življenja. Ne sistem resnic, ampak zgodovinsko dogajanje je odločilnega pomena.

2. Kateheza ima štiri glavne vire: liturgijo, sv. pismo, sistematični nauk Cerkve in krščansko življenje (cerkvena zgodovina, svetniki).

3. Kateheza naj se ozira na življenje in mišljenje ljudi, upošteva njihove naravne nazore in jih vzdiga v krščansko življenje, kar je posebne važnosti za misijone.

4. Kateheza hoče kristjana zakoreniniti v živi skupnosti župnije, družine in posebnih skupin.

Glede metode na splošno danes svarijo pred preenostranskim razumskim poukom, pred preveliko logiko, številom pojmov in dokazov, pred prevelikim sistemom, sploh pred racionalizmom in intelektualizmom. Poudarjajo pomen intuicije, posebno pri otrocih in preprostih ljudeh, pomen doživetja in vpliva na srce in na celega človeka. Na drugi strani je treba paziti na drugo skrajnost, kakor da bi bila resnica brez pomena, kakor da bi bilo samo srce, čustvo in doživetje važno. Nevarnosti raznih modernističnih zmot, posebno pod vplivom sodobnih filozofskih in psiholoških struj, ne smemo prezreti. Včasih je težko najti pravo sredino med skrajnostmi.

Danes izredno močno poudarjajo sv. pismo, ki mora biti korenina vse kateheze (23). Verouk se mora stalno orientirati ob sv. pismu, bodisi vsebinsko ali metodično. Sv. pismo, posebno nova zaveza, mora napolnjevati ves verouk. Stalno se mora sklicevati na sv. pismo in iskati ilustracij v sv. pismu. Učenec se mora res seznaniti s sv. pismom, da mu ostane življenjska knjiga, ki jo bo vedno znova vzel v roke, jo bral in premišljeval, iskal v njej odgovora na življenjska vprašanja in se učil moliti in v njem našel lastne duševne hrane (24).

Drugo veliko poudarjanje zadeva liturgijo (25). Katehetičen pomen liturgije — prave liturgije, ne samo zunanje liturgicistike — postaja zopet vedno jasnejši. To je treba teološko in dušnopastirsko pravilno izrabiti v povezanosti besede in zakramenta, v razumevanju simbolov, v aktivnem sodelovanju, v čutu za skupnost, za objektivnost, za skrivnost božje navzočnosti. Kateheza naj se bolj ozira na cerkveno leto, bodisi da opozarja nanj, bodisi v razdelitvi tvarin glede na cerkveno leto.

Manjše je danes poudarjanje apologetike v katehezi. Do prejšnje apologetike vlada neko nezaupanje, češ da je bilo preveč filozofije in premalo teologije.

Danes bolj poudarjajo prepričanje in pričevanje. Seveda so tudi za to potrebni razumski razlogi in dokazi. Toda apologetika naj bo bolj **dialogetika**, osebni stik in razgovor z nasprotnikom, ki nasprotnika kot človeka vzame resno. Odgovor na njegova vprašanja mora priti res iz osebnega prepričanja, ne pa samo iz formul, na pamet naučenih. Glavno pri tem ni logika, ampak človeški stik. Seveda sta jasnost, trdnost v resnici nujno potrebni, sicer je prepričanje in pričevanje nemogoče.

Prilagoditev katehetike na današnje razmere naj se kaže posebno v treh stvareh: 1. V izhodišču: Naj bodo to konkretni dogodki, sodobna vprašanja, lastne izkušnje, doživetje mladih ljudi in podobno. 2. V jeziku: Naj ne bo papirnat, teološko abstrakten, sladko pobožen, ampak življenjski. To ne pomeni isto, kot da mora biti poučilen. Katehet mora imeti čut za to, kaj gre in kaj ne. 3. V prilikah in podobah: Iskati je treba prilik in podob iz sodobnega življenja, iz tehnike, socialnih razmer, športa. Tudi tu mora biti živ čut za to, kaj gre in kaj ne.

Katehet mora pri učencih ohraniti in buditi čut za skrivnost. Sam se mora zavedati razlike med tehničnim in verskim svetom in jo odkrivati tudi drugim. V svetu vere ni mogoče vsega razumeti, pregledati, preračunati in preizkusiti. Smisel za skrivnost pomeni biti pripravljen skrivnost kot skrivnost s spoštovanjem sprejeti in jo moliti.

Važno je **dušnopastirsko ozračje** pri verouku. Neizogibni šolski elementi, kot npr. urnik, šolska soba, izpraševanje, redi, učenje, naloge bodo sicer bolj ali manj vedno dali občutek šolske ure. A na drugi strani mora biti skrb kateheta, da postane šolska ura dušnopastirsko srečanje z mladino. Kjer je cilj verouka jasen in pravilen, je to lažje. Vendar bo navadno to ostala bolj želja in naloga kakor pa resničnost. Lažje je biti v šoli učitelj kakor pa dušni pastir.

Da se dušnopastirsko ozračje čimbolj posreči, mora katehet polagati veliko pozornost na razna sredstva. Tako so npr. šolska molitev, ki naj se menjava in naj bo čimboli osebna, pri kateri tudi učenci aktivno sodelujejo. Dalje šolska sv. maša, ki naj ne bo le dolgočasna zunanja formalnost, ampak res srečanje z Bogom. Prava liturgična oblika, aktivno sodelovanje, izrabitev različnih možnosti prinašajo dobre sadove. Osebni stik in razgovor z učenci, ki prihaja iz dobrohotnosti, zanimanja in ljubezni, posebno v zvezi s spovedjo, je velikega pomena za osebno dušno pastirstvo. Tudi osebni stik kateheta s starši je velike važnosti. Končno naj omenim posebne prireditve, kot npr. tečaje, duhovne obnove, duhovne vaje, romanja in taborjenja z dušnopastirskim namenom.

V zadnjem času se vedno bolj širi uporaba **tehničnih pripomočkov**, kot so karte, diapozitivi, filmi, plošče, verske igre. Za nas so v tem oziru nekatere težave zaradi jezika, ker se ne moremo priključiti velikim narodom, in zaradi tehničnih možnosti, ki so nam na razpolago.

Naj sledi še kratka opomba o veroučnih knjigah, in to na podlagi priporočil mednarodnega kongresa v Eichstättu (26). Odložilni sta vedno dve vprašanji: za koga naj bo knjiga, in pa, katere naloge naj izpolni. Učne knjige se morajo v svoji zgradbi prilagoditi načinu božjega razodetja in ne začenjati s pojmi in definicijami. Predmet mora tvoriti organsko celoto in ne biti samo skupek posameznih trditev brez prave notranje zveze. Vsebinsko naj ne stoji v ospredju dolžnosti, ampak odrešenje in zveličanje. Knjige se morajo prilagoditi različni starosti in različnim tipom učencev. Ne morejo biti za vse iste knjige. Ne zadostuje predelava starih knjig, treba je novih. Učna knjiga naj sledi v razporeditvi snovi cerkvenemu letu. Učna knjiga mora izhajati iz sv. pisma in prinašati čimveč tekstov sv. pisma. Za sistematičen pouk je primeren posebno

katekizem, a ne samo v obliki vprašanj in odgovorov, ampak v obliki štiri vrste tekstov: tekst za ponazoritev, za pouk, za učenje na pamet in za življenje. Vsak učenec naj ima svoje sv. pismo v izboru, pozneje ves Novi Testament. Učne knjige naj imajo slike kot ilustracijo za tekst, pa tudi kot samostojno vsebinsko izpoved. Slike morajo biti umetniško in tehnično na višini. Vsaka škofija in dežela naj ima enotne šolske knjige. Poleg učne knjige rabi katehet zase poseben priročnik za pripravo na veroučno uro.

V. Katehet

Jasno je, da je odločilnega pomena za katehezo katehet sam, najprej kot človek, potem kot duhovnik, kot dušni pastir, kot vzgojitelj in kot učitelj (27). Trditev, da je kateheza katehet sam, je sicer pretirana, a vendar vsebuje dosti resnice. Srečanje s katehetom je odločilnega pomena za veliko učencev, za nekatere sploh edino osebno srečanje z duhovnikom in s Cerkvijo. Zato je prav, da so poklicni kateheti najboljši duhovniki s posebno strokovno izobrazbo, ki jo je treba stalno dopolnjevati. Da je treba kljub temu pripraviti še vsako uro posebej je vsakemu katehetu jasno. Vse to so velike zahteve, ki jih je mogoče pač samo deloma izpolniti. A važno je, da nalogo in cilj vidimo, da iščemo poti in se vedno znova trudimo.

Svoje službe katehet ne sme pojmovati samo kot učitelj ali profesor, ampak v drugem duhu. Katehetski kongres v Eichstättu poudarja, da je katehet orodje v božjih rokah, predstavnik Kristusov in poslanec Cerkve in škofa (28). Kardinal Döpfner je na zborovanju katehetov v Münchenu julija 1962 poudaril, da naj bo katehet najprej kot človek pristen, iskren, ne čudak in ne preračunan na zunanji vtis. Človeške lastnosti so ravno danes odločilnega pomena.

Ker je katehet božji poslanec, ima vse katehetsko dela zadnjo korenino v duhovniškem posvečenju. Katehet mora najprej biti, kar je njegovo poslanstvo, in šele potem učiti. Prva kateheza je katehet kot osebnost, njegov zgled in njegovo življenje. Katehet mora biti stalno v zvezi z Bogom in s svetom. Z Bogom v meditaciji, sv. maši, molitvi in študiju. S svetom, da pozna današnja vprašanja in lahko da odgovor nanja.

Samo ob sebi umeven je za kateheta cerkveni duh, sentire cum Ecclesia. Ker je katehet poslan od Cerkve, je vedno zastopnik Cerkve z nalogo, da druge vodi k Cerkev in v Cerkev. Zato ne sme lahkomisljerno kritizirati, da bi se zdel čimbolj moderen in bil pri mladih ljudeh zato priljubljen, ampak mora vcepljati ljubezen do Cerkve in povezanost s Cerkvijo.

Katehet je najprej oznanjevalec, pričevalec, dušni pastir, prijatelj, šele potem učitelj. Posebno važni zanj so živa vera, osebno navdušenje, krščanski optimizem, iskreno veselje, razumevajoče čutenje z mladino, globok čut odgovornosti. Vse njegovo delo mora prihajati iz Boga in biti za Boga (29).

ZAKLJUČEK

Razmišljanje o katehetskem pomeni za kateheta vedno znova izpraševanje vesti. Morda se lahko tega ali onega zaradi velikih nalog in zaradi težav in neuspehov v življenju polasti malodušnost (30). Človeško je to razumljivo. Premagati jo moremo le iz vere, če sami v sebi vedno znova obnavljamo milost duhovniškega posvečenja, ki je korenina našega katehetskega poslanstva. Za nas vse velja beseda sv. Pavla: „Zaradi tega te opominjam, da poživiš milost, ki je v tebi po polaganju mojih rok. Zakaj Bog nam ni dal duha boječnosti, ampak moči, ljubezni in razumnosti“ (2 Tim 1, 6-7).

1) Katholischer Katechismus der Bistümer Deutschlands. Herder Verlag Freiburg i. Br.

2) Omenim naj tu le katehetske revije, ki prinašajo redna poročila o novi strokovni literaturi: Katechetische Blätter (KBl), München; Religionsunterricht an Höheren Schulen, Düsseldorf; Christlich-pädagogische Blätter, Wien; Schweizer Schule, Olten. Ta revija sicer ni izrazito katehetska, a prinaša vedno tudi poročila o katehetski literaturi. Seznam vseh katehetskih revij na svetu prinaša knjiga J. Hofinger, Katechetik heute. Freiburg 1961. Str. 362.

3) Vsa predavanja so objavljena v knjigi J. Hofinger, Katechetik heute. Ein Program der Weltkirche zur Erneuerung der Katechese. Freiburg i. Br. 1961 (v naslednjem citiramo Hofinger, str.).

4) Primerjaj posebno revijo Religionsunterricht an Höheren Schulen. Düsseldorf. Dali: R. Preising, Religionsunterricht auf der Höheren Schule. Paderborn. 1956. K. Th. Kerbach, Religionsunterricht und Religionslehrer an der Höheren Schule. Stimmen der Zeit. August 1962. Str. 340—354.

Posebno pozornost posvečajo zadnji čas verouku na raznih strokovnih šolah. Prim. Pemsel, Jugendkatechesen für die Berufsschulen. 4 knjige, Pustet Regensburg; Schlachter, Berufsschulkatechesen. 3 knjige. Herder, Freiburg; Schlachter, Berufserziehung und Glaubensbildung. Grundlagen für die Berufsschulkatechesen. Herder, Freiburg; Thome, Berufsschulkatechese als personale Glaubens- und Gewissensbildung. Patmos Düsseldorf.

5) Prim. A. Desqueyrat, La crise religieuse des temps nouveaux. 2. izd. Paris 1955 (nemški prevod pri Manz, München 1961); H. Schelsky, Die skeptische Generation. 3. izd. 1958; H. H. Muchow, Jugend im Wandel. Die anthropologische Situation der heutigen Jugend. Schleswig 1953; H. Fries, Nihilismus — die Gefahr unserer Zeit. Ueberlegungen zur geistigen Situation der Jugend von heute. Stuttgart 1958; A. Gruber, Jugend im Ringen und Reifen. 2. izd. von heute. Stuttgart 1958; A. Gruber, Jugend im Ringen und Reifen. 2. izd. Wien 1961; H. Bacht, Die Jugend von heute ist besser als ihr Ruf. Katechetische Blätter 85 (1960) 274—281; I. Weilner, Das Bild der Jugend in sittlich-religiöser Hinsicht KBl 86 (1961) 179—183, 227—232, 275—279; W. Sayler, Die Jugend ist heute anders. KBl 87 (1962) 265—270, 363—366; Schweizer Rundschau 58 (1958—59), Heft 11/12: Sonderheft Jugend.

6) Morda bi bilo prav, če bi kateheti na šolah vedno znova skušali ugotoviti kolikor mogoče natančno konkretni položaj mladine, s katero imajo opravka pri verouku.

7) Prim. predavanje Vpliv tehnike na versko življenje in dušno pastirstvo.

8) To oznako je v nekaterih točkah poudaril B. Hebel na študijskem tečaju nemških in švicarskih katehetov v Münchenu julija 1962.

9) Prim. Hofinger, str. 17—29.

10) J. Goldbrunner, Nach Eichstätt. Ueberlegungen zur Katechetik im Anschluss an die Internationale Studienwoche über Mission und Katechese in Eichstätt im Juli 1960. KBl 86 (1961) 2.

11) Hofinger pravi, da se je s kongresom v Eichstättu začela tretja doba katehetike, kjer bo kerygma kot sinteza snovi in metode glavna naloga za bodočnost. J. Hofinger. Stehen wir am Beginn einer dritten Phase der katechetischen Erneuerung? KBl 87 (1962) 289—296. Prim. tudi H. Krömler, Wende in der Religionspädagogik. Schweizer Schule 48 (1961—62) 249—252.

12) Te misli povzemam deloma po predavanju, ki ga je imel prof. A. Weiss na zborovanju švicarskih katehetov v Luzernu aprila 1961.

13) Nekateri od teh vidikov je poudarjal B. Hebel v svojem predavanju Situationsgerechte Seelsorge an Höheren Schulen v Münchenu julija 1962.

14) Prim. A. Šuštar, Nepoznani Bog. Omnes unum 4 (1957) 65—69.

15) A. Jungmann, Katechetik. Aufgabe und Methode der religiösen Unterweisung. Freiburg 1953. Str. 250.

16) V debati po predavanju je nekdo od navzočih gospodov poudaril važno mesto Marije v verouku. Vsi smo si na jasnem, kakšnega pomena je Marija in ljubezen do nje v verskem življenju mladega človeka. To moramo pri verouku vedno upoštevati. Na drugi strani pa moramo paziti, da bomo o Mariji teološko pravilno govorili, jo videli v celotnem božjem načrtu, ne izolirano, ampak le v najtesnejši zvezi s Kristusom in s Cerkvijo. (Načelo: de Maria numquam satis, bi bilo morda treba tu in tam dopolniti: de Maria numquam satis — theologicel)

17) Hofinger, str. 17—21.

18) Prim. J. Ratzinger, Christozentrik in der Verkündigung. KBl 86 (1961) 299—310.

19) Nekateri misli povzemam po predavanju prof. A. Weissa v Luzernu aprila 1961.

20) Hofinger, str. 105.

21) Prim. J. Goldbrunner, Katechese im Dienst am Glauben. KBl 86 (1961) 145—150; isti, Katechetische Methode im Dienste des Kerygma. Hofinger, 122—133.

22) Hofinger, str. 21—23.

23) Prim. L. Aichinger, Bibel und Katechese. Hofinger, str. 140—154; A. Šuštar, Die Verwertung der Hl. Schrift im Religionsunterricht. Schweizer Schule 48 (1961-62) 257—260.

24) Prim. W. Repges, Das persönliche Gebet zum Christus als Frucht des Bibel unterrichtes. KBl 85 (1960) 164—170.

25) To je prišlo močno do izraza v predavanju B. Fischerja Liturgische Bildung als Aufgabe des Religionslehrers an der Höheren Schule v Münchenu julija 1962. Prim. tudi posebne resolucije v Eichstättu, Hofinger, str. 358—359; K. Weber, Um eine katechetisch wirksame Gestaltung des Messfeier. Hofinger, str. 223—234.

26) Hofinger, str. 27—29.

27) A. Exeler, Sendung und Aufgabe des Katecheten im Lichte der Briefe des hl. Paulus. KBl (1960) 171—176; B. Gerner, Ueber das Selbstverständnis des Katecheten. KBl 86 (1961) 395—405, z bogato literaturo — 64 člankov in knjig!

28) Hofinger, str. 24.

29) Naj navedem — morda bo to komu prav prišlo — nekaj novejših nemških del s področja katehetike: Lentner, Katechetisches Wörterbuch, Herder Wien 1961; Fargues, Neuzeitlicher Religionsunterricht. Rüber Luzern; T. Filthaut, Das Reich Gottes in der katechetischen Unterweisung. Herder Freiburg; B. Fischer, Eucharistie und Katechese und liturgische Erneuerung. Patmos Düsseldorf; J. Goldbrunner, Katechetische Methoden heute. Ihre Entwicklung in der Gegenwart. Pfeiffer, München; Grutters, Realschule heute und katholischer Religionsunterricht. Patmos Düsseldorf; Hadriga, Die relig. Erziehung. Psychologisch-pädagogische Grundfragen für Eltern und Religionslehrer. Tyrolia Innsbruck; Hansemann, Katechese als Dienst am Glauben. Herder Freiburg; A. Jungmann, Katechetik. Tyrolia, Innsbruck; Kampmann, Erziehung und Glaube. Kösel München; Pfeil, Katechetik. Praktische Einführung in die katechetische Glaubensverkündigung. Patmos Düsseldorf; Rössler, Geist und Gehalt des katholischen Unterrichts. Bachem Köln.

Nekaj novejših katehetskih pripomočkov: Barth, Katechetisches Handbuch zum katholischen Katechismus. 4 knjige. Pfeiffer, München; Barth, Beispielbuch zum katholischen Katechismus. Schwaben Düsseldorf; Brems, Zeichnungen zum katholischen Katechismus. Ehrenwirth München; Brocke, die frohe Botschaft. Religionsbuch im Geist der Bibel und der Liturgie. 3 deli. Schöningh, Paderborn; Eismann-Wiggers, Vorlesebuch zum katholischen Katechismus. 3 knjige. Pfeiffer München; Getto, Altar in Kurzgeschichten. 3 knjige. Don Bosco München; Pemsel, Der Katechet zeichnet mit der Jugend. Pustet Regensburg; Pitsch, Durch Quitz

zum Katechismus. Pattloch, Ascheffenburg; isti, Durch Quiz zur Bibel. Istotam; Schreibmayr-Tilmann, Handbuch zum katholischen Katechismus. Doslej 4 knjige, 5. knjiga še ni izšla. Herder Freiburg.

30) V debati po predavanju je nekdo od gospodov dejal, da zahtev, ki so bile omerjene v tem predavanju, sploh ni mogoče izpolniti. Jasno je, da ne bomo mogli nikdar vsega doseči. Toda zaključek: ker ne morem vsega doseči, se ne splača nič storiti, se za nič potruditi, bi bil napačen in nevaren in bi človeka lahko pripeljal na rob zagrenjenosti in pesimizma. To pa je brez dvoma največja nevarnost za katehezo in za dušno postirstvo sploh.

POUČEVANJE VEROUKA MED SLOVENCMI

Marijan Živic, Trst

Naložena mi je bila naloga, naj prikažem, kakšno je dejansko stanje katehetskega poučevanja med Slovenci. In sicer med Slovenci v Jugoslaviji: v ljubljanski in mariborski škofiji ter v goriški in tržaški administraturi; med Slovenci v zamejstvu: na Koroškem, Tržaškem, Goriškem in Slovenski Benečiji; ter končno med Slovenci v izseljenstvu.

Upam, da bo vse, kar sem zapisal, odgovarjalo resnici; poročam pač, kar sem iz vseh vetrov zvedel.

Slovenci živimo v zelo različnih razmerah: v matični državi brez verske svobode, kot jo mi pojmuje, v zamejstvu imamo in nimamo vseh osnovnih pravic glede jezika in šol. V Jugoslaviji ni verske svobode, zato je verski pouk omejen. V Avstriji narodna manjšina nima slovenskih osnovnih in strokovnih šol: tudi tu je katehetski pouk okrnjen. V Italiji je velika razlika med Slovenci na Tržaškem in Goriškem in Beneškimi Slovenci.

Zato ne moremo govoriti o enotnem poučevanju krščanskega nauka. Še celo v Jugoslaviji, kjer so razmere po komunizmu poenotene — so učni pripomočki različni.

Vse to razumemo, čeprav si vsi v srcu želimo, da bi bili bolj enotni v programih, učnih pripomočkih, molitvenih obrazcih in pesmih.

V glavnih potezih pa se enotno podaja veroučna snov:

1. V 1. in 2. razredu osnovne šole je otrok poučen vsaj na splošno o glavnih resnicah, zapovedih, molitvah in zakramentih s pomočjo najpreprostejših in glavnih zgodb stare in nove zaveze. Tako je pripravljen na prejem sv. spovedi in obhajila.

2. V treh višjih razredih osnovne šole (3., 4. in 5.) se podaja bolj temeljita in sistematična razlaga resnic, zapovedi in zakramentov: tudi tu služi kot pomožna snov sv. pismo. V Jugoslaviji imajo v 3. in 4. razredu temeljito razlago zgodb sv. pisma stare in nove zaveze.

3. V strokovnih šolah, prvih treh letnikih gimnazije in v glavnih šolah na Koroškem se pouk povrne k temeljnim resnicam, zapovedim in zakramentom. To bi bil že 3. cikel.

4. Kdor nadaljuje šolski pouk na trgovskih šolah, učiteljsku, liceju, stopi v 4. cikel poučevanja: božje razodetje, fundamentalka, dogmatika in moralka.

Od 6. leta do 18. se učenec 4-krat poglobi v verske resnice, zapovedi in

zakramente. Če je imel dobrega kateheta in dobro voljo, je prejel dobro podlago za nadaljnje krščansko življenje.

Poglejmo sedaj med Slovence v Sloveniji: Vsaka škofija ali administratura ima svoj katehetski svet. Medškofijski katehetski svet, v katerem sta po dva člana vsakega škofijskega sveta, veže vse delovanje na veroučnem polju v Sloveniji. INTER-VJE-CE (Interdiocezanski vleroučni center) pa veže in združuje vse katehetsko delovanje v Jugoslaviji; imajo tudi svojo revijo „Dokumentacija“ v srbohrvaščini. Namenjena je vsem škof. katehetskim svetom ali odborom, v resnici pa je po duhu hrvatska in rešuje večinoma probleme Hrvatov. Slovenci so bolj opazovavci.

Verouk je popolnoma ločen od šole. Duhovniki ga smejo učiti samo v cerkvah in sedaj tudi v zgradbah, ki so v sklopu s cerkvijo. Režim je izdal nov zakon, po katerem se smejo za verouk uporabljati druge stavbe, treba pa jih je 15 dni prej prijaviti. Pouk veliko trpi, ker župnije nimajo primernih prostorov, klopi, table in drugih pomožnih sredstev; pozimi prostori niso zakurjeni.

Pri sestavi programov in knjig so kateheti sledili in sledijo modernim metodam poučevanja, ozirajoč se na italijansko, francosko in zlasti nemško prakso.

Goriška administratura je že pred leti izdala samostojen učni načrt za vso katehetizacijo. Skoraj istočasno sta izdali svoj program tudi ljubljanska in mariborska škofija. Oba programa se v glavnem ujemata; edina sporna točka je bila: v katerem letniku naj se poučujejo zgodbe stare in nove zaveze. Toda sedaj so se tudi v tem zedinili. Program je sledeč:

1. letnik: priprava na prvo sv. obhajilo; resnice, izvirajoče iz glavnih svetopisemskih zgodb: stvarjenje, greh, odrešenje;
2. letnik: obširnejša obdelava istega programa;
3. letnik: zgodbe sv. pisma stare zaveze v vpletenimi aplikacijami na verske resnice, zapovedi, molitve in z vprašanji iz katekizma;
4. letnik: zgodbe sv. pisma nove zaveze z vprašanji o milosti in zakramentih;
5. letnik: krščanske resnice;
6. letnik: zapovedi z uvodom o največji zapovedi, dolžnosti religije, božje, naravne in druge kreposti.

Katekizem naj ne bo samo zbirka vprašanj in odgovorov, ampak naj bo razdeljen na učne enote. Vsaka učna enota vsebuje: a) razlago ene resnice, zapovedi itd. b) na podlagi razlage so že dana vprašanja, na katera odgovarjajo otroci doma pismeno za domačo nalogo; c) nekaj vprašanj in odgovorov na pamet; č) aplikacija za življenje: liturgična, apostolska; d) domača naloga: nariši in nauči se.

Programi in učbeniki bi bili lahko bolj enotni, ko bi Ljubljana — tako tožijo na Goriškem in Tržaškem — ne hodila svoja pota s svojo miselnostjo in tradicijo. Ljubljana obljublja in potem naredi po svoje in sicer šele po dolgem času. Zato so bili Goričani onstran meje prisiljeni razmnožiti na ciklostili svoje učbenike. Niso na višku — priznavajo Goričani — a dosegli smo, da imajo vsi otroci katekizem v rokah. Tega Ljubljana ni dosegla.

KAKO JE Z UČBENIKI

Na Goriškem: knjige nosijo vse enak naslov. Krščanski nauk.

Za 1. skupino: lahka, a izčrpna vprašanja z odgovori (vsaka učna ura ima svojo sliko);

za 2. skupino: obširnejša obdelava programa prve skupine na učnih enotah;
za 3. skupino: je bil izdan skupni tekst, veljaven za vse 4 škofije in sicer zgodbe stare zaveze; razmnožili so ga na Goriškem;
za 4. skupino: se pripravlja skupno za vse škofije na podlagi zgodb Nove zaveze; učbenik je že v tisku;

za 5. letnik: krščanske resnice;

za 6. letnik: dve knjigi: Cerkev in Zakramenti;

za 7. letnik: pravila krščanskega življenja (zapovedi: božje in cerkvene);

za 8. letnik: je v pripravi Zgodovina Cerkve.

Vsaka učna ura ima, kot smo omenili, svojo sliko. Slike so seveda „domače“ izdelave.

Ljubljana:

Za 1. skupino ne uporabljajo nobenega teksta.

za 2. skupino je natisnjena knjiga Krščanski nauk (2); z njo niso vsi zadovoljni, ker je bila skupno pripravljena, koregirana, potem pa jo je Ljubljana po svoje prikrojila;

za 3. letnik rabijo skupno knjigo — Zgodbe stare zaveze;

za 4. letnik se pripravlja knjiga o novi zavezi;

za 5., 6. in 7. letnik rabijo Pogačnikov Veliki katekizem v treh delih: I. del razmnožen l. 1959, — o Bogu in našem odrešenju; II. del razmnožen leta 1960, — o Cerkvi in zakramentih; III. del razmnožen l. 1961, — o zapovedih.

Teh priročnikov je bilo razmnoženih 300 izvodov, namenjenih samo duhovnikom, tako da niti vsi duhovniki nimajo svojega izvoda. V glavnem je predelava nemškega uradnega katekizma. Je pa boljši — tako izjavlja goriški duhovnik — kot Katekizem, ki ga je prevedel Smerkolj, župnik v Zagorju.

Slabo je to, da otroci nimajo učbenikov. Medtem ko imajo v goriško-koprski administraturi skraj vsi učenci učbenike; na splošno pride do 85% knjig na otroke, ponekod celo 100% (Krkvče, Koper, Izola, Sičovelje).

Mariborska: za 1. in 2. razred rabi Mali katekizem, ki ga je izdal in založil leta 1958 nadbiskupski Ordinariat v Beogradu;

za 3. razred rabi skupno knjigo — Zgodbe stare zaveze;

za 4., 5. in 6. razred je izdal Maribor svoj katekizem v treh delih: Resnice, Cerkev — naše posvečenje, Zapovedi, in *εὐαγγέλιον καὶ κήρυγμα* po *οὐσιαστικῇ ἀλήθειᾳ* katekizma.

Tržaško-koprška administratura uporablja goriške knjige in deloma ljubljanski Mali krščanski nauk.

V Ljubljani so uvedli nekaj novih izrazov: Pri naštevanju sv. zakramentov ne rabijo več izraza „sv. pokora“, temveč sv. spoved. Hvaljen Jezus! Amen. 5. cerkvena zapoved: Sklepaj zakon po cerkvenih določbah. „Dejanska“ milost se imenuje sedaj „pomagajoča“ milost. Glavne grehe imenujejo glavna „grešna nag-njenja“. 4 poslednje reči: smrt, sodba, nebesa ali pekel.

Niso si še edini v tem, kako imenovati posamezne dele sv. maše; nekateri ločijo: pripravo, pripravo darov, Kristusovo daritev, daritveni obed; drugi: pripravo, darovanje, spremenitev, obhajilo; zadnja verzija: samo dva dela: sveta beseda in sv. daritev (Nemci: služba božje besede in služba božje daritve). Ni še nič določenega.

Pri poučevanju uporabljajo skioptične slike, ki jih kažejo celo v cerkvah, kjer nimajo primernih prostorov. Domačih filmčkov je zelo malo in niso prv-

vrstni glede barv. Zato uporabljajo kar največ italijanske. Seveda imajo težave z oblastmi, ki vse pregledujejo. Slovenski salezijanci so začeli izdelovati filmčke; barvani so bolj revni. Zelo lep filmček so povzeli iz zgodbe „Luč z gora“. Aparate za skioptične slike je začela izdelovati tovarna Iskra v Kranju, a niso najboljše. Mnogi rabijo italijanske aparate.

Tako v Jugoslaviji; pogledjmo sedaj v zamejstvo.

Na Koroškem

Slovenskih šol (s slovenskim učenim jezikom) ni, razen slovenske gimnazije v Celovcu, ki bo letos presegla lepo število 300 učencev. Ima vse razrede. Otrok, ki ni nadarjen, ima na razpolago 8 razredov osnovne šole. Kdor je kaj nadarjen, vstopi po končanem 4. letniku v slovensko gimnazijo. Ina šolah imaš: a) pristne Nemce, b) pomembnejše otroke, ki nič več ne razumejo slovenskega jezika, in c) slovenske otroke, ki so jih starši priglasili za slovenski pouk ali pa ne.

Katehet ima tako v razredu dokaj pisano družbo. Kako se ravna? Civilni zakon veleva, da se otrokom, ki so jih starši priglasili za slovenski pouk, nudi v nižjih razredih osnovne šole pouk v materinem jeziku; v višjih razredih pa stopa vedno bolj v ospredje pouk v nemščini in se slovenščina poučuje kot predmet 3 ali 4 ure tedensko, seveda samo za tiste, ki so se priglasili. Drugi učenci pa ta čas poslušajo, delajo kaj drugega ali gredo domov. Priglašeni slovenski otroci imajo tako več pouka kot drugi in se zato čutijo obremenjene. So učitelji, ki le malo poznajo slovenski jezik. Zgodi se, da se otroci odjavijo od pouka slovenskega jezika, ker znajo več kot učitelj. Oblasti nič ne ukrenejo, če učitelj ne pozna dobro slovenskega jezika, ker jim seveda pride prav, da se kraji hitreje pomembijo. Katehet torej poučuje — mora poučevati — krščanski nauk dvojezično: priglašene v slovenščini, nepriglašene (slovenske otroke) v nemščini (in to je je insinuirala baje škofija). Do tu civilna oblast. Kaj pa cerkvena?

Cerkvena oblast je izdala odlok, kljub protestom slovenskih kanonikov, poučevati verouk nepriglašene (slovenske) otroke samo v nemščini, priglašene pa v obeh jezikih, češ da se potem lažje znajdejo, ko pridejo v nemško govoreče kraje. Seveda to velja samo za Slovence, ne pa za Nemce, ki pridejo v slovenske vasi. Tako se mora potem zanje vpeljati nemška služba božja. Za Slovence je pa ni treba. Ti naj se čimprej odpovedo svojemu jeziku in naj se zlijejo v nemško morje.

So župnije, kjer dušni pastir ne zna ali noče znati slovensko. V teh krajih imajo tudi priglašeni učenci pouk samo v nemščini. V Borovlje hodijo na primer na glavno šolo slovenski otroci, priglašeni, a nimajo ničesar v slovenskem jeziku; župnik ne govori slovenskega jezika.

Veliko je torej odvisno od slovenskega duhovnika: če je zaveden, bo v šoli veliko dobrega storil. Slovenski razlagi bodo sledili ne le priglašeni, ampak tudi nepriglašeni otroci. Hočeš nočeš se tudi oni učijo materinega jezika.

Škofija kontrolira verski pouk po dekanih in škof sam ob pastirskem obisku, seveda v nemščini.

Program: učni načrt je v veliki meri stari avstrijski, oziroma tak, kot je bil pred svetovno vojno v Sloveniji.

V prvih treh letih osnovne šole se obdelava po knjigi Krščanski nauk deloma stara zaveza (stvarjenje, prvi starši, izvirni greh, zapovedi) deloma nova zaveza, priprava na spoved in obhajilo. Iz leta v leto se snov pogloblja.

V ostalih razredih osnovne šole se obširno obdelavajo resnice, zapovedi, zakramenti po Katoliškem katekizmu.

V glavni šoli sta prvi dve leti Katoliški katekizem, tretje leto sv. pismo stare zaveze in nove zaveze, četrto leto pa precej cerkvene zgodovine in življenje po veri.

Na gimnaziji: v prvih dveh letnikih Katoliški katekizem, v tretjem stara zaveza po knjigi: Pripravite pot Gospodu; v 4. letniku nova zaveza po knjigi: Blagovest odrešenja; v 5. letniku Fundamentalska; v 6. Dogmatika; v 7. Moralka; v 8. Krščanski svetovni nazor: utrditev krščanskega mišljenja in življenja.

Knjige: za osnovno šolo: Krščanski nauk (12. izdaja iz 1. 1948). Je zelo podobna goriški — za prvence. Je pa malo bolj obširna in prikupna.

Katoliški katekizem, 2. izdaja iz 1. 1948 jo pošla; nova se ne bo založila, ker sedaj pripravljajo nov katekizem, tako imenovani Leherstück-katechismus. Zanimivo je, da avstrijski škofje niso sprejeli nemškega uradnega. Zato so slovenski otroci zadnja leta uporabljali verski listič Božji otrok, ki je sproti objavljal katehetsko snov iz omenjenega Katoliškega katekizma. Katekizem je podoben goriškim Krščanskim resnicam. Je bolj prikupen, ker ima tudi lepe slike, več razlage in lepši tisk.

Pripravite pot Gospodu, Blagovest odrešenja, Fundamentalska. Te tri knjige je priredil dr. Janez Polanc za 3., 4. in 5. razred gimnazije.

Dogmatika in Moralka v priredbi msgr. Gregorca za 6. in 7. razred.

K prvemu obhajilu gredo v 7. ali 8. letu. K birmi pa komaj v 12. letu. Ni posebnega pouka kot priprava za prvo sv. obhajilo in spoved, razen nekaj ur kot neposredna priprava na prejem sv. zakramentov. Za birmo malo več — izven šolskega pouka: po potrebi in možnosti.

Nedeljskega nauka za otroke ni. Škofija ga ne zahteva. Pač pa so ukazane tako imenovane dušnopastirske ure za vse otroke. Na teh urah bi morali otroci bolje spoznati in vzljubiti dušnega pastirja, farno okolje. Bolj kot pouk naj bi prevladovala zabava, petje. Težko je kje izvedeno, ker so duhovniki že preobloženi s katehetskim delom po šolah. Otroci stanujejo daleč od šol in župnišč, imajo nerodne urnike, zato jih je skoraj nemogoče zbirati še izven šolskega pouka.

Mohorjeva družba v Celovcu bo letos izdala **Velike zgodbe** sv. pisma, ki so mišljene v glavnem za pouk na glavnih šolah. Ob koncu bo pridana tudi **kratka cerkvena zgodovina**.

Goriška in Tržaška:

Po 5 razredih osnovne šole imajo slovenski otroci odprto pot v naslednje šole:

a) gimnazijo (3 razrede) ali nižjo srednjo šolo;

b) strokovne tečaje: industrijske in trgovske.

Po končanih treh razredih gimnazije lahko nadaljujejo: na učiteljsku (4 letniki), na Višjem trgovsko-tehničnem zavodu (5 letnikov), na Višji realni, a klasičnimi vzporednicami. (5 letnikov).

Vse te šole imajo kot učni jezik slovenščino. V vseh šolah se temeljito uče italijanščine.

V deželi, ki je bila pred prvo svetovno vojno pod Avstrijo, je verouk neobvezen predmet. V pretežni večini ga poučujejo duhovniki. Na slovenskih šolah samo duhovniki. Jezikovnih težav ni. Kdor noče verouka, se morajo zanj odločiti starši pri ravnatelju.

Verouka je tedensko dve uri na osnovnih šolah, eno uro na vseh drugih z izjemo 2. in 3. letnika učiteljskega, kjer sta dve uri.

osnovne šole rabijo priročnik: Krščanski nauk, 6. ponatis, 1958, na podlagi glavnih zgodb stare in nove zaveze; glavne resnice, zapovedi, molitve in zakramenti. Priprava na prvo spoved, obhajilo in birmo, ki jo pri nas sprejmejo v istem letu kot obhajilo.

Programi in knjige so precej enotni v obeh škofijah: v 1. in 2. letniku

V 3., 4. in 5. razredu rabijo ali **Krščanske resnice**, izdala Katoliška knjigarna v Gorici l. 1957, 5. ponatis, ali **Krščanski nauk**, izdala Zavezniška vojaška uprava Svobodnega tržaškega ozemlja leta 1948 (samo na Tržaškem), ali pa **Zgodbe sv. pisma** v priredbi Virgila Ščeka, izdala Kat. knjigarna l. 1956 v 3. izdaji; rabi se le v nekaterih šolah v tretjem razredu.

Program: Resnice, zapovedi, zakramenti.

Do tu smo enotni v programu in knjigah. Naprej pa se ločimo in sicer:

Tržaška: Na strokovnih tečajih rabijo **Krščanski nauk**, ki pa je namenjen višjim razredom osnovne šole in ga nekatere osnovne šole rabijo že od 3. letnika naprej. **Program:** poglobitv resnic, zapovedi in zakramentov.

Na gimnaziji: 1. in 2. leto obdelajo katekizem (izdala Zavez. voj. uprava l. 1951). 3. leto Zgodbe stare zaveze po knjigi Zgodovina božjega razodetja in še enkrat obdelajo glavne resnice in zapovedi po brošuri, ki jo je priredil dr. Jože Prešeren: Poglavitne krščanske resnice in zapovedi (l. 1958).

Na višjih srednjih šolah: Trgovska, Učiteljske in Licej rabijo knjigi **Zgodovina božjega razodetja**: Nova zaveza v 1. letniku ter **Katoliški verouk**, izdala Zavezn. vojaška uprava l. 1949, v ostalih letnikih. Skoraj enako je porazdeljena na 3 ali 4 razrede: fundamentalka, dogmatika, moralka.

Knjige, ki jih je izdala Zavezniška vojaška uprava, so sestavljene po slovenskih verskih učbenikih za višje razrede srednjih šol.

Na Tržaškem rabimo nekatere veroučne knjige (iste) več let zaporedoma, da se jih dijaki naveščajo; tako Kršč. nauk ponekod 6 let, enako ponekod Kršč. resnice, Katoliški verouk 3 ali celo 4 leta. Iz tega mučnega položaja nas je rešil Generalni Komisariat, ki je pred dvema letoma razpisal natečaj za šolske knjige (takozv. „Sussidiario“) z vsemi predmeti; (za 3., 4. in 5. razred osnovnih šol). Pri tem natečaju smo sodelovali tudi tržaški kateheti. Po dvakratnem razpisu je sedaj predložena knjiga odobrena in čaka še na tiskarsko delo. Tako bodo tržaški troci imeli — upamo, da v kratkem — male veroučne učbenike (30 strani, določenih od Komisariata za vsak predmet); vsak letnik svojega, z lepimi slikami, s celotnimi učnimi enotami.

V tržaški škofiji je zapovedan poseben pouk kot priprava na spoved, prvo obhajilo in birmo, in sicer 40 ur izven šolskega pouka. Poleg tega se zelo urgira nedeljski krščanski nauk, ki naj ga uče poleg dušnih pastirjev tudi laične osebe. Namen tega nauka naj bi bila poglobitev šolskega nauka, vpeljevanje v farno občestvo in pripomoček praktičnega krščanskega življenja.

Goriška: Na strokovnih in nižjih srednjih šolah uporabljajo tri knjige z naslovom: **Moje življenje**. Avtor Marijan Komijanc. V 1. razredu: Resnice življenja, v 2. Viri življenja (zakramenti), v 3. Zakoni življenja. Knjige še nimajo „Imprimatur“ in avtor sam se opravičuje, da so bile te tri knjige sestavljene in razmnožene v naglici.

Na učiteljsku, v višji gimnaziji in na liceju rabijo knjige v priredbi msgr.

Srečka Gregorca in sicer v 1. letniku: **Evangelij**, v 2. **Fundamentalko**, v 3. **Dogmatiko**, v 4. **Moralko**.

Opomba: Kdor tiska veroučne knjige, mora vedeti, da ni več zadosti škofijski imprimatur, temveč je potrebno še posebno dovoljenje iz Rima.

Red v verouku nima posledic, tudi ni pravi red. Reduje se: odlično, dobro, zadostno, pomanjkljivo. Redovanje je dvojno: eno za zanimanje, drugo za znanje.

Pouk v šolah nadzorujeta na Goriškem v izvenmestnih dekanatih 2 dekana, v mestu pa poseben nadzornik. Na Tržaškem msgr. Škerl.

Še bežen pogled v **Slovensko Benečijo**:

V Benečiji žive Slovenci, ki so pod Italijo že nad 90 let. Slovenskih šol nimajo. Ves pouk je v italijanščini. Doma še govorijo slovensko in v cerkvi, če imajo slovenske duhovnike.

Kot v vseh ostalih italijanskih šolah, imajo tudi v Benečiji le 20 ur verouka. Podaja ga duhovnik, seveda le v italijanščini. Pouk kršč. nauka nadaljuje učitelj v rednem pouku. Zato morajo vsak dan — kakor mi je poročal beneški duhovnik — imeti verouk v cerkvah ali župn'skih. Slovenski duhovniki učijo v materinem jeziku, učni pripomočki pa so italijanski, več duhovnikov uporablja gorški Krščanski nauk za prvence.

Otroke iz strokovnih šol zbirajo ob nedeljah. Programi so isti kot na Tržaškem. Nadzorstvo vršijo dekani ali drugi pooblašчени duhovniki. Škof ob vizitaciji izpraša otroke, seveda v italijanščini.

V Kanalski dolini poučujeta samo še dva duhovnika krščanski nauk v materinem jeziku, in sicer v Žabnicah in v Ukvah. Priročniki so italijanski. Vadijo se v slovenskem jeziku samo z molitveniki in s tem, kar jim župnik narekuje v zvezek.

Med izseljenci: V Buenos Airesu rabijo oba goriška katekizma. V Torontu so izdali poseben katekizem za slovenske otroke. Imajo pouk v materinščini ob sobotah in nedeljah.

Kaj več o izseljencih nisem mogel zvedeti.

Povsod imajo otroci poleg knjig tudi zvezek, kamor beležijo opombe, rišejo in pišejo naloge. Služi tudi kot vez med šolo in družino. Starši pri tem sodelujejo in imajo še oni duhovno korist, ko otrokom pomagajo pri risbah in nalogah.

ZAKLJUČEK

Težko je kaj enotnega predlagati, ker so razmere silno različne. Velika je razlika med življenjem v domovini in v zamejstvu, med življenjem na Koroškem in Goriškem ter Tržaškem, zopet med izseljenci in beneškimi Slovenci.

V domovini so nekaj dosegli, čeprav po dolgih letih razpravljanja. Spoznamo se glede priročnikov za II. III. in IV. skupino. Priročniki so bili skupno pripravljeni. V II. skupini utrjujejo znanje in življenje po veri otrokom, ki so opravili prvo sveto obhajilo na podlagi zgodb iz stare in nove zaveze. V III. skupini obravnavajo zgodbe stare zaveze in v IV. skupini zgodbe nove zaveze. Priročniki za II. in III. skupino so že pripravljeni in župnije so jih nakupile; za IV. skupino pa se pripravlja.

Višje skupine imajo skupni program, nimajo pa enotnih priročnikov.

Program višje skupine obsega katekizem in sicer v V. letniku: **Bog in naše**

odrešenje; v VI. letniku: Cerkev in naše posvečenje (zakramenti); v VII. letniku: življenje po božjih zapovedih. Za VIII. letnik je določena cerkvena zgodovina v zgledih in pregledih.

Priročniki za višje skupine so pa različni v vseh škofijah: Mariborska ima tri priročnike (po mojem mnenju bolj revni po tisku, majhni vsebini in mladostnem razpoloženju). Ljubljanska ima tudi tri. Pripravil jih je dr. Pogačnik (brez slik, preveč suhoparni, malo mladinski, bolj primerni za odrasle). Ljubljanska škofija ga je letos priporočila dušnim pastirjem za pridige. Slišal sem, da so ga priporočili tudi z motivacijo, da so ga vsi pregledali in da se z njim strinjajo. Goriški gospodje z onstran meje so k temu tudi protestirali, ker ne odgovarja resnici.

Goriška administratura je prva izdelala priročnike za višje skupine. Imajo čedne slike, so živahni. Pri njih je očitno, da so jih pripravljali ljudje, ki imajo veliko stika z mladino in so sami mladi.

V zamejstvu imamo tudi pravo pisanost priročnikov za višje skupine; to je za srednje šole (11, 12, 13-letne učence). Ne ponavljam imen in avtorjev. Glede programov vlada v domovini in zamejstvu enotnost; naj bi zavladovala tudi glede priročnikov, zlasti sedaj, ko bo v Italiji uvedena enotna srednja šola. Hvalevredno bi bilo, da bi katehetski odbori v domovini in zamejstvu pregledali dosedanje priročnike in na podlagi teh pripravili skupne priročnike za vse slovenske učence. Kar je bilo storjeno za nižjo skupino, naj se stori tudi za višjo.

Zato je potrebno, da katehetski odbori v domovini povabijo zastopnike katehetov iz zamejstva na skupne razgovore in posvete glede novih učbenikov.

Iz tega sledi jasno, da bi morali enotno uporabljati v zamejstvu katekizme, ki so jih temeljito in preudarno pripravili v domovini. V poštev pridejo novi katekizmi za II. in III. letnik. Naši — za prvence, zgodbe in krščanske resnice — ne odgovarjajo — po mojem mnenju — potrebam in pedagoškemu napredku.

Krščanske resnice iz Gorice niso primerne za otroke 3., 4., in 5. razreda, ker imajo samo vprašanja in odgovore.

Če sprejmemo program katehetov iz domovine, bi v 4. letniku nudili otrokom temeljito poznanje nove zaveze, torej Sina božjega. V 5. razredu bi obravnavali resnice, v 1. letniku srednje šole zapovedi, v 2. Cerkev in zakramente, v 3. pa cerkveno zgodovino. Odpadla bi tako tudi knjiga Krščanski nauk, izdan od Zav. vojaške uprave, ki jo šolske oblasti tako ne bodo več tiskale.

V tržaški provinci bo v kratkem vpeljan „Sussidario“ — knjiga z vsemi predmeti — za 3., 4. in 5. razred osnovne šole, ki bo imel tudi 30 strani verouka. Tu bi prav nič ne motilo, če bi vpeljali priročnike iz Slovenije; saj v italijanskih šolah imajo poleg „sussidiaria“ tudi katekizem, ki ga določi škofija.

Ob koncu predlagam:

1. Ustanovitev skupnega katehetskega odbora za tržaško-goriško škofijo, ki bi te probleme resno vzel v pretres in našel rešitev;
2. seznam pesmi, ki naj se jih otroci učijo pri nauku, da so po končani šoli sposobni pridno sodelovati pri službi božji; nekaj je že pripravljenega v trž. škofiji: program in tudi tekst;
3. uporabo odličnega podrobnega učnega načrta, ki ga je izdelala ljubljanska škofija v posebni knjigi;
4. uvajanje učencev k liturgičnem sodelovanju (drža, molitve, petje priprava prvih molivcev).

RAZGOVORI IN SKLEPI

Na pastoralnem tečaju slovenskih duhovnikov v Trstu je bil po predavanjih na programu tudi razgovor. K besedi se je prijavilo nekaj nad deset duhovnikov. Čeprav je bil čas ozko odmerjen, bi bilo želeli, da bi v debato poseglo več udeležencev. Nekateri pa naj bi bili manj gostobesedni in bolj stvarni.

P. Tomažič (Dunaj) je govoril o visokošolskem domu na Dunaju, ki je velikega pomena ne le za koroške, temveč tudi za primorske visokošolce, kot kulturno središče pa za vse Slovence na Dunaju. V sedanjem domu stanuje dvanajst dijakov. V načrtu je zgraditev novega velikega doma.

G. Janežič (Trst) je poudarjal važnost sodelovanja z laiki, organiziranega dela med mladino ter tesnejše povezave med Koroško, Gorico in Trstom. Predložil je ustanovitev Slovenskega tiskovnega inštituta v Trstu, ki naj postane center vsega zamejskega tiska. Založbe med Slovenci izven domovine naj bi med seboj bolj sodelovale. Izdelati bi bilo treba načrt za izdajo najnujnejših knjig in dogovorno organizirati razprodajo.

G. Germek (Trst) je povabil duhovnike, naj se zavzamejo za razširitev skavtizma, ki predstavlja eno najbolj uspešnih mladinskih organizacij.

G. Jakomin (Trst) se je potegoval za ustanovitev tiskovnega centra, ki naj bi prirejal tiskovne razstave.

Dr. Humar (Gorica) je pripomnil, naj pri tiskovni in vsakršni akciji mislimo na izseljence, posebno mladino.

G. Orehar (Buenos Aires) je govoril o vsebini našega tiska, ki ne sme biti pretežka, vendar mora ohraniti dostojno višino. Pisanje je treba prilagoditi ljudski izobrazbi. Zelo važna je koordinacija pri tiskovnem in vsem našem delu.

Dr. Škerl (Trst) je povabil katehete iz Goriške in Tržaške, naj bi se večkrat sestali in razpravljali o skupnih problemih. Do večje enotnosti naj bi prišlo predvsem pri delu za liturgično sodelovanje vernikov s sveto mašo. Naše ljudstvo potrebuje tudi več zdravega asketičnega beriva.

Med razgovorom, h kateremu so se oglasili še nekateri drugi duhovniki, je bilo prebrano tudi pismo **dr. Žaklja** (Buenos Aires) o vprašanju Baragove beatifikacije. Izšel naj bi poljuden življenjepis tega našega svetniškega misijonarja, morda v obliki šmarnic.

Nekaj gospodov se je dotaknilo duhovniške revije *Omnes Unum* in stavilo predloge za večje sodelovanje in izboljšanje.

Ob zaključku so udeleženci pastoralnega tečaja potrdili naslednje sklepe:

1. Da bo naše ljudstvo spoznalo socialni nauk Cerkve, bomo po naših organizacijah propagirali študij socialne okrožnice *Mati in Učiteljica*.

2. V Trstu je treba ustanoviti Slovenski tiskovni inštitut, ki naj zbira ves zamejski tisk in koordinira tiskovno akcijo med Slovenci izven domovine. Naši ljudje morajo dobiti v roke predvsem nekaj dobrih asketičnih knjig..

3. Skrbeti hočemo za večje sodelovanje in enotnost pri poučevanju verouka med Slovenci.

4. Skupno se bomo zavzemali za enotno aktivno sodelovanje vernikov pri sveti maši.

5. Prihodnji pastoralni tečaj slovenskih duhovnikov bo leta 1963 na Goriškem.

Po predloženih zapisnikih sestavil Stanko Janežič

RIM

Slovenci v Rimu se že precej mesecev mesečno zbirajo v dvorani na trgu Piazza Argentina k sv. maši, litanijam in blagoslovu. Potem pa imajo kako predavanje, se malo med seboj pomenijo in lahko kupijo tudi kako novo slovensko knjigo.

27. maja 1962 so šli na majniški izlet v opatijo Casamari pri Frosinone, si ogledali slapove v Isola dei Liri ter se skozi Velletri po cesti Via dei Laghi nad Albanskim jezerom vrnili v Rim. Spremljal jih je p. Anton Prešeren, gen. asistent Jez. družbe, ki jim je v Casamari tudi maševal in pridigal.

17. junija 1962 pa je slovenski odsek Apostolstva sv. Cirila in Metoda imel v cerkvi sv. Antona poseben verski obred za uspeh II. vat. ves. c. zboru, v dvorani Ruskega zavoda poleg cerkve pa posebno prireditev s petjem, deklamacijami, govorom rektorja ruskega zavoda, govorom p. Korena S.J. o bodočem koncilu in delu za zedinjenje. P. Koren je pokazal v skioptičnem predavanju nekaj najnovejših slik iz Moskve, Kijeva in Leningrada. Dr. Stanko Janežič pa je pojasnjeval, kako uspeva Apostolstvo sv. Cirila in Metoda med Slovenci v zamejstvu in zdomstvu ter pokazal nekaj skioptičnih slik iz Trsta, Ukevi in Višarij. Prodajali so tudi nov Zbornik Kraljestvo božje (KG, 5. jul. 1962. Str. 2).

Osservatore Romano je 21. jul. ter 23. jul. 1962 priobčil dva izvrstno napisana članka o usodi otrok, ki umrjejo brez sv. krsta. Ker zadnja leta o tem mnogo razpravljajo po teoloških revijah, se splača ta dva zares pregledna članka prebrati.

Na praznik Marijinega obiskanja 1962 je sv. oče. Janez XXIII. vsem redovnicam in članicam svetnih institu-

tov poslal poseben apostolski opomin „Il tempio massimo“, v katerem obnavlja molitveno življenje, zgled krščanskega življenja in apostolsko delo vseh teh Bogu posvečenih oseb; z vsem tem naj skušajo izprositi mnogo milosti II. vat. ves. c. zboru. Duhovniki in redovniki, ki so predstojniki, duh. voditelji in spovedniki redovnic bodo našli v tem opominu mnogo spodbud in misli za tovrstno delo. (OR, 8. jul. 1962, str. 1/2; AAS, L. 54. št. 9 — 6. avg. 1962 — Str. 508/17).

1. avg. je sv. oče v splošni avdienci posebej nagovoril mednarodno romanje mašnih strežnikov (ministranti dell'altare). V nagovoru najdemo veliko misli za tako potrebno dobro vzgojo mašnih strežnikov (OR, 3. avg. 1962. Str. 1). O tem primerjaj res lep članek v OR dne 5. avg. 1962: Sul Monte santo del Signore.

Od 4. do 6. avgusta 1962 so begunci in izseljenci prišli v Rim obhajati desetletnico apost. konstitucije „Exul familia“. Slovenske begunske in izseljenske romarje so pripeljali tudi slovenski izseljenski misijonarji oziroma duhovniki: Ignacij Kunstelj iz Anglije, Ignacij Čretnik, Stanko Kavalir in Ciril Lavrič iz Francije, Vinko Žakelj in Franc Kodel iz Belgije in Nizozemske, Ciril Turk in dr. Franc Felc iz Nemčije, Anton Miklavčič in Janez Hafner iz Avstrije. Iz Belgije je prišel tudi g. Anton Ilc, dušni pastir med Rusi. Argentino sta zastopala Anton Orehar in Stanko Škrbe. Dr. Vrbinč je vodil koroško pevsko skupino Gallus. Malo kasneje so se pridružili: salezijanec Alojzij Luskar in Silvo Mihelič iz Koroške, dr. Andrej Farkaš s skupinico iz Združenih Držav, salezijanec Ceglar iz Kanade ter salezijanec Urbanek iz Španije. Vso slovensko skupino je nekako vodil dr. Pavel Robič, slovenski zastopnik pri vrh.

izs. svetu pri konz. kongregaciji. 4. avg. so romarji imeli sv. mašo v baziliki Marije Snežne, katero je opravil kard. Karel Confalonieri, tajnik konz. kongr., kamor spada po „Exul Familia“ glavna dušnopastirska skrb za izseljenke; med mašo je tudi pridigal o izseljenem vprašanju. 5. avg. ob pol 8 je kard. Pavel Marella maševal za romarje v baziliki sv. Petra v Rimu. Po sv. maši pa so prinesli v baziliko sv. očeta Janeza XXIII., ki je imel poseben nagovor. G. Štefan Tonkli je ta nagovor prevedel v slovenski jezik; dobiš ga v Duh. življenju za dec. 1962 (str. 642-5.). Po nagovoru so posamezne narodne skupine izročile sv. očetu simbolične darove. Tri slovenska dekleta v narodni noši so mu izročila: kelih, dve steklenici mašnega vina, slovenski cečkar, nageljne, rožmarin in roženkravt. 5. avg. ob 5 pop. so se slovenski romarji ter nekaj rimskih Slovencev, duhovnikov, redovnikov in redovnic, zlasti več šolskih sester, zbrali v argentinski cerkvi na trgu Buenos Aires. P. Anton Prešeren, gen. asistent Jez. družbe, je vodil pete litanije M. b. z blagoslovom. Po pobožnosti v cerkvi so se zbrali v dvorani poleg cerkve. Dr. P. Robič je vse lepo pozdravil. G. I. Kunstelj je govoril o pomenu ap. konst. „Exul Familia“, koroški pevski zbor Gallus je zapel nekaj pesmi. Med navzoče so razdelili spominske podobice Marije Pomagaj z besedilom molitve Pija XII. k Materi božji za izseljenke, slovensko besedilo za 10. postajo križevega pota, ki so ga isti večer ob 9 vse romarske skupine opravile skupaj v Koloseju za molčečo Cerkev, ter govor kard. J. Ferrerija, ki ga je drugi dan med sv. mašo imel za vse skupine v baziliki sv. Pavla o molčeči Cerkvi za železno zaveso in begunstvu. Ta govor je res zelo temeljit; v celoti je v it. jeziku objavljen v Oss. Rom. dne 9. avg., str. 2. Sklepnata prireditve za vse skupine je bila 6. avg. popoldne v športni palači pri Milvijskem mostu. Na tej slovesnosti je spet kor. pevski zbor Gallus zapel dve pesmi. Ob desetletnici

„Exul Familia“ so izs. misijonarji na žalost ugotovili, kar drugi prav tako okušamo, da so odgovorne osebe dušnopastirska navodila „Exul Familia“ po kat. svetu veliko premalo izvedle. Glede nekaterih stvari so bili v Rimu nekoliko razočarani. Slovenska skupina je še posebej čutila, da so se nekateri držali malo preveč ob strani. (Bolj podrobno poročilo udeleženca g. Ant. Oreharja najdeš v DŽ, okt.-nov. 1962. Str. 620/3 ter Sv. Slov. 22. avg. 1962. Str. 2. Pr. tudi KG, 16 avg. 1962. Str. 2. OR, 5. avg. 1962. Str. 4; 6/7. avg. 1962. Str. 1 (papežev nagovor) in 4; 8. avg. 1962. Str. 4.)

Na praznik Mar. vnebovzvetja 1962 je sv. oče Janez XXIII. v župn. cerkvi v Castel Gandolfo imel poseben nagovor, v katerem poudarja pomembnost župnijskega življenja, hkrati pa se obrača na vse katoliške župnije po svetu, naj z molitvijo in pokoro sodelujejo pri II. vat. ves. c. zboru (OR. 17/8. avg. 1962. Str. 1/2).

26. avg. 1962 je sv. oče Janez XXIII. sprejel zastopnike škofije Albano ter imel pomemben nagovor o verskem življenju v posameznih škofijah, ki naj bi ga II. vat. c. zbor še poglobil in povečal (OR, 29. avg. 1962. Str. 1 in 2).

19. avg. 1962 je sv. penitenciarija objavila posebne odpustke, ki jih je sv. oče Janez XXIII. podelil za molitev skavtov k Materi božji, katero je papež sam sestavil: 1. odp. 500 dni vselej, kadar jo skavt pobožno moli; 2. pop. odp. p. n. p., če skavt to molitev vsak dan ves mesec opravi. (OR. 30. avg. 1962. Str. 1.). Prav bi bilo, da bi jo tudi za slovenske katol. skavte prevadli v slovenščino.

1. sept. 1962 je sv. oče Janez XXIII. govoril udeležencem generalnega kapitlja trapistovskega reda o pomembnosti molitve in pokore; obenem pa jih je svaril, naj se v svoji tradicionalni pobožnosti do Matere božje ne dajo zapeljati tistim, ki naglašajo minimalizem

glade češčenja presv. Device Marije (OR, 3/4. sept. 1962, str. 1).

5. sept. 1962 je sv. oče Janez XXIII. pri splošnem sprejemu posebej nagovoril cerkovnike in zakristane, ki so v Rimu obhajali svoj šestí mednarodni kongres (OR, 7. sept. 1962, str. 1).

9. sept. 1962 je sv. oče Janez XXIII. govoril duhovnim voditeljem italijanskih semenščak, ki so v Rimu na posebnem vzgojnem tečaju, katerega je organiziravnavali važno vzgojno vprašanje: Duhovna vzgoja duhovniških kandidatov. rala Kongregacija za semenišča, ob štiri stvari je sv. oče posebno poudaril: težak in delikaten poklic duhovnih voditeljev po semeniščih, temeljna vzgojna načela, trdno disciplino, s katero naj bo združena vesela pripravljenost na žrtve, iskreno voljo glede izvedbe sklepov II. vat. c. zbora; končno je pokazal še na zgled sv. Vincencija Pallotija. Ker ima skoraj vsak duhovnik opravka z zbujanjem in vzgojo duhovniških poklicev, se sulača te papeževe misli uopčevati (OR, 10/11. sept. 1962, str. 1/2).

9. sept. 1962 je sv. oče Janez XXIII. šel na božjo pot v znamenito rimsko baziliko Sv. Marije angelske (Santa Maria degli angeli), da bi od Marije izprosil posebno pomoč za svoje osebne duhovne vaje pred začetkom II. vat. c. zbora. V nagovoru je vernikob posebno poudarjal Marijino pomoč, molitev angelskega češčerja in pobožnost do angelov varuhov (OR, 12. sept. 1962, str. 1/2).

11. sept. 1962, točno mesec dni pred začetkom II. vat. c. zbora, se je sv. oče Janez XXIII. oglasil po radiu ter v nagovoru posebno naglašal, da je luč Kristusa luč Cerkve in luč narodov: lumen Christi: lumen Ecclesiae; lumen gentium (OR, 13. sept. 1962, str. 1/2).

Člane Apost. unije bo zanimal članek glavnega moderatorja S. Delacroixa v OR (17/18. sept.) ob stoletnici UA pod naslovom: Le origini dell' Unione Apostolica e il Concilio Vaticano II.

OR poroča dne 26. sept. 1962, da je sv. oče Janez XXIII. sprejel v zasebni avdienci zašrskega nadškofa Mateja Garkovića in njegovega pomožnega škofa Marijana Oblaka.

JUGOSLAVIJA

Odlok Pija X. o starosti za prvo sv. obhajilo otrok, ki ga je bilo ukazano brati na velikonočni ponedeljek, se odsej v ljublj. škofiji ne bere več.

Zlatomašnik v letu 1961 je bil tudi Ogulin Ivan, duhovnik lavant. škofije in župni upravitelj v pokoju, ki biva že dolgo let v Svibnem.

5. marca 1961 je ljublj. škof Anton Vovk posvetil v Metliki župnijsko cerkev in veliki oltar.

12. marca 1961 pa je isti škof slovesno blagoslovil prenovljene orgle v šmarju.

Meseca maja 1961 so v ljublj. škofiji brali šmarnice: Kraljica apostolov.

Franc Kirar, župnik v Podgradu na Dolenjskem je resigniral na župnijo in bil imenovan za upravitelja istotam.

Delavni in sposobni župnik Brunislav Podobnik je lepo prenovil župnijsko cerkev v Oseku na Vipavskem, oskrbel je tudi nove orgle, ki so bile blagoslovljene 29. jan. 1961 (Pr. KG, 6. aprila 1961, str. 2).

P. dr. France Ačko je zložil triglasno mašo za mladinski zbor in orgle: Otroci darujejo Bogu. Noroči se lahko pri skladatelju: Ljubljana — Vič, Tržaška cesta 85.

Poročajo, da se je leta 1961, takoj po veliki noči, udeležilo bibličnega tečaja za slovenske duhovnike v Ljubljani 124 duhovnikov. Referati so bili izčrpní, temeljito pripravljeni; v debati pa je bila izražena želja, da bi tudi v Sloveniji imeli duhovniki revijo, ki bi obravnavala pastoralna, liturgična in biblična vprašanja sedanjih dni (KG, 27. apr. 1961, str. 2).

Sv. očetu rimske cerkve, zavodi in kolegiji poklonijo vsako leto za svečnico lepo okrašene sveče. Takih sveč je zadnja leta poklonjenih preko 250. Sv. oče posebej in s posebnim namenom pokloni te sveče določenim cerkvam in ustanovam. L. 1960 jih je poslal najbolj pomembnim svetovnim božjim potom. L. 1961 pa jih je poslal po tri škofom v glavnih mestih posameznih držav z željo, da dobi eno moški, drugo pa ženski samostan, ki je zgleden po strogi disciplini; s tretjo pa razpolaga škof prestolnega mesta. Beograjski nadškof dr. Josip Ujčić je poslal eno **svečo slovenskim cistercijancem v Stični**, drugo hrvaškim karmeličankam v Brezovici pri Zagrebu, tretjo pa je dal slovenskim usmiljenkam v Beogradu na Čukarici. **Spremljajo pa te sveče veliki in sodobni nameni sv. očeta**, ki jih ljublj. škof Anton Vovk takole pojasnjuje: Prvi: Samostan, ki sveče dobi, naj sam in z vsemi tistimi, ki svečo vidijo, posvečuje svoje življenje s pokoro. Z molitvijo in pokoro naj se ob tej sveči zlasti dvigajo k Bogu prošnje za duh, in redov. poklice. Kako pomemben je ta namen, saj duhovniškega in redovniškega naraščaja povsod, tudi pri nas, manjka! Drugi: Ob tej sveči naj se dvigajo k Bogu goreče molitve za mir. Milost božja naj bi vzbudila narode dobre volje, da bi se resno potrudili in srečno rešili težak problem mira. Tako naj utrdijo na svetu mir, da bo v njem slavlila zmago resnica, pravica in razumevanje med narodi. Svetovni in medsebojni mir naj ožarja prava krščanska ljubezen. Plemenitemu namenu, ki ga priporočajo vsi papeži zadnjih časov prav posebej, se bomo pač radi vsi pridružili! Tretji: Molimo ob tej priliki za blagoslovljene priprave in dober uspeh drugega vat. cerkv. zbora. Ogenj te sveče naj posveti v vse krščanske duše, ki naj bodo zlasti v pripravah in ob poteku vesoljnega cerkvenega zbora eni, sveti in apostolski katoliški Cerkvi vdan in zvesti! Ni prilike, ob kateri ne bi sedanji sv. oče od razglasitve bodočega cerkv. zbora priporočal v molitev to pre-

važno zadevo; pa res njegovega vabila nihče ne more preslišati!

Svečo so slovesno prižgali — dolga je 135 cm — v baziliki žal. M. b. v Stični na belo nedeljo, 9. apr. 1961. Prostrano boziliklo so napolnili domači farani in iz sosednjih župnij. Prišlo je veliko duhovnikov in redovnikov; slovesnost je počastil tudi križevski vladika vzh. obreda dr. Gabrijel Bukatko, ki je ravzoče tudi nagovoril. Sv. očetu pa je zapel svoj nadvse lep obredni pozdrav. Slovesnost je vodil ljublj. škof Anton Vovk in imel tudi primerno pridigo. Vsi navzoči so bili prevzeti od navdušenja za sv. očeta; plamen te izredne sveče pa naj poživilja ljubezen do poglavarja sv. Cerkve in do njegovih namenov v dušah vseh Slovencev (Okr. štev. 5/1961 ljublj. škof. ord. z dne 26. apr. 1961, str. 1/2).

Stolni kanonik dr. Tomaž Klinar se je še pred svojo vrnitvijo v Ljubljano, kamor je prišel dejansko samo umret, iz št. Pavla ob Zilji odpovedal službi župnika vikarja stolne župnije v Ljubljani, na predlog ljublj. stolnega kapitlja je bil potem imenovan za župnika vikarja stolne župnije prof. Franc Glinšek, stolni kanonik.

Za župnega upravitelja v župniji Marijinega oznanjenja v Ljubljani je bil na predlog franč. provinciate imenovan p. Benjamin Tomšič OFM, provincial.

Rudolf Tršinar, kaplan v Leskovcu pri Krškem, je bil premeščen za kaplana v Železnike, da pomaga tudi v župniji Dražgoše in Zali log.

V ljublj. škofiji so predlansko leto opravljali pred binkoštni devetdnevno zo uspeh drugega vat. cerkv. zbora. Na binkošti so pri vseh mašah in pobožnostih molili posebno molitev; to molitev je zapovedano moliti od takrat pri vsakih litaniyah, razen pri petih. (Pr. Okr. štev. 5/1961 ljublj. škof. ord. z dne 26. apr. 1961, str. 1).

Sv. oče Janez XXIII. je dosedanjega rednega škofa križevske škofije, prevz-

dr. Gobrijela Bukatko imenoval za nasl. nadškofa močiškega (Mocissus v nekdanji rimski Kapadociji, danes Kirsehir) in koadjutorja s pravico nasledstva beograjskemu nadškofu dr. Josipu Ujčiču. Novoimenovani nadškof ostane do nadaljnjega apostolski administrator križevske eporhije s pravico tu uporabljati bizantinski obred. To imenovanje obnavlja običaj prvih osmih stoletij krščanstva, ko so bili mnogi vzhodni škofje imenovani za škofo na Zapadu in tudi za papeže. Novoimenovanemu nadškofu, velikemu prijatelju Slovencev, prisrčno čestitamo! (Tako Okr. štev. 5 ljublj. škof. ord. z dne 26. apr. 1961, str. 3/4).

Nedelja Srca Jezusovega — dan duhovniškega posvečenja.

Na binkoštni praznik leta 1961 je ljublj. škof Anton Vovk s temle pastirskim pismom vernikom v ljublj. škofiji uvedel dan duhovniškega posvečenja:

Dragi verniki! V ljubljanskem in slovenskem delu reške škofije smo leta 1959 ob stoletnici smrti svetega arškega župnika Janeza Vianneya uvedli na nedeljo po njegovem godu duhovniško nedeljo. Že dvakrat je bila ta nedelja povsod zelo spodbudna za duhovnike in vernike. Še naj ostane sveti Janez Vianney zaščitnik duhovnikov in duhovniškega naraščanja, a zli se mi primerno, da se pridružimo dnevu duhovniškega posvečevanja, ki se na pobudo duhovniške redovne družbe sinov Srca Jezusovega iz Tridenta in po posebnem priporočilu sv. očeta po vsem katoliškem svetu obhaja na praznik Srca Jezusovega ali na nedeljo po tem prazniku. Duhovniki, svetni in redovni, naj se na svoj posebni dan vsaj posvetijo in ob Srcu Jezusovem naj izpopolnijo svoje duhovniško življenje, verniki naj jim pa v plemeniteri prizadevanju duhovno pomagajo. S tem razglašam nedeljo po prazniku Srca Jezusovega vsako leto za nedeljo duhovniškega posvečenja, ali kratko za duhovniško nedeljo v ljubljanski in slovenskem delu

reške škofije. Obhajajmo jo pa takole: 1) Vsi duhovniki bomo pri sv. maši Srcu Jezusovemu priporočili sebe in svoje sobrate za večjo svetost v duhovnem življenju. Bogu in Mariji se bomo zahvalili za svoj poklic in iskreno bomo molili za številne nove slovenske duhovniške in redovniške poklice. S posebno hvaležnostjo se bom spomnili svojih staršev in vseh tistih, ki so nam k duhovništvu pripomogli. 2) Vernike vljudno vabim, da se to nedeljo gotovo in pobožno udeležijo sv. maše. Vsi župniki in upravitelji župnij morajo vsako nedeljo in vsak praznik darovati sv. mašo za svoje farane. Na to nedeljo se te velike dobrote hvaležno spomnimo in molimo, da bi naše župnije ne bile kdaj brez dušnih pastirjev. 3) Po vseh pridigah in litanijah, naj se na to nedeljo v cerkvj molitve za duhovnike, kakor je v Cerkvem molitveniku na strani 191. 4) Dobri verniki se lepo naprošajo, da to nedeljo darujejo obhajila, dobra dela žrtve in premagovanja za duhovnike in posebej za duhovniški in redovniški naraščaj. 5) Da dobi duhovniška nedelja tudi zunanji izraz, naj dobra srca v posameznih župnijah poskrbijo za lepši okras oltarja v farni cerkvi, za slovesnejše zvonjenje, če je to mogoče, duhovniki naj pa tudi v pridigi poudarijo pomen tega dne. Ker sem prepričan, da bi na to nedeljo marsikateri vernik rad tudi v dejanju izrazil svojo hvaležnost in naklonjenost prav svojemu dušnemu pastirju za požrtvovalno delo, posebej hvaležnost za farne maše in delitev sv. zakramentov, zato naj vsak izroči svoj tozadevni dar kar v redno puščico. Kolikor bo nabirka presegla zbirko vsake nedelje, to naj ima farna duhovščina za dokaz ljubezni in hvaležnosti svojih faranov. Dobri Jezus, stori, da bodo vsi duhovniki po tvojem Srcu! To bo prav za tvojo slavo, za sv. Cerkev, za duhovnike in vernike!

Duhovnike pa je isti škof na isti duhovniški dan takole opozoril:

Dragi duhovniški sobratje! Duhovniška redovna družba sinov Srca Jezusovega, ki ima sedež v Tridentu, po-

spešuje z odobrenjem sv. stolice letos že petnajsto leto posvečenje svetnih in redovnih duhovnikov s priporočilom, naj se po vseh škofijah obhaja poseben dan duhovniškega posvečenja. Če le mogoče, naj bo ta dan na praznik Srca Jezusovega ali pa na nedeljo po tem prazniku. Družba predloži za ta dan vsako leto poseben spored. S posebnim pismom svojega drž. tajništva je tudi letos sedanjí sv. oče Janez XXIII. ta dan duhovniškega posvečenja (dies sanctificationis sacerdotalis) toplo priporočil z veliko željo, da bi se duhovniki z vedno bolj odločno in rastočo velikodušnostjo prizadevali za svetost v zavesti, da so deležni Kristusovega duhovništva. Sinovi družbe Srca Jezusovega so tudi naši škofiji poslali za letošnji dan posvečenja poseben program. Kar moramo ga upoštevati, saj je priprava na bodoči vesoljni cerkv. zbor, ki se bo najbrž vršil prihodnje leto. V pričakovanju tega zbora je sam. sv. oče Janez XXIII. v slovesni avdienci 13. nov. 1960 rekel: Upamo si trditi, da bo vse naše prizadevanje za srečen izid koncila zastoj, če si zlasti duhovniki ne bodo prizadevali za lastno posvečenje. Zato naj vsak duhovnik zvesto izpolnjuje svoje dolžnosti s tem, da si prizadeva za pobožnost, za študij in za neutrudljivo delo. Popež Pij XII. je pa nekoč vzkliknil: Notranje življenje, to je geslo sedanjega časa! Zato bomo na dan duhovniškega posvečenja prosili Srce Jezusovo, posebej ob spodbudah sv. očeta, za globoko prepričanje, da svet potrebuje in po pravici tudi zahteva od duhovnikov osebne svetosti. Podrobnejši spored, ki naj bi ga upoštevali vsi duhovniki, kjer koli, za dan posvečenja je sledeč: 1) Zelo se priporoča, da duhovniki dalj časa pred praznikom Srca Jezusovega študiramo in premišljujemo veliko skrivnost Jezusovega duhovništva. 2) Najlepša priprava na dan posvečenja je duhovna obnova, ki jo opravimo ali skupaj s sobratí ali sami zase. Pri tej obnovi tudi ne pozabimo na skesano spoved, da bomo čistega srca obnovili posvečenje Jezusovemu Srcu.

3) Na dan duhovniškega posvečenja, naj vsak, če mogoče, intentione primaria daruje sv. mašo v čast Srcu Jezusovemu, da bo sebi in svojim sobratom izprosil večjega napredka v duhovnem življenju. 4) Da bomo odstranili vse ovire v svojem duhovnem življenju, ne smemo pozabiti na razna zatajevanja in odpovedi. 5) Dan duhovniškega posvečenja naj se zaključi gotovo z našo adoracijo, še lepše pa, če se tej adoraciji pridružijo tudi verniki. (Glej Okr. štev. 6/1961 ljublj. škof. ord. z dne 27. maja 1961, str. 1/3.) Prav je, da tudi slovenski duhovniki v zdomstvu ta lepa navodila upoštevamo.

Na praznik sv. Petra in Pavla 1961 so bili v ljublj. stolnici posvečeni v mašnike tile diakoni ljublj. škofije: Babič Štefan, r. 8. avg. 1935 v župniji Predoslje; Erklavec Franc, r. 4. junija 1932 v župniji Rudnik; Grahek Franc, r. 20. sept. 1930 v župniji Črnomelj; Lazar Ciril, r. 4. julija 1934 v župniji št. Jurij pod Kumom; Prestor Vincencij, r. 5. jul. 1928 v župniji šenčur. (Pr. Okr. štev. 6/1961 ljublj. škof. ord. z dne 27. maja 1961, str. 4.)

Apostolski protonotar Albin Kjuder, sedaj apostolski administrator za jugdel tržaško koperske ter slovenski del reške škofije ter župnik v Tomaju, je bil leta 1960 imenovan za narodnega moderatorja Unionis Apostolicæ za Slovenijo. Pred nekaj tedni so to breme preložili na druge rame.

Dne 14. maja 1961 je bila posvečena nova župnijska cerkev sv. Lenarta nad Škofjo Loko. Z velikim oltarjem je bil posvečen tudi stranski oltar (Prav tam, str. 5).

Riharjeva „Velika maša“ je skoro po sto letih na novo izšla v obdelavi prof. Tomca. Ima vse mašne dele, dobro besedilo in značilno Riharjevo melodiko. Zelo je primerna tudi za pete maše, pri kateri zbor po indultu poje slavo, vero itd. slovensko. Dobi se na škofiji. Okr. štev. 6/1961 ljublj. škof. ord., str. 5.

Za dekana višnjegorske dekanije je

bil imenovan Janez Kogovšek, župnik na Kopanju; za dekana cerkniške dekanije Vojko Seljak, župn. upravitelj na Uncu, in v. d. za dekana radovljiske dekanije Anton Petrič, župn. upravitelj na Breznici. Vsi trije so tudi dobili naslov duh. svetnika. Za upravitelja v Višnji gori je bil imenovan Stanko Kastelic, kaplan istotam; za soupravitelja Bohinjske Bele pa Franc Gornik, vikar namestnik na Bledu; Križaju Janezu, upravitelju v Kresnicah, je bil dovoljen enoletni bolniški dopust z bivanjem v Dalmaciji. (Prav tam, str. 5.)

23. aprila 1961, tretjo nedeljo po veliki noči, je krški škof dr. Josip Srebrnič podelil polnost duhovništva dr. Karmelu Zazinoviću, doma z otoka in mesta Krka, nazadnje župnika v Malem Lošnju, ki ga je sv. oče Janez XXIII. mesca jan. 1961 imenoval za krškega pomožnega škofa sedaj že 87-letnemu krškemu škofu. Na to slovesnost je prišlo šest drugih škofov, 82 škofijskih in redovniških duhovnikov ter več kot tritisoč glava množica ljudstva, ki je napolnila prostrano stolnico. Škof dr. Anton Mahnič in dr. Josip Srebrnič sta Slovenca iz goriške nadškofije; posvečena sta bila v Ljubljani. Na otoku Krku pa menda že okoli 300 let ni bilo škof. posvečenja. Verno ljudstvo je svojega pomožnega škofa domačina z veliko radostjo sprejelo. (Pr. KG, 11. maja 1961, str. 2.)

Nekj ropar je v župnijski cerkvi v Vojniku ponoči 20. marca 1961 izvršil bogoskrunstvo. Zvečer se je dal zapreti v cerkev, ponoči pa nasilno odprl tabernakelj in iz njega vzel monštranco, da jo odnese v Zagreb in tam proda. Načrt pa se mu ni posrečil ker je opozorilni zvonec, ki začne zvoniti takoj, če tabernakelj ni dobro zaprt, župnika opozoril, da se v cerkvi nekaj dogaja. Miličniki, ki jih je župnik poklical, so roparja našli skritega med klopmi in ga odvedli v zapor (Sv. Slov. 11. maja 1961, str. 3).

V Ljubljani že od konca druge svetovne vojne ni procesij. Oblasti nava-

jajo kot razlog, da procesije ovirajo promet. Na deželi pa so tudi preteklo leto imeli velikonočne procesije. V mnogih krajih jih imajo zelo zgodaj — n. pr. že ob 5 — da imajo mir in „da nikogar ne motijo“. Udeležba je pri procesijah večja kot pred drugo svet. vojno (Sv. Slov., 11. maja 1961, str. 3).

17. 5. 1961 je g. Albin Bratina, novi župnik v Škrbini na Krasu, obhajal srebrnomašno slavlje. Veselje vernikov je bilo toliko večje, ker so se prav zadnje leto močno balj za njegovo življenje. Kakor za novo mašo tako mu je tudi za srebrno mašo pridigal g. Andrej Simčič, dekan in delegat ap. administratorja dr. M. Toroša. Slavljeneec je bil piščo leto kaplan v Idriji, nato 23 let župnik na Otlici, od jeseni 1960. leta pa je v Škrbini. Kom. oblast je gospoda srebrnomašnika hotela odlikovati za njegovo zadržanje med drugo svet. vojno, pa je odlikovanje odklonil (KG, 1. jun. 1961, str. 3).

Ker je 7. maja 1961 odšel v večnost vipavski dekan Ignacij Breitenberger, je gor. apost. adm. msgr. dr. M. Toroš imenoval g. Slavkota Podobnika, ki je doslej upravljal župnijo Vogersko in Osek, za novega vipavskega dekana. Pri slovesnem ustoličenju je bil navzoč sam ap. administrator in številna duhovščina. Novi dekan je postal tudi ravnatelj malega semenišča za gor. ap. administraturo, kjer je bilo v šolskem letu 1960/61 nad 40 dijakov v zadnjih štirih letih gimnazije (KG, 29 jun. 1961, str. 2).

9. julija 1961 so v Novem mestu pokopali gospo Jožefo Povše, mater g. Leopolda Povšeta, župn. upravitelja na Prežganjem ter g. Milana Povšeta, župnika v Santa Rosa v laplaški nadškofiji v Argentini. Pogreba se je udeležilo 12 duhovnikov.

Po zadnjem ljudskem štetju, ki so ga nedavno izvedli po vsej Jugoslaviji, ima Slovenija 1.534.000 prebivalcev, vsa Jugoslavija pa 18.512.000. Med jug. mesti je Ljubljana na petem mestu:

133.386 oseb; Beograd je na prvem mestu: 567.899 prebivavcev, Zagreb pa ima 427.319 duš. (Pr. Naš tednik, 13. jul. 1961, str. 2). Letni prirastek prebivalstva v Sloveniji je 6,6 odstokov, to pomeni, da je v vsej državi najnižji (Pr. Naš tednik, 20. jul. 1961, str. 2).

12. jul. 1961 je preteklo 25 let, odkar je salezijanec Alfred Jug opravil v Solkanu prvo sv. daritev. Prav tu je 1. junija 1961, na praznik presv. Rešnjega telesa obhajal srebrnomašno slovesnost. Ker je v Jugoslaviji ta dan delavnik, je maševal ob 7 zvečer, pridigal mu je dekan Andrej Simčič. Po sv. maši pa je bila po ulicah procesija presv. R. t. — Med drugo svetovno vojno je bil srebrnomašnik župn. upravitelj v Senožecah in v Dutovljah, sedaj pa je profesor na salez. gimnaziji v Pordenonu (KG, 3. avg. 1961, str. 2).

Msgr. Lojze Filipič, župnik v Batujah na Vipavskem je zadnjo nedeljo v juliju 1961 obhajal zlato mašo. Kot duhovnik je vneto deloval v Bovecu, Čezsoči, Srpenici in v Grgarju pod Sv. goro, kjer so mu zavezniška letala — pravijo, da so letala vodili domači partizani — porušila župnijsko cerkev. L. 1946 se je preselil v prijazne Batuje. Ker je cerkev v Grgarju še vedno v razvalinah, je 6. avg. 1961 ponovil zlato mašo pri Mariji na Sv. gori, kjer je kot grgarski župnik veliko pridigal in spovedoval. Msgr. Lojze Filipič je eder, najbolj poznanih in priljubljenih duhovnikov goriške nadškofije. Slovensnosti na Sv. gori se je udeležil tudi solkanski rojak, krški škof dr. Josip Srebrnič. (Pr. KG, 3. avg. 1961, str. 2; KG, 10. avg. 1961, str. 2).

Franc Zabret, sedaj v Schernbergu, Schwarzach in Pongau, je resigniral na župnijo Bled; za župn. upravitelja je bil imenovan Franc Gornik, vikar namestnik istotam, a je pred časom spet prišlo do spremembe.

Krsto Selak, duhovnik dubrovniške škofije, se je naselil na Brezjah, kjer bo pomagal kot spovednik.

P. Pavlin Heybal, OFM, gvardijan na Brezjah, je bil imenovan za kaplana v Mošnjah s področjem na Brezjah.

Slovensko ozemlje reške škofije. Ob predaji slovenskega ozemlja reške škofije novemu ap. administratorju msgr. Albinu Kjudru je ljublj. škof Anton Vovk, dosedanji ap. administrator omenjenega ozemlja napisal tole lepo pismo oziroma pojasnilo: Slovensko ozemlje reške škofije. To ozemlje je dobilo po obvestilu drž. tajništva Njegove Svetosti z dne 12. jul. 1961, števil. 7229/61, novega apostolskega administratorja, ki je presvetli gospod apostolski protonotar, dosedanji delegat presvetl. goriškega administratorja za ozemlje tržaško koperske škofije v Sloveniji in tomajski župnik Albin Kjuder. Obenem je postal tudi pravi apost. administrator ozemlja tržaško koperske škofije v Sloveniji. Obojno ozemlje novega apostolskega administratorja ima svoje politično središče v Kopru in ima pretežno večino duhovnikov, ki so se utrjevali v istih razmerah za duhovne in narodne žrtve. Nova administratura tvori lepo celoto in zasluži skrb in ljubezen posebnega upravljanja. — Nad lepimi kraji slovenskega Primorja se je zadnja desetletja spreminjala politična in še bolj tudi cerkvena pripadnost. Župnije so bile v tej dobi delno v ljublj. škofiji, kar vse nekaj časa v goriški nadškofiji in tržaško-koprski škofiji. — V premnogih poročilih in prošnjah sem prosil sveto stolico, naj bi se vsaj dekaniji Postojna in Trnovo vrnil v ljublj. škofijo, iz katere sta bili izločeni z dekanijama Idrija in Vipava vred po prvi svetovni vojni. Vse prošnje so bile zaman, ker sveta stolica za spremembe škofijskih meja še čaka. Tako sem po razrešitvi uprave slovenskega dela tržaško-koperske škofije leta 1955 moral hoditi v slovenski del reške škofije preko tuje administrature. Odkar ima vse slovensko primorsko ozemlje svoje središče v Kopru, so tudi vse zveze z Ljubljano vedno bolj rahle, kar je razumljivo. — Slovenski

del reške škofije obsega dve dekaniji: Trnovo in Hrušico z 12 župnijami, od katerih so štiri (Trnovo, Knežak, Prem in Zagorje na Pivki) do konca prve svetovne vojne pripadale ljubljanski škofiji, vse druge župnije so pa vedno težile na jugozapad. Župnije enakih potreb so sedaj združene pod istim slovenskim ap. administratorjem. Naj jim to prinaša ob goreči skrbi novega ap. administratorja veliko božjega varstva in pomoči! Spremembo sprejmimo v spoštovanju do vrhovne cerkvene oblasti, ki edina v smislu kanona 215 § 1 drugače razporeja in združuje cerkvene pokrajine. Predaja slovenskega dela reške škofije novemu ap. administratorju se je izvršila v Ljubljani 28. jul. 1961 in je v veljavi s 1. avg. 1961. Duhovniki tega ozemlja naj svoje obveznosti z dosedanjim administratorjem z 31. jul. 1961 zaključijo in naj jih s 1. avg. pričnejo izkazovati novemu. Vsem dragim duhovnikom slov. dela reške škofije, ki so mi postali v času mojega upravljanja dobri prijatelji, kakor tudi vsem vernikom, s katerimi so me in me bodo vezale vedno duhovne vezi, izrekam pristržno zahvalo za sodelovanje, za molitev in naklonjenost, ki je bila na višku zlasti ob času kanoničnih vizitacij in birmovanj. Vsem, prav vsem: Zagotovilo molitvenega sponzora, pozdrav in blagoslov! V Ljubljani, dne 29. jul. 1961. Anton Vovk, škof ljubljanski in dosednji administrator slov. dela reške škofije. (Okr. št. 9/61 ljublj. škof. ord. z dne 29. jul. 1961, str. 1/2.)

Prva okrožnica msgr. Albina Kjundra,
ap. administratorja

(Novi ap. administrator Aibin Kjuder se je rodil 25. febr. 1893 v Dutovljah. Mašniško posvečenje je prejel 24. junija 1916. Župnik v Tomaju je že od leta 1924. Ob prevzemu ap. administrature je vernikom in duhovnikom poslal tole poslanico:

Presvetli gospod ap. administrator

dr. Mihael Toroš me je pred kratkim, ko je bil v Rimu, predlagal za novega administratorja slovenskega dela tržaško koperske administrature. Sveta stolica je njegov predlog sprejela. Dne 17. julija sem prejel od drž. tajnika Nj. Svetosti, kard. Dominika Tardinija odlok št. 7228/61 z dne 12. jul. 1961, v katerem mi sporoča, da me je sv. oče Janez XXIII. dne 28. jun. 1961 imenoval za ap. administratorja slovenskega dela tržaško-koperske in reške škofije in da imam na tem ozemlju vse pravice rezidencialnega škofa, izvzemši tiste, ki jih more vršiti samo posvečeni škof. Odlok dalje določa, da stopim v kanonično posest imenovanih administrator, brž ko pokažem ta odlok dosedanjima ap. administratorjema: presvetlemu dr. Mihaelu Torošu in prevz. Antonu Vovku, ljublj. škofu. Pušča mi na voljo, da kot ap. administrator lahko še dalje vršim službo tomajškega župnika, ali pa se preselim v Koper, ki je važnejši in bolj primeren kraj. Odlok svete stolice me je osupnil. Nalaga mi nepričakovane in težke dolžnosti. Pred menoj stoji veliko vprašanj, ki jih moram za uspešno upravljanje tega ozemlja čimprej rešiti. V petek dne 21. julija 1961 sem v Novi Gorici presvetlemu dr. Mihaelu Torošu, dosedanjemu administratorju tržaško-koperske administrature, predložil svoje gornje imenovanje. Ta me je pri izročitvi prosil, naj v prvi okrožnici duhovnike in vernike tega ozemlja v njegovem imenu pozdravim, in nam je vsem želel božjega blagoslova. Prav tako sem predložil svoje imenovanje prevz. Antonu Vovku, ljublj. škofu, in v petek, dne 28. julija 1961 je bil rarejen predajnoprevzemni zapis za slov. del reške škofije, pri čemer mi je bil izročen tudi arhiv. Obe ma dosedanjima upraviteljima se v Gospodu zahvaljujem: presvetlemu dr. Mihaelu Torošu za veliko zaupanje, saj mi je že, ko je prevzel tržaško-koprsko administraturo, izročil skoraj vso njeno upravo v roke, ne da bi moje poslovanje sploh kdaj nadziral; ljublj. prevz. g. škofu pa za vso očetovsko naklonje-

nost, ki mi jo je vsa ta leta izkazoval tudi s tem, da mi je dajal dragocene nasvete. Kot novi administrator duhovnike in vernike obeh ap. administratur očetovalno pozdravljam. Po tržaško-koprskem ozemlju me vsi osebno poznate, saj sem kot delegat presvetlega dr. Mihaela Toroša ob vizitacijah in birmovanjih že vsega prepotoval. Tudi v reški administraturi nisem tujec, vsaj duhovniki me osebno poznajo. Ko sem pretekli torek v kanonu svete maše molil prvič: Et pro antistite nostro me indigno famulo tuo Albino, sem začutil vso težo odgovornosti, ki je z imenovanjem padla name. Popolnoma se je zavedam, zaupam pa v božjo pomoč in v vašo vdanost in pokorščino ter bratsko sodelovanje. Velikega dela v obeh administraturah, poleg dušnega pastirstva v svoji župniji, in še marsičesa drugega, ki mi je bilo zadnja leta izročeno, sam ne bom zmogel. Zato v kratkem pokličem gospode sobrate za razne naloge na pomoč. Ker vsi želimo, da naši ap. administraturi lepo uspevata, pričakujem na svoje pozive pri duhovnikih veliko dobre volje. Tomaj, dne 28. jul. 1961. Albin Kjuder, apostolski administrator (KG, 10. avg. 1961, str. 2).

V zalogi Zadruga kat. duhovnikov v Ljubljani je izšel Mali krščanski nauk, veroučni učbenik za drugo šolsko leto, ki pa se da ob navodilih na koncu knjige uporabljati tudi za prvo šolsko leto. Enobarvne ilustracije je oskrbel slikar Izidor Mole. Učbenik je namenjen predvsem ljublj. škofiji, goriški, tržaško-koprski in reški ap. administraturi. Dovoljenje sta dala ljublj. in goriki ordinarij. Učbenik je v sodobni katehetski obliki to, kar je bil prej Krščanski nauk za prvence. Ljublj. ordinarij priporoča, naj župniki to knjižico priporoče družinam, ki naj bi vsaj ta „katekizem“ imele doma; obenem pravi, naj se katehetje vsaj za 10 let s to knjižico preskrbe, ker se verjetno dolgo let ne bo več tiskala (Okr. štev. 9/1961 ljublj. škof. ord. z dne 29. jul. 1961, str. 2).

Novi župniji. Z veljavnostjo z dnem

30. julija 1961 sta bili z odcepitvijo od ozemlja št. Vid nad Ljubljano ustanovljeni dve novi župniji: presv. Odršenika v Kosezah in sv. Roka v Dravljah; patrona podružnice v Kosezah je bila sv. Marjeta; ob povzdignitvi cerkve v župn. cerkev je bil z dovoljenjem sv. kongregacije obredov titulus cerkve spremenjen v titulum SS. Salvatoris. Novi župniji spadata v dekanijo Ljubljana mesto. (Okr. 9/1961 ljublj. škof. ord. z dne 29. jul. 1961, str. 3.)

Franc Štempihar, duhovnik zadrške nadškofije, je bil imenovan za upravitelja župnije Kresnice; Ignacij Kreslin, kaplan v Trebnjem, za upravitelja župnije Grahovo; Jožef Bertonec, kaplan v Trnovem v Ljubljani, za upravitelja nove župnije Koseze v Ljubljani; p. Alojzij Štrubelj, D.J., za upravitelja nove župnije Dravlje; Valentin Bahor, kaplan na Vrhniki, za upravitelja župnije Boh. Bela z naloge, da obenem poučuje del verouka na Bledu; Janez Bohar, sem. duhovnik, za vikarja namestnika v župniji Leskovica; Franc Perko, kaplan v Šenčurju, za kaplana v Trnovem v Ljubljani; Janez Krivec, kaplan v Starem trgu pri Ložu, za kaplana v Trebnjem; Marijan Arhar, sem. duhovnik, za kaplana na Vrhniki; Alfonz Grojzdek, sem. duhovnik, za kaplana v Zagorju ob Savi; Janez Ham, sem. duhovnik, za kaplana v Ribnici; Alojzij Lamovšek, sem. duhovnik, za kaplana v Šenčurju; Roman Mihor, sem. duhovnik, za kaplana v Starm trgu pri Ložu; p. Dominik Ploj, OFM, kaplan na Viču, za kaplana v župniji Mar. oznanjenja v Ljubljani; p. Evgen Ketiš, OFM, kaplan v Mošnjah s sedežem na Brezjah, za kaplana na Viču; p. Jakob Biol, OFM, kaplan v Sp. Šiški, za kaplana v Mošnjah s sedežem na Brezjah; p. Bernardin Sušnik, OFM, dipl. teolog, za kaplana v Sp. Šiški; p. Polikarp Brolih, OFM, je s 1. 7. 1961 prenehal biti kaplan v župniji Mar. oznanjenja v Ljubljani (Okr. štev. 9/1961 ljublj. škof. ord. z dne 29. jul. 1961, str. 3).

27. julija 1961 je v 20. štev. Urad-

negativna lista LRS izšla uredba za izvrševanje zakona o pravnem položaju verskih skupnosti. Ljublj. škof. Anton Vovk naroča, naj jo duhovniki dobro preučijo, zraven naj pa tudi dobro pregledajo tudi zakon o pravnem položaju verskih skupnosti v Ur. listu FLRJ št. 22/1953. Ker je za pravo spoznanje verskih razmer doma ta uredba pomembna navajamo po Okr. šte. 10/1961 ljublj. škof. ord. z dne 22. avg. 1961 glavne stvari te uredbe, ki je nekako pojasnilo in dopolnilo k omenjenemu zakonu: a) V krajih, kjer ni cerkve, se verski obredi svobodno opravljajo v prostorih, ki so zvezani s cerkvijo, to je taki, ki s cerkv. zemljiščem tvorijo eno celoto; b) verske obrede je dovoljeno opravljati na javnih prostorih, ki so zvezani s cerkvijo, to je takih, ki s cerkv. zemljiščem tvorijo eno celoto; c) pogrebe opravljati je izrecno dovoljeno tudi na pokopališčih, ki so od cerkve ločena; č) dovoljenje za procesije, blagoslov jedil in pod. zunaj prostorov za verske obrede daje organ, za notranje zadeve OBLO, ne več OLO; če tri dni pred procesijo itd. ni odločbe, se šteje, da je dovoljena; d) za krst je odslej potrebna navzočnost ali pismena zahteva očeta ali matere; e) verouk je dovoljen tudi zunaj cerkve v prostorih, kjer verska skupnost stalno opravlja verske posle, npr. v župniščih; za obisk verouka zadostuje ustno dovoljenje staršev; f) prispevke v verske namene je brez posebnega dovoljenja dovoljeno nabirati v cerkvi, pa tudi zunaj njih v prostorih, kjer verska skupnost krst je odslej potrebna navzočnost ali v župniščih. Posebne določbe so še o verskih šolah za pripravljane duhovnikov v njih internatih.

Uredba je začela veljati 8 dni po objavi. Škof Anton Vovk je naročil duhovnikom: Po 16. členu je treba v 30. dneh, to je do 5. sept., prijaviti OBLO poslopja, kjer se izven cerkve opravljajo verski obredi, sobe, v katerih se zunaj cerkve poučuje verouk, ter šole za bodoče duhovnike in njih internate s pravili. Duhovnikom se naroča, da pis-

mene prijave po gornjem predpisu pravočasno oddajo. Med verski pouk odraslih spadajo tudi pevske vaje. Kdor ima take prostore v več občinah, mora prijaviti vsaki občini posebej. Kdor ima primeren prostor za verouk v župnišču ali v hiši, kjer se stalno opravljajo verski posli, naj ga uredi, da bo ustrezal namenu in prijavi. Kdor ga bo mogoče urediti kasneje, ga mora prijaviti 15 dni pred uporabo. Vernike je treba opozarjati, naj odslej h krstu prinese poleg potrdila, da je otrok prijavljen matičnemu uradu, tudi pismeno izjavo očeta ali matere, če nobeden sam ne pride h krstu otroka. Zadostuje kratko besedilo: „Prosim, da mojega otroka krstite.“ Kraj in dan ter podpis očeta ali matere. Najbolje, da list s takim besedilom da duhovnik sam, ko mu krst prijavi.

Omenjena uredba je dodana kot priloga Okr. šte. 10/1961 ljublj. škof. ordinariata.

Po obsodbi pok. dr. Al. Stepinca, kard. in zagr. nadškofa, je od 1. 1946 dalje beogr. nadškof dr. Josip Ujčić vodil škofovske konference jugoslovanskih škofov. Preteklo leto pa je prosil, naj ga sv. stolica razreši te dolžnosti. Sv. oče Janez XXIII. je nato imenoval za predsednika teh konferenc zagrebškega nadškofa dr. Franja Šeperja.

Zadruga kat. duhovnikov je izdala Mali obrednik, ki obsega previdevanje bolnikov in najvažnejše blagoslove.

Na praznik Marijinega vnebovzeta 1961 je v svoji novomašni cerkvi v Lescah daroval zlato mašo dr. Franc Walland, prvi slovenski salezijanski inspektor, ki je bil na Rakovniku ravnatelj leta 1925, ko je bila Marijina božjepotna cerkev dozidana in slovesno posvečena. Na zlato maši mu je pridigal ljublj. škof Anton Vovk, bližnji zlato-mašnikov rojak iz sosedne Vrbe.

13. avg. 1961 je bil posvečen za duhovniškega pomožnega škofa don Ivo Gugić, do sedaj župnik pri sv. Mihaelu na Lapadu.

3. sept. 1961 pa je prejel v šibeniški stolnici škofovsko posvečenje nov šibeniški škof Josip Arnerić, dosedanji župnik v Primostenu.

Domžalski župnik in znani glasbenik Matija Tomc se je udeležil medn. kongresa za cerkveno glasbo v Kölnu od 22. do 30. jun. 1961. V prilogi okrožnice štev. 10/1961 ljublj. škof. ord. je izšlo njegovo lepo poročilo o kongresu. Omenjena okrožnica pravi: „Informativen članek bo v pomoč za sestavo jesenskih referatov o sodelovanju verikov pri službi božji in naj bo pomožna tvarina za razpravo na jesenskih konferencah. Posebej opozarjamo na primerjavo stanja sodelovanja in petja po drugih deželah in pri nas in na možnosti, ki naj jih v okviru naših škof. navodil polagoma izvedemo“ (Okr. štev. 10/1961 ljublj. škof. ord. z dne 22. avg. 1961, str. 2).

Zlatomašnik Alojzij Vauti, župnik na Selah na Koroškem, je tudi poleti 1961 šel za nekaj časa na odpočitek in zdravljenje v Lovran, na škof. posestvo, kjer gospodinijo slovenske sestre Naše ljube Gospe. Ta duhovniški dom je preteklo leto sprejel več slovenskih koroških duhovnikov, ki so ob Jadranski obali iskali zdravja. Zlatomašnika Vautija so spremljali še štirje drugi sobratje. Na poti so se ustavili v Kranju ter obiskali starčka dr. Alfonza Levičnika, ki jih ima že nekaj čez devetdeset, pa še vedno bere: miza in divan sta polna knjig. Svoje vtise z Jadranske obale je g. zlatomašnik spet zanimivo popisal v Našem tedniku (7. sept., 14. sept., 21. sept. in 28. sept. 1961).

V Komnu na Krasu so pokopali tamkajšnjega cerkovnika Franca Godniča, ki je dočakal 82 let. Pogreba se je udeležilo 20 duhovnikov. Pokojni je bil zvest cerkovnik v Komnu nad 60 let. Sv. Cerkvi je dal dva duhovnika: eden je župnik v Vrtojbi, eden pa župnik v Biljah. Bil je brat pok. dornberškega župnika Jožefa Godniča. Bivši grgarski župnik Jože Godnič pa je bil njegov stric. Koliko duhovniških poklicev iz

Godničeve družine v Komnu! (Pr. KG, 24. avg. 1961, str. 4).

Na cesti pri Vipavi se je avg. 1961 nevarno ponesrečil z motornim kolesom g. France Krapež, župnik v Velikem dolu. (Prav tam, str. 4).

Meseca sept. 1961 sta bili ustanovljeni v območju koprške ap. administrature dve novi župniji: Strunjan in Škofije; starodavna Mar. božjepotna cerkev v Strunjanu bo odslej tudi župn. cerkev; župnijo vodi p. Atanazij, ki je bil več let za župn. upravitelja v Kronberku pri Gorici. Župnija pa obsega poleg vasi Škofije še Plavje in nekaj drugih vasic, skupaj okoli 1500 duš. Župn. cerkev sv. Mateja v Zgornjih škofijah je postala župn. cerkev. V škofijah so se na ustanovitve župnije pripravili s tridnevnic, ki so jo vodili salezijanci iz Ljubljane. Prve dni je bila udeležba pičla, zadnji dan in za sklep pa je prišlo več ljudi. (KG, 28. sept. 1961, str. 3.)

Vajino skupno življenje. Vsebinska knjižice zametava božje postave glede zak. življenja; pomagala bo še bolj rahljati že tako močno sproščeno nravno življenje v zakonu in družini. Pri knjižici je sodelovalo več avtorjev.

Nace šumi, Ljubljanska baročna arhitektura; izd. Slovenska matica. Okr. štev. 11/1961 ljublj. škof. ord. z dne 28. sept. 1961 je ob knjigi zapisala tole opombo: Avtor pravi v knjigi v pojasnilu na koncu: „Čeprav po naslovu in jedru gradiva zajema ljublj. stavbarsko šolo v 18. stol., skuša vendar s pritegnitvijo najnujnejšega primerjalnega gradiva iz ostale Slovenije vsaj napovedati oris baročne arhitekture na Slovenskem. „Knjiga obravnava tri faze ljublj. baroka: prvo od 1710 do 1740, drugo od 1740 do 1760 in tretjo od 1760 do 1790. Ni pomembne baročne cerkve pri nas, ki bi v knjigi ne bila omenjena in obdelana. Cerkve so naši najbogatejši muzeji. Njih varuh je duhovnik. Da bo znal varovati zaupane mu umetnine, mora znanje o umetnosti, ki si ga je pridobil v skromni meri že na fakulteti, po-

glabljeti s privatnim študijem. V ta namen mu bo ta knjižica zelo dober vodnik. Dovoljuje se, da si knjigo vsi župnijski in duhovnijski uradi nabavijo na cerkvene stroške.

Leopold Povše, vikar namestnik na Prežgarjem, je bil imenovan za soupravitelja župnije Javor pod Ljubljano; Stefan Kouter, SDB, kaplan v Cerknici, za upravitelja župnije Tomišelj; Franc Perko, kaplan v Trnovem v Ljubljani, za kaplana v Vodicah z bivanjem na Skaručini; Franc Pavalec, SDB, je bil sekuliziran, inkardiniran v kler ljublj. škofije in nastavljen za kaplana v Trnovem v Ljubljani; Stane Hribšek, SDB, kaplan, pri Mali Nedelji, je bil nastavljen za kaplana na Kodeljevem v Ljubljani; p. Dominik Ploj, OFM, kaplan v župni. Mar. oznanjenja v Ljubljani, za kaplana-ekspozita pri Novi štifti v župniji Sodražica, in p. Feliks Anzel, OFM, Kamnik, za kaplana v župniji Mar. oznanjenja v Ljubljani. (Okr. štev. 11/1961, ljublj. škof. ord. z dne 28. sept. 1961, str. 4.)

Doma niso pozabili na misijone. Okr. štev. 11/1961 ljublj. škof. ord. z dne 28. sept. 1961 prinaša nekaj spodbudnih misli za misijonsko nedeljo ter objavlja imenik vseh slovenskih misijonarjev in misijonark.

Od 19. do 22. septembra 1961 se je vršila v Zagrebu konferenca jugoslovanskih škofov. S te konference so vsi škofje poslali vernikom pastirsko pismo o veseljaem cerkvenem zboru. V njem npr. pravijo: Z veseljem in ponosom lahko povemo tukaj našim vernikom, da je iz naše države imenovanih doslej sedem nadškofov in škofov in šest ugodnih duhovnikov v različne pripravljalne odbore zbora.

Poročajo, da sta bila meseca oktobra 1961 ljublj. škof Vovk in gor. ap. administrator dr. Mihael Toroš na razgovorih pri verski komisiji v Ljubljani (KG, 12. okt. 1961, str. 2).

Slišati je tudi, da so začele jugoblasti z novimi sitnostmi nasproti duhovnikom. Predpisali so namreč, da mo-

rajo voditi redno knjigovodstvo o vseh dohodkih kakor vsi obrtniki, kajti pristeli so jih v kategorijo obrtnikov, kot npr. mehanike, pleskarje, kovače, dimnikarje i. pd. Tako morajo npr. za vsak dohodek, ki presega 500 din, izstaviti redno pobotnico s kolekom, pa četudi je bil dan denar za mašne intencije. Isto velja, če dobijo kaj za pogrebe, krste, poroke. Zdi se, da hočejo na ta način še bolj priviti davčni vijak na škodo duhovščine, ki že tako težko živi (Tako KG, 12. okt. 1961, str. 2).

Radivoj Snoj, bivši župnik na Klančcu, ki slušbuje kot župni pomočnik v Hrenovicah, bo upravljal še župniji Ubelsko-Razdrto ter Orehek. Lojze Ličen, ki je upravljal Plavlje, se je preselil in upravlja tudi župnijo Tinjan (KG, 2. nov. 1961, str. 3).

V prvi letnik bogoslovja v Ljubljani se je v jeseni 1. 1961 prijavilo 23 kandidatov (Prav tam, str. 4).

Sv. oče Janez XXIII. je msgr. Mihaela Umeka, dosedanjšega stolnega kanonika in stolnega župnika v Mariboru, imenoval za dekana mar. stolnega kaplitja.

Dr. Vinko Frangeš, dosedanji stolni vikar v Mariboru, je postal stolni kanonik. Mar. škof dr. Maks. Držičnik pa ga je imenoval tudi za škofijskega postulatorja glede Slomškove beatifikacije in kanonizacijske zadeve, ker je dosedanji postulator kanonik dr. Jožef Mirt umrl, obenem je župnijski upravitelj stolne župnije.

Anton Pučnik, župnik pri Sv. Petru na Medvedovem selu, je leta 1961 obhajal biserno mašo.

24. marca 1961 je Stanko Ojnik, škofijski tajnik v Mariboru, bil na ljublj. teol. fakulteti promoviran za doktorja bogoslovja.

Dr. Franc Cukala, stolni prošt in ap. protonotar, je bil na lastno prošnjo razrešen dolžnosti ravnatelja škof. pisarne v Mariboru; ravnatelj škof. pisarne je postal stolni kanonik dr. Jožef Me-

ško; dr. Franc Plemenitaš, duh, pomočnik pri Sv. Magdaleni v Mariboru, je bil imenovan za prosinodalnega eksaminatorja za triletno kaplanske in za župnijske izpite.

Ivan Jerič, župnik in dekan v pokoju, je bil 8. jun. 1961 umeščen za častnega mar. kanonika.

Ivan Vodeb, dekan in župnik na Vidmu ob Savi, je bil imenovan za soupravitelja župnije Artiče; Golob Jože je postal župn. upravitelj v Koprivnici; Györkös Štefan, župn. upravitelj v Zetalah, je bil imenovan za župn. upravitelja v Kostrivnici; Halas Franc, kaplan na Teharju, je šel za kaplana v Brežice ob Savi; Horvat Janez, sem. duhovnik, je bil nastavljen za kaplana v Št. Ilju v Slov. goricah; Kraljič Vinko, sem. duhovnik, pa za kaplana v Slovenjem gradu; Matjaž Franc, sem. duhovnik, je nastopil kot kaplan na Muti ob Dravi; Novak Janez, sem. duhovnik, pa je začel pastirovati kot kaplan v Trbovljah; Poredoš Martin, kaplan v Brežicah, je bil prestavljen za kaplana na Teharje; Šaruga Anton, kaplan v Št. Ilju v Slov. goricah, pa je odšel za kaplana v Lendavo; Topolovec Jožef, sem. duhovnik, je bil nastavljen za kaplana v Slivnici pri Mariboru; Zver Štefan, kaplan v Lendavi, je bil imenovan za župn. upravitelja v Zetalah.

Na god sv. Ane 1911 je Oskar Pahor, župnik in dekan v Mirnu, prejel mašniško posvečenje; slovesno zlato mašo je obhajal dne 30. julija 1961. Rodil se je l. 1886 v Kojskem v Brdih. Kot duhovnik je bil najprej kaplan tržaškega škofa dr. Andreja Karlina, s katerim je preživel vse težke čase prve svetovne vojne in po njej, ko je škof dr. A. Karlin zaradi laškega šovinizma moral iz Trsta, je kaplan Pahor šel z njim, dokler ga goriški nadškof dr. Fr. B. Sedej ni poklical v goriško nadškofijo. Kratek čas je pastiroval v župniji Št. Peter pri Gorici, od koder je prišel v mirensko župnijo, kjer je ostal do danes. Le med drugo svetovno vojno,

ko so Nemci Miren požgali, se je moral za kratko dobo umakniti. Veliko je storil za versko, нравno in kulturno obnovo svoje župnije, zlasti mladine. Ustanovil je Marijino družbo za dekleta in žene, ki je bila izmed najbolj delavnih na Južnem Vipavskem. Pri vzgoji in izobrazbi mladine mu je zvesto pomagala Vera Lestan, ki je l. 1943 padla kot žrtev komunizma. Zlate maše se je udeležilo silno veliko ljudi in lepo število duhovnikov. Na praznik Mar. vnebovzetja pa je zlato mašo ponovil v rojstni župniji v Kojskem. (Pr. Duh. življenje, 1961, šte. 11, str. 627/8.)

16. julija 1961 je nakelski župnik Janez Filipič zelo slovesno obhajal zlato mašo, katere se je udeležilo toliko ljudi, da niso mogli v cerkev, 23 bogoslovcev in 25 duhovnikov. Sv. Cerkvi neizprosno zvesti dekan Josip Šimenc je z globoko pridigo silno presunil poslušavce. Poročilo pravi: „Vsa slovesnost bo ostala vsem v najlepšem spominu in srčna želja faranov je, da bi v nakelski fari zopet zbudila kak duhovniški poklic, kakor jih je bilo svoj čas v tej župniji prav mnogo (Pr. Duh. življenje, jan. 1962, str. 52).“

8. okt. 1961 so v Preseerju obhajali 250 letnico zidanja lepe župn. cerkve. Slovesnost je povzdignil ljublj. škof Vovk s pridigo in slovesno pontifikalno mašo.

15. okt. 1961 je bila v Toplicah pri Novem mestu posvečena stara župnijska cerkev in nov veliki oltar; vso notranjost cerkve so lepo prenovili.

Ljublj. stolni kanonik dr. Janko Arnež, koroški rojak je ob koncu meseca okt. 1961 doživel šestdesetletnico mašniškega posvečenja. Novo mašo je opravil v Rimu na praznik Vseh svetnikov l. 1901. Drugo leto na praznik Marijinega vnebovzetja je bolj slovesno maševal med svojimi koroškimi slovenskimi rojaki v Spodnjih Borovljah pri cerkvi na hribčku. Srebrno mašo je daroval v pečniški farni cerkvi. Zlate maše zaradi preganjanja in ovir pod

komunističnim jarmom v Sloveniji ni mogel obhajati doma, kakor bi rad. Slovesno biserno mašo je daroval v ljublj. stolnici, kjer je po želji vernikov ob koncu tudi sam spregovoril in povedal marsikatero zanimivost. 28. okt. 1961 pa so na Brezje priromali koroški rojaki iz št. Lenarta pri Sedmerih jezerih s srebrnomašnikom Avguštinom Čebulom, iz šertjakobske, pečniške in drugih far ter se udeležili biserne maše pri milostnem oltarju Marije Pomagaj. Petje je vodil srebrnomašnik Avguštin Čebul, ki je drugi dan obhajal slovesno srebrno mašo v št. Lenartu pri Sedmih studencih. Biseromašnik kanonik dr. Janko Arnejc je služboval v krški in ljubljanski škofiji. Kratko dobo je bil spiritual v ljublj. semenišču, potem pa župnik v škofiji Loka, Logatec in pri Sv. Jakobu v Ljubljani. Med drugo svetovno vojno je živel na škofiji v Ljubljani. S pok. ljublj. škofom dr. Gregorjem Rožmarinom so ga družile prijateljske vezi. Biseromašnik je bil nekaj časa njegov vzgojitelj v celovškem Marijanišču. Menda je po biseromašnikovem pripovedovanju neka njegova pridiga vplivala na mladega dijaka Gregorija Rožmana, da se je odločil za duh. poklic. Pred brezbožnim komunizmom se ni uklonil, zato je moral za nekaj časa v ječo. (Za nekatere stvari pr. Naš tednik, 23. nov. 1961, str. 4.)

29. junija 1961, na praznik sv. apostolov Petra in Pavla, so bili v mariborski stolnici posvečeni tile novomašniki: Drofenik Karel, r. 10. sept. 1934 v župniji Sv. Križ na Slatini; Polanič Ferdinand, r. 1. marca 1936 v župniji Ljutomer; Šeruga Anton, r. 6. febr. v župniji Pečarovci v Prekmurju; Voroš Stefan, r. 22. dec. 1936 v župniji Belčinci v Prekmurju; Vratinar Jožef, r. 26. okt. 1936 v župniji Rečica ob Savinji; Zadavec Stanko, r. 30. okt. 1934 v župniji Ormož. (Pr. Duh, življ., nov. 1961, str. 626.)

V noči od 7. na 8. nov. 1961 je bilo vlomljeno v župn. cerkev v Semiču. Iz tabernaklja je bila ukradena manjša

monštranca in ciborij, poln hostij. Tatvijo je opazil župnik šele med mašo, ko je hotel obhajati vernike. Tabernakelj je bil prazen in hostij ni bilo nikjer. Pozneje so našli male hostije raztresene po travi za cerkviho, velike hostije pa ni bilo nikjer. V spravo za bogosgrunstvo so opravili v Semiču in pozneje po vsej dekaniji pravno molitveno uro pred Nalšvetejšim. Škof Anton Vovk dostavlja: Zopet opomin, da skrbimo za zamrežena okna, dobro ključavnico tabernaklja, da ključek spravljamo po cerkvenih predpisih ter da cerkovniki cerkev, preden jo zapre, vsak večer pregleda (Okr. štev. 13/1961, škof. ord. ljublj. z dne 22. nov. 1961, str. 5).

Leta 1961 je bilo v ljublj. škofiji 6.439 birmanih (Prav tam, str. 5)

Kanonikat pri stolni cerkvi sv. Nikolaja v Ljubljani, „ad baculum“, ki je bil izpraznjen s promocijo msgr. Antona Vovka za rez. škofa ljublj., je sv. stolica podelila škof. kancelerju Venceslavu Snoju. Umeščen je bil na prvo adv. nedeljo 1961 po konvent. maši. (Prav tam, str. 5).

Matej Tavčar je resigniral na župnijo Poljane nad škofjo Loko in bil imenovan za upravitelja župnije Sv. Lenart nad škofjo Loko; Rafael Fabiani, vikar namestnik v Dobropoljah, za upravitelja isotam; Janez Križaj, na boln. dopustu, za upravitelja župnije Stranje, Miroslav Bonča, župn. upravitelj pri Sv. Lenartu nad škofjo Loko, za upravitelja župnije Poljane nad škofjo Loko; dr. Mirko Cuderman po študijah na Dunaju za stolnega vikarja in pomočnika ravnatelja stolnega kora v Ljubljani (Prav tam, str. 5).

Razmejitev župnij ljubljanske nadškofije. Ljublj. škof Anton Vovk se je s temle odokom obrnil na duhovnike in vernike ljubljanske škofije ob 500-letnem jubileju ustanovitve:

Že nekaj desetletij se oglašajo želje in predlogi, da bi bilo treba nekatere župnijske meje v škofiji spremeniti in

nekatero kraje dodeliti drugim sosednjim župnijam. Taki posegi so vedno združeni z velikimi težavami in neenakimi željami. Posebno težak je bil včasih odkup bernih dajatev, izguba cerkvenih sedežev in starih družinskih prostorov na pokopališču. Te težave so sedaj manjše, saj obveznih bernih dajatev ni več, prostore na pokopališču upravlja svetna oblast brez ozira na farne meje, prostore v cerkvenih klopeh točno ureja škof. zakonik in gorečnost domačih faranov zanje marsikje tudi odnehuje. Pač pa je, tudi v razsežnih župnijah, vedno manj dušnih pastirjev in duhovniške moči je treba pametno porabiti. Sedaj so po starem izročilu in določilu nekatere vasi dodeljene župnijam v veliki oddaljenosti in zato mnogi verniki svojega farnega središča ne upoštevajo, saj jih v svojo farno cerkev zvabi le krst, morda prvo obhajilo, poroka, spomin vseh mrtvih, pogreb in kakšna izredna cerkvena slovesnost. Pravega farnega občestva taki verniki ne poznajo in ne uživajo, pristojni dušni pastirji pa vestno svojih dolžnosti izpolnjevati ne morejo. Zato ne bo odveč, čeprav bo združeno z neprijetnostmi, če škofija nudi vernikom možnost pametne razmejčitve župnij tam, kjer je res potrebna. Zgodi naj se to v letu 1962, ko obhaja ljubljanska škofija 500 letnico obstoja, takole:

1. V vseh cerkvah škofije, kjer je redna nedeljska služba božja, naj se pričujoči razglas v nedeljo 7. jan. 1962 prebere;

2. do konca februarja 1962 naj verniki, ki želijo prefaranje, utemeljene želje predložijo svojemu dušnemu pastirju, ki naj jih točno zapisuje in se o njih posvetuje tudi z drugimi prizadetimi;

3. do velike noči 1962 naj vse te tozadavne želje v vsaki dekaniji dobi od župnijskih uradov pristojni g. dekan;

4. na spomladanskih pastoralnih konferencah 1962 naj se o željah in pred-

logih izrazi vsa dekanijska duhovščina, kar naj g. dekan s posebnim dopisom nemudoma sporoči škof. ordinariatu;

5. vse poslovanje v župnijah in dekanijah mora biti konec meseca maja 1962 zaključeno, spremembe bo pa odločil škof. ordinariat s 1. januarjem 1963;

6. posebej se opozarja, naj tozadevna direktna poslovanja s škof. ordinariatom vsi prizadeti opustijo in naj jih vršijo le med seboj, z župniki, dekanii

in po potrebi z arhidiakonom. Najvišja cerkvena oblast bo izrekla le dokončno odločitev. (Okr. ljublj. škof. ord. štev. 1. 1962, str. 5.)

V ljublj. škofiji so bile za birmo in kanonične vizitacije na vrsti dekanije: Kamnik, Ribnica in Trebnje. Birme v škof. kapeli pa se redno vršijo vsako soboto po škofovi maši, ki se prične ob pol 7 zjutraj, za druge dni je zaradi gotovosti zaželen dogovor (Prav tam, str. 6).

Morda bodo koga zanimali mašni štipendiji v ljublj. škofiji:

Od 1. jan. 1962 dalje velja: a) štipendij za nevezane manualne maše 400 din; b) štipendij za vezane (na določen dan ali oltar ali na oznanilo) manualne maše 500 din; c) za ustanovne maše dvakratni štipendij nevezane maše, pomnožen s trideset. (Prav tam, str. 7.)

Z veljavnostjo s 1. jan. 1962 je bila ustanovljena nova župnija sv. Štefana v Štepanji vasi. Njej pripadajo vasi: Štepanja vas, Zgornja in Spodnja Hrušica in Bizovik. Župnija je škofijska, začasno pa je bila dana v upravo očetom kapucinom. Župnija šteje zdaj okoli 2.000 vernikov. Naslov župn. urada: Štepanjska 18, Ljubljana. (Prav tam, str. 7.)

Peter Golob, vikar namestnik v Dobu je bil imenovan za župnijskega upravitelja istotam; Franc Štempihar, župn. upravitelj v Kresnicah, je bil iz šibeni-

ške škofije inkardiniran v ljubljansko; za župn. upravitelja v štepanji vasi v Ljubljani je bil imenovan p. Hilarij Felicijan, Ord. Cap. (Prav tam, str. 8).

Stolni kanonik in prelat Josip Šimenc je po letu 1945, kar naprej doživljal komunistične zapore in preiskave. 1. jul. 1961 je spet dobil poziv, naj se javi oblastem, ker ga je neki partizan zatožil, da je njegovo ženo silil k spovedi. Prelat Šimenc je bil vedno v vseh stvareh zelo obziren, tako tudi poseben glede zakramenta sv. pokore. Res pa je, da ga mnogo bolnikov kliče za sv. spoved na dom oz. v ljublj. bolnico; ker je duhovniku v sedanjih razmerah težko priti do bolnikov in umirajočih v državne bolnišnice in sanatorije, tu in tam kaka dobra duša prelata Šimenca opozori na kakega težko bolnega. V takem primeru prelat skuša priti do njega in ga ljubeznivo vpraša, ali želi morda opraviti sv. spoved, da bi mu pomagal do sprave z Bogom vsaj na zadnjo uro. Zaradi tako lepe kršč. ljubezni do bližnjega se je več mesecev vršila preiskava proti njemu (Pr. KG, 4. jun. 1962, str. 2). Neko poročilo pa pravi, da je bil ponovno v zaporih in da se je vrnil iz ječe, ko so se v stolnici končavale slovesnosti ob povzdignitvi ljubljanske škofije v nadškofijo.

Pred več meseci je ljubljansko „De-lo“ v članku „Netenje verske nestrpnosti“ zapisalo: „Senat okr. sodišča v Novem mestu je obsodil Jožeta Verderberja, župnika iz Metlike, na deset mesecev zapora, kaplana J. H. iz Metlike na štiri in gospodinjso N. B. iz Rosalnice na dva meseca zapora, slednja dva pogojno za dobo treh let. Vsi trije so bili obsojeni zaradi netenja verske nestrpnosti. Župnik Verderber je za cerkveni pogreb vključil kot ministranta osemletnega otroka, katerega starši ne vzgajajo v verskem duhu, kar mu je bilo dobro znano. Njegova mati je preprečila, da bi njen otrok ministriral pri cerkvenem pogrebu. Dogodek je bil povod za razburjanje ljudi in ob tej pri-

ložnosti je N. B. žalila otrokovo mater. Ob drugi priložnosti je župnik oznanil s prižnice o primeru odpovedanega cerkvenega pogreba, da je bila odpoved sprejeta brez vednosti najbližjega sorodnika umrle, kar pa ni bilo res. Isto besedilo je isti dan prebral iz prižnice tudi kaplan J. H. To obvestilo vernikom, ki ga je napravil župnik Verderber brez poprejšnjega posvetovanja s prizadeto osebo, je zbudilo razburjanje pri ljudeh.“ Nič ne vemo, koliko so te obdolžitve resnične, ker se obdolžene osebe v nobenem katoliškem listu ne morejo javno braniti, pač pa so obsodbe, o katerih poroča, spet lep dokaz, kakšna je „svoboda“ v Sloveniji pod brezbožnim komunističnim jarmom.

Beograjski nadškof dr. Josip Učjić slavil 1. 1962 dva pomembna jubileja; 28. marca je preteklo 25 let, odkar je bil v Beogradu introniziran za nadškofa, 27. julija 1962 pa je minilo 60 let, odkar je postal mašnik. Mnogo slovenskih duhovnikov se ga spominja kot izvrstnega profesorja za moralno teologijo na ljubljanski teološki fakulteti.

Nove knjige: Dr. J. Aleksić, Kristus in njegovo kraljestvo, trije deli. Izdalo in založilo Cirilsko društvo slovenskih bogoslovcev kot pomožni skript za biblični študij. Cena: 1200 din.

Stolni kanonik Jakob Šolar je bil imenovan za arhidiakona IV. arhidiakonata (dekanije Vrhnika, Cerknica, Kočevje in Ribnica), stolni kanonik Venčeslav Snoj pa za arhidiakona VI. arhidiakonata (dekanije Leskovec, Novo mesto in Črnomelj); Andrej Ilc, v. d. dekanije Črnomelj, za dekana iste dekanije; Rafael Lesnik, upravitelj v Mokronogu, za dekana dekanije Trebnje in za duhovnega svetnika; Mirko Sevcik, kaplan v Trzinu, je bil premeščen za kaplana v Radeče pri Zidanem mostu; Janez Kokalj, kaplan v Kočevju, za župn. upravitelja na Mirno. (Okr. štev. 2/1962 ljublj. škof. ord. z dne 25. jan. 1962, str. 5.)

Osebnе spremembe v tržaško kopr-

ski ap. administraturi: Dekan Milko Margon je bil s 1. febr. razrešen upraviteljstva župnije Pomjan, za katero je skrbel nad 13 let; Svetko Gregorič je bil z istim dnevom razrešen upraviteljstva Krkovce ter je prevzel upraviteljstvo župnije Studeno pri Postojni, obenem bo pa *excurrento* pomagal župn. upravitelju v Postojni, kar je do zdaj vršil Rado Šonc, župn. upravitelj na Ubeljškem in pomočnik dekanu v Hrenovicah; Janez Premrl, župn. upravitelj v Studenem, je bil premeščen za župn. upravitelja v Krkovce nad Kopro, od koder bo upravljal *excurrento* tudi župnijo Pomjan. (KG, 15. febr. 1962, str. 2.)

Dekan Jože milič, župnik v Povirju, je bil imenovan za delegata ap. administratorja msgr. Albina Kjudra, kadar koli bi bil ta odsoten. (Prav tam, str. 2.)

14. jan. 1962 so prejeli subdiakoniat v ljublj. stolnici: Bojan Ravbar in Franc Prele iz tržaško-koprske administrature ter Anton Požar iz reške ap. administrature (Prav tam, str. 2.).

19. nov. 1961 so na Igu obhajali 250-letnico župn. cerkve, ki jo je zgradil znameniti Gregor Maček. Cerkev so zadnje čase lepo prenovili. Ker je bil škof Anton Vovk tiste dni hudo bolan, ni mogel sam opraviti za to slovesnost pontifikalne maše in pridigati; pontifikalno mašo je opravil stolni prošt dr. Franc Kimovec, škofovo pridigo pa je prebral škofov tajnik Franc Vrhovec (Pr. Duh. življ., april 1962, str. 247.).

27. nov. 1961 se je za tridesetletnico smrti goriškega nadškofa dr. Frančiška Borgia Sedeja zbralo ob njegovem grobu v Marijinem svetišču na Sveti gori nad 30 duhovnikov in nekaj vernikov. Sv. mašo zadušnico je opravil ap. administrator msgr. dr. Mihael Toroš, nekdanji najozji nadškofov sodelavec, v spominskem govoru je orisal nadškofovo življenje, delo in trpljenje za Boga in za slovensko ljudstvo (Prav tam, str. 247.).

1. okt. 1961 je msgr. dr. Maksimili-

jan Drževnik, mar. škof in ap. administrator Slovenske krajine ekspozituro Odranci v Prekmurju povzdignil v župnijo. Prvi župnik je postal dosedanj ekspozit Alojzij Kozar. (Duh. življ., maj 1962, str. 309.)

Anton Smerkolj, župnik v Zagorju, je bil imenovan za dekana zagorske dekanije in za duh. svetnika (Prav tam, str. 309.).

Goriški muzej in Zavod za spomeniško varstvo sta rojstno hišo Simona Gregorčiča, goriškega slavčka, v Vrtnem pri Kobaridu, dopolnila z novimi predmeti. Obe ustanovi si prizadevata, da bi Gregorčičevo rojstno hišo spremenili v muzej (Pr. Sv. Slov., dne 19. apr. 1962, str. 8.).

Meseca februarja 1962 je bil v Zagrebu liturgični tečaj, ki ga je organiziral ILO (interdiecezanski liturg. odbor). Udeležilo se ga je 400 duhovnikov in nekaj franč. bogoslovcev; zagrebških bogoslovcev, ki jih je 190, ni bilo na tečaju, ker so šli na semestralne počitnice. Iz Slovenije ni bilo mnogo udeležencev: iz ljublj. nadškofije in iz mar. škofije okoli 50, iz gor. ap. administrature samo 2, iz trž.-kopske ap. administrature pa 6. Veliko duhovnikov in redovnikov je prišlo iz Dalmacije in otokov ter iz Bosne in Hercegovine. Največ jih je bilo seveda iz zagr. nadškofije. Tečaj je vodil banjaluški škof Pichler. Predavanja: Banjaluški škof Pichler: Načela o sodelovanju vernikov pri maši; benediktinec dr. Miroslav Kirigin (nekateri se ga spominjajo iz ljublj. semenišča in ljublj. teološke fakultete); Mašnik; dr. Drago Oberžan: Ministrant; dr. Juraj Radić: Verniki; prelat in gen. vikar dr. Jože Pogačnik: Sodelovanje vernikov pri tihi maši (Radićevo in Pogačnikovo predavanje se je vsebinsko precej ujemale); frančiškan p. Duda: Biblija in liturgija; obširno je bilo tudi izvajanje o glasbi v liturgiji; zagrebški nadškof dr. Franjo Šeper pa je imel sklepno predavanje, v katerem je izrazil nekatere pomisleke glede liturg. gibanja ter močno poudar-

jal, da je treba k liturgiji pritegniti zlasti moške. Tečaja sta se poleg zagrebškega nadškofa in banjaluškega škofa udeležila tudi beograjski nadškof koadjutor dr. Gabrijel Bukatko ter senjski škof Pavlišić. Predavanja bodo izšla tiskana, če že niso. Naročajo se lahko na naslov: Zagrebško semenišče, Zagreb, Kaptoč 29. (Podrobno poročilo glej v KG, 12. apr. 1962, str. 2; 19. apr. 1962, str. 3).

Gabrijel Piščanec, župnik in dekan v Avbergu, je šel v pokoj, a bo ostal v Avberu in pomagal, kolikor bo mogel v dušnem pastirstvu; Ivan Budin, župnik v Dutovljah, je šel za župn. upravitelja v Avber; Janez Vilhar se je zaradi bolehnosti odpovedal župniji Senožče, kjer je pastiroval skoraj 40 let, ter se preselil v Potočje, kjer bo še pomagal v dušnem pastirstvu; Rado Šonc je bil imenovan za župn. upravitelja v Senožčah in za soupravitelja župnije Ubeljsko-Razdrto (KG, 26. apr. 1962, str. 2).

1. maja 1962 je beogradski nadškof koadjutor dr. Gabrijel Bukatko posvetil cerkev sv. Antona v Beogradu.

Boris Kraigher, predsednik Izv. sveta slov. rep. je sprejel na vljudnostni obisk msgr. Albina Kjudra, ap. administratorja tržaško-koprške in slov. debla reške škofije. Uradni jug. listi pravijo, da je bil pogovor prisrčen in je trajal kake pol ure; msgr. Albina Kjudra je potem sprejel tudi Boris Kocjančič, predsednik slov. verske komisije, (Pr. KG, 17. maja 1962, str. 2.)

Kakor poročajo, je na praznik sv. Petra in Pavla prejelo mašniško posvečenje 20 bogoslovcev v ljubljanski stolnici; 8 iz ljublj. nadškofije, 2 iz mari-borske, 7 iz bivše Primorske ter 3 kapucini (Pr. Sv. Slov., 29. jun. 1962, stran 3).

ARGENTINA

11. marca 1962 je mororški škof dr. Mihael Raspanti blagoslovil nov sred-

nješolski zavod župnije karm. M. b. v Ramos Mejía. Ravnatelj tega zavoda, ki nosi ime po papežu Janezu XXIII., je postal dr. Jože Rant. Čestitamo!

Od 7. marca zvečer do 13. marca 1962 zjutraj smo v semenišču imeli duhovne vaje, ki jih je vodil p. Jože Šuštar S. J.

P. Silvín Eiletz, S. J., ki je sprejel vzhodni obred, dokončal bogoslovne študije na Gregoriani v Rimu in živel kratko dobo v Zah. Nemčiji ter se zanimal za sociologijo in posebej za marksistični nauk, se je no pomlad 1. 1962 vrnil v Buenos Aires. Takoj so ga postavili v velikem zavodu Salvador za prefekta in spirituala za dijaško mladino. Sedaj predava bogoslovne nauke na bogoslovnem tečaju za akademike na jezuitskem vseučilišču Salvador, obenem pa sodeluje pri upredništvu revije „Los Estudios“, ki jo isti zavod izdeje. Deloma pa pomaga tudi g. dr. Pavletu Krajniku, dušnemu pastirju katoliških Rusov vzh. obreda v Buenos Airesu in okolici.

7. aprila 1962, na tiho soboto, ki je bila hkrati prva sobota v mesecu, je škof koadjutor dr. Aleksander Schell iz Lomas de Zamora v laplaški semeniški kapeli ž. M. b. podelil tonzuro slovenskima semeniščnikoma Bečanu Marijanu in Škulju Edotu, bogoslovce France Urbanija pa je prejel prva dva nižja redova.

9. aprila 1962 je šel dajat odgovor pred večnega Sodnika dr. Anton Emilij Di Pasquo, prvi avellanedski škof. Prej je bil več let škof v San Luisu, kamor je 1. 1947 sprejel slovensko begunsko semenišče. Pogreba so se udeležili tudi nekateri slovenski duhovniki, ki pastirujejo v avellanedski škofiji, g. rektor dr. Fr. Gnidovec ga je šel kropiti in v imenu naše ustanove poslal sožalje: v semeniški kapeli Marije Pomagaj v Adroguetu pa je bila opravljena črna sv. maša za pokoj njegove duše. Kljub vsem težavam, ki jih je imelo semenišče v San Luisu, je končno tej izredni

begunski oz. izseljenski ustanovi veliko dobrega storil. Naj mu Gospod Jezus Kristus, veliki duhovnik, vse bogato poplača.

Kakor vsako leto so se tudi 1. 1962 vršile v Velikem Buenos Airesu veliko-nočne duhovne obnove: v Berazateguiju je pridigal g. Stanko Škrbe, v Floridi dr. Filip Žakelj, v Moronu g. Gregor Mali, v Ramos Mejía g. Jože Jurak, v San Justu in v San Martinu pa g. dir. Anton Orehar; duhovno obnovo so imeli tudi gg. lazaristi v Slovenski vasi v Lanusu.

Sredi aprila 1962 je p. Lojze Kuko-vica, S. J., dospel iz Rima v Buenos Aires. Nekaj mesecev je preživel v adragueškem semenišču, potem pa se je preselil v Jezuitski zavod Salvador v Buenos Aires. Že preteklo leto je drugi semester predaval po nekaj ur moral-ko bogoslovcem v Adroguetu, kar vrši tudi prvi semester v letu 1963. Nekaj časa je hodil ob nedeljah in praznikih pomagat p. Jožetu Šuštarju, S. J., v Di-que Luján, ki leži ob enem izmed ka-malov velike reke Río de la Plata. Hkrati pa je spovednik v cerkvi presv. Zve-ličarja ob omenjenem zavodu in večkrat vodi duhovne vaje, zlasti za redovnice.

20. aprila 1962, na veliki petek zju-traj je g. Anton Ravnika, bivši župnik v Šmarju pri Ljubljani, v buenosaireškim sanatoriju San José izdihnil svojo dušo. Njegovo truplo je čakalo na po-greb v Slovenski hiši na Ramón Falcónu, od koder so ga na veliko soboto dopol-dne pokopali. Pogrebne obrede je opravil g. dir. Anton Orehar. Na pogreb je prišlo tudi več sobratov, pa bi jih še več, če jih ne bi zadrževala velika za-posienost zaradi velikonočnih praznikov. Lep vtis je napravilo, da ga je pred pogrebom prišel kropit tudi msgr. dr. Vennera, škof iz San Nicolás, v čigar škofiji je pokojnik več let deloval. G. Gregor Mali se ga je spomnil v Omnes unum. Lepa članka o njem sta bila na-pisana tudi v Svob. Sloveniji (26. apr. 1962, str. 3) in v Duh. življenju (ju-

nij 1962). Bil je dober in plemenit du-hovnik.

29. aprila 1962 se je na Slovenski pristavi v Moronu vršil sedmi slovenski dan v Argentini; g. dir. Anton Orehar je ob pol dvanajstih opravil za udele-žence sv. mašo in imel pridigo, v kateri je med drugim poudarjal jasnost in či-stost načel glede brezbožnega komuniz-ma in raznih njegovih slepil in vabil (Sv. Slov., 3. maja 1962, str. 2).

Nad dva tisoč Slovencev se je 13. maja 1962, na drugo nedeljo v maju, udeležilo romanja v Luján. 7 slov. spo-venskih spovednikov je odvezovalo ro-marje v spovednicah, obhajalo pa je 5 argentinskih duhovnikov, ker so slo-venski spovedovali; tudi mercedeki škof dr. Serafini je delil sv. obhajilo. Med dopoldansko sv. mašo je pridigal g. dir. Anton Orehar, pred popoldansko romar-sko procesijo pa g. Jože Jurak. (Pr. Duh. življ., jul. 1962, str. 443-4; Sv. Slov., 17. maja 1962, str. 2).

20. maja 1962 so v zavodu žolskih sester slovenski staronaseljenci na Pa-ternalu v Buenos Airesu obhajali sre-brni jubilej prve slovenske šole v Ar-gentini. Slovesnosti sta se udeležila tu-di msgr. Janez Hladnik in dr. Lojze Stare (Duh. življ., jul. 1962, str. 444; Sv. Slov., 17. maja, str. 2).

3. junija 1962 je bila v Buenos Ai-resu prireditev v spomin slov. žrtvam komunizma. Sv. mašo in pridigo je imel g. dir. Anton Orehar. V pridigi je opo-minjal, naj slovenski verniki ne nase-dajo komunističnim vabam, ter močno naglašal versko resnost, skrb za na-rodno zavest in skupnostnega duha (Sv. Slov., 7. jun. 1962, str. 2).

21. junija 1962 popoldne ob štirih — bil je praznik presv. Rešnjega te-lesa — se je slovenska žolska mladina v spomin mladinskega zavetnika sv. Alojzija zbrala v župni cerki v Ciuda-deli zraven Buenos Airesa, kjer ji je g. dir. Anton Orehar maševal in pridigal o ljubezni sv. Alojzija do sv. obhajila.

V župnijski dvorani pa so slovenski skavti pripravili mladini veselo razvedrilo. Te Alojzijeve proslave se kar lepo obnesejo (Pr. Duh. življ., avg. 1962, str. 506).

24. junija 1962 je p. Silvin Eiletz v kapeli Marije Pomagaj v Slovenski hiši na R. F. v Bs. Airesu v spomin sv. slovanskih blagovestnikov Cirila in Metoda, ki sta od lanskega leta poglavitna zaščitnika ljublj. nadškofije, opravil sv. mašo po vzhodnem obredu. Za bogoslužno petje v staroslovenskem jeziku so poskrbeli bogoslovci iz slov. semeniča in gojenci škof. zavoda.

V nedeljo, 1. jul. 1962 je bila spet v Don Boscevem zavodu v Ramos Mejia sv. maša s slovesno telovsko procesijo, katere se je udeležilo prav lepo število rojakov. Slovesnost je povečalo veliko število narodnih noš.

G. dir. Anton Orehar je meseca junija 1962 odšel v Evropo in sicer najprej v Rim na proslavo desetletnice konst. „Exul Familia“, s katero je Pij XII. uredil dušno pastirstvo med izseljenci. Udeležil se je duhovniškega dušnopastirskega tečaja v Trstu, prepotoval Zah. Evropo, se oglasil pri več slov. izseljenskih duhovnikih med Slovenci v Zah. Evropi ter v nekaterih krajih imel za izseljence tudi sv. mašo in pridigo. Meseca novembra se je vrnil v Buenos Aires z novimi izkušnjami.

Malo pred njim je odšel na obisk v Evropo tudi g. Stanko Škerbe, ki pa se ni vrnil marveč ostal v krški škofiji; škofija ga je nastavila za župn. upravitelja v kraju Poscharnitz, ne tako daleč od Spittala, kjer je taboriščni župnik Janez Miklavčič njegov najbližji sosed.

P. Silvin Eiletz, S.J. je 21. julija 1962 na kulturnem večeru SKA predaval o ekumenskem gibanju.

Prva sodba o mar. molitvenem priročniku: Zdrava, Marija, milosti polna, ki smo jo prejeli v Adrogué, se glasi: Slovenska nabožna literatura je zelo bogata del, ki se nanašajo na Marijo, Mater našega Odrešenika Jezusa Kri-

stusa. Pomislimo samo, koliko je izšlo v teku let šmarničnih beril, koliko je bilo izdanih marijanskih molitvenikov koliko razprav in raznih molitev k Materi božji. — Toda, ko sem pregledal molitvenik Zdrava Marija, milosti polna, moram reči, da kaj tako lepega, tako bogatega, tako uporabnega, kot je ta molitvenik, Slovenci o Mariji še nismo dobili. — Kdor se bo hotel spuščati v podrobnosti zgradbe in vsebine molitvenika, bo moral napisati posebno knjigo. (Zdravko Novak v Ameriški domovini, l. 1962, šte. 191.)

FRANCIJA

Slovenska katoliška misija v Parizu je dobila nove prostore. Pariška nadškofija je kupila trisobno stanovanje in ga dala na razpolago slovenskim izseljencem v Parizu in okolici. Do tega so pomagali zlasti pariški pomožni škof dr. Rupp, ravnatelj dušnopastirskega dela med izseljenci, znani belgijski pater van Straaten, direktor tako imenovane „Pomoči duhovnikom iz Srednje Evrope“, ter gđc. M. H. Verhoist, zastopnica te van Straatenove organizacije v Franciji. 14. dec. 1961 je omenjeni pomožni škof Rupp blagoslovil nove prostore. Pri blagoslovitvi in otvoritvi so bili navzoči: zastopnik papeškega nuncija v Parizu, zastopniki francoskih oblasti in franc. socialnih organizacij, dr. Pavel Robič, slovenski član Vrhovnega sveta za emigracijo pri konz. kongregaciji v Rimu, zastopniki Slovencev iz Pariza tar njihovi številni prijatelji raznih narodnosti. Eno sobo bo uporabljal g. Flis, dve sobi bosta pa za uradovanje ter razne kulturne in druge prireditve. Seveda bodo morali nove prostore vzdrževati Slovenci sami. Naslov za ta nov „Slovenski dom“ je: 7 rue Gutenberg, Paris 15 (Obširno poročilo glej v Kat. glas, 11. jan. 1962, str. 2, oz. v Naša luč, 1962, šte. 1, str. 7-8).

Na področju Pas de Calais je bila za praznik sv. Barbare sv. maša v Lievinu in Mericourt-Mine ob preceljni

udeležbi rudarjev (Naša luč 1962, štev. 2, str. 10).

Slovenski duhovniki v Parizu so ljudem na razpolago zlasti vsako nedeljo od treh do petih v Salle Chapelle Montcheuil, kamor se slovenski verniki zbirajo k sv. maši vsako nedeljo in zapovedan praznik, v novih prostorih pa vsak torek in četrtek popoldne (Naša luč 1962, štev. 1, str. 10).

Prvič so francoski katoličani obhajali leta 1961 izseljensko nedeljo na prvo adventno nedeljo kot drugod. Tiste dni pred 1. adv. nedeljo so se redovnice vseh narodnosti zbrale v Parizu na zborovanje o izseljenjskih problemih, kolikor morajo tudi nje zanimati. Slovenske sestre iz raznih redovniških družb v Franciji so bile kar častno zastopane

na zborovanju, zlasti slovenjebištriške franc. sestre, ki imajo v Franciji glavno hišo v Morestelu. Slovenci so izseljensko nedeljo praznovali pri slovenski maši, obenem se je pa posebna delegacija udeležila sv. maše v cerkvi sv. Gervais, kjer je bil navzoč tudi msgr. Lamy, nadškof iz Sensa kot predsednik komisije francoskih škofov za izseljence. Pri tej maši so tudi v slovenskem jeziku prebrali brzojavko, katero je poslal sv. oče Janez XXIII. (Naša luč 1962, štev. 1, str. 11).

Slovenci iz Pariza in okolice so na misijonsko nedeljo zbrali malo manj kot 100 NF, ki so jih poslali slovenski usmiljenki Marjeti Mrhar na Madagaskar. S tem darom je za božič pomagala revežem (Naša luč 1962, štev. 1, str. 11).

NOVE KNJIGE

. POBOŽNOST DO PRESV. SRCA JEZUSOVEGA

Pobožnost do presvetega Srca Jezusovega je ena izmed tistih pobožnosti, katere se je verni svet v današnjem času najpristržneje oklenil. Priče te razveseljive trditve so zlasti prvi petki, ki privabijo številne ljudi k prejemu sv. obhajila, in pobožnosti v mesecu juniju ter posvečenja družin presvetemu Srcu Jezusovemu.

Med Slovenci je ta pobožnost pognala globoke korenine zlasti v času druge svetovne vojne. Po pravici lahko zapišemo, da je postala nekako „narodna“. To smo, hvala Bogu, ponesli tudi v tuji svet. Kar lepo je gledati toliko rojakov, ki za prve petke v mesecu prihite v cerkev po naših središčih k svetim uram.

Da pa bi se ta pobožnost še bolj utrdila, nam bo dobro služila knjiga: „Prebodeno Srce“, katero je napisal slovenski lazarist Franc Sodja.

Sodjeva knjiga „Prebodeno Srce“ odkriva v resnici poglede v to brezno ljubezni. V 30. poglavjih se poglobljamo v Jezusa kot Boga in kot človeka, v njegovo delovanje v Cerkvi, v vprašanja odrešenja in Odrešenikovega dela. Pobožnost do presvetega Srca vodi prav v središče vseh predmetov, od katerih je odvisna usoda vsakogar in vseh.

Knjiga s številnimi zgledi bo vernikom in tudi duhovnikom, zlasti še onim, ki nimajo priložnosti segati po številni tuji literaturi v tem predmetu, pokazala nove perspektive, zlasti zato, ker je zrasla iz našega časa in je zanj napisana. Namenjena je skupnemu branju — v cerkvi, pri svetih urah, doma — potrebno pa bo, da jo vsakdo še zase prebere in premisli, kajti sem in tja je za povprečnega vernika nekoliko težka.

Knjigo, ki jo je izdalo Slovensko dušno pastirstvo v Argentini, vsem toplo priporočamo. Izšla je že skoraj pred dvema letoma in jo ima že dosti duhovnikov in vernikov v rokah. Kdor je nima, jo lahko še naroči. Dobi se v Dušnopastirski pisarni na Ramón Falcónu 4158.

Alojzij Starec

1. Msgr. Srečko Gregorc: **Fundamentalka**. Gorica. 1960.

2. Msgr. Srečko Gregorc: **Dogmatika**. Gorica. 1960.

V zgodovini učbenikov za verouk za srednje šole v slovenskem jeziku moramo ločiti tri dobe: Do prve svetovne vojne sta napisala profesorja dr. Ivan Svetina: Apologetiko; pred dobrim letom umrli dr. Gr. Pečjak: Dogmatiko in moralko. Sem smemo šteti tudi dr. Medvedovo: Cerkevno zgodovino. — Vsi ti učbeniki so bili za višje razrede.

Ko so učbeniki pošli in je bil deloma spremenjen učni načrt, je prevzelo Katehetsko društvo v Ljubljani nalogo pripraviti nove učbenike, ki jih je med višro druge svetovne vojne pripravljala posebna komisija. Izšli so: Dr. Jože Pogačnik: Verouk VI. (Dogmatika). Dr. Rudolf Hanželič: Verouk VII. (Moralka) in Dr. Jože Pogačnik: Katoliški svetovni nazor (za 8. gimn. razred). Z avtorji so sodelovali člani komisije, zato so bili to najpopolnejši učbeniki, ki smo jih dobili doslej. Ob tej komisiji je izdal univ. prof. dr. Franc Grivec: „Kraljestvo božje“, ki naj bi služil za 5. gimn. razr. Kot učbenik je bila knjiga metodično manj posrečena. Cerkevna zgodovina je izpod peresa prof. Pavla Slaparja izšla le v I. delu, kolikor jo je bilo namenjeno za 5. gimn. razred; temu bi sledila še dva zvezka za naslednja razreda.

Po drugi svetovni vojni so iz potrebe izšli: Katoliški verouk. Trst 1949. Obsega v eni knjigi apologetiko, dogmatiko in moralko. Iz Izvestja slovenske gimnazije na Koroškem razberem, da je prof. dr. Polanc, ki tam poučuje verouk, izdal učbenike za svoje dijake. V Gorici pa je katehet na tamošnji gimnaziji msgr. Gregorc najprej izdal kot razmnoženino: Apologetiko, Dogmatiko in Moralko, l. 1960 pa tiskani prvi dve knjigi.

Namen teh besedi je spomniti posebej na Gregorčevi knjigi, ki zaslužita vso pohvalo. Obe sta po razdelitvi jasni; zvesto se drži snovi, ki naj jo katehet v gimnaziji obdeli. Pri vseh poglavjih se ozira na nove okrožnice (Prim. Pij XII.: Humani generis). Odlika Gregorčevih knjig je, da so pisane gladko, in bodo služile ne le za študij dijakom, temveč kot lep pripomoček za pridiganje ter zaseben študij. Zelo umestno posebej v dogmatiki razloži filozofske pojme, brez česar bi bila knjiga težje umljiva. Zelo posrečeno vpleta med tekst citate iz slov. leposlovja, modernih konvencij, slov. katol. gibanja, čeprav le kratko. V razpravljanju je jasen, kar je velika odlika vsake knjige, dvakrat učbenika.

Nekaj pripomb: V Fundamentalki manjka stvarno in imensko kazalo. Za sedanjí čas bi bilo prav, da bi kaj več napisal o katoliškem dejstvu. Oporbo na 12. str. Fundamentalka je popraviti v smislu dokazovanja prof. dr. Iv. Crnčiča (BGosl. v 1944 — citiram po spominu): Stari Slovani so verovali v eno najvišje bitje. — Ne vem, kaj ga je nagnilo, da je tretjo službo Cerkve imenoval vladno. Včasih smo rekli kraljevsko, Odar pa v kan. 196 v slov. pravdu govori o vođstveni oblasti. Bog daj, da kmalu izide Moralka!

Anton Orekar

Dr. Filip Žakelj, semeniški spiritual in profesor bogoslovja v Argentini, je slovenskim Marijinim častilcem poklonil pod gornjim naslovom knjigo, ki nas mora navdati z začudenjem.

Pred nami je knjiga, okusno opremljena in lepo tiskana na bibličnem papirju, ki ga pri molitvenikih nismo vajeni: na 1270 straneh in vse posvečeno samo enemu cilju: češčenju Marijinemu.

Kdor pozna količjak cene po tiskarnih, se nehote vpraša, kako je bilo mogoe izdati tako knjigo, katere tisk je zahteval težke tisočake. V knjigi je sicer zapisano, da jo je izdala Marijina kongregacija bogoslovcev v Aórogueju, vemo pa, da je prav vse denarno breme za izdajo tega dela nosil pisatelj knjige sam, ki je deset let svojega življenja štedil, gospodaril, skoro beračil, da je pokrila stroške v tiskarni in knjigovelnici. Nobena naša ustanova v zamejstvu bi ne zmogla tega, kar je zmogla iskrena ljubezen do Marije.

Dr. Žakelj ima bolj kot kdorkoli med nami potrebno kvalifikacijo, da nam govori o Mariji. V njegovi bogati zasebni knjižnici dobite najnovejšo marijološko literaturo velikih narodov, poleg vsega, kar je bilo v našem jeziku napisanega o Mariji. Kot spiritual in praktični dušni pastir je v stalnem stiku z verniki, slovenskimi in tudi drugorodnimi. Vemo, s kako ljubeznijo govori množicam o Mariji, vemo, koliko je o Njej že napisal. Kot nekaj povzetek vsega tega, kar pisatelj ve in čuti in kar bi rad povedal drugim o Mariji, je knjiga, ki je izšla.

To ni molitvenik v navadnem pomenu besede, je, kot pisatelj sam pravi v uvodu, marijanski molitveni priročnik, kjer je zbrano, če ne vse, pa vsaj velika večina tega, kar Cerkev in zlasti slovenski narod molita in pojeta v slavo Mariji. Zato je knjiga tako obširna, zato je stereotipno ogródje molitvenika, kakor smo ga vajeni, potisnjeno v ozadje, vpríčo ogromne stvarine, ki je doslej po molitvenikih nismo bili vajeni. Naj omenim nekatere zanimivosti.

Male dnevnice v čast Brezmadežnemu Spočetju B. D. M. s potrebnimi opombami za pravilno razumevanje himen in molitev.

Male dnevnice — (Officium parvum B. M. V.) z lepo prestavo prenovljenih psalmov in s kratko oznako njih vsebine.

Svete maše v čast blaženi Devici Mariji. To je del knjige, ki zasluži našo pozornost. Marsikomu izmed nas duhovnikov se bo komaj zdelo mogoče, da imamo šestdeset različnih maš v čast Materi božji. Tu imamo v lepi prestavi natisnjene vse. Zavzamejo skoro 300 strani knjige in je prav ta del knjige nje posebna odlika. Ne bo v majhno korist Marijinemu častilcu prilika, da ob vsakem Marijinem dnevu hvali svojo Mater z besedami, ki jih ta dan moli Cerkev v svoji liturgiji.

Pri spovednih in obhajilnih molitvah, ki so nenavadno obširne, imamo zadostno opravičilo v tem, da so po večini Baragove.

Ogromno stvarine je zbrane v poglavju: Z odpustki obdarovane pobožnosti k bl. Devici Mariji. Nad 100 strani molitvenih obrazcev od litanij in rožnega venca, do globokih in lepih molitev velikih Marijinih častilcev vseh dob, nudijo

vsakomur priliko, da za svoje vsakdanje pobožnosti k Mariji izbere molitev, ki je najbolj primerna.

Velika odlika knjige je poglavje: **Slovenske Marijine božje poti**. Tu pisatelj našteva sedem in sedemdeset slovenskih Marijinih božjih poti doma in v tujem svetu. Pri vsaki da kratek zgodovinski opis, nato pa eno ali več molitev v čast Materi božji. Ko v tujini prebiraš ta del knjige, se ti zdi, da romaš po sveti domači zemlji in odkrivaš nova žarišče Marijinega češčenja, ki jih doslej še nismo poznali ali vsaj ne dovolj cenili. Skoro 300 strani knjige je namenjeni temu romanju k našim Marijinim svetiščem.

Poseben oddelek knjige vsebuje molitve namenjene Marijinim družbam in Marijini legiji in Katoliški akciji.

Kot zaključek molitvenega dela knjige imamo tri lepa poglavja: 1.) Z božjim služabnikom škofom I. Friderikom Barago častimo Marijo, 2.) Z božjim služabnikom škofom A. M. Slomškom častimo Marijo in 3.) S škofom dr. Gr. Rožmanom častimo Marijo.

Sledi še poglavje: **S krščanskim Vzhodom častimo Bogorodico**.

Kot dragocen dodatek k bogati vsebini knjige nam pisatelj poklanja 110 strani Marijinih pesmi, opremljenih z notami za enoglasno petje. Sto in tri pesmi so natisnjene in še cela vrsta odpevov za lavretanske litanije. Samo tu v tujini bomo vedeli prav ceniti ta dodatek, ko vidimo, kako se vse preveč hitro izgublja v pozabo ne le besedila, ampak tudi melodije naših lepih Marijinih pesmi.

Nimam namena pisati oceno o knjigi; le opozoril bi rad nanjo. Kritizirali jo bodo že drugi: da je preobširna, da je predraga, da je nepraktična, da ne bo šla med ljudi, da itd., itd. Vsako človeško delo je nepopolno in vsakdo, ki nepopolnosti išče, jih najde. Vendar se neredko dogodi da eden hvali, kar drugi graja.

Eno je gotovo: knjiga Zdrava Marija, milosti polna je bogat doprinos k Marijinemu češčenju med Slovenci. Ni to žepni molitvenik, ampak knjiga, ki mora biti sestavni del katoličanske nabožne knjižnice, ki nudi za vsak čas in za vsako okoliščino preobilo gradiva za pravo pobožnost do Marije.

Priporočajmo jo našim vernikom, Marijinim častilcem. Je kot nalašč primerna za poročna in godovna darila.

Tudi nam duhovnikom bo v korist. Nudi nam obilno tvarine za meditacijo in za pridigo; saj vemo, kako hitro nam začne pohajati ta tvarina. V prelepih molitvah v čast M. B. imamo neizčrpno bogastvo lepih, uporabljivih misli in zgledov.

Če bi slovenski duhovniki tako dragoceno knjigo sprejeli z mrzlim nezanimanjem, bi bilo to za nas sumljivo znamenje. Pomagajmo tej odlični knjigi med ljudi.

Op.: Podrobne cene bodo objavljene v prihodnji številki.

Jože Košiček

V NASLOVI NAROČNIKOV

ANGLIJA

Kunstelj Ignacij, 62 Offley Rd., London, S. W. 9., England.

ARGENTINA

Arko Gabrijel, p. OFM, c. San Martín 160, José Ingenieros, prov. B. A., Argentina.

+ Avguštin Albin, J. Esnaola 1130, Boulogne, GB, prov. B. A., Argentina.

+ Borštinar Matija, Melo 2932, Florida, GBM, prov. B. A., Argentina.

Buh France CM, Capilla San José, Salto Morte, Almafuerte, GBM, prov. B. A., Argentina.

+ Caserman Ivan, S. J., Buchardo 260, C. C. 128, Córdoba GBM, Argentina.

+ Fideršek Jakob, Casa parroquial, Huanquelen, GR, prov. B. A., Argentina.

Glavač Franc, Av. Calchaquí 22.500, Florencio Varela, GR, prov. B. A., Argentina.

Gnidovec Franc dr., Rivadavia 234, Adrogué, GR, prov. B. A., Argentina.

Gogala Mirko dr., Hospital Militar, Campo de Mayo, GU, prov. B. A., Argentina.

+ Gosar Anton, Carlos Pellegrini 310, San Pedro, GBM, prov. B. A., Argentina.

Grčman Anton, Hospital Tránsito, Buchardo Oeste, Córdoba GBM, Argentina.

+ Grom France, Ramón Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina.

+ Guštin Jože, Suipacha 1034, Buenos Aires, Argentina.

+ Hanzelič Rudolf dr., Casa San Sebastian, San Esteban, Sierras de Córdoba, prov. Córdoba, Argentina.

Himmelreich France, Casa parroquial, Morón DFS, prov. B. A., Argentina.

+ Hladnik Janez msgr., Casa parroquial, Paraná 3572, Lanús GR, prov. B. Aires, Argentina.

+ Horn Jože, Urquiza 335, Mendoza GSM, Argentina.

Jakob Franc, Guardia Nacional 28, San Nicolás de Arroyo, prov. B. A., Argentina.

Jambrovič Marijan, Parróquia de Jesús Obrero, Justo Daract, prov. San Luis, Argentina.

Jan Janez, Loubet 4029, Remedios Escalada, prov. B. A., Argentina.

Jeretina Janez CM, Basilica Nacional, Luján DFS, prov. B. A., Argentina.

+ Kaian Janez, Casa parroquial, Ramos Mejía DFS, prov. B. A., Argentina.

Košiček Jože, Policlínico Fernández, Cerviño 3350, Buenos Aires, Argentina.

Košmerlj Alojzij, Hipólito Irigoyen 2599, Florida GBM, prov. B. A., Argentina.

Krajnik Pavel dr., Güemes 2962, Buenos Aires, Argentina.

Kukovica Alojzij dr. p. S. J., Colegio Salvador, Callao 542, Bs. Aires.

Lamovšek Matija, Sarmiento 2040, Castelar DFS, prov. B. A., Argentina.

Langus Primož, Rivadavia 234, Adrogué FNGR, prov. B. A., Argentina.

Langus Janez, Casa parroquial, Buenos Aires 3045, San Justo DFS, prov. B. A., Argentina.

Levstek Franc, Av. Velez Sársfield 539, Córdoba GBM, Argentina.

Koman Boris, Catamarca 2471, Mar del Plata GR, prov. B. A., Argentina.

Lovše Ivan, Casa parroquial, La Toma GSM, prov. San Luis, Argentina.

Malenšek Janez, La Paz 3970, Caraza, Valentin Alsina, prov. B. A., Argentina.

+ Mali Gregor, Ramón Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina.

Markič Janez, Casa parroquial, Pontevreda DFS, prov. B. A., Argentina.

Mavrič Marko, Parróquia San Jorge, Belgrano Km 16, Estafeta No. 1, Florencio Varela, prov. B. A., Argentina.

Mernik Janko SDB, Av. de Mayo 2000,
Don Bosco, Ramos Mejía, prov. B.
Aires, Argentina.

Novak France, Hospital Provincial, Fa-
lucho 815, San Luis GSM, Argentina.

Novak France, Mansilla 867, Ituzaingó
DFS, prov. B. A., Argentina.

Novak Štefan, Parróquia de Santa Te-
resa del Niño Jesús, Vieytes y Tu-
cuman, Banfield GR, prov. B. A.,
Argentina.

Ogrin Janez, Casa parroquial, Luján
de San Luis GSM, prov. San Luis,
Argentina.

Ogrin Anton, Casa parroquial, Luján
de San Luis GSM, prov. San Luis,
Argentina.

Orehar Anton, Ramón Falcón 4158, Bue-
nos Aires, Argentina.

Petek Janez, Loubet 4029, Remedios de
Escalada, prov. Bs Aires, Argentina.

Petelin Ciril O. C., Cossio 6084, Buenos
Aires, Argentina.

Povše Milan, Calle 122, esq. 81, Pa-
rróquia de Santa Rosa de Lima,
La Plata GR, prov. B. A., Argentina.

Pintarič Anton, Parróquia Nuestra Sra.
del Valle, Almagro y Archorena,
Barrio Gaona, Morón DFS, prov.
B. A., Argentina.

Radoš Martin, Colegio Armstrong, Gon-
zález Catán GB, prov. B. A., Argen-
tina.

Rant Jože dr., Casa parroquial d. N. S.
de Carmen, Ramos Mejía, prov. B.
A., Argentina.

Reberščak Frančišek CM, Basílica Na-
cional, Luján DFS, prov. B. A., Ar-
gentina.

Rodé Jure, Rivadavia 234, Adrogué
FNGR, prov. B. A., Argentina.

Rott Jože, Av. San Martín 4460, Bue-
nos Aires, Argentina.

Rozman Branko dr., Rivadavia 234,
Adrogué GR, prov. B. A., Argentina.

Skvarča Stanko, Villa San José, Luján
DFS, prov. B. A., Argentina.

Smolič Anton, Ramón Falcón 4158, Bue-
nos Aires, Argentina.

Stanonik Anton, C. Chassaing 792, Vi-

lla Sarmiento, Ramos Mejía DFS,
prov. B. A., Argentina.

2 Starc Alojzij dr., Ramón Falcón 4158,
Buenos Aires, Argentina.

Škerbec Jože, Castelli 1680, Lomas de
Zamora GR, prov. B. A., Argentina.

Škulj Anton, Parróquia La Virgen de
las Flores, Donato Alvarez y Lam-
brid, Morón DFS, prov. B. A., Ar-
gentina.

Šuštar Jože S. J., Dique Luján, Tigre,
prov. B. A., Argentina.

Tomažič Ivan, Cura párroco, Santa Ro-
sa, prov. Mendoza, Argentina.

Tonkli Štefan, J. Esnaola 1130, Bon-
logne GB, prov. B. A., Argentina.

Urbanč Janez, Cura párroco, Trancas,
prov. Tucuman, Argentina.

Zajc Leopold CM, Calle Belgrano 647,
Córdoba, Argentina.

Žagar Anton, Calle 25 No. 1330, Mi-
Zupančič Alojzij, Casa parroquial, San
Francisco, prov. San Luis, Argen-
tina.

Žakelj Filip dr., Rivadavia 234, Adro-
gué GR, prov. B. A., Argentina.

AVSTRALIJA

Ambrožič Bernard p. OFM, Slovene
Chaplaincy — Misli, 6 Wentworth
St., Point Piper, Sydney, NSW,
Australia.

Hajnsšek Odilo p. OFM, 66 Gordon St.,
Paddington, Sydney, Australia.

AVSTRIJA

Adamč Jožef, kaplan, Eberndorf im
Sauntale, Kaernten, Avstrija.

Belej Martin, Enzenbach, P. Gratwein,
Steiermark, Avstrija.

Benetek Anton, Probst, Voelkermarkt,
Kaernten, Avstrija.

Blüml Rudolf dr. msgr., Bernhartgasse
6, Klagenfurt, Kaernten, Avstrija.

Boštjančič Jožef Pf., Abtei, Kaernten,
Avstrija.

Brandstätter, Probst, Eberndorf im
Jauntale, Kaernten, Avstrija.

- Cvetko Anton SDB, Pfarramt Mieger, P. Grafenstein, Kaernten, Avstrija.
- Čebul Avguštín, prof., St. Leonhard bei Siebenbrunnen, P. Riegersdorf, Kaernten, Avstrija.
- Česen Dušan, Pfarhof, Maria Rain, Kaernten, Avstrija.
- David Ignacij, Kaplan, Eberndorf im Jauntale, Kaernten, Avstrija.
- Demšar Anton, Krankenhaus, St. Veit a/d Glau, Kaernten, Kaernten, Avstrija.
- Dovč Janez, Pf, Lavant, P. Lienz, Osttirol, Avstrija.
- Fatur Jakob, Pfarhaus, Zeltschach-Friesach, Kaernten, Avstrija.
- Gabruč Joseph, Pfarhof Poggersdorf, P. Grafenstein, Kaernten, Avstrija.
- Goršek Anton, St. Lorenzen im Gitschtal, P. Hermagor, Kaernten, Avstrija.
- Grebenc Maver p. O. C., Stift Stame, Nordtirol, Avstrija.
- Hafner Janez, Carnerigasse 34, Graz, Steiermark, Avstrija.
- Hornböck Janez dr. msgr., Maria Elend, Kaernten, Avstrija.
- Jagodic Jože dr. msgr. Ainet, P. Lienz, Osttirol, Avstrija.
- Jančar Franc, Pf, Windisch Bleiburg, P. Unterbergen, Kaernten, Avstrija.
- Kanauf Pavel, župnik, Kappel a/d Drau, P. Weizelsdorf, Kaernten, Avstrija.
- Karicelj Andrej, Pf, St. Jakob in Rosentale, Kaernten, Avstrija.
- Kassl Leopold, kaplan, St. Michael bei Bleiburg, Kaernten, Avstrija.
- Kolednik Ferdinand dr., Fürtitz 10 bei Villach, Kaernten, Avstrija.
- Kottnik Franc, Pfarhof, Haimburg bei Voelkermarkt, Kaernten Avstrija.
- Krštof Franc, kaplan, St. Veit a/d Glau, Kaernten, Avstrija.
- Krištof Zebedin, dekan, Hermagor in Gailtal, Kaernten, Avstrija.
- Kuchling Anton, Pf, Geistritz a/d Gail, Kaernten, Avstrija.
- Kulmež Alojzij, Pfarhof, Bleiburg Kaernten, Avstrija.
- Kunstelj Jožef, provisor, St. Veit im Jauntale, Kaernten, Avstrija.
- Lampichler Johan, Pf, St. Margarethen im Rosental, Kaernten, Avstrija.
- Laura Mihael, Greutschach, P. Griffen, Kaernten, Avstrija.
- Luskar Alojzij SDB, Stein, P. Tainach, Kaernten, Avstrija.
- Markič Janez, Pfarhof, St. Jakob im Rosental, Kaernten, Avstrija.
- Messner Janez, Pf, Eisenkappel, Kaernten, Avstrija.
- Mihelčič Franc dr., St. Johann i. W., Lienz, Osttirol, Avstrija.
- Mihor Maks, Viktringer Ring 26, Klagenfurt, Kaernten, Avstrija.
- Miklavčič Anton, D. P. Camp, Spittal a/d Drau, Kaernten, Avstrija.
- Millonig Filip, Pf, St. Stefan bei Malles, Kaernten, Avstrija.
- Mörtl Franc, Pf, Velden am Waertersee, Kaernten, Avstrija.
- Nagele Matevž, Pf, P. Miklaushof, Kaernten, Avstrija.
- Orel Jurij, Katechet, Voelkermarkt, Klagenfurt, Kaernten, Avstrija.
- Pečnik Darko H. H. P. D., Ettendorf im Lavanttal, Kaernten, Avstrija.
- Pelan Jože, Bergstrasse 27, Graz, Steiermark, Avstrija.
- Petricig Lorenz, provisor, St. Egyden/Drau bei Velden, Kaernten, Avstrija.
- Pipp Viljem, Gradenegg, P. Feistritz-Pulst, Glautal, Kaernten, Avstrija.
- Pogačar Jože, Pfarprovisor in Polling, P. Flaurling, Tirol, Avstrija.
- Polanc Janez dr., Viktringer Ring 26, Klagenfurt, Kaernten, Avstrija.
- Posch Franc, Pf, Globasnitz, Kaernten, Avstrija.
- Priesterseminar (Marianum), Voelkermarkterstrasse 81, Klagenfurt, Kaernten, Avstrija.
- Radanovič Anton, Tainach (Probstei), Kaernten, Avstrija.
- Reven Zdravko, Viktringer Ring 26, Klagenfurt, Kaernten, Avstrija.
- Ruprik Ivan, Pfarhaus, Schwarzach in Pongau, Salzburg, Avstrija.
- Safran Rudolf, kaplan, Eberndorf im Jauntale, Kaernten, Avstrija.
- Skuk Janez, Viktringer Ring 26, Klagenfurt, Kaernten, Avstrija.

Srienc Kristo, Pfarhof, St. Michael bei Bleiburg, Kaernten, Avstrija.

Stich Josef, Pf, Ludmasdorf, P. Feistritz im Rosentale, Kaernten, Avstrija.

Štrekelj Jakob, Pfarhof Gorentschach, P. Ruden, Kaernten, Avstrija.

Sukič Janez, St. Niklas/Drau, P. Dobrolach, Kaernten, Avstrija.

Škenbé Stanko, Poscharnitz, Kärnten, Avstrija.

Škofič Jakob, Pf, Latschach, P. Faak am See, Kaernten, Avstrija.

Škorjanc Martin, Pf. Seutschach, P. Feistritz im Rosentale, Kaernten, Avstrija.

Švarc Alberik O. C., Obsteig, Oberinntal, Tirol, Avstrija.

Tomažič Ivan, Hütteldorferstrasse 188, Wien XIV, Avstrija.

Trabesinger Lenart, Probstei, Tainach, Kaernten, Avstrija.

Turnšek Metod dr. O. C., Stift Stams, Tirol, Oberinntal, Avstrija.

Ulbing Thomas, Pf, Gottesthal, P. Föderlach, Kaernten, Avstrija.

Walcher Johann, Pf, Noetsch, Gaital, Kaernten, Avstrija.

Valjavec Janko SDB, St. Kanzian im Jauntale, Kaernten, Avstrija.

Vauti Alojzij, Zell-Sele, P. Ferlach, Kaernten, Avstrija.

Vilfan Janez, Pfarrhaus, Zwiekenberg, P. Oberdrauburg, Kaernten, Avstrija.

Vodopivec Miran dr., Canisianum, Falkstrasse 37/II, Innsbruck, Avstrija.

Vošnjak Jože, Pf, St. Johann im Rosentale, P. Wizelsdorf, Kaernten, Avstrija.

Vrumnik Franc, župnik, Kottmansdorf bei Klagenfurt, Kaernten, Avstrija.

Wutte Josef, Pf, St. Peter am Walwersberg bei Voelkermarkt, Kaernten, Avstrija.

Wutte Simon, kaplan, Eisenkappel, Kaernten, Avstrija.

Zablatnik Pavel dr., Sibenhügelstrasse 81, Klagenfurt, Kaernten, Avstrija.

Zaletel Vinko, Viktringer Ring 26, Klagenfurt, Kaernten, Avstrija.

Zechner Aleš kanonik, Gurkerhaus,

Pernhart Strasse 6, Klagenfurt, Kaernten, Avstrija.

Zergoi Florijan, kaplan, St. Jakob in Rosentale, Kaernten, Avstrija.

Zupan Ignacij, Pf, Schwabag, Kaernten, Avstrija.

BELGIJA

Ile Anton, 206 Av. de la Conronne, Bruxelles, Belgique.

Kokel Franc, Weywertz 138, Liège, Belgique.

Žakelj Vinko, Rue des Anglais 33, Liège, Belgique.

BOLIVIJA

Šušteršič Venceslao, Parróquia Independencia, Bolivia.

Janez Zupan SDB, Fátima, Casilla 1668, Cochabamba, Bolivia.

BRAZILIJA

Ile Alojzij, Rua Tutoia 1125, Ubirapuera, Sao Paulo, S. P., Brasil.

Habjan Janez (Jao), vigario, Sta. Luzia, Belo Horizonte, Brasil.

Manuseto P. O. Cap., Avda. Manuel Ribas 840, Curitiba-Prana, Brasil.

Valant Leopold, vigario, Gaete-Minas, Brasil.

Zver Alojzij SDB, Faculdade Don Bosco, Sao Joao del Rei-Minas, Brasil.

ČILE

Gril Anton, Convento de los Salesianos, Casilla 30, Iquique, Chile.

Kupljenik Franc, cura párroco, Casilla 2, Purén, Chile.

Lozar Jože, Casilla 9532, Santiago, Chile.

Maroša Martin, A. B. O'Higgins 2303, Gratiud Nacional, Santiago, Chile.

Mohar Janez, Casilla 90, Cura Cautin, Chile.

Metlika Bogdan, Convento Salesiano, Casilla 36, Puerto Natales, Chile.

Okoren France, Parróquia Selva Oscura (Ramal de Curacautin), Chile.

Pogačar Andrej, Casilla 90, Curacautin, Chile.

Tomazin Ludovik, cura párroco, Yaquil, Santa Cruz, Chile.

Fekoña Weiss Fco., Casilla 192, San Fernando, Chile.

Trdan Anton dr., capellan, Hacienda Aculeo, Est. Hospital, Chile.

EKVADOR

Križman Andrej, Picoazá, Manabí, Ecuador.

Palčić Milan, Montecristi, Manabí, Ecuador.

Rijavec Venceslav, casa parroquial, Calleta, Manabí, Ecuador.

FRANCIJA

Čretnik Ignacij, Recteur de la Mission Catholique Jugoslave, Rue Saint Fargeau 4, Paris XX, France

Dejak Anton, 33 Rue de la Victoire, Aumetz, Moselle, France.

Grims Stanko msgr., 24 Rue N. Colson, Merlebach, Moselle, France.

Kavalár Stanko, 17 Rue Claude Debussy, Lièvin, Pas-de-Calais, France.

INDIJA

Cukale Jože S.J., 51 Ekbalpore Rd. Kidderpore, Calcuta 23, India.

Ehrlich John S.J., 30 Park St., Calcuta 16, India.

Podržaj Stanley S.J., Catholic Church, F. O. Khari-Kharapara, Via Marhutarpuh, 24 Parganas Bengal, India.

ITALIJA

Alfonso P. O. Cap., Convento cappuccini, Villafranca, Verona, Italia.

Belej I. dr. msgr., Viale Vaticano 50, Roma, Italia.

Bogatec Rudi, Kontovelj, p. Prosek, Trieste, Italia.

Breclj Bogomil, Doberdo del Lago, Gorizia, Italia.

Butkovič Drago, Via Don Bosco 3, Gorizia, Italia.

Cotič Hilarij, San Floriano de Gorizia, Gorizia, Italia.

Česnik Gabrijel p., Convento cappuccini, Montuzza, Trieste, Italia.

Damas P. capuccino, Via Ronchi 14, Udine, Italia.

Dodič Anton, Colegio de la Salle, Via Aurelia 66, Bordighera Imperia, Italia.

Eržen Ivan, Via Don Bosco 3, Gorizia, Italia.

Fidelis p. cappuccino, Via Vittorio Veneto 6, Gorizia, Italia.

Gregorc Srečko msgr., Via Marconi 7, Gorizia, Italia.

Humar Mirko dr., Corte S. Ilario 7, Gorizia, Italia.

Iskra Anton, Foro Triano 89, Roma, Italia.

Jakomin Dušan, Via Servola 40, Skerdenj, Trieste, Italia.

Jamnik Jože msgr., Boršt, S. Antonio in Bosco 93, Trieste, Italia.

Janežič Stanko dr., Mačkovlje-Dolina, Trieste, Italija.

Jerčič Stanko, San Ignacio, Gorizia, Italia.

Jerman Anton, St. Paul bei Bozen, Bozano, Italia.

Jezernik Maksimilijan dr. msgr., Via Urbano VIII 16, Roma, Italia.

Kahne Stanko dr., Pont. Ateneo Salesiano, Via Marsal 42, Roma Italia.

Klinec Rudolf dr. msgr., Curia arcivescovile, Gorizia, Italia.

Komac Vladimir, Savogna d'Isonzo, Gorizia, Italia.

Komjanc Marijan, Via Brigita Pavia 42, Gorizia, Italia.

Korošak Bruno dr. p. OFM, Via Merulana 124, Roma, Italia.

Kosmač Angel dr., Opčine, Trieste, Italia.

Kranjc Marko, Via dei Colli 8, Roma, Italia.

Kunčič Jože, S. Croce di Trieste 133, Italia.

Makovec Bogdan, Via dei Colli 8, Roma, Italia.

Miklavec Albert, Bazovica, Trieste, Italia.

Močnik Franc dr. msgr., Via Don Bosco 3, Gorizia, Italia.
 Novak Alojzij msgr., Corte S. Ilario 7, Gorizia, Italia.
 Pavlič Jože dr., St. Michael, Eppan bei Bozano, Italia.
 Pintar Janez, Schloss Moos, Vipiteno-Sterzing, Italia.
 Pogačnik Anton, Via Camacchio 134, Ferrara, Italia.
 Premrl Rafko dr., S. Mauro p. Piuma, Gorizia, Italia.
 Prešeren Anton S. J., Borgo Santo Spirito 5, Roma, Italia.
 Prešeren Jože dr., Via Scorcola 26, Trieste, Italia.
 Prinčič Anton, Zgonik 23, Trieste, Italia.
 Recek Ciril p. OFM, Via S. Maria Mediatrice 25, Roma 627, Italia.
 Resen Anton, Via dell' Istria 53, Trieste, Italia.
 Rozman Alojzij, Trebče, Trieste, Italia.
 Sedej Ciril, S. Floriano, Gorizia, Italia.
 Silvani Natalij, Opčine, Trieste, Italia.
 Simčič Oskar, Piazza S. Maria Maggiore, Roma, Italia.
 Studen, Franc, Salicio V. Gruassa 6, Carmagnola (Torino), Italia.
 Šavel Ludovik CM, Via A. Diaz 15, Trieste, Italia.
 Šibenik Franc, Opicina, parrocchia, Trieste, Italia.
 Škerl Alojzij dr. msgr., Seminario, Via Beseghi, Trieste, Italia.
 Šorli Peter, Casa parrocchiale San Giovanni, Trieste, Italia.
 Špacapan Bernard, Piedemonte, Gorizia, Italia.
 Štuhec Franc SDB, Marianum, Via Nazionale 89, Opčine, Trieste, Italia.
 Švara Franc, Aiello, Trieste, Italia.
 Ukmar Jakob dr. msgr., Via di Servola 40, Škedenj, Trieste, Italia.
 Vladimiro p. cappuccino, Convento cappuccini, Giudecca, Venezia, Italia.
 Vodeb Rafko dr., Via Urbano VIII 16 (Colegio Propaganda Fide), Roma, Italia.
 Vodopivec Janez dr. msgr., Via Francesco Redi 1, Roma (715), Italia.

Zlobec Franc, Via dell' Istria 1, Trieste, Italia.
 Zore Janez S. J., Via del Seminario 120, Roma 242, Italia.
 Zorko Stanko, Vicole delle Rose 7, Romano, Trieste, Italia.
 Zorn Mirko, Mernico, P. Dolegna del Collio, Gorizia, Italia.
 Zupančič Alojzij, Via Nazionale 89 Opčine, Trieste, Italia.
 Zupančič Giovanni, Erbezzo, P. Pulvero, Udine, Italia.
 Zupančič Josip p. S. S. S., profesor, Eucharistiner Seminar, Meran, Italia.
 Žerjal Stanko, Gabria de Vipaco, Gorizia, Italia.
 Žitnik Maksimilijan p. S. J., Pont. Univ. Gregoriana, Piazza della Pilotta, Roma, Italia.
 Živec Marijan, Bazovica, Trieste, Italia.

JUŽNI VIETNAM

Mažcen Andrej SDB, Les Pères Salesiens, Vietnam (Sud), Asia.

KANADA

Cukjati Rudi, 116 East 12 Ave., Vancouver 10, B. C., Canada.
 Mihelič Franc, St. Luke's Church, Downeyville, R. R. 5, Lindsay, Ont., Canada.
 Časl Jožef CM, 750 Est. Rue Roy, Montreal 24, Qué., Canada.
 Kopač Janez CM, 229 Brown's Line, Toronto 14, Ont., Canada.
 Prebil Andrej CM, 594 Manning Ave., Toronto 4, Ont., Canada.
 Šprajc S., 120 Sherman Ave., N. Hamilton, Ont., Canada.
 Tomc Alojzij dr., 120 Shermen Ave., N. Hamilton, Ont., Canada.
 Turk Franc, St. Augustin's Seminary, Kingston Rr. Stop 15, Toronto 13, Ont., Canada.
 Turk Martin, 545 Mahon Ave., North Vancouver, B. C., Canada.
 Vukšinič Anton, 146 Belle St., Port Colborne, Ont., Canada.

ŠPANIJA

- Malovrh Francisco, Asilo Ancianos, Sueca (Valencia), España.
Perčič Miha, Sanatorio San Vicente, Ciudad Lineal, Madrid, España.

ŠVICA

- Foschini Aurelio, Institut St. Joseph, Sion (Valais), Suisse.
Šuštar Loize dr., Colegium Maria Hilf, Schwytz, Schweiz.

VENEZUELA

- Grile Janez, Casa parroquial, Chacao, Est. Miranda, Venezuela.

ZAHODNA NEMČIJA

- Kurent Tomaž dr. p. O. C., Kloster Liechtental, Hauptstrasse 40, Baden-Baden, West Deutschland.
Šeškar Franc, Zieblandstrasse 32/II, München 13, West Deutschland.
Turk Ciril, Oberhausen-Sterkrade, Matthildenstrasse 18, West Deutschland.
Zdešar Janez dr., Zieblandstrasse 32/II, München 13, West Deutschland.

ZDRUŽENE DRŽAVE

- Anžič Anton, Carmelite of Mary, Wahpeton, North Dakota, USA.
Baznik Louis msgr., 6019 Glass Ave., Cleveland 3, Ohio, USA.
Breznik Alojzij, Box 97, Uniontown, Wash., USA.
Čelesnik Joseph, 264-15th St., N. W., Barberton, Ohio, USA.
Chemazar Blaž OFM, St. Mary's Seminary, Lemont, Illinois, USA.
Čepon Ludovik dr., St. Vincent's College, Latrobe, Pa., USA.
Berglez Ignacij, P. O. Box 5284, Milwaukee 4, Wis., USA.
Breznikar Viktor, 722 W. Adler St., Walla Walla, Wash., USA.
Cvelbar Jože, 810 Chartiers Ave., McKees Rocks, Pa., USA.
Čuk Alfonz dr., St. Vincent's College, Latrobe, Pa., USA.
Dolšina Janez, Box 607, Naskwauk, Minn., USA.
Dolšina Stanko, St. Joseph's Church, Deerwood, Minn., USA.
Farkaš Andrej dr., 450 Pine St., Bridgeport 5, Conn., USA.
Ferkulj Jožef, St. Vincent's Home, 1340 No. 10th St., Quincy, Illinois, USA.
Gaber Franc, St. Joseph's Church, Beroun, Minn. USA.
Godina Jožef, 15519 Holmes Ave., Cleveland 10, Ohio, USA.
Godina Mirko OFM, Conv., St. Joseph the Worker, 330 East 45 th Ave., Gary, Indiana, USA.
Gole Jožef dr., Sacred Heart Seminary, Hales Corners, Wis., USA.
Gregor Jože CM, St. John's Seminary, 222 E. Mihotel St., San Antonio 10, Texas, USA.
Grubešić Silvo OFM, 4851 Drexel Boulevard, Chicago 15, Illinois, USA.
Hlebš Milan, 11 First St., Gilroy, Calif., USA.
Hođnik Milan dr., Immaculat's Conception Church, Custer, Wisc., USA.
Horvat Stefan, 124 Maple St., Rossford, Ohio, USA.
Hribšek Alojzij SDB, St. Mary's High School, 178 Greenwich Ave., Greenwich, Conn., USA.
Jenko Alojzij, 595 Minneford Ave., New York 64, N. Y., USA.
Jeraša Franc, St. Ann's Church, Box 6, Olmitz, Kansas, USA.
Kebe Matevž, 223-57 th St., Pittsburgh 1, Penn., USA.
Kopušar Milan dr., Mount Carmel, Ashton, Nebraska, USA.
Koretič Franc, St. Patrick's Church, Collis P. O., Dumont, Minn., USA.
Kožina Mirko, 738 Calhoun St., Hayward, Calif., USA.
Kraljič Štefan, St. Agnes Church, Kenmare, No. Dakota, USA.
Kristanc Leo, 925 Brockhurst St., Oakland 8, Calif., USA.
Lavrih Ivan, 419 W. First St., Liberal, Kansas, USA.

Malavašič Roman, 416 No. Chicago St., Joliet, Illinois, USA.
 Mavsar Joseph, Holy Cross Rectory, velana 3. Ohio, USA.
 Martelanc Jošt, 6019 Glass Ave., Cleveland 3, Ohio, USA.
 Mervar John, 1640 Addison St., Berkeley 3, Calif., USA.
 Mihelich Leopold, 4695 Pearl St., Denver 16, Colo., USA.
 Okorn Klavdij OFM, 823 W. Mineral St., Milwaukee, Wis., USA.
 Oman John msgr., St. Gabriel Hospital, Pečovnik Karel, St. Peter's Church, Dumont, Minn., USA.
 Perčič Jože, St. Hubert Church, Sebe-ka, Minn., USA.
 Pirc Jože, 2245 Eighty Second Ave., Oakland 5, Calif., USA.
 Plevnik Jože, Boston College, Chestnut Hill 67, Mass., USA.
 Potočnik Alojzij SDB, Box 315, Canon City, Colo., USA.
 Praznik Rudolf, 367 E. 260, Euclid 32, Ohio, USA.
 Sedej A. F., Hibbing Gen. Hospital, Hibbing, Minn., USA.
 Simčič Jožef SDB, 2851 North Ave., Richmond, Calif., USA.
 Slapšak Julij, 3547 E. 80 th St., Cleveland 5, Ohio, USA.
 Snoj Jožef, Box 21, Bryn Mawr, Calif.,

USA.
 Starc Martin dr., Box 899, Stockton, Calif., USA.
 Štrancar Ignacij, Box 743, Park City, Utah, USA.
 Škerbec Matija msgr., 6019 Glass Ave., Cleveland 3, Ohio, USA.
 Šušteršič John, 322 Second St., Nash-wauk, Minn., USA.
 Urbič Rudolf, R. 2. Cooks Valley, Bloomer, Wisc., USA.
 Varga Jožef, 15519 Holmes Ave., Cleveland 10, Ohio.
 Vodušek Vital, 245 Linden Ave., San Francisco, Calif., USA.
 Vogrin Jožef, St. William Church, Parkers Prairie, Minn., USA.
 Tkalec Janez SDB, 960 South Soto St., Los Angeles 23, Calif., USA.
 Wolbang Karel CM, St. Joseph's College, Bor 351, Princeton, New Jersey, USA.
 Vovk Jože, Box 107, Cook, Minn., USA.
 Zdolšek Alojzij, St. Gerard Hospital, Hankinson, No. Dakota, USA.
 Little Falls, Minn., USA.
 Zorman Fortunat OFM, Box 608, Lemont, Illinois, USA.
 Železnikar Mihael, 542 Crosat St., La Salle, Illinois, USA.
 Žitko Alojzij, 2620 Pleasant St., Oakland 2, Calif., USA.

Molitveni priročnik „Zdrava Marija, milosti polna“ morejo v Evropi naročiti naravnost pri g. Zdravku Revnu (naslov tu objavljen), v Argentini in v Južni Ameriki ga lahko prosijo v slovenskem semenišču, Rivadavia 234, Adrogué GR, prov. Buenos Aires, Argentina, oz. v Dušnopast'rski pisarni, Ramón Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina, v Ameriki in Kanadi pa v Lemontu, trgovini Familia v Clevelandu in pri Slovenski ligi v New Yorku.

Izdaja: Konzorcij (Gregor Mali) — Urejuje: uredniški odbor (dr. Filip Žakelj, Rivadavia 234, Adrogué FNGR. prov. Buenos Aires, Argentina). — Uprava: Matija Lamovšek, Ramón Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina. — Tiska tiskarna Vilko, Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina

